

Innehållsförteckning

<i>Bilaga 4</i>	
Skatteutskottets yttrande 2004/05:SkU1y.....	3
<i>Bilaga 5</i>	
Justitieutskottets protokollsutdrag 2004/05:2.7.....	86
<i>Bilaga 6</i>	
Lagutskottets yttrande 2004/05:LU1y.....	87
<i>Bilaga 7</i>	
Försvarsutskottets yttrande 2004/05:FöU1y.....	99
<i>Bilaga 8</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande 2004/05:SfU1y.....	104
<i>Bilaga 9</i>	
Socialutskottets yttrande 2004/05:SoU1y.....	142
<i>Bilaga 10</i>	
Kulturutskottets yttrande 2004/05:KrU1y.....	154
<i>Bilaga 11</i>	
Trafikutskottets protokollsutdrag 2004/05:5.4.....	157
<i>Bilaga 12</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2004/05:MJU1y.....	159
<i>Bilaga 13</i>	
Näringsutskottets protokollsutdrag 2004/05:3.4.....	174
<i>Bilaga 14</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2004/05:AU1y.....	176
<i>Bilaga 15</i>	
Bostadsutskottets yttrande 2004/05:BoU1y.....	198
<i>Bilaga 16</i>	
Finansutskottets offentliga utfrågning.....	213
Den aktuella penningpolitiken.....	213

BILAGA 4

Skatteutskottets yttrande 2004/05:SkU1y

Skattefrågor i budgetpropositionen för 2005

Till finansutskottet

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om åtgärder på skatteområdet och har inte någon invändning mot de bedömningar som regeringen redovisar.

Skatten på förvärvsinkomster sänks genom att kompensationen för den allmänna pensionsavgiften ökar med 12,5 % och genom att grundavdraget höjs med 2 400 kr i de vanligaste inkomstkikten. Uppräkningen av den statliga inkomstskattens skiktgränser begränsas för att skapa utrymme för ytterligare skatteåtgärder. Avdraget för resor med egen bil höjs från 16 till 17 kr. De fasta beloppet om 200 kr tas bort. Skattefriheten för nordiska sjömän i viss trafik förlängs och ett förslag om ändrade skatteregler för utomlands bosatta aviseras. Frågan om en regional stimulans på skatteområdet kommer att utredas.

Förmögenhetsskatten sänks genom att fribeloppet för sambeskattade par höjs till 3 miljoner kronor fr.o.m. 2006 års taxering. I det fortsatta arbetet med förmögenhetsskatten kommer det att övervägas om inte undantaget för huvuddelägare bör ersättas med ett tak. Ett förslag om slopad arvs- och gåvoskatt aviseras och avses gälla fr.o.m. den 1 januari 2005.

Inom företagsbeskattningen aviseras en räntebeläggning av juridiska personers periodiseringsfonder fr.o.m. den 1 januari 2005. Åtgärden finansierar lättnaderna inom kapitalbeskattningsområdet. Arbetet med småföretagens 3:12-regler fortsätter och innebär att de skall bli mer gynnsamma.

En grön skatteväxling genomförs och gäller transportområdet. Skatten på bensin höjs med 15 öre per liter och skatten på diesel med 30 öre per liter. Koldioxidskatten på dieselolja som används i arbetsmaskiner i jordbruk, skogsbruk och vattenbruk sätts samtidigt ner med 77 %. Fordonsskatten höjs med 23 % för bensindrivna personbilar, med 2 % för dieseldrivna personbilar och med 40 % för lätta bussar och lätta lastbilar.

Den gröna skatteväxlingen omfattar vidare en höjning av skatten på el i hushålls- och servicesektorerna med 1,2 öre per kWh.

Nedsättningen av koldioxidskatt enligt 0,8-procentsregeln justeras med hänsyn till det nya energiskattedirektivets minimikrav och kalk- och cementbranschens begränsningsregel förlängs ett år. Avtrappningen av vindkraftens miljöbonus fortsätter. De avgifter som tas ut vid otillåten användning av märkt olja höjs. Samtliga energi- och koldioxidskattesatser räknas upp med konsumentprisindex.

Miljöanpassade bilar undantas från den nya trängselskatten. Ett förslag om en skatt vid passage av Svinesundsbroarna aviseras.

Ett stöd för investering i källsorteringsutrymmen och en investeringsstimulans för energi- och miljöinvesteringar i offentliga lokaler införs och kommer att krediteras på skattekonto sedan kommissionen lämnat sitt medgivande till stöden.

När det gäller statsbudgetens utgifter behandlar utskottet utgiftsramen för utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution. Utskottet biträder regeringens förslag till utgiftsram för 2005, preliminär utgiftsram för 2006 och beräkning av utgifter för 2007.

Vid yttrandet fogas avvikande meningar från m, fp, kd och c.

Utskottets överväganden

Budgetpropositionen för 2005 bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I det följande behandlar utskottet förslagen på skatteområdet under rubriken Statsbudgetens inkomster och förslagen om utgiftsramar för Skatt, tull och exekution under rubriken Utgiftsramar.

STATSBUDGETENS INKOMSTER

Skattepolitikens inriktning

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker Moderata samlingspartiets, Folkpartiet liberalernas, Kristdemokraternas och Centerpartiets förslag om inriktning av skattepolitiken.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

I propositionen (avsnitt 1.7) redovisar regeringen riktlinjer för politiken på skatteområdet.

Skatterna finansierar den gemensamma välfärden. De skall också stimulera till arbete och investeringar, till en uthållig utveckling och till minska ekonomiska och sociala orättvisor. Regeringen kan aldrig acceptera att de redan välbeställda i samhället får stora skattesänkningar på bekostnad av kvaliteten i vård, skola och omsorg.

Globaliseringen ställer Sverige inför nya utmaningar. Ett skatteuttag på dagens nivå är möjligt men kräver enligt vad som anförs att skattesystemet värnas genom breda skattebaser och begränsning av särregler. Marginalskatterna på olika områden är av strategisk betydelse för en god ekonomisk tillväxt. Fortsatt goda villkor skall gälla för investeringar i Sverige.

För att värna arbetslinjen skall den påbörjade skatteomläggningen med kompensation för allmän pensionsavgift fullföljas. För 2005 föreslås att kompensationen för allmän pensionsavgift höjs från 75 % till 87,5 %. Även den gröna skatteväxlingen fortsätter med förslag om höjda drivmedelsskatter. För att balansera dessa förslag inom ramen för den gröna skatteväxlingen föreslås en höjning av grundavdraget i inkomstbeskattningen. Kilometeravdraget för resor till och från arbetet och i tjänsten föreslås höjas. En översyn av det nuvarande reseavdragssystemet pågår i syfte att mer relatera avdragen till avstånd än färdstätt. Regeringen har nyligen tillkallat en

utredning som har i uppgift att se över skattereglerna för tjänstepensioner och privata pensionsförsäkringar. Dessa regler skall anpassas och förenklas så att arbetslinjen stärks.

För att ge fortsatt goda villkor för investeringar i Sverige är såväl de allmänna företagsskattereglerna som ägarbeskattningen av småföretag av central betydelse. Den svenska bolagsbeskattningen har sedan lång tid tillbaka varit internationellt konkurrenskraftig. Samtidigt har, bland annat genom EU:s utvidgning, bolagsskatten utsatts för ett allmänt tryck nedåt genom sänkningar i vår omvärld.

Skattereglerna för småföretag och deras ägare skall vara likformiga och enkla. De skall ge goda villkor för riskfyllda investeringar samtidigt som den progressiva beskattningen av förvärvsinkomster upprätthålls. Genom förslag i förra årets budgetproposition inleddes en reformering av de så kallade 3:12-reglerna som styr beskattningen av avkastningen på andelar för aktiva ägare i fåmansföretag. I juni 2004 tillkallades en särskild arbetsgrupp som har i uppgift att lämna förslag till hur den inledda reformeringen skall fullföljas. Ett förslag från gruppen presenteras senare denna höst och regeringen återkommer därefter med förslag som skall träda i kraft den 1 januari 2006.

De nuvarande förmögenhets-, arvs- och gåvoskatterna har en utformning som alltmer kommit att kännetecknas av betydande olikformigheter och orättvisor. Dessa uppmuntrar till skatteplanering och bidrar till att begränsa näringslivets kapitalförsörjning. Regeringen kommer därför att föreslå att arvs- och gåvoskatten slopas och att fribeloppet i förmögenhetsskatten för sambeskattade höjs till 3 miljoner kronor. Ett borttagande av den så kallade huvuddelägarregeln och ett samtidigt införande av tak för förmögenhetsskatten övervägs också.

Regeringen anför att de olika kapitalskattelättnaderna bör finansieras genom förändringar i skattereglerna för privatpersoner och för företagen och deras ägare på ett sätt som är fördelningspolitiskt rättvist. Regeringen kommer därför senare under hösten föreslå en viss uppstramning av de regler som styr avsättningen till periodiseringsfond för aktiebolag och andra juridiska personer. Vidare föreslås att den nedsättning av socialavgifterna som i dag gäller för lönesummor upp till 852 000 kr begränsas. Vid beskattningen av förvärvsinkomster föreslås vidare en begränsning av uppräknings- och skiktgränserna för 2005 för uttag av statlig skatt. Slutligen föreslås, som en resterande finansiering, ett återförande av resterande IKU-medel från den gröna skatteväxlingen 2000.

Skattefusk snedvrider konkurrensen i ekonomin, skadar legitimiteten i skattesystemet och är enligt vad som anförts i förlängningen ett hot mot välfärden. Det ekonomiska behovet av att alla gör rätt för sig har ökat i och med att en växande del av befolkningen skall försörjas av en minskande andel yrkesaktiva. Regeringen har nyligen för riksdagen presenterat en

handlingsplan med ett omfattande åtgärds paket för de närmaste åren mot den ekonomiska brottsligheten. Regeringen kommer att ge fortsatt hög prioritet åt kampen mot skattefusk och ekonomisk brottslighet.

Som ett led i bekämpningen av skattefusk pågår ett arbete med ett system för schablonbeskattning av småföretagare, krav på typgodkända kassaregister inom kontantbranscherna, byggentreprenadavdrag i bygg- och anläggningsbranscherna, förbättrat administrativt samarbete på skatteområdet och ändrade regler för F-skatt. Den omorganisation av skatteförvaltningen som verkställdes den 1 januari 2004 genom bildandet av den rikstäckande myndigheten Skatteverket medför att befintliga resurser kan användas på ett mer effektivt och rationellt sätt. I samband med 2004 års ekonomiska vårproposition har Skatteverket tillförts 20 miljoner kronor för utökad F-skattekontroll. Därmed har det skapats bättre förutsättningar för en effektiv skattekontroll. På uppdrag av regeringen ser också Skatteverket över möjligheten att kontrollera egenföretagare och har som en första del av regeringsuppdraget föreslagit att F-skattsedlar skall tidsbegränsas i vissa fall. Förslaget är under remissbehandling och frågan bereds vidare inom Regeringskansliet. Skatteverket skall slutredovisa sitt uppdrag under hösten 2004.

Byggekommisionen föreslog i betänkandet Skärpning gubbar (SOU 2002:115) ett inrättande av särskilda entreprenadkonton och omvänd moms-skyldighet för uppdragsgivare för att bekämpa svartarbete inom byggsektorn. Som ett led i beredningen av detta ärende har inom Finansdepartementet färdigställts en departementspromemoria, vari Byggekommisionens förslag vidareutvecklas (Ds 2004:43). Promemorian är på remiss till den 29 december 2004.

Skattekontrollen i de s.k. kontantbranscherna försvåras genom brister i underliggande handlingar. Regeringen har därför tillkallat en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att införa obligatoriskt krav på typgodkända kassaregister. Utredaren skall även överväga och lämna förslag till kontrollbefogenheter och sanktioner för att säkerställa att det föreslagna systemet uppfyller sina syften samt att lämna förslag om hur skattebrottsenheternas verksamhet kan effektiviseras. Uppdraget skall redovisas senast vid utgången av februari 2005.

Genom en internationell överenskommelse kommer möjligheterna att undanhålla information om tillgodohavanden i utlandet att minska. Förhoppningen är att förändringen kommer att träda i kraft redan den 1 juli 2005 som en följd av att EU:s s.k. sparandedirektiv införlivas i medlemsländerna samt i ett antal s.k. tredjeländer och oberoende territorier. Regeringen verkar också, såväl inom EU som inom OECD, för att informationsutbytet mellan länder utvecklas ytterligare. För internationella företags prissättning av internttransaktioner har Skatteverket lämnat vissa förslag om utvidgad kontrolluppgiftsskyldighet. Förslagen har remissbehandlats och frågan bereds vidare inom Regeringskansliet med inriktning på en proposition under 2005.

Såväl Branschsaneringsutredningen som Skatteverket har i tidigare betänkanden och rapporter relativt ingående belyst olika möjligheter till schablonbeskattning. Betänkandena och rapporterna liksom även efterföljande remissbehandlingsvisar emellertid på ett stort antal problem som inte fått någon slutlig lösning. Bärande tankar bakom förslagen till schablonbeskattning är att försöka åstadkomma ett rättvisande skatteuttag och att minska omfattningen av skattefusk och svartarbete. Finansdepartementet har därför i juni 2004 tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att se över möjligheterna för vissa branscher att använda schabloniserade inslag som komplement till nuvarande skatteregler och att utforma förslag till lagtext. Arbetsgruppen skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 1 maj 2005.

I 2000 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att det samlade utrymmet för grön skatteväxling under perioden 2001 till 2010 är 30 miljarder kronor. Hittills har en skatteväxling om drygt 10 miljarder kronor genomförts. För 2005 föreslår regeringen en grön skatteväxling med netto 3,4 miljarder kronor. För 2006 planeras en skatteväxling med 3,6 miljarder kronor.

Regeringen anför att de energi- och miljöskattehöjningar som genomförts tidigare inom ramen för den gröna skatteväxlingen har haft tyngdpunkten på höjda skatter på el och uppvärmningsbränslen. Det övergripande syftet med skatteväxlingen är att bidra till att de av riksdagen fastställda miljömålen nås. Detta förutsätter att åtgärder riktas mot flera sektorer. Transportsektorn står nu för den största ökningen av koldioxidutsläppen. Tyngdpunkten i den gröna skatteväxlingen för 2005 bör därför enligt regeringens mening läggas på höjda skatter för transportsektorn. Regeringen föreslår därför följande åtgärder:

- En höjning av fordonsskatten för bensindrivna personbilar med 23 procent och för dieseldrivna personbilar med 2 procent.
- En höjning av fordonsskatten för lätta lastbilar med 40 procent.
- En höjning av bensinskatten med 15 öre/liter.
- En höjning av dieselskatten med 30 öre/liter.
- Sänkt dieselskatt för skogs- och jordbrukets arbetsmaskiner med 2 kronor/liter.
- En höjning av elskatten med 1,2 öre/kWh för hushåll och servicesektorn.

För att ytterligare öka miljöstyrningen i fordonsbeskattningen bör en omläggning av fordonsskatten för personbilar och andra lätta fordon genomföras enligt det förslag som presenterats av Vägtrafikskatteutredningen. Förslaget innebär att fordonsskatten relateras till fordonets koldioxidutsläpp. Regeringen avser att återkomma med förslag till en sådan skatteomläggning så att nya regler skall kunna träda i kraft den 1 januari 2006.

De redovisade skattehöjningarna, med avdrag för sänkt dieselskatt till jord- och skogsbruket, växlas för 2005 mot skattesänkningar i form av höjda grundavdrag för låg- och medelinkomsttagare med 2 400 kr.

Den 1 januari 2005 införs ett system för handel med utsläppsätter inom EU. Systemet omfattar utsläpp av koldioxid från energiomvandlingssektorn och energiintensiv industri. Utsläppshandel är ett klimatpolitiskt instrument som skall styra mot minskade utsläpp av koldioxid från dessa sektorer. Den sammantagna mängden utsläppsätter som tilldelas anläggningar inom EU avgör hur stora utsläppen i EU kan bli. De svenska anläggningar som ingår i handelssystemet, med undantag för kondenskraftverk och oljeraffinaderier, betalar i dag koldioxidskatt för sin bränsleförbrukning. Införandet av utsläppshandel innebär därför att två medel används för att styra mot samma mål. En samordning av dessa medel är nödvändig för att uppnå en effektiv miljöstyrning samtidigt som svenska företags internationella konkurrenskraft värnas. För att säkerställa en tillräcklig omfattning av svensk elproduktion är det viktigt att skapa förutsättningar för framtida investeringar i högeffektiv kraftvärmeproduktion. Eftersom systemet för handel med utsläppsätter ännu inte har börjat tillämpas, är det dock osäkert hur priset på utsläppsätter kommer att utvecklas. Det är därför för tidigt att ta ställning till hur samordningen av de två styrmedlen bör utformas. Regeringen avser dock att följa utvecklingen av handelssystemet och återkomma med ett samlat ställningstagande till koldioxidskattens framtida utformning i den handlande sektorn i 2005 års ekonomiska vårproposition.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Fi231 yrkandena 8 och 9 av Fredrik Reinfeldt m.fl. anför motionärerna att det svenska skattetrycket är högst i världen och att motionärernas långsiktiga vision är att sänka skattetrycket rejält. Sänkningen skall ske på ett ansvarsfullt sätt och gå hand i hand med starka offentliga finanser som säkerställer ett uthålligt lägre skattetryck. Målet är att den offentliga sektorns bruttoskuld sänks och möjliggör stabila skattesatser på en märkbart lägre nivå. På så sätt skapas de bästa förutsättningarna för en hög och uthållig tillväxt och en rättvis välfärdsutveckling.

Ett centralt problem med dagens regler är enligt vad som anförs att den enskildes vinst av att arbeta är liten. Nyttan av att arbeta i stället för att leva på bidrag är i dagsläget låg för många människor. De samlade effekterna av höjda skatter och minskade bidrag åter upp en betydande del av den inkomstökning som en extra arbetsinsats ger. Det är människor med de lägsta inkomsterna som drabbas av de största marginaleffekterna. Den låga nyttan av eget arbete medför flera problem. Det mest allvarliga är att skatte- och bidragssystemen skapar djupa fattigdomsfällor som är i stort sett omöjliga att ta sig ur. När man inte rår över sin egen vardag skapas en ofrihet, självkänslan undergrävs och genuin otrygghet uppstår.

Motionärerna föreslår en inkomstskattereform vars huvudinriktning är att minska marginalskatten för låg- och medelinkomsttagare. Personer som har inkomst av tjänst eller egen näringsverksamhet som överstiger ca 110 000 kr får göra ett arbetsavdrag i den kommunala beskattningen. I inkomstskattet upp till 150 000 kr uppgår avdraget till 60 % av den inkomst som ligger

över 75 000 kr. På motsvarande sätt erhålls arbetsavdrag med 20 % i skiktet upp till 250 000 kr och med 10 % i skiktet upp till 350 000 kr. Marginaleffekterna minskas också genom ändrade bostadsbidrag och förändringar i arbetslöshets- och socialförsäkringarna.

När det gäller den statliga inkomstskatten avslår motionärerna regeringens förslag om en begränsning av uppräkningsgränserna av skiktgränserna och vill på sikt avskaffa det andra steget i den statliga inkomstskatteskalen. Det långsiktiga ideologiska målet är att den högsta marginalskatten inte skall överstiga 50 %.

I motionen anförts att förvärvsfrekvensen för äldre faller snabbt ju närmare pensionsåldern man kommer. Även om det inte är rimligt att tro att alla skulle kunna eller vilja jobba mer finns det många människor som både kan och vill jobba längre upp i åldrarna. För att göra det lönsamt att arbeta efter den normala pensionsåldern föreslår motionärerna att den statliga skatten slopas på arbetsinkomster fr.o.m. 65 års ålder. För att underlätta vardagen och förbättra förutsättningarna för en ökad kvinnlig förvärvsfrekvens föreslås vidare en sänkning av skatten på hushållsnära tjänster.

Regeringens förslag om höjda skatter på drivmedel och fordon avstyrks och motionärerna förespråkar i stället att avdraget för resor mellan arbetsplatsen och hemmet höjs. På så sätt gynnas enligt vad som anförts arbete, rörlighet och möjligheterna att verka i glesbygd.

Fastighetsskatten är enligt vad som anförts orättvis och uppmuntrar till ökad skuldsättning. Fastighetsskatten avskaffas på sikt. Som ett första omedelbart steg föreslås att skatteuttaget begränsas. Härfter genomförs en stegvis sänkning av skattesatsen.

Förmögenhetsskatten slopas helt i syfte att stimulera investeringar, höja sysselsättningen och minska arbetslösheten.

Småföretagare är enligt motionärernas uppfattning en skattemässigt missgynnad grupp. Motionärerna planerar att reformera beskattningen av fåmansbolag och avsätter medel för detta ändamål. Ett mer genomarbetat förslag till teknisk utformning kommer att redovisas i vårmotionen 2005.

Motionärernas förslag om slopad förmögenhetsskatt, sänkt skatt för fåmansföretagare, bibehållna periodiseringsmöjligheter m.m. finansieras bl.a. genom att den nedsättning av arbetsgivaravgiften som sker på lönesummor upp till ca 850 000 kr per år slopas helt.

I *Folkpartiet liberalernas* motion Fi232 yrkandena 14 och 16 av Lars Leijonborg m.fl. anförts att grundproblemet i den svenska ekonomin är att för få människor arbetar och för få företag startas och växer. Nyckeln till att bryta detta skadliga dödläge ligger till stor del i reformer av skattesystemet som ger människor makten över sina liv tillbaka, och som höjer den svenska ekonomins förmåga till långsiktigt uthållig tillväxt. Skattesystemet måste förändras så att det blir lönsammare att arbeta, spara, investera och driva företag i Sverige.

För att göra det mer lönande att arbeta vill motionärerna införa ett förvärvsavdrag. Arbetstagare med inkomster upp till 220 000 kr per år skall få ett avdrag på kommunalskatten som är 5 % av inkomsten. På inkomster över detta belopp blir avdraget 11 000 kr. Förvärvsavdraget utgår inte på inkomster från sjukpenning och sjukersättning utan skall ses som en kompensation för de utgifter som är förknippade med arbete.

Den som tjänar mer skall enligt vad som anförs också betala mer i skatt. De flesta skall bara betala 30 % i skatt och de med höga inkomster skall betala 50 % på de högre inkomsterna. Därför vill motionärerna sänka den högsta marginalskatten genom att ta bort det andra steget i den statliga inkomstskatteskalen år 2006. De vill också att skiktgränsen för statlig skatt skall flyttas upp med den förväntade löneökningen varje år.

Fåmansbolagens skatter sänks genom övergång till en ny modell för beräkningen av det kapitalbeskattade utrymmet. Motionärerna delar regeringens bedömning att arvs- och gåvoskatten bör avskaffas, men motsätter sig regeringens förslag om en finansiering genom förändringar i företagets möjligheter att göra avsättningar till s.k. periodiseringsfonder. För att ge små företag tydliga incitament att bli arbetsgivare halveras arbetsgivaravgiften för alla företag för en lönesumma på ca 250 000 kr. Den nuvarande nedsättningen om 5 % slopas. Förmögenhetsskatten sänks 2005 och avskaffas sedan under en fyraårsperiod. Skatten på aktieutdelning och kapitalvinster sänks stegvis. I ett första steg sänks den med 2 procentenheter.

Marknaden för hushållstjänster stimuleras genom en skattereduktion i företaget för halva totala arbetskostnaden.

Fastighetsbeskattningen skall avskaffas eftersom den strider mot principen om skatt efter bärkraft. Fastighetsskatt och ofta därtill förmögenhetsskatt gör att boendet blir orimligt högt beskattat och boendekostnaderna oöverkomliga. Motionärerna föreslår att skattesatserna för 2005 sänks från dagens 1,0 % på småhus till 0,8 % och från 0,5 % på flerbostadshus till 0,4 %.

Motionärerna motsätter sig regeringens förslag om höjda energi- och fordonsskatter och stöder därför inte heller den kompensation som utlovas.

En avdragsrätt för gåvor till internationellt bistånd införs.

I *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkandena 2–6 och 42 av Per Landgren m.fl. anför motionärerna att skatter skall fungera som ett medel att solidariskt finansiera vår gemensamma välfärd samt styra den ekonomiska utvecklingen i en socialt och ekologiskt hållbar riktning. Strävan måste vara att utforma skattepolitiken så att den stimulerar arbete, sparande, hederlighet och företagande.

I princip alla medborgare som är i förvärvsaktiv ålder och som har en inkomst bör vara med och betala skatt till gemensamma kostnader för t.ex. skola, vård och rättsväsende. Det ger en delaktighet och ett delansvar i den offentliga verksamheten. Eftersom inkomsterna och omkostnaderna för olika personer skiljer sig mycket åt kan dock inte alla medborgare betala lika mycket i skatt. Medborgarna skall bära en rättvis del av den gemensamma

skattebördan, samtidigt som alla skall ges bästa möjliga förutsättningar att leva på sin egen lön. Det kränker den mänskliga integriteten att utsättas för en så hög inkomstskatt att man måste söka bidrag hos stat och kommun. En sådan rundgång främjar varken ekonomiskt oberoende eller personligt ansvarstagande och måste brytas.

Dagens inkomstskatter drabbar låg- och medelinkomsttagare mest. Därför måste inkomstskattens nivåer huvudsakligen fastställas med utgångspunkt från låg- och medelinkomsttagarens perspektiv. Den mest kännbara skatten i dag är kommunalskatten som drabbar alla inkomsttagare lika oavsett inkomstnivå. Motionärerna föreslår att inkomstskatten sänks genom att ett förvärvsavdrag om 6 % införs för inkomster upp till 6,3 inkomstbasbelopp. Samtidigt införs ett särskilt förvärvsavdrag på 5 % för personer med mycket låga inkomster.

Skattereformens mål om enkelhet och en maximal marginalsatt på 50 % bör återställas. Den statliga inkomstskatten skall vara högst 20 %. Det är enligt vad som anförs en framtidsinvestering att ha ett skattesystem som gör att utbildning lönar sig. Avdragsrätten för pensionssparande sänks.

Energibeskattningen skall utformas så att miljöbelastande energislag beskattas på ett sådant sätt att användningen begränsas medan introduktion och användning av miljövänliga och förnybara energislag underlättas och premieras. En ekologisk anpassning av skattesystemet måste ske där skatten på arbete sänks samtidigt som skatten på energi, miljöfarliga utsläpp och ändliga naturresurser hålls på en högre nivå. Samarbetet inom EU är ett nödvändigt instrument för att skapa förutsättningar för en skatteväxling som inte snedvrider konkurrensförhållandena mellan de länder som har ett stort handelsutbyte.

Ett högt skattetryck i kombination med krångliga regler riskerar att urgröpa förtroendet för skattesystemet och urholkar därmed också skattemoralen. Undersökningar visar att alltfler medborgare accepterar svartarbete, och fler yngre än äldre. Detta innebär att alltfärre ärliga skattebetalare får betala alltmer i skatt. Skattenivåer och skatteregler måste vara utformade så att incitamenten till svartarbete minskas. Vidare måste kontrollen öka bland de medborgargrupper som parallellt uppbär stöd/bidrag och arbetar svart.

I *Centerpartiets* motioner Fi234 yrkande 6 och Fi259 yrkande 1 av Maud Olofsson m.fl. anförs att skattesystemet skall utformas så att individers och familjers självbestämmande sätts i centrum. Människor skall komma bort från bidragsberoende.

Skatter är en indragning av pengar från vanliga människor och företag. Varje politisk beslutsförsamling har därför ett moraliskt oinskränkt ansvar att se till att varje skattekrona används på ett effektivt sätt. Skattesystemet skall vidare utformas på ett sätt som gör att det upplevs som rättvist och förutsägbart. Medborgare har rätt att kunna planera sina liv utan att drabbas av godtyckliga och illa underbyggda beslut.

Skatterna skall vara så utformade att människors skaparglädje inte förhindras. Entreprenörer skall få uppskattning. Företagande är grunden för samhällets välbefinnande. När någon väljer att satsa på en egen idé och därmed utsätter sig för ett ekonomiskt risktagande måste det kunna löna sig. De skatter som är skadliga för samhällsekonomin skall helst avskaffas, och i andra hand reformeras.

I de fall marknaden själv misslyckas att kombinera en långsiktigt hållbart utveckling med ekonomisk utveckling skall skattesystemet utformas så att samhällets verkliga kostnader återspeglas i de ekonomiska ramarna. Ett av de största miljöhoten är den globala uppvärmningen. Motionärernas utgångspunkt är att skattesystemet skall vara effektivt, förutsägbart, rättvist och enkelt. Höga skatter innebär minskad handlingsfrihet och reducerat självbestämmande. De svenska skatterna bör sänkas.

Utskottets ställningstagande

Skatterna finansierar den gemensamma välfärden. De skall också stimulera till arbete och investeringar, till en uthållig utveckling och till minskade ekonomiska och sociala orättvisor.

Åtgärder som gynnar arbetsutbud, arbetsmarknadsdeltagande och utbildning bör prioriteras. Människors vilja och förmåga att arbeta är beroende av en mängd faktorer. Hinder i form av brist på utbildning, ohälsa eller diskriminering påverkar, och måste avhjälpas och bekämpas med kraft.

En annan viktig faktor handlar om möjligheten att genom arbete förbättra sin ekonomiska situation. För den som vill arbeta mer eller går från bidrag till arbete kan minskade bidrag och ökade skatter kraftigt reducera det ekonomiska utbytet av en sådan förändring. Höga marginaleffekter leder därför till att drivkrafterna minskar att arbeta mer, studera för att få ett nytt och bättre betalt arbete, byta arbete, eller att gå från bidrag till arbete.

Grupper som kortsiktigt inte förbättrar sin ekonomiska situation om de arbetar mer, studerar, byter arbete, eller går till arbete från bidrag riskerar fastna i en situation med varaktigt låg ekonomisk standard. Marginaleffekter utgör för dessa grupper en fattigdomsfälla, som är till skada både för den enskilde och för samhället. Att motverka de hinder som marginaleffekter utgör är därför som regeringen framhåller ett viktigt inslag i en sammanhållen rättvis- och tillväxtpolitik. Flera förändringar har gjorts under en följd av år för att minska marginaleffekterna.

Regeringen har infört en kompensation för tre fjärdedelar av pensionsavgiften och höjt gränsen för statlig inkomstskatt. Införandet av maxtaxan i barnomsorgen har inneburit att marginaleffekten minskat betydligt för barnfamiljerna. Insatserna för att minska marginaleffekterna har varit framgångsrika. Den analys som regeringen presenterade i våras visar att den genomsnittliga marginaleffekten minskade från 53,2 % till 45,1 % mellan 1996 och 2002. Därefter har utvecklingen vänt och de genomsnittliga marginaleffekterna har ökat något.

Regeringens nu aktuella förslag på skatteområdet med en ökad kompensation för egenavgifterna och sänkta inkomstskatter som en del i en grön skatteväxling kommer att ge stora inkomstgrupper skatteförändringar som innebär mer pengar i plånboken. Med de höjningar av barnbidragen och flerbarnstilläggen som sker 2006 kommer dessa åtgärder mer än väl att kompensera för de indirekta skatter som växlats upp i syfte att värna miljön. Sammantaget förbättrar dessa åtgärder hushållens ekonomiska standard med i genomsnitt 0,7 %. Förändringarna har också en fördelningsprofil som gynnar låg- och medelinkomsttagarhushåll och bidrar till att minska marginaleffekterna för dessa grupper.

Med det anförda ställer sig utskottet bakom den av regeringen förordade inriktningen av skattepolitiken. Utskottet avstyrker motionerna Fi231 yrkandena 8 och 9, Fi232 yrkandena 14 och 16, Fi234 yrkande 6, Fi259 yrkande 1 och Sk452 yrkandena 2–6 och 42.

I det följande går utskottet närmare in på de skatteförslag som läggs fram i de olika budgetalternativen.

Beskattningen av förvärvsinkomster

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ökad kompensation för egenavgifterna, höjt grundavdrag m.m. och avstyrker motionsförslagen om en annan utformning av inkomstbeskattningen.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 34 delvis) att det fjärde steget i kompensationen för den allmänna pensionsavgiften genomförs till hälften, dvs. kompensationen ökas från 75 till 87,5 %. Grundavdraget höjs med 2 400 kr för alla skattskyldiga med en taxerad förvärvsinkomst mellan 58 400 kr och 270 100 kr. Grundavdraget höjs i viss mån vid inkomster i intervallen 46 900–58 300 kr och 270 200–294 100 kr. För inkomster under respektive över dessa gränser görs ingen förändring i gällande regler. Skiktgränserna för uttag av statlig skatt på förvärvsinkomster räknas upp med konsumentprisindex med tillägg av 1 procentenhet. Förändringarna väntas medföra att andelen som betalar statlig inkomstskatt uppgår till 17,0 % inkomståret 2005.

I enlighet med förslag i budgetpropositionen för 2004 avskaffas det fasta beloppet på 200 kr som tas ut vid beskattning av förvärvsinkomster fr.o.m. inkomståret 2005.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkandena 1–3, 6 och 28 av Lennart Hedquist m.fl. föreslås ett arbetsavdrag på 60 % av inkomsten i skiktet 75 000 kr till 150 000 kr. Samordningen med grundavdraget gör att arbetsavdraget får effekt först vid en inkomst på ca 110 000 kr. Arbetsavdraget utgår med 40 % av inkomsten i skiktet 150 000 kr till 250 000 kr och med 20 % i skiktet upp till 350 000 kr. Den statliga inkomstskatten för personer som arbetar och är 65 år eller äldre slopas oavsett om dessa samtidigt tar ut pension eller ej. Regeringens förslag om en begränsning i uppräkningsgränserna avslås. Skattereduktionen för utländska experter slopas och avdragen under tjänst för s.k. Övriga utgifter begränsas till de fall då en kostnadsersättning erhållits.

I *Folkpartiet liberalernas* motioner Fi232 yrkande 21 och Sk454 yrkandena 7–10 av Lars Leijonborg m.fl. inför motionärerna ett förvärvsavdrag för att kompensera för de utgifter som är förknippade med arbete och på så sätt göra det mer lönande att arbeta även vid lägre inkomster. Arbetstagare med inkomster upp till 220 000 kr per år får ett avdrag på kommunalskatten som är 5 % av inkomsten. På inkomster över detta belopp blir avdraget 11 000 kr. År 2006 sänks den högsta marginalskatten med 5 % genom att det andra steget i den statliga inkomstskatteskalen slopas och antalet inkomsttagare som betalar statlig inkomstskatt hålls nere genom att skiktgränsen för statlig skatt flyttas upp med den förväntade löneökningen varje år. Vidare bör regeringen återkomma med ett förslag om sänkt löneskatt för pensionärer så att möjligheten att stanna kvar i förvärvsarbete förbättras.

I *Kristdemokraternas* motioner Sk451 yrkandena 2 och 3 och Sk452 yrkandena 7, 8 och 36 av Per Landgren m.fl. föreslås ett generellt statligt förvärvsavdrag som uppgår till 6 % av inkomster av anställning eller näringsverksamhet och avräknas mot kommunalskatten. Taket för avdraget skall vara 6,3 inkomstbasbelopp. Vidare föreslår motionärerna ett särskilt förvärvsavdrag för inkomsttagare med mycket låga inkomster. För personer som tjänar upp till 2,8 inkomstbasbelopp skall ett särskilt förvärvsavdrag på 5 procentenheter göras. Avdraget trappas därefter av och upphör vid 4 inkomstbasbelopp. Det andra steget i den statliga inkomstskatteskalen skall tas bort. Från år 2006 försvinner en fjärdedel och från 2007 tas halva bort för att sedan avskaffas helt. Det är enligt vad som anförs en viktig princip att ingen skall behöva betala mer än hälften av en inkomstökning i skatt. Motionärerna vill år 2006 också öka möjligheterna för den som är över 65 att fortsätta i sin anställning genom en femtioprocentig skattereduktion för personer med förvärvsinkomst som fyllt 65 år. År 2007 införs ett höjt grundavdrag om 7 500 kr per år för personer som gått i pension. Halva detta grundavdrag införs redan 2006.

I *Centerpartiets* motion Fi259 yrkandena 11–14, 17 och 19 av Maud Olofsson m.fl. föreslår motionärerna att grundavdraget ersätts med en skatterabatt om 750 kr per månad. Rabatten motsvarar ett grundavdrag på ca 30 000 kr. Skatterabatten skall komma alla till del som har beskattnings-

bar inkomst. Härutöver införs en förvärvsrabatt vars syfte är att mildra beskattningen för främst låg- och medelinkomsttagare samtidigt som skadliga marginaleffekter undviks. År 2005 uppgår förvärvsrabatten till som mest 800 kr per månad. Höga marginalsatser på arbete påverkar människors beteende i stor utsträckning och är därför att betrakta som skadliga för samhällsekonomin. För att motverka detta föreslår motionärerna att den statliga inkomstskatten sänks med två procentenheter. Eftersom det är av stor vikt att antalet personer som betalar statlig inkomstskatt minskas höjer motionärerna den undre skiktgränsen med 24 500 kr.

Motionärerna slopar compensationen för den allmänna egenavgiften och omvandlar avdragsrätten för samma avgift till en skatterabatt om 35 % av pensionsavgiften. Möjligheten att få avdrag för övriga kostnader under tjänst slopas eftersom detta är kostnader som bör betalas av arbetsgivaren.

Utskottets ställningstagande

Av såväl fördelningspolitiska skäl som för att stödja arbetslinjen är det angeläget att såväl marginal- som genomsnittsskatter sänks för låg- och medelinkomsttagare. Som ett led i denna strävan inleddes inkomståret 2000 en reformering av förvärvsinkomstbeskattningen som syftar till att kompensera löntagare och andra personer med pensionsgrundande inkomst för den allmänna pensionsavgiften. Compensationen ges i form av en skattereduktion för avgiften. Fullt utbyggd innebär reformen att en skattereduktion ges motsvarande hela den allmänna pensionsavgift som skall betalas för inkomståret.

I budgetpropositionen för 2002 bedömde regeringen det vara möjligt att genomföra ett tredje steg i reformen. Det medförde att skattereduktionen för den allmänna pensionsavgiften höjdes från 50 till 75 % inkomståret 2002.

Kompensationen har enligt utskottets mening en fördelningsprofil som gynnar låg- och medelinkomsttagare och det är därför positivt att regeringen bedömer att det är möjligt att genomföra hälften av det fjärde steget av reformen inkomståret 2005.

I budgeten för inkomståret 2001 presenterade regeringen en strategi för en grön skatteväxling som innebär att höjda skatter på energi och miljöskadliga utsläpp finansierar en sänkning av skatten på främst arbete. Den gröna skatteväxlingen gjorde det möjligt att genomföra höjningar av grundavdraget. Detta höjdes inkomståret 2001 med 1 200 kr, och höjningen avsåg även det särskilda grundavdrag som då utgick till pensionärer. Inför inkomståret 2002 genomfördes ytterligare en grön skatteväxling som finansierade en höjning av grundavdraget och pensionärernas särskilda grundavdrag med 1 000 kr. Den särskilda skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare utvidgades så att den även gäller för pensionärer. Samtidigt fattades beslut om att infoga den särskilda skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare i grundavdraget fr.o.m. inkomståret 2003. Inför inkomståret 2003 genomfördes ånyo en skatteväxling med höjda skatter på energi och miljöskadliga utsläpp som finansierade en höjning av grundav-

draget. Højningen av grundavdraget gavs en utformning som gynnade låg- och medelinkomsttagarna. Också vid de lågsta inkomstnivåerna genomfördes en förstärkning. Också under höstens budgetberedning inför inkomståret 2004 fattades beslut om en grøn skatteväxling. Sambandet mellan avgifter och förmåner inom den allmänna pensioneringen gjorde emellertid att ytterligare højningar av grundavdraget inte bedömdes vara lämpliga. I stället infördes en skattereduktion om 200 kr för alla.

Den grønna skatteväxlingen ger i år ett utrymme för att sänka inkomstskatten som uppgår till 3,3 miljarder kronor. Utrymmet används för att genomföra den højning av grundavdraget för låg- och medelinkomsttagare som regeringen föreslår.

När det gäller de olika motionsförslagen om förändringar i inkomstskateskalan har dessa en varierande inriktning. Kraftiga allmänna sänkningar av inkomstskatten föreslås från flera håll, och det uttalade målet är att detta skall finansieras genom en minskning av statens och kommunernas ansvar på olika områden. Var och en skall få behålla mer av sin lön och på detta sätt kunna klara sig själv.

Enligt utskottets mening innebär detta synsätt ett delvis underkännande av den gemensamma sektorn och betydelsen av de kollektiva lösningar som i dag framstår som självklara för de allra flesta. Tillgång till sjukvård, skolor, polis, högre utbildning m.m. tas i dag för given eftersom finansieringen sker via skattsedeln. Dagens skattefinansiering innebär en dubbel omfördelning. Skatteskalen är anpassad till individens förmåga att bidra till de gemensamma kostnaderna, och de skattefinansierade tjänsterna och förmånerna fördelas i princip efter behov. En kraftig neddragning av den skattefinansierade gemensamma sektorn skulle därför innebära en försämring för många grupper, och utskottet är inte övertygat om att de alternativ som skall träda i stället verkligen skulle vara tillgängliga för alla. Utskottet är inte berett att tillstyrka förslagen om kraftiga sänkningar av inkomstskatten.

Från Centerpartiets sida föreslås att en rad avdrag omvandlas till statliga skattereduktioner för att öka kommunernas skatteunderlag och ge hög- och låginkomsttagare en likvärdig avdragseffekt. En övergång till skattereduktioner när det gäller avdrag som syftar till att bestämma en nettinkomst i en förvärvskälla bör enligt utskottets mening undvikas. Att behandla intäkter och kostnader i en förvärvskälla efter olika principer kan ge upphov till kraftiga variationer i det reella skatteuttaget. I en verksamhet med förhållandevis hög andel kostnader kan utfallet pendla mellan nollskatt och ett skatteuttag på 100 % av den verkliga inkomsten. Även om skattereduktioner i många fall kan vara en praktisk och enkel metod att uppnå en likabehandling är utskottet inte berett att tillstyrka den generella användning av metoden som nu föreslås.

Från flera håll föreslås särskilda skatte- eller avgiftslättnader för pensionärer. Enligt utskottet finns det anledning att söka upprätthålla den lika behandling i skattehänseende som pensionsreformen medfört och som innebär att pensionärerna sedan inkomståret 2003 följer samma regler som övriga inkomsttagare.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motionerna Fi232 yrkande 21, Fi259 yrkandena 11–14, 17 och 19, Sk451 yrkandena 2 och 3, Sk452 yrkandena 7, 8 och 36, Sk453 yrkandena 1–3, 6 och 28 och Sk454 yrkandena 7–10.

Skattereduktion för fackföreningsavgift och a-kasseavgift

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om att skattereduktionen för fackföreningsavgift och a-kasseavgift skall slopas.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 3 (kd) och 4 (c).

Bakgrund

Riksdagen har under hösten 2001 fattat beslut om en skattereduktion på 25 % för medlemsavgiften till en arbetstagarorganisation och om en skattereduktion på 40 % för avgiften till en arbetslöshetskassa. Samtidigt avskaffades avdragsrätten för avgiften till arbetslöshetskassa. De nya bestämmelserna har trätt i kraft den 1 januari 2002 (prop. 2001/02:35, bet. 2001/02:SkU6).

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkandena 32 och 33 av Lennart Hedquist m.fl. förelås att skattereduktionen för avgift till fackförening och skattereduktionen för avgift till arbetslöshetskassa slopas.

Också i *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkandena 10 och 40 av Per Landgren m.fl. avskaffas skattereduktionen för fackföreningsavgift och arbetslöshetskassa.

I *Centerpartiet* motion Fi259 yrkande 27 av Maud Olofsson m.fl. slopas skattereduktionen för fackföreningsavgift.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening syftar skattereduktionen för fackföreningsavgifter till att likställa villkoren för medlemskap i en arbetstagarorganisation med de villkor som gäller för medlemskap i en arbetsgivarorganisation. Organisationer och förbund på arbetsgivarsidan har efter hand fört över den övervägande delen av sin verksamhet till särskilt bildade servicebolag och

på det sättet gjort det möjligt för medlemsföretagen att dra av serviceavgifterna som driftskostnader i den bedrivna rörelsen. Mervärdesskattebestämmelsernas utformning har också medfört att arbetsgivarsidan i realiteten haft fördelar jämfört med arbetstagsidan. Med en skattereduktion på 25 % för de medlemsavgifter som enskilda medlemmar betalar till sina arbetstagarorganisationer uppnås en faktisk skattemässig behandling som motsvarar den som gäller för avgifterna på arbetsgivarsidan. Rättviseskäl talar således för att skattereduktionen för fackföreningsavgifter bibehålls.

När det gäller skattereduktionen för avgift till arbetslöshetskassa har intentionen hela tiden varit att avgiften skall vara avdragsgill, eftersom detta uppmuntrar den enskilde att skaffa sig ett försäkringsskydd mot följderna av arbetslöshet. Beloppsbegränsningen av avdraget för övriga kostnader under inkomst av tjänst har emellertid försämrat förutsättningarna för denna avdragsrätt, allteftersom den grupp som kommer över beloppsgränsen blivit mindre. Härigenom har det uppkommit en olikformighet vid beskattningen av arbetstagsidan i förhållande till vad som gäller vid beskattningen av arbetsgivare, och det är av bl.a. detta skäl som riksdagen fattat beslut om att ersätta avdragsrätten med en skattereduktion i dessa fall. Utskottet anser att både rättvise- och hanteringsmässiga skäl talar för att den nuvarande ordningen bibehålls.

Utskottet avstyrker motionerna Fi259 yrkande 27, Sk452 yrkandena 10 och 40 och Sk453 yrkandena 32 och 33.

Reseavdraget

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en höjning av reseavdraget till 17 kr och avstyrker motionsförslagen.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 3 (kd) och 4 (c).

Bakgrund

Avdrag för skäligena utgifter för resor mellan bostaden och arbetsplatsen (arbetsresor) skall göras, om arbetsplatsen ligger på ett sådant avstånd från den skattskyldiges bostad att han behöver använda något transportmedel. Avdrag skall under vissa förutsättningar göras för kostnader för arbetsresor med egen bil. I sådant fall får för närvarande avdrag göras med 16 kr per mil. Samma schablonmässigt beräknade belopp gäller vid avdrag för kostnader för resor med egen bil i tjänsten eller i näringsverksamhet. Beloppet avser att täcka de milbundna kostnaderna.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 34 delvis) att det avdragsgilla beloppet för kostnader för resor med egen bil mellan bostad och arbetsplats respektive i tjänsten höjs från 16 kr per mil till 17 kr per mil. Höjningen genomförs för att stödja arbetslinjen i beskattningen av inkomster och delvis kompensera för den föreslagna höjningen av skatterna på drivmedel.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkanden 5 av Lennart Hedquist m.fl. höjs reseavdraget till 20 kr per mil och gränsbeloppet för avdrag för reskostnader från 7 000 kr till 8 500 kr.

I *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkande 41 av Per Landgren m.fl. avslås regeringens förslag om en höjning av milavdraget.

I *Centerpartiets* motion Fi259 yrkandena 18 och 34 av Maud Olofsson m.fl. ersätts reseavdraget med en skatterabatt på 7 kr per mil kombinerat med en självkostnadsgräns om 2 500 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att reseavdraget bör höjas för att kompensera för höjningen av skatterna på drivmedel. Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna Fi259 yrkandena 18 och 34, Sk452 yrkande 41 och Sk453 yrkande 5.

Regional stimulans på skatteområdet

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkandena om att en regional skattelättnad inte skall införas.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen avser att tillsätta en utredning med uppdrag att analysera och lämna förslag till regionala stimulansåtgärder på skatteområdet. Uppdraget skall i första hand avse höjda grundavdrag i stödområde A från inkomståret 2005. En särskild ram om 300 miljoner kronor per år avsätts för detta ändamål.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkande 35 av Lennart Hedquist m.fl., *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkande 46 av Per Landgren m.fl. och *Centerpartiets* motion Fi259 yrkande 36 av Maud Olofsson m.fl. mot-

sätter sig motionärerna att det planerade regionala stödet införs och tillgordräknar sig de 300 miljoner som avsatts för detta ändamål i sina respektive inkomstberäkningar.

Utskottets ställningstagande

Det är enligt utskottet angeläget att på olika sätt stimulera den regionala utvecklingen i de delar av Sverige där medborgare och företag kan ha höga kostnader till följd av långa avstånd och kallt klimat. Vissa skattenedsättningar finns redan. På punktskatteområdet finns en nedsättning av energiskatten på el för norra Sverige och en regional differentiering av fordonsskatten. På socialavgiftsområdet finns sedan den 1 januari 2002 en särskild nedsättning för stödområde A. Det finns anledning att överväga ytterligare regionala inslag i skattesystemet.

Utskottets delar regeringens bedömning att en utredning bör tillsättas med uppgift att analysera och lämna förslag till regionala stimulanser på skatteområdet. En särskild ram om 300 miljoner kronor per år bör avsättas för detta ändamål.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning och avstyrker motionsyrkandena Fi259 yrkande 36, Sk452 yrkande 46 och Sk453 yrkande 35.

Förmånsbeskattning av miljövänliga bilar

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om ytterligare lättnader i förmånsbeskattningen av miljöbilar m.m.

Jämför avvikande mening 4 (c).

Bakgrund

De nuvarande reglerna om justering av värdet av bilförmån för s.k. miljöbilar tillämpades första gången vid 2000 års taxering. Reglerna innebär att förmånsvärdet för en bil som är utrustad med teknik för drift med elektricitet eller med mer miljöanpassade drivmedel än bensin eller dieselolja och som därför har ett nybilspris som är högre än nybilspriset för närmast jämförbara bil utan sådan teknik, skall justeras ned till en nivå som motsvarar förmånsvärdet för den jämförbara bilen. Reglerna infördes bl.a. för att underlätta introduktionen av miljöbilar på bilmarknaden och på så sätt skapa bättre förutsättningar för att miljöprestandan hos beståndet av förmånsbilar skulle öka (prop. 1999/2000:6, bet. 1999/2000:SkU7).

Den 1 januari 2002 infördes en tidsbegränsad möjlighet till ytterligare nedsättning av förmånsvärdet för vissa typer av miljöanpassade förmånsbilar för att få till stånd en bättre överensstämmelse med det faktiska värdet. För en elbil eller elhybridbil blev det möjligt att justera ned förmånsvärdet till 60 % av förmånsvärdet för närmast jämförbara bil utan sådan miljöan-

passad teknik. Nedsättningen gäller i tre år och får inte överstiga 16 000 kr per år. För bilar som drivs med alkohol eller med annan gas än gasol medges justering till 80 % av förmånsvärdet för den jämförbara bilen. Nedsättningen gäller under fyra år och får inte överstiga 8 000 kr per år. En utvärdering av regelförändringen skall genomföras och vara klar före respektive tillämpningsperiods utgång. Den tillfälliga möjligheten till nedsättning förlängdes under hösten 2003 t.o.m. inkomståret 2008 (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:FiU1, prop. 2001/02:45, bet. 2001/02:SkU12 samt prop. 2003/04:1, bet. 2003/04:FiU1).

För en personbil som uppfyller kraven för miljöklass El eller Hybrid enligt bilaga 1 till lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen, tas fordonsskatt inte ut under de fem första åren från det fordonet blir skattepliktigt första gången.

Motionen

I *Centerpartiets* motion Fi259 yrkandena 23 och 24 av Maud Olofsson m.fl. anförs att nedsättningen av förmånsvärdet för miljöbilar har haft stor effekt på försäljningen av miljöbilar som tjänstebilar. I dag skiljer man dock på elbilar (nedsättning till 60 %) och bilar som drivs med alkohol eller gas (nedsättning till 80 %). Denna skillnad är inte teknikneutral och missgynnar fordon drivna på gas och etanol. Motionärerna anser att nedsättningen skall vara generell. Alla bilar som drivs med el, alkohol eller gas får en nedsättning av förmånsvärdet till 60 % av förmånsvärdet för närmast jämförbara bil utan sådan mer miljöanpassad teknik.

Som en uppmuntran även till privatpersoner som väljer att köpa en miljöbil föreslår motionärerna att det införs en möjlighet för ca 5 000 nya miljöbilsägare att få en skattereduktion om 10 000 kr. För enkelhetens och teknikneutralitetens skull föreslås att rabatten är lika för alla, oavsett inköpspris eller innehavstid.

Utskottets ställningstagande

Bestämmelserna om beräkning av värdet av förmån av olika typer av miljöbilar syftar till att detta värde bättre skall motsvara det faktiska marknadsvärdet. Nedsättningen till nivån för en jämförbar bil syftar till att eliminera effekten av de högre tillverkningskostnader som är förenade med ny teknik. Den ytterligare nedsättning som gäller för el- och alkoholdrivna fordon hänger samman med att dessa har en begränsad räckvidd, att gasbilarnas tank tar upp en stor del av bilens lastutrymme och att tillgången på tankställen för alternativa drivmedel är begränsad. Värdet av förmånen av dessa fordonstyper är därför mer begränsat än vad som framkommer vid en direkt jämförelse med värdet på förmånsbil som drivs med konventionella drivmedel. Genom dessa justeringar förbättras också förutsättningarna för en ökning av beståndet av miljövänligare bilar.

Vidare gäller en femårig skattebefrielse enligt fordonsskattelagen för bilar som uppfyller kraven i miljöklass El eller Hybrid.

Utskottet ser inte någon anledning att förändra de nu aktuella reglerna och avstyrker därför motion Fi259 yrkandena 23 och 24.

Hushållstjänster

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om en skattereduktion för hushållstjänster.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Bakgrund

Frågor om särskilda skatteregler för tjänstesektorn har behandlats i Tjänsteutredningens betänkande Uppskattad sysselsättning (SOU 1994:43) och i Tjänstebeskattningsutredningens betänkande Skatter, tjänster och sysselsättning (SOU 1997:17).

En skattereduktion för byggnadsarbeten har tillämpats under perioden den 15 februari 1993–den 31 december 1994 (prop. 1992/93:150, bet. 1992/93:SkU36) och under perioden den 15 april 1996–den 31 mars 1999 (prop. 1995/96:229, bet. 1995/96:SkU32). Syftet har varit att åstadkomma en stimulans av verksamheten inom byggsektorn och på så sätt motverka den då aktuella arbetslösheten.

Riksdagen har beslutat införa en skattereduktion för byggnadsarbete på bostadshus (s.k. ROT-avdrag) under tiden den 15 april 2004–den 30 juni 2005 (bet. 2004/04:SkU3, prop. 2003/04:163).

Motionerna

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet har i en gemensam motion (Sk408) lagt fram ett förslag om en skattereduktion för hushållstjänster. Förslaget innebär att en skattereduktion på 50 % införs för privatpersoners betalning av arbetskostnaden inklusive moms för hushållstjänster som utförs i det egna hemmet upp till 25 000 kr per år. Motionärerna anför att förslaget innebär att det vita priset halveras direkt vid köpet jämfört med dagens regler. Motionen har remitterats till skatteutskottet och behandlas inte i detta ärende.

Yrkanden om att en skattereduktion för hushållstjänster skall införas framställs i motionerna Sk453 yrkande 22 av Lennart Hedquist m.fl. (m), Sk454 yrkande 6 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), Sk450 yrkande 9 av Per Landgren m.fl. (kd), Sk452 yrkande 11 av Per Landgren m.fl. (kd) och Fi259 yrkande 21 av Maud Olofsson m.fl. (c).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har nyligen tillstyrkt ett ROT-avdrag som en del av en lång rad förslag som lades fram i vårpropositionen för att driva på utvecklingen mot hållbar tillväxt, full sysselsättning och trygg välfärd. Utöver ROT-avdraget presenterades i vårpropositionen bl.a. förslag om fler utbildningsplatser inom arbetsmarknadspolitiken, friår i hela landet år 2005, försök med arbetstidsförkortning, ökade resurser till kommuner och landsting, höjt bistånd, en särskild satsning på barnfamiljerna år 2006 som främst skall gå till barnfamiljer som lever under knappa ekonomiska villkor, höjda anslag för biologisk mångfald och klimatinvesteringar, skattestimulanser för miljöinvesteringar i offentliga lokaler samt nya resurser för anställda inom förskolan. Vårpropositionen godkändes av riksdagen strax före sommaruppehållet 2004.

Att utöver detta omfattande åtgärds paket införa en särskild skattelättnad för vissa hushållstjänster finner utskottet inte motiverat. Några särskilda konjunkturpolitiska skäl för en stimulans av hushållssektorn finns enligt utskottets mening inte. Inte heller är den påstådda effekten av en överströmning av svart arbetskraft till vit något att ta fasta på, bl.a. eftersom metoden skulle vara mycket dyrbar för statskassan. I stället för att försöka minska svartarbetet inom denna sektor med en sådan skattestimulans anser utskottet att kampen mot skattefusk och ekonomisk brottslighet bör föras på andra sätt.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi259 yrkande 21, Sk450 yrkande 9, Sk452 yrkande 11, Sk453 yrkande 22 och Sk454 yrkande 6.

Beskattnings av nordiska sjömän

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en förlängning av den skattefrihet som gäller för vissa nordiska sjömän.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 30) att den skattefrihet som enligt den särskilda övergångsbestämmelsen i artikel 31.3 i det nordiska skatteavtalet gäller för i Sverige obegränsat skattskyldiga sjömän som uppbär ersättning för arbete ombord på danskt, färöiskt, finskt, isländskt eller norskt skepp i internationell trafik förlängs till att gälla också vid 2006 års taxering.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte funnit någon anledning till erinran mot regeringens förslag och tillstyrker därför propositionen i denna del.

Uthyrning av privatbostad

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om en skattelättnad för uthyrning av privatbostad.

Jämför avvikande mening 1 (m).

Bakgrund

När en privatbostadsfastighet eller en privatbostad upplåts skall ersättningen tas upp i inkomstslaget kapital. Detsamma gäller när en bostad som innehas med hyresrätt upplåts. Utgifterna för upplåtelsen får inte dras av. I stället skall avdrag göras med 4 000 kr per år för varje privatbostadsfastighet, privatbostad eller hyreslägenhet. Vid upplåtelse av en privatbostadsfastighet skall vidare ett belopp som motsvarar 20 % av intäkten av upplåtelsen dras av. Upplåts en hyresrätt skall i stället den del av upplåtarens hyra som avser den upplåtna delen dras av. För bostadsrätt gäller att den del av innehavarens avgift eller hyra som avser den upplåtna delen skall dras av. Avdragsmöjligheterna är mer begränsade om upplåtelsen gäller någon form av närstående (42 kap. 30–32 §§ IL, prop. 1989/90:110 s. 512, bet. 1989/90:SkU30).

Motionerna

I motion Ub259 yrkande 6 av Sten Tolgfors m.fl. (m) föreslår motionärerna att del av stadigvarande bostad skall få hyras ut utan att den som hyr ut behöver betala skatt på inkomsten. Om mindre än 50 procent av en privatpersons stadigvarande bostad hyrs ut skall inkomsten vara skattefri upp till ett visst belopp. Detta är det snabbaste sättet att enkelt och billigt få fram bostäder för ungdomar och studerande. Ett motsvarande yrkande framställs i motion Bo301 yrkande 5 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m)

Utskottets ställningstagande

De gällande reglerna om uthyrning av privatbostadsfastigheter och privatbostäder infördes i samband med skattereformen 1990. Tidigare kunde olika regler gälla, och resultatet kunde bli allt från hel skattefrihet till full beskattning. Dessa förhållanden hade utsatts för kritik från flera olika utredningar, och skattereformen innebar en övergång till nuvarande enkla och likformiga regler för beskattningen på detta område. Reglerna får anses täcka både kostnader som normalt förorsakas av uthyrningen och eventuella utgifter för reparation och underhåll som uppkommit under uthyrningstiden.

Enligt utskottets mening skulle en skattebefrielse för uthyrning av del av bostad medföra gränsdragnings- och kontrollproblem och dessutom innebära ett inkomstbortfall. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom sådana förslag.

Det finns enligt utskottets mening bättre metoder om man vill påverka produktionen av bostäder. Riksdagen har t.ex. under år 2003 infört särskilda investeringsstöd för hyresrätter och studentbostäder. Med dessa stöd har man hitintills beviljat bidrag till 17 000 studentbostäder. Investeringsbidrag har getts för 12 500 lägenheter, och den s.k. byggmomssänkningen har gällt 6 000 lägenheter.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Ub259 yrkande 6 och Bo301 yrkande 5.

Det fortsatta arbetet med 3:12-reglerna m.m.

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen förändringar i beskattningen av företagen och deras ägare.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Bakgrund

I 57 kap. IL finns särskilda regler om fördelning mellan tjänst och kapital av utdelningar på s.k. kvalificerade andelar i fåmansföretag och på kapitalvinster vid försäljning av sådana andelar. Den kapitalbeskattade delen av en utdelning räknas fram enligt en schablon som baseras på statslåneräntan och det kapital som nedlagts i företaget och lönesumman för i företaget anställd personal. Denna s.k. klyvningsränta motsvarar fr.o.m. den 1 januari 2004 statslåneräntan plus 7 procentenheter. Vid en försäljning av kvalificerade andelar behandlas – upp till ett tak om 200 prisbasbelopp under en femårsperiod – hälften som kapitalinkomst och hälften som inkomst av tjänst. De särskilda reglerna gäller bl.a. om andelsägaren själv eller någon närstående varit verksam i betydande omfattning i företaget under beskattningsåret eller de fem föregående beskattningsåren. Enligt den s.k. utvidgade fåmansföretagsdefinitionen räknas aktiva delägare och deras närstående som en person vid fördelningen mellan tjänst och kapital.

Syftet med de särskilda reglerna för fåmansföretag om fördelning mellan tjänst och kapital är att inkomster som härrör från delägarnas arbetsinsatser i bolaget skall beskattas på samma nivå som andra förvärvsinkomster och inte enligt den proportionella skattesats om 30 % som gäller för utdelningar och kapitalvinster enligt reglerna om beskattning av kapitalinkomster. De särskilda reglerna fanns tidigare i 3 § 12–12 e mom. den numera upphävda lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, och i dagligt tal kallas de fortfarande 3:12-reglerna.

Den s.k. 3:12-utredningen (Fi 1999:12) har sett över regelsystemet och har den 18 juni 2002 avlämnat betänkandet Beskattning av småföretagare (SOU 2002:52). När det gäller avgränsningen av de företagare som skall omfattas av de särskilda reglerna, de kvalitativa villkoren, föreslås preciseringar och kompletteringar. En övergång till någon form av normallönemodell anser utredningen vanskelig med hänsyn till att det är svårt att överblicka konsekvenserna av en omläggning till ett i grunden annorlunda system. Utredningen föreslår därför justeringar inom ramen för den nuvarande kapitalklyningsmodellen, bl.a. att den kapitalinkomstbeskattade delen får beräknas med utgångspunkt från bolagets beskattade egna kapital (kallas BEK-modellen), och att utrymmet för kapitalinkomstbeskattning höjs med 5 procentenheter så att klyningsräntan uppgår till statslåneräntan med tillägg av en riskpremie på 10 procentenheter. Hälftindelningen mellan tjänst och kapital upp till 200 prisbasbelopp slopas. I stället skall belopp upp till 100 basbelopp tjänstebesattas helt och belopp därutöver kapitalbesattas. Lönesummeregeln förenklas betydligt, och de nuvarande begränsningsreglerna tas bort, och även företagarens egen lön skall få räknas in. Löneunderlaget skall enligt förslaget uppgå till 50 % av den framräknade lönesumman. Utredningens förslag har beräknats medföra ett skattebortfall om 1,13 miljarder kronor som enligt utredningen kan finansieras genom att maximal avsättning till periodiseringsfond för juridiska personer justeras ned med 5 procentenheter till 20 %.

Budgetpropositionen

Regeringen anför (avsnitt 8.3.4) att 3:12-reglerna bör förändras så att de blir mer gynnsamma för företagen.

I budgetpropositionen för 2004 aviserade regeringen en reformering av 3:12-reglerna i två steg. I ett första steg skulle riskpremien i den s.k. klyningsräntan höjas från 5 till 7 procent. I en proposition under hösten 2003 lämnades också ett sådant förslag, och riksdagen har beslutat i enlighet med förslaget (prop. 2003/04:17, bet. 2003/04:SkU9, rskr. 2003/04:117, SFS 2003:1200). För det fortsatta arbetet aviserade regeringen olika alternativa skattelättnader som tillsammans med den redan genomförda åtgärden skulle ge en varaktig skattesänkning på 1 miljard kronor.

För det fortsatta arbetet aviserade regeringen i budgetpropositionen olika alternativa skattelättnader som tillsammans med den redan genomförda åtgärden skulle ge en varaktig skattesänkning på 1 miljard kronor. Ett alternativ är en ytterligare höjning av klyningsräntan. Ett andra alternativ är en justering av den lönesummeregeln som i dag bestämmer hur löner till anställda på visst sätt får medräknas i underlaget för beräkning av kapitalbeskattad utdelning och kapitalvinst. Ett tredje alternativ är en förändring av reglerna för kapitalvinstbeskattning och ett fjärde den s.k. BEK-modellen.

I den efterföljande diskussionen, bl.a. i anslutning till tillväxtsamtalen, har ytterligare alternativ aktualiserats. Ett sådant gäller införande av regler där ägare till kvalificerade andelar under vissa förutsättningar (vid en viss

storlek på antalet anställda och företagsledarens/ägarens egna löneuttag) inte skulle omfattas av 3:12-reglerna. Ett annat alternativ har gällt möjligheten att utvidga den s.k. takregeln. Denna regel begränsar i dag den del av kapitalvinster som skall tjänstebeskattas. Utvidgningen skulle innebära att även andra tjänstebeskattade inkomster från företaget skulle beaktas.

I sammanhanget kan erinras om att man i 3:12-utredningens betänkande Beskattning av småföretagare (SOU 2002:52) föreslog en schablonregel för de mindre företagen.

Ett av de möjliga reformalternativ som pekades ut i budgetpropositionen 2004 var den av 3:12-utredningen föreslagna BEK-modellen. Enligt gällande rätt används i princip företagarens egna anskaffningskostnader för aktierna som underlag för att beräkna hur stor del av en utdelning, och indirekt även den del av framtida kapitalvinster, som skall kapitalinkomstbeskattas. BEK-modellen innebär att i underlaget skall också ingå en viss del av företagets beskattade kapital. Modellen har sina förespråkare men kan också kritiseras. En utvidgning av detta slag skulle bidra till att sänka skattebelastningen på investeringar som finansieras med kvarhållna vinstmedel. Samtidigt skulle det innebära en förmånsbehandling av investeringar i 3:12-företag i förhållande till vad som gäller för andra aktiebolag och också innebära ökade möjligheter till omvandling av arbetsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster. De begränsningar av den ”fulla” BEK-modellen som föreslogs av den s.k. 3:12-utredningen i syfte att motverka omfattande skatteomvandling riskerar att inte bli stabila. Utredningen föreslog att ett införande av BEK-modellen skulle finansieras genom att kapitalvinster i sin helhet beskattas som tjänsteinkomst, inte som i dag till 50 procent. Detta skulle kunna medföra betydande skatteskärpningar i vissa fall.

Regeringen bedömer att nackdelarna med BEK-modellen får anses överväga fördelarna och avvisar därför modellen. Bedömningen av BEK-modellen skall enligt vad som anförs ses i relation till de alternativa åtgärder som redovisades i budgetpropositionen 2004 men också till de senare aktualiserade alternativen. Särskilt de senare alternativen ger ett delvis nytt perspektiv på det fortsatta reformarbetet. Finansministern har därför den 3 juni 2004 förordnat en expertgrupp med uppgift att genomföra en fördjupad prövning av 3:12-reglerna. I detta sammanhang är en utvidgning av takregeln och ett alternativ där under vissa förutsättningar 3:12-reglerna inte skall tillämpas av särskilt intresse. Uppdraget skall redovisas senast vid utgången av oktober 2004. Regeringen avser att därefter återkomma med förslag som skall träda i kraft senast den 1 januari 2006.

Det fördjupade analysarbetet innebär inte att de i budgetpropositionen 2004 utpekade alternativen skulle vara inaktuella. I den fortsatta beredningen kommer även övriga förslag, utöver de som har kommenterats, från 3:12-utredningens betänkande Beskattning av småföretagare (SOU 2002:52) att beaktas.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkande 39 av Lennart Hedquist m.fl. anförs att småföretagare är en skattemässigt missgynnad grupp eftersom de beskattas betydligt hårdare för sin avkastning än ägare av större företag. Motionärerna vill reformera beskattningen av fåmansbolag och av-sätter 1,5 miljarder kronor för detta ändamål. Ett mer genomarbetat förslag till teknisk utformning kommer att redovisas i vårmotionen 2005.

I *Folkpartiet liberalernas* motion Sk454 yrkande 4 av Lars Leijonborg m.fl. anförs att de regler som gäller för fåmansbolagen har lett till att ägare av fåmansbolag i dag betalar betydligt högre skatt än små ägare i större bolag. Motionärerna vill sänka fåmansbolagens skatter omedelbart och föreslår att dagens fåmansbolagsregler ersätts med den s.k. BEK-modellen (beskattat eget kapital). Den innebär att ägare kan ta ut en större utdelning för varje år i takt med att företaget växer. Motionärerna uppskattar kostnaden för denna reform till 400 miljoner kronor 2005 och till mellan 1,5 och 2 miljarder kronor på längre sikt.

I *Kristdemokraternas* motioner Sk450 yrkandena 5, 6 och 8 och Sk452 yrkandena 12 och 13 av Per Landgren m.fl. föreslår motionärerna att det införs ett riskkapitalavdrag. Personer som köper nyemitterade aktier i onoterade bolag skall ha möjlighet till en skattereduktion (riskkapitalavdrag). Avdrag skall få göras mot inkomst av kapital likaväl som mot inkomst av tjänst. Reduktionen skall även gälla köp av aktier i egna och närståendes fåmansföretag. Avdragsrätten skall gälla investeringar upp till en nivå av 100 000 kr. Avdragsrätten skall ses som en kompensation för den större risk det innebär att köpa aktier i små, onoterade företag.

Riskkapitalavdraget kompletteras med etableringskonton. Att öppna ett etableringskonto innebär enligt vad som anförs i motionen att man kan sätta av pengar skattefritt för en framtida företagsstart. Ett etableringskonto skulle kunna locka mindre riskbenägna att starta eget. För vissa grupper, såsom invandrare, ungdomar och kvinnor, kan det många gånger tyvärr vara svårt att få banklån. För dem kan etableringskonto vara ett bra alternativ.

Motionärerna anser att det behövs nya, enkla regler som jämställer fåmansföretagen med andra företag och att regeringen bör återkomma med ett förslag till hur den s.k. BEK-modellen skall kunna ersätta nuvarande 3:12-regler. Vidare behövs en snar omläggning av egendoms- och kapitalbeskattningen där både skatten på aktieutdelningar och förmögenhetsskatten fasas ut. För att finansiera detta genomförs en höjning av bolagsskatten till 30 %.

I *Centerpartiets* motion Fi259 yrkandena 3, 9 och 10 av Maud Olofsson m.fl. anförs att de nuvarande reglerna för fåmansbolag är direkt tillväxthämmande. Ett företag som är framgångsrikt och expansivt extrabeskattas eftersom en del av vinsten kommer att beskattas som inkomst av tjänst och därmed som om det vore inkomst över den högsta brytpunkten. Det är således mer lönsamt för entreprenören att satsa pengar i andras företag på börsen än på sitt eget. Motionärerna anför att de företagare som arbetar hårt och som lyckas i sin verksamhet skall belönas. Utredningen Beskattning av

småföretagare (SOU 2002:52) föreslog att den s.k. BEK-modellen skulle införas. Med denna modell kommer hänsyn att tas till allt arbetande kapital i företaget, och underlaget för hur det kapitalbeskattade utrymmet vid utdelning och kapitalvinst skall uppskattas kommer att genomföras på ett mer rättvist, rimligt och tillväxtfrämjande sätt. Motionärerna avsätter nästan 1,3 miljarder kronor under budgetperioden och föreslår att riksdagen fattar beslut om att införa BEK-modellen.

Motionärerna anser att riskkapitalförsörjningen i Sverige rent generellt måste förbättras. För att delvis råda bot på detta föreslås ett s.k. starta-eget-sparande. Ett led i detta är att möjliggöra ett skattefritt sparande på upp till 40 000 kr om året, totalt högst 120 000 kr som grundplåt till det egna företaget. För förslaget beräknar motionärerna ett skattebortfall på 300 miljoner kronor 2005 och 600 miljoner kronor årligen därefter. Vidare införs ett riskkapitalavdrag som är till för dem som väljer att finansiera starten av företag med eget sparade eller lånade pengar, utan att utnyttja starta-eget-sparandet. Skattebortfallet för denna åtgärd beräknas till 200 miljoner kronor för år 2005 och 400 miljoner kronor år 2006 och år 2007. Motionärerna föreslår att riksdagen beslutar införa ett personligt riskkapitalavdrag från år 2004.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det anledning att avvakta resultatet av regeringens pågående arbete med 3:12-reglerna. Inriktningen är att reglerna skall förändras så att de blir mer gynnsamma för företagen, och de skattelättnader som övervägs skulle tillsammans med den redan genomförda åtgärden ge en varaktig skattesänkning på 1 miljard kronor. En expertgrupp arbetar med att genomföra en fördjupad prövning av 3:12-reglerna, och uppdraget skall redovisas senast vid utgången av oktober 2004. Regeringen avser att därefter återkomma med förslag som skall träda i kraft senast den 1 januari 2006.

Enligt utskottets mening visar de utredningar som gjorts på området att en slopad skatt på aktieutdelningar inte är ett verksamt medel för att förbättra de större företagens villkor. Tillgången till en internationell kapitalmarknad gör att beskattningen av sparande endast i begränsad omfattning inverkar på företagens investeringsbenägenhet. Utskottet anser att en generell sänkning av skatten på ägarnas sparande i aktier inte är en effektiv metod för att förbättra villkoren för företagandet och avstyrker därför motionsyrkandena om slopad skatt på aktieutdelning.

För små och medelstora företag som inte i alla avseenden har tillgång till den internationella kapitalmarknaden kan emellertid inte bortses från att den personliga kapitalbeskattningen inverkar på avkastningskravet och därmed i viss mån fungerar som en skatt på företagens investeringar. Detta förhållande har beaktats i samband med att riksdagen på senare år beslutat om en rad ändringar i syfte att förbättra villkoren för nyföretagande och entreprenörskap. En lättnad i beskattningen av utdelningar och kapitalvinster på

aktier i onoterade bolag infördes hösten 1996 och har utvidgats genom olika beslut under åren 1997 och 1998. Även villkoren för finansiering med egna vinstmedel har förbättrats. Enskilda näringsidkare fick vid 1999 års taxering utvidgade möjligheter till reservering genom avsättning till periodiseringsfond, och denna möjlighet har ytterligare förbättrats som ett resultat av en mer ingående undersökning av hur företagen använder periodiseringsfonder (prop. 1999/2000:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m.). Mot denna bakgrund finns det enligt utskottets mening inte någon anledning att överväga att införa ett särskilt avdrag för investeringar i onoterade aktier. Utskottet avstyrker därför förslaget om ett permanent riskkapitalavdrag.

Enligt utskottets mening är det viktigt att skattereglerna inte lägger hinder i vägen för nyföretagande och entreprenörskap och att avkastningen för den som tar risken att starta ett eget företag eller att expandera sin verksamhet är tillräcklig. Särskilda stimulanser i samband med nystart av företag ger emellertid inte denna effekt utan skapar tvärtom en risk för att livskraftiga företag slås ut i konkurrensen med nystartade och skattegynnade företag, något som inte på sikt kan anses vara förenligt med kravet på stabila och goda regler för företagen. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att tillstyrka förslagen om olika former av starta-eget-avdrag.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Fi259 yrkandena 3, 9 och 10, Sk450 yrkandena 5, 6 och 8, Sk452 yrkandena 12 och 13, Sk453 yrkande 39 och Sk454 yrkande 4.

Ändrade regler för periodiseringsfonder

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet delar regeringens bedömning om en räntebeläggning av de juridiska personernas periodiseringsfonder och avstyrker motionsyrkandena.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen aviserar (avsnitt 8.3.5) ett förslag om räntebeläggning av vinstmedel som juridiska personer avsatt i periodiseringsfondssystemet. Räntebeläggningen uppnås genom att en schablonintäkt beräknas på de avsatta vinstmedlen och tas upp vid inkomstbeskattningen. Åtgärden skall träda i kraft den 1 januari 2005. Eftersom de tidigare föreslagna lättnaderna beträffande arvs-, gåvo- och förmögenhetsskatterna till inte oväsentlig del kommer företagssektorn till godo genom att ägarkollektivet gynnas är det enligt vad som anförts rimligt att förändringarna finansieringsmässigt balanseras

genom vissa förändringar av beskattningsreglerna för företag. En fördel med räntebeläggningsmetoden är att möjligheten att utjämna företagets resultat mellan olika beskattningsår i allt väsentligt behålls intakt.

Mot en generell tillämpning av räntebeläggningsmetoden talar att det komplicerar reglerna särskilt för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag som är fysiska personer. Detta står i strid med regeringens ambitioner att förenkla för dessa företag. Denna konflikt undviks om dessa företag inte omfattas av ändringen. En sådan lösning leder visserligen till en marginellt ökad oenhetlighet i skattereglerna mellan juridiska personer och övriga företagsformer. Detta måste vägas mot målet om enkla regler för dessa näringsidkare. Regeringen bedömer att förenklingsaspekten väger tyngre i denna fråga. Endast företag som i inkomstskattesammanhang anses som juridiska personer bör därför omfattas av ett system med räntebeläggning av periodiseringsfonderna.

Motionerna

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet motsätter sig förslaget och räknar därför inte med några inkomster från detta förslag. Avslagsyrkanden framställs i motionerna Sk453 yrkande 40 av Lennart Hedquist m.fl. (m) och Fi259 yrkandena 35 av Maud Olofsson m.fl. (c).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att lättnaderna i arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen till inte oväsentlig del kommer företagssektorn till godo genom att ägarkollektivet gynnas och att det är rimligt att förändringarna finansieras genom en räntebeläggning av juridiska personers periodiseringsfonder. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna Fi259 yrkande 35 och Sk453 yrkande 40.

Royalty

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslaget om att royalty skall beskattas i inkomstslaget kapital.

Jämför avvikande mening 1 (m).

Bakgrund

Royalty skall enligt huvudregeln beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Om royaltyn grundar sig på anställning eller på uppdrag eller tillfällig verksamhet som inte ingår i en näringsverksamhet skall den dock tas upp i inkomstslaget tjänst.

Motionen

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkande 20 av Lennart Hedquist m.fl. föreslås att beskattningen av royaltyinkomster från uppfinningar och patent beskattas i inkomstslaget kapital från 2005.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening bör det undvikas att införa särskilda skattestimulanser för viss typ av verksamhet. Förslag om skattefrihet under begränsad tid för royaltyinkomster har tidigare lagts fram av Innovationsutredningen (SOU 1993:84) men har inte ansetts vara aktuella att genomföra.

Utskottet avstyrker motion Sk453 yrkande 20.

Fastighetsbeskattning

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om avveckling m.m. av fastighetsskatten.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Bakgrund

Sedan den 1 januari 2001 är skattesatsen för småhus 1,0 % av fastigheternas taxeringsvärde och för hyreshus (bostadsdelen) 0,5 % av taxeringsvärdet. Nyproducerade bostadshus är fria från fastighetsskatt de första fem åren, och för de därpå följande fem åren betalas halv fastighetsskatt. En begränsningsregel gäller och innebär att fastighetsskatten för ett småhus som utgör den skattskyldiges permanenta bostad begränsas så att den under vissa förutsättningar inte överstiger 5 % av hushållsmedlemmarnas sammanlagda inkomster (prop. 2001/02:3, bet. 2001/02:SkU3, rskr. 2001/02:59). Den som tillgodoräknats skattereduktion för fastighetsskatt får även förmögenhetsskatten reducerad.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkandena 24 och 27 av Lennart Hedquist m.fl. anför motionärerna att fastighetsskatten är djupt orättvis och uppmuntrar till ökad skuldsättning. Flitiga människor, inte sällan äldre, som avstått från konsumtion och i stället sparat för att få en tryggare ålderdom straffbeskattas. Låginkomsttagare som ärver föräldrahemmet uppmannas av regeringen att låna till skatten eller flytta. Motionärerna vill på sikt avskaffa fastighetsskatten. Som ett första omedelbart steg föreslås att skatteuttaget begränsas. Ett tak införs för fastighetsskatteuttaget för småhus och fritidshus 2005. Taket beräknas som summan av 80 kr per kvadratmeter

värdeytta i huset och 2 kr per kvadratmeter tomtyta, dock maximalt 5 000 kr i skatt för tomten. Motionärerna avskaffar också den s.k. schablonintäkten för bostadsrättsföreningar.

I *Folkpartiet liberalernas* motion Sk454 yrkande 15 av Lars Leijonborg m.fl. föreslår motionärerna att fastighetsbeskattningen avskaffas. Det grundläggande motivet för detta är att fastighetsskatten strider mot principen skatt efter bärkraft. För många människor är det huvudsakliga sparandet lagt i boendet. Fastighetsskatt och, ofta därtill, förmögenhetsskatt gör att boendet blir orimligt högt beskattat och boendekostnaderna oöverkomliga. Avskaffandet kan dock inte ske omedelbart. Skatten beräknas för 2005 inbringa över 25 miljarder kronor till statskassan från boende i hyresrätter, bostadsrätter, småhus och villor samt industrifastigheter. Fastighetsskatten måste därför avvecklas stegvis. Motionärerna föreslår att skattesatserna för 2005 sänks från dagens 1,0 % på småhus till 0,8 % och från 0,5 % på flerbostadshus till 0,4 %.

I *Kristdemokraternas* motion Fi258 yrkande 6 av Lars Lindén m.fl. föreslås att kommunen ges rätt att införa en kommunal fastighetsavgift samtidigt som den statliga fastighetsskatten slopas helt för småhusenheter, bostadshyreshusen (hyres- och bostadsrätter) och industriella och kommersiella lokaler. De minskade skatteintäkterna för staten kompenseras bl.a. genom en minskning av det generella statsbidraget till primärkommuner samtidigt som dessa ges möjlighet att ta ut en kommunal avgift per småhusenhet om högst 2 600 kr per år. Kommunerna får likaledes ta ut en årlig kommunal fastighetsavgift på max 800 kr per bostadslägenhet, högst 63 kr per kvadratmeter för de kommersiella lokalerna och högst 17 kr per kvadratmeter och år för industrienheterna. De principiella motiven för den kommunala avgiften är att den kommunala avgiften skall bidra till att täcka fastighetsrelaterade kommunala kostnader för: 1) Gator, vägar och parkering, 2) räddningstjänst samt 3) fysisk och teknisk planering och bostadsförbättring. Detta skulle ge kommunerna en stabil avgiftsbas, som garanterar fastighetsägarna samhällstjänster.

Också i *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkandena 14, 16 och 17 av Per Landgren m.fl. föreslås att fastighetsskatten ersätts med en kommunal avgift. Motionärerna anför vidare att de höga taxeringsvärdena i många områden har lett till kraftiga höjningar inte bara av fastighetsskatten utan också av förmögenhetsskatten för stora grupper som inte har så stora marginaler att leva på. Motionärerna föreslår därför att taxeringsvärdena återgår till dem som gällde före höjningarna från år 2000. Kapitalvinstskatten vid försäljning av privatbostäder höjs samtidigt till 30 %.

I *Centerpartiets* motion Sk446 yrkandena 4–7 av Jörgen Johansson m.fl. anför att den nuvarande fastighetsbeskattningen är utformad på ett orättvist sätt, främst på grund av taxeringsförfarandet. Även om systemet reformeras är beskattningen för hög. Uttagsprocenten för fastighetsskatten bör därför sänkas från nuvarande 1,0 % till 0,9 % år 2005. Från år 2006 skall skatten sänkas till 0,75 %. Detta kostar 1 400, 3 600 respektive 3 500

miljoner kronor för de tre åren. Motionärerna minskar den löpande beskattningen för att i stället öka den något vid själva försäljningstillfället då avkastningen är monetär och explicit. Därför höjs kapitalvinstbeskattningen från 20 % till 30 %, och uppskovsavdragen minskar till 75 %, vilket innebär att 25 % av reavinsten vid försäljning av fastighet skall beskattas även om personen i fråga anskaffar ny bostad enligt det gällande regelverket för uppskovsavdrag. Stämpelskatten höjs dessutom från 1,5 % till 1,725 %. Dessutom föreslår motionärerna ett tak på tomtvärdet på 300 000 kr för att undvika den spiraleffekt som uppkommer i attraktiva områden när själva tomtmarken får höga taxeringsvärden och därmed driver upp det totala taxeringsvärdet.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är fastighetsskatten en viktig inkomstkälla vid finansiering av den gemensamma välfärden. Utskottet är inte berett att tillstyrka tillkännagivanden eller beslut som innebär att fastighetsskatten helt eller delvis avskaffas. Det är inte heller aktuellt med en höjning av skatten på kapitalvinst vid försäljning av privatbostad.

Utskottet avstyrker motionerna Fi258 yrkande 6, Sk446 yrkandena 4–7, Sk452 yrkandena 14, 16 och 17, Sk453 yrkandena 24 och 27 och Sk454 yrkande 15.

Förmögenhetsskatten

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att fribeloppet för uttag av förmögenhetsskatt för sambeskattade par höjs till 3 miljoner kronor. Utskottet avstyrker motionsförslagen om avskaffad förmögenhetsskatt m.m.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 35) att fribeloppet för uttag av förmögenhetsskatt för sambeskattade par höjs från 2 000 000 kr till 3 000 000 kr fr.o.m. 2006 års taxering.

Regeringen anser att det finns skäl att förändra förmögenhetsbeskattningen i en mildrande riktning. En sådan förändring bör ske genom höjningar av fribeloppen. På så sätt minskar antalet personer som betalar förmögenhetsskatt, och skatten kommer i huvudsak att träffa större förmögenheter. I första hand bör det gemensamma fribeloppet för sambeskattade par höjas. Därigenom uppnås större neutralitet mellan å ena sidan gifta och sambor med gemensamma barn som sambeskattas och å andra sidan sambor utan

gemensamma barn som har var sitt fribelopp. Den föreslagna höjningen innebär att det gemensamma fribeloppet för sambeskattade par kommer att motsvara två fribelopp för ensamstående.

Regeringen kommer i det fortsatta arbetet med förändringar av förmögenhetsskatten att överväga att slopa undantaget från skatteplikt för huvuddelägares aktier och att införa ett tak för uttag av förmögenhetsskatt.

Regeringen anför att det finns anledning att överväga om undantaget för huvuddelägares aktier skall behållas. Ett borttagande av bestämmelsen skulle leda till att vissa huvuddelägare tvingades betala orimligt mycket i förmögenhetsskatt. Det skulle även kunna leda till att intresset för att låta inregistrera aktier på börsens A-lista hämmades. Ett avskaffande av huvuddelägarundantaget bör därför endast ske om det samtidigt införs någon form av begränsning av skatteuttaget. Ett alternativ till undantaget för huvuddelägares aktier kan vara att införa ett tak för förmögenhetsskatten, dvs. en beloppsgräns som anger hur mycket en skattskyldig maximalt skall behöva betala i förmögenhetsskatt. Ett tak i kombination med ett slopande av huvuddelägarundantaget innebär att vissa huvuddelägare, vars förmögenhet i huvudsak består av aktier som i dag är undantagna från förmögenhetsskatt, kommer att betala mer skatt, medan andra, som har betydande tillgångar utöver aktierna i fråga, kommer att betala mindre. Hur många som kommer att få betala mer respektive mindre beror på hur nivån för ett tak kalibreras.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion N305 yrkande 12 av Fredrik Reinfeldt m.fl. anförts att beskattningen av arv, gåvor och förmögenheter inbringar förhållandevis blygsamma belopp samtidigt som dessa skatter är mycket skadliga för företaget. Förmögenhetsskatten missgynnar svenskt ägande av svenska företag och hindrar kapitalackumulation. Motionärerna beklagar att förmögenhetsskatten endast förändras marginellt och avsätter medel för att successivt avskaffa förmögenhetsskatten. I motion Fi202 av Ulf Sjösten (m) anförts att det råder en bred enighet dels om förmögenhetsskattens skadliga effekter för god utveckling och tillväxt i Sverige, dels om vikten av att ta bort den orättvisa och lotteribetonade skatten. Motionären föreslår att förmögenhetsskatten avskaffas.

I *Folkpartiet liberalernas* motion Sk454 yrkande 2 av Lars Leijonborg m.fl. anförts att en förutsättning för att det skall bildas nya företag och för att dessa skall kunna växa är tillgång till riskkapital och att Sverige upphör att tillhöra den minoritet i västvärlden som fortfarande har förmögenhetsskatten kvar. Motionärerna vill avskaffa sambeskattningen och höja fribeloppet till 1,9 miljoner kronor per person. De avskaffar förmögenhetsskatten inom fyra år.

I *Kristdemokraternas* motioner Sk450 yrkandena 3 och 17 och Sk452 yrkande 18 anförts att de senaste årens utveckling har visat på svårigheterna i att bibehålla förmögenhetsbeskattningen. Anledningen står främst att

finna i den ökande internationaliseringen som gör det omöjligt för Sverige att i det långa loppet bibehålla ett skattetryck som avsevärt överstiger omvärldens. Förmögenhetsbeskattningen, som tidigare kunnat motiveras av fördelningspolitiska skäl, får i dag helt andra effekter än de tänkta. Även regeringen överväger i budgetpropositionen att i det "fortsatta arbetet" utreda om man skall föreslå att slopa befrielsen från förmögenhetsskatt och i stället införa ett tak i förmögenhetsskatten. Motionärerna anser att detta är ytterligare ett bevis för att förmögenhetsskatten är feltänkt i grunden. Motionärerna föreslår att förmögenhetsskatten avvecklas med 0,5 procentenheter till 1,0 % till år 2006 och ned ytterligare 0,25 procentenheter till 0,75 % år 2007 för att sedan slopas helt. Enligt uppskattningar som gjorts befinner sig så mycket som 500 miljarder kronor utomlands som tillhör svenskar. Detta "flyktkapital" skulle kunna betyda mycket för den svenska samhälls ekonomin om det kunde placeras i svenska finansinstitut. Motionärerna anser att regeringen måste utreda hur en tidsbegränsad amnesti kan införas så att så mycket kapital som möjligt placeras i Sverige.

I *Centerpartiets* motion Fi259 yrkandena 4–6 av Maud Olofsson m.fl. anför motionärerna att Sverige är ett av de få länder i västvärlden som fortfarande har en förmögenhetsbeskattning. Därtill är skattesatsen en av de högsta bland de länder som tillämpar systemet. Det är dessutom oroande att det hörs signaler om att bredda skatten till att även gälla exempelvis aktier noterade på O-listan. Detta tangerar retroaktiv lagstiftning eftersom de som har valt att notera sina företag här har gjort det under premisserna att aktierna inte skulle bli föremål för förmögenhetsbeskattning. Företag på O-listan är mindre och tillväxtorienterade företag som har blivit noterade i syfte att underlätta för riskkapitalförsörjning. Att i efterhand ens diskutera att låta dessa aktier omfattas av förmögenhetsskatt är upprörande. Motionärerna föreslår att förmögenhetsskatten i ett första steg sänks till 1 % 2005 och att värdet av egna hem inte skall tas upp i förmögenhetsbeskattningen. Från och med 2006 avskaffas förmögenhetsskatten. Riksdagen bör besluta att sänka förmögenhetsskatten till 1 % och undanta värdet av egna hem från förmögenhetsbeskattningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte funnit någon anledning till erinran mot regeringens förslag att fribeloppet för uttag av förmögenhetsskatt för sambeskattade par höjs från 2 000 000 kr till 3 000 000 kr fr.o.m. 2006 års taxering och tillstyrker därför propositionen i denna del.

Utskottet delar regeringens bedömning att det bör övervägas att slopa undantaget för huvuddelägares aktier och att införa ett tak för uttag av förmögenhetsskatt. Utskottet är således inte berett att tillstyrka förslagen om slopad eller avvecklad förmögenhetsskatt och avstyrker därför motionerna Fi259 yrkandena 4–6, Sk450 yrkandena 3 och 17, Sk452 yrkande 18, Sk454 yrkande 2 och N305 yrkande 12.

Slopad arvs- och gåvoskatt

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet delar regeringens bedömning att skatten på arv och gåva bör slopas fr.o.m. årsskiftet och avstyrker motionsförslaget om att ett sådant beslut bör gälla fr.o.m. den 20 september 2004.

Jämför avvikande mening 1 (m).

Budgetpropositionen

Regeringen anför (avsnitt 8.3.2) att arvs- och gåvoskatten är kostsam att administrera, vilket måste sättas i relation till de intäkter som skatten ger. På grund av värderingsreglerna och konstruktionen i övrigt av arvs- och gåvoskattereglerna är det lätt att nedbringa skatten genom olika skatteplaneringsåtgärder som är helt lagliga. Mot bakgrund av detta och med syfte att underlätta generationsskiften i företag avser regeringen att senare under hösten föreslå riksdagen att arvs- och gåvoskatten tas bort. Inriktningen är att arvs- och gåvoskatten skall slopas fr.o.m. den 1 januari 2005.

Motionen

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkande 19 av Lennart Hedquist m.fl. föreslår motionärerna att arvs- och gåvoskatten avskaffas med verkan från den 20 september 2004.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att skatten på arv och gåva bör slopas men är inte berett att frångå den inkomstberäkning som regeringen redovisar och som grundar sig på att arvs- och gåvoskatten skall slopas med verkan fr.o.m. den 1 januari 2005. Utskottet avstyrker följaktligen motion Sk453 yrkande 19.

Moms på tidskrifter

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslaget om höjd moms på tidskrifter.

Jämför avvikande mening 3 (kd).

Bakgrund

Riksdagen har under hösten 2001 beslutat att sänka mervärdesskatten på böcker och tidskrifter från 25 % till 6 % fr.o.m. den 1 januari 2002 (prop. 2001/02:45, bet. 2001/02:SkU12).

Motionen

I *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkande 29 av Per Landgren m.fl. återställs mervärdesskatten på tidskrifter till 25 %. Motionärerna anför att de står bakom beslutet att sänka bokmomsen till 6 % men att de inte anser att det är lika angeläget med sänkt moms på tidskrifter.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening talar såväl det kulturpolitiska syftet som administrativa och praktiska skäl för att både böcker och tidskrifter bör ingå i området med reducerad mervärdesskatt. Området har utformats i nära anslutning till det utrymme som finns i punkt 6 i bilaga H till sjätte mervärdesskattedirektivet. Utskottet ser inte någon anledning att ändra denna gränsdragning. Utskottet avstyrker motion Sk452 yrkande 29.

Alkoholskatten

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslaget om sänkta kvoter för privatinförsel av alkohol.

Jämför avvikande mening 3 (kd).

Bakgrund

Enligt de regler som allmänt gäller inom EU skall privata inköp av alkohol och tobak beskattas i inköpslandet. Kommersiell handel med dessa varor skall beskattas i den medlemsstat där varorna slutligen konsumeras. En privatperson har således rätt att ta med sig alkoholdrycker och tobaksvaror, avsedda för eget bruk inköpta i en annan medlemsstat utan att någon ytterligare punktskatt tas ut i hemlandet. Om varorna tas in för kommersiella ändamål i hemlandet skall däremot punktskatt alltid betalas där.

För att avgöra om det är fråga om införsel för kommersiella ändamål skall enligt EG:s regler bl.a. mängden varor beaktas. Medlemsstaterna får använda sig av indikativa nivåer uteslutande till ledning för bedömning av om varorna är avsedda för kommersiella ändamål. De indikativa nivåerna får då inte sättas lägre än 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin, 110 liter öl samt 800 cigaretter, 400 cigariller, 200 cigarrer och 1 kilo röktobak.

Budgetpropositionen

Regeringen anför att Alkoholinförselutredningen nyligen har överlämnat sitt betänkande Var går gränsen? (SOU 2004:86). För att bryta mönstret med den kraftigt ökade resandeförseln av sprit och för att stärka den svenska alkoholpolitikens legitimitet föreslås i betänkandet att skatten på sprit sänks med 40 % från den 1 januari 2005. En sådan sänkning av skatten skulle

leda till i medeltal 29 % lägre spritpriser på Systembolaget. Betänkandet är för närvarande ute på remiss och remissinstanserna skall lämna sina synpunkter på betänkandet senast den 15 december 2004. Regeringen fortsätter beredningen av frågan om alkoholskatten.

Motionen

I *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkande 47 av Per Landgren m.fl. anförs motionärerna att införselkvoterna för privatpersoners import av alkohol gör det svårt att föra en effektiv alkoholpolitik. Införselkvoterna bör sänkas för att stoppa den alkoholflood som rinner in i Sverige. Sverige måste verka för att alkoholfrågan skall bli en folkhälsofråga i stället för som nu enbart en jordbruksfråga och en handelsfråga. Motionärerna yrkar att införselkvoterna sänks till 1 liter starksprit, 5 liter vin och 15 liter starköl.

Utskottets ställningstagande

Sverige arbetar genom regeringen för att stärka folkhälsopolitikens ställning inom EU. Detta innebär bl.a. att Sverige verkar för att man inom EU, i större utsträckning än tidigare, skall ta hänsyn till olika åtgärders effekter på folkhälsan även inom andra politikområden än t.ex. inre marknads- och jordbrukspolitik.

Sverige har i flera år fört diskussioner med medlemsländerna och med kommissionen om kopplingen mellan alkohol, alkoholpolitik och folkhälsa. Utgångspunkten har varit att alkoholfrågan i många delar är en nationell angelägenhet, men att det finns frågor och områden som bäst kan lösas på gemenskapsnivå, som t.ex. den rådsrekommendation om unga och alkohol som antogs 2001 i Stockholm.

Syftet med Sveriges initiativ har primärt varit att hitta områden där EU:s medlemsländer och kommissionen har nytta av att samarbeta, utbyta information och enas om någon form av gemensamma rekommendationer. Den svenska regeringen har pekat på vissa områden som anses vara viktiga att diskutera på gemenskapsnivå inom EU och som kan ingå i en gemenskapsstrategi rörande alkohol. Till dessa hör rekommendationer eller direktiv om höjda minimiskatter på alkohol inom EU, begränsningar av alkoholreklam, alkoholfria arbetsplatser, alkoholfria graviditetsperioder, alkoholfri trafik och åldersgränser vid försäljning av alkohol. En gemensam europeisk kunskapsuppbyggnad om alkoholproblemets omfattning och effekter är viktig som underlag för framtida gemensamma åtgärder inom EU.

Mot denna bakgrund tog Sverige, tillsammans med Finland, initiativet till en länderjämförande undersökning om alkoholproblemets omfattning och hur alkoholpolitiken ser ut i samtliga EU-länder, det s.k. ECAS-projektet (European Comparative Alcohol Study). Resultaten från projektet publicerades år 2002 och visar tydligt att alkoholrelaterade skador är ett mycket allvarligt folkhälsoproblem i samtliga EU-länder (Norström, 2002; Leifman, m.fl., 2002).

När det gäller alkoholskatter har den svenska regeringen den uppfattningen att EU:s miniminivåer för skatt på spritdrycker, vin och öl bör höjas av folkhälsoskäl. Minimiskatterna har inte höjts sedan alkoholskattedirektivet trädde i kraft den 1 januari 1993, vilket i praktiken inneburit att alkoholskatterna i reella termer sjunkit med ungefär en fjärdedel sedan dess. Sverige har vid flera tillfällen i EU-arbetet hävdat att det inte bör vara möjligt att ha nollskattesats på vin. Vidare har Sverige hävdat att en höjning av minimiskattesatserna för alla alkoholdrycker bör ske och att s.k. alkoholisk bör beskattas högre än för närvarande.

Vid de nordiska finansministrarnas möte på Island under våren 2004 beslutades om en gemensam nordisk hållning i alkoholskattefrågorna. De nordiska länderna skall driva frågan om att EU avskaffar nollskattesatsen på vin och att minimiskatten på alkohol respektive alkoholisk höjs. De skall verka för att kommissionen tar fram en alkoholstrategi.

Alkoholinförselutredningen har nyligen överlämnat sitt betänkande Var går gränsen? (SOU 2004:86) till regeringen. För att bryta mönstret med den kraftigt ökade resandeförseln av sprit och för att stärka den svenska alkoholpolitikens legitimitet föreslås i betänkandet att skatten på sprit sänks med 40 % från den 1 januari 2005. En sådan sänkning av skatten skulle leda till i medeltal 29 % lägre spritpriser på Systembolaget. Utredningen föreslår också att Sverige intensifierar arbetet med att få till stånd den gemenskapsstrategi för att minska alkoholens skadeverkningar som initierades under det svenska ordförandeskapet, verkar aktivt för att inom ramen för EU införa varningstexter på förpackningar som innehåller alkohol och ökar ansträngningarna i arbetet med att ge de folkhälsomässiga konsekvenserna av olika förslag och beslut större betydelse inom EU. Sverige bör också arbeta för att bilda allianser med de nordiska och baltiska länderna samt med övriga nya medlemsländer inom EU när det gäller alkoholpolitik. Betänkandet är för närvarande ute på remiss och remissinstanserna skall lämna sina synpunkter på betänkandet senast den 15 december 2004.

I dagarna har de nordiska hälso- och socialministrarna i Norden beslutat om en gemensam strategi i det alkoholpolitiska arbetet inom EU. Bland annat vill det nordiska ministerrådet se en halvering av införselnivåerna och kraftigt höjda minimiskatter på alkohol.

Av det anförda framgår att regeringen bereder frågan om alkoholskatten vidare. Utskottet är inte berett att tillstyrka motionärernas förslag om att Sverige ensidigt och i strid med de regler som gäller på området skall besluta om skärpta införselregler. Utskottet avstyrker motion Sk452 yrkande 47.

Tobaksskatten

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om en höjning av minimipunktskatten på cigaretter m.m.

Jämför avvikande meningarna 1 (m) och 4 (c).

Bakgrund

Den 1 mars infördes en minimipunktskatt på cigaretter som har ett lägre detaljhandelspris än cigaretter i den mest efterfrågade priskategorin. Ett antal s.k. lågpriscigaretter hade lanserats på den svenska marknaden till ett pris som per paket låg ca 10 kr under priset på ett cigarettpaket i den mest efterfrågade priskategorin. Skatten bestämdes till 90 % av den sammanlagda skatten på cigaretter i den mest efterfrågade priskategorin. Även om EU:s regler medger en minimipunktskatt på 100 % gjorde smugglingsrisken att en skatt på 90 % bedömdes som lämplig (prop. 2002/03:1 avsnitt 8.5.2, bet. 2002/03:FiU1).

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion Sk453 yrkandena 44 och 45 av Lennart Hedquist m.fl. att minimiskatten på cigaretter höjs till 100 % och att skatten på rulltobak höjs till 1 339 kr per kg.

I *Centerpartiets* motion Fi259 yrkande 26 av Maud Olofsson m.fl. anförs att den svenska utformningen av skatt på tobak medför en asymmetrisk beskattning till lågpriscigaretters fördel. Genom att införa full minimiskatt på lågpriscigaretterna blir beskattningen symmetrisk och förhoppningsvis minskar även användningen av cigaretter. Motionärerna höjer skatten på lågpriscigaretter med 150 miljoner kronor, vilket motsvarar drygt 2 kr per paket.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening bör minimipunktskatten på lågpriscigaretter bestämmas till en nivå som tar hänsyn både till behovet av att dämpa efterfrågan och till risken för smuggling om skattesatsen skulle sättas för högt. Utskottet har härvid ansett att en skatt som uppgår till 90 % av den punktskatt som tas ut på cigaretter i den mest efterfrågade kategorin är lämplig. Utskottet har inte ändrat uppfattning i denna del och avstyrker därför förslaget om en höjning av minimiskatten på cigaretter.

Utskottet ser inte heller någon anledning att höja skatten på rulltobak.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi259 yrkande 26 och Sk453 yrkandena 44 och 45.

Höjda energiskatter på drivmedel

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om höjda skatter på bensin och diesel och om en återställning av avgifterna vid överträdelse av användningsförbudet.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 36 delvis) att energiskatten på bensin höjs med 15 öre per liter och på dieselolja med 30 öre per liter. Höjningarna utgör ytterligare ett steg i den gröna skatteväxling som genomförs för att öka miljörelatering av skattesystemet. Eftersom skatteskillnaden mellan märkt och omärkt olja ökar är det rimligt att höja nivåerna för de särskilda avgifter som tas ut vid överträdelse av användningsförbudet för märkt olja. Nivåerna återställs till de nivåer som gällde före år 2004. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2005.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkande 9 av Lennart Hedquist m.fl. avslås regeringens förslag. Också i motion Fi213 yrkande 1 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) hemställs om avslag. Motionärerna anför att högre bensin- och dieselskatt kommer att göra det omöjligt för många funktionshindrade att ha kvar sina bilar.

I *Folkpartiets* motion Fi232 yrkande 22 delvis av Lars Leijonborg m.fl. avslås förslaget om höjd bensin och dieselskatt. I motionerna Sk449 yrkande 1 av Hans Backman (fp) och N346 yrkande 6 av Hans Backman m.fl. (fp) vill motionärerna stoppa förslaget om höjning av bensinpriset med 18 öre per liter eftersom det slår orimligt hårt mot bosatta i bl.a. Gävleborg och Norrland som är beroende av att använda bilen dagligen. Motionärerna anför att många barnfamiljer är tvungna att använda bilen vid transporter till och från barntillsyn eftersom kollektivtrafiken är bristfällig på många orter i landet.

Kristdemokraterna anför i motion Sk450 yrkande 16 av Per Landgren m.fl. att en ensidig skatteväxling begränsad till Sverige kan bli kontraproduktiv om andra länder inte genomför liknande åtgärder. Höjda skatter på t.ex. energi kan leda till att energiintensiv industri lämnar Sverige. En grön skatteväxling måste därför ha en smart utformning, så att den potentiellt miljöstörande produktionen behålls i Sverige med minimal miljöpåverkan. I nuläget är det inte lämpligt med ytterligare skattehöjningar på energi och miljöstörande utsläpp. I motion Sk452 yrkandena 21 och 22 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkar motionärerna att förslaget om höjd skatt på bensin och diesel avslås. De anför att effekten blir ett fördelningspolitiskt hårt slag mot män-

niskor med låga inkomster, boende på landsbygd och med små möjligheter att välja en annorlunda livsstil än vad de har i dag. I stället för höjda skatter behöver Sverige sänka skatter.

Också i *Centerpartiets* motion Fi259 yrkandena 32 och 33 av Maud Olofsson m.fl. yrkar motionärerna att förslaget om höjd skatt på bensin och diesel avslås. Höjda bensinskatter genomförs för att få människor att minska användningen av bränslen som genererar koldioxidutsläpp, men inte någonstans genomförs en politik som faktiskt ger möjligheter att byta bränsle. Den s.k. skatteväxlingen blir bara fiskal och leder till ökade inkomster för staten.

Utskottets ställningstagande

I budgetpropositionen för 2001 presenterade regeringen en strategi för grön skatteväxling och härefter har en skatteväxling om drygt 10 miljarder kronor genomförts. De energi- och miljöskattehöjningar som genomförts har haft sin tyngdpunkt på höjda skatter på el och uppvärmningsbränslen. Det övergripande syftet med skatteväxlingen är att bidra till att de av riksdagen fastställda miljömålen nås. Detta förutsätter att åtgärder riktas mot flera sektorer.

Transportsektorn omfattas inte heller av det system för handel med utsläppsrätter, som införs den 1 januari 2005. Bland de sektorer som står utanför handelssystemet beräknas transportsektorn svara för större delen av utsläppsökningarna fram till 2010 i frånvaro av ytterligare åtgärder. Regeringen anser därför att tyngdpunkten i den gröna skatteväxlingen för 2005 bör läggas på höjda skatter för transportsektorn och föreslår höjningar av såväl fordonsskatten som energiskatten på bensin och dieselolja. Därutöver föreslås en höjning av energiskatten på el som förbrukas av hushåll och servicenärningar. För dieselolja, som används i arbetsmaskiner i jord- och skogsbruket, föreslås dock en nedsättning av skatten i syfte att skapa likvärdiga konkurrensförutsättningar för det svenska jord- och skogsbruket jämfört med övriga EU.

Utskottet delar regeringens bedömning att transportsektorn nu bör ingå i den gröna skatteväxlingen och att skatterna på bensin och diesel bör höjas på det sätt regeringen föreslår. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motionerna Fi213 yrkande 1, Fi232 yrkande 22, Fi259 yrkandena 32 och 33, Sk449 yrkande 1, Sk453 yrkande 9, Sk450 yrkande 16, Sk452 yrkandena 21 och 22 och N346 yrkande 6.

Höjd energiskatt på el

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en höjning av energiskatten på el.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 36 delvis) att energiskatten på el som förbrukas i hushålls- och servicesektorerna höjs med 1,2 öre per kWh som en del i den gröna skatteväxling som syftar till en ökad miljörelaterad avskattningssystemet. Energiskatten på el bidrar till ett mer effektivt utnyttjande av el. Höjningen omfattar inte el som förbrukas inom tillverkningsindustrin samt inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna. Skattehöjningarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2005.

Motionerna

Avslagsyrkanden framställs av *Moderata samlingspartiet* i motion Sk453 yrkande 14 av Lennart Hedquist m.fl., *Folkpartiet liberalerna* i motion Fi232 yrkande 22 delvis av Lars Leijonborg m.fl., *Kristdemokraterna* i motion Sk452 yrkande 25 av Per Landgren m.fl. och *Centerpartiet* i motion Fi259 yrkande 31 av Maud Olofsson m.fl. I motion N309 yrkande 2 av Eva Flyborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande. Motionärerna anför att det finns miljöfarliga sätt att producera el, t.ex. kolkraft, men att insatser bör sättas in mot dessa och inte mot elen i sig. Tvärtom kan en ökad användning av el leda till vinster för miljön, t.ex. genom att ersätta vägtrafik som drivs av fossila bränslen med eldrivna tåg. Elskatten bör inte betraktas som en miljöskatt, och höjd elskatt bör inte ses som en del av en grön skatteväxling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att en höjning av energiskatten kan bidra till ett mer effektivt utnyttjande av tillgänglig elkraft och har därför inte någon invändning mot regeringens förslag. När det gäller möjligheten att ersätta vägtrafik med spårburen trafik kan det framhållas att den spårburna trafiken är befriad från energiskatt.

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motionerna Fi259 yrkande 31, Fi232 yrkande 22, Sk452 yrkande 25, Sk453 yrkande 14 och N309 yrkande 2.

Skattesatsuppräknning efter prisutvecklingen

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en skattesatsuppräknning efter prisutvecklingen.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 36 delvis) att samtliga energi- och koldioxidskattesatser justeras med hänsyn till förändringarna i konsumentprisindex under perioden juni 2003–juni 2004.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att skattesatserna på sedvanligt sätt bör justeras med hänsyn till prisutvecklingen och att detta görs i energiskattelagen så att 2005 kan bli nytt basår för den fortsatta justeringen. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Nedsättning av skatten på dieselolja som används i jordbruk, skogsbruk och vattenbruk

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om nedsättning av skatten på dieselolja som används i jordbruk, skogsbruk och vattenbruk och avstyrker motionsförslaget om en längre gående nedsättning.

Jämför avvikande mening 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 36 delvis) att koldioxidskatten på dieselolja som används i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet sätts ned med 77 %. Den återbetalningsordning som gäller för el skall även tillämpas på uppvärmningsbränslen och diesel. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2005.

Motionen

Centerpartiet föreslår i motion Fi259 yrkande 7 av Maud Olofsson m.fl. att dieselskatten sänks till 1 krona per liter för jord- och skogsbruk.

Utskottets ställningstagande

Från jordbruksorganisationernas sida har man länge framfört att flertalet konkurrentländer har satt ned den skatt som belastar dieselolja som används i jordbrukets arbetsmaskiner till låga nivåer. I Sverige är skatten densamma som den som gäller för användning i personbilar, lastbilar och bussar.

Enligt utskottets mening finns det anledning att av konkurrensskäl sätta ned skatten för dieselolja som används i det svenska jordbrukets, skogsbrukets och vattenbrukets arbetsmaskiner. Det ekonomiska utrymme som står till buds för en skattenedsättning är begränsat. Regeringens förslag om en nedsättning med ca 2 kr från 2005 års nivå framstår med hänsyn härtill som välavvägt. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motion Fi259 yrkande 7.

Skattestrategi för alternativa drivmedel

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslaget om skattenedsättning för bensin som ingår i vissa blandbränslen.

Jämför avvikande mening 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen anser det angeläget att den strategi för skattenedsättning för alternativa drivmedel som lades fast i budgetpropositionen för år 2002 och utvecklades i budgetpropositionen för år 2004 kan börja tillämpas så snart erforderligt statsstödsgodkännande erhållits från kommissionen.

Kommissionen har prövat och godkänt den ursprungliga skattestrategin enligt statsstödsreglerna. Den i budgetpropositionen för år 2004 utvidgade skattestrategin har anmälts till kommissionen för prövning enligt reglerna om statligt stöd. Regeringen återkommer till riksdagen med förslag till de lagändringar som är nödvändiga för att skattestrategin skall kunna tillämpas så snart kommissionens godkännande har erhållits. Intill dess beslutar regeringen om skattenedsättning i särskild ordning genom individuella dispenser från energiskatt och koldioxidskatt för koldioxidneutrala drivmedel. De individuella dispensererna upphör att gälla när lagstiftning om generell befrielse från energiskatt och koldioxidskatt för de drivmedel som dispensererna avser träder i kraft.

Motionen

I *Centerpartiets* motion Fi259 yrkande 22 av Maud Olofsson m.fl. anför motionärerna att en extra rabatt bör införas för att öka efterfrågan på drivmedel med inblandning av förnybara bränslen. I dagsläget finns etanol som

drivmedel, dels som låginblandning upp till 5 % i bensen, dels som E 85 med 85 % etanol och 15 % bensen. För E 85 är etanoldelen skattefri medan bensindelen beskattas med koldioxidskatt och energiskatt. En extra rabatt på energiskatten för bensindelen i E 85, förslagsvis motsvarande andelen etanol, dvs. 85 %, skulle innebära 34 öre lägre skatt per liter E 85. Motionärerna föreslår att riksdagen fattar beslut om att införa en sådan extra rabatt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är angeläget att strategin för skattenedsättning för alternativa drivmedel kan läggas fast så att en generell befrielse från energiskatt och koldioxidskatt för dessa drivmedel kan erhållas.

När det gäller förslaget om en skattenedsättning för bensen som blandas med biobränsle anser utskottet att det vore olyckligt att skapa stimulanser som leder till att blandbränslen får bättre konkurrensförutsättningar än rena biobränslen. Utskottet är inte berett att tillstyrka detta förslag.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi259 yrkande 22.

Nedsättning av koldioxidskatt enligt 0,8-procentregeln

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en justering av beräkningsgrunden för nedsättning av koldioxidskatt enligt 0,8-procentregeln.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 36 delvis) att beräkningsgrunden för nedsättning av koldioxidskatt enligt 0,8-procentregeln ändras så att skattebeloppet efter nedsättning i genomsnitt alltid uppfyller energiskattedirektivets minimiskattenivåer. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2005.

Kommissionen har i beslut den 18 februari 2004 (ärende nr N 497/03) godkänt det anmälda förslaget till justering av 0,8-procentregeln. Godkännandet avser perioden den 1 januari till den 31 december 2005.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening innebär den förändring som föreslås att de svenska reglerna anpassas till det nya energiskattedirektivet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Begränsning av koldioxidskatteuttaget avseende kalk- och cementbranschen

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en förlängning av kalk- och cementbranschens begränsningsregel.

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 36 delvis) att den övergångsvis gällande begränsningsregeln avseende kalk- och cementbranschen m.m. (1,2-procentsregeln) förlängs ytterligare ett år. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2005.

Förlängningen behöver inte anmälas till kommissionen för statsstödsgranskning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte funnit någon anledning till erinran mot regeringens förslag och tillstyrker propositionen i denna del.

Fortsatt avtrappning av energiskatteavdraget för vindkraft

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en fortsatt avtrappning av vindkraftverkens miljöbonus och avstyrker motionsförslaget om att bonusen skall slopas helt.

Jämför avvikande mening 1 (m).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 36 delvis) att avtrappningen av avdraget för energiskatt på el som har producerats i vindkraftverk, miljöbonusen, fortsätter nästa år. För landbaserad vindkraft sänks avdraget från 12 till 9 öre per kWh och för havsbaserad vindkraft sänks avdraget från 17 till 16 öre per kWh. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2005.

Merparten av de befintliga stödsystemen för den förnybara elproduktionen löpte ut vid utgången av 2002 eller i anslutning till införandet av elcertifikatsystemet den 1 maj 2003. Det nya stödsystemet har inneburit en sänkning av befintliga stödnivåer för vindkraft. Regeringen bedömde att elcertifikatssystemet behövde kompletteras med övergångsregler för vindkraften. En avtrappning inleddes därför fr.o.m. den 1 januari 2004 i stället för ett avskaffande av miljöbonusen. Samtidigt infördes en produktions-

gräns för hur länge vindkraftsproduktionen i ett kraftverk kan berättiga till skatteavdrag. Avtrappningen föreslås fortsätta nästa år. Avdraget sänks från 12 till 9 öre per kWh för landbaserad samt från 17 till 16 öre per kWh för havsbaserad vindkraft.

Regeringen lämnade i början av juni 2003 en anmälan till kommissionen om statsstödsgranskning av hur avtrappningen av miljöbonusen är tänkt att utformas. Något godkännande från kommissionen har dock ännu inte erhållits. Det tidigare godkännandet löpte ut vid utgången av 2002.

Motionen

Moderata samlingspartiet yrkar i motion Sk453 yrkande 15 av Lennart Hedquist m.fl. att miljöbonusen för vindkraftsel avskaffas helt.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det inte någon anledning att avvika från den redan påbörjade avtrappningen av vindkraftens miljöbonus som anmälts till kommissionen för prövning enligt statsstödsreglerna. De överväganden som ligger bakom utfasningen av detta stöd är alltså hållbara. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motion Sk453 yrkande 15.

Koldioxidskatt på torv

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen att avskaffa skattebefrielsen för torv.

Jämför avvikande mening 1 (m).

Bakgrund

Torven är i dag undantagen från koldioxidbeskattning, dock utan att klassas som biobränsle. Torvutredningen (N2000:10) anser i sitt betänkande (SOU 2002:100) Uthållig användning av torv att energitorv i nationella sammanhang inte bör inordnas i något klassificeringssystem eller någon viss kategori. Riksdagen har nyligen (bet. 2003/04:NU8) beslutat att elproduktion som sker med användning av torv i godkända kraftvärmeverk skall vara elcertifikatsberättigande.

Motionen

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkande 17 av Lennart Hedquist m.fl. föreslår motionärerna att torvens befrielse från koldioxidskatt slopas.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det miljöskäl som talar för en fortsatt befrielse för torven och för att den skall berättiga till elcertifikat. Om torv inte skulle vara certifikatsberättigande skulle torven komma att konkurreras ut av kol som bränsle i kraftvärmeverken, vilket skulle ge ökade miljöstörande utsläpp. Utskottet är inte berett att nu tillstyrka ett ändrat synsätt på torven och avstyrker därför motion Sk453 yrkande 17.

Skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om en sänkning av skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer.

Jämför avvikande mening 1 (m).

Bakgrund

Skatt på termisk effekt i kärnkraftverk tas ut månadsvis med 5 514 kr per megawatt – motsvarande ca 181 kr per megawatt och dygn – av kärnkraftsreaktorns högsta tillåtna termiska effekt. Om en reaktor har varit ur drift under en sammanhängande period av mer än 90 kalenderdygn, får för varje dygn utöver de 90 första göras avdrag med 181 kr per megawatt av den termiska effekten.

Motionen

Moderata samlingspartiet yrkar i motion Sk453 yrkande 13 av Lennart Hedquist m.fl. att den särskilda skatten på termisk effekt i kärnkraftverk sänks med motsvarande 0,3 öre per kWh från den 1 januari 2005, 0,4 öre från den 1 januari 2006 och 0,5 öre från den 1 januari 2007.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att sänka skatten på termisk effekt i kärnkraftverk och avstyrker därför motion Sk453 yrkande 13.

Skatt på avfall

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslaget om en skatt på avfallsförbränning.

Jämför avvikande mening 4 (c).

Bakgrund

Lagen (1999:673) om skatt på avfall trädde i kraft den 1 januari 2000. Dess syfte är att i enlighet med EU:s avfallshierarki styra mot minskad avfallsdeponering för att främja avfallsminskning, återanvändning och återvinning. BRAS-utredningen (Fi 2003:06) har i uppdrag att bl.a. granska och utvärdera avfallsskattelagen och föreslå en utformning av lagen som på mest ändamålsenliga sätt stämmer överens med EG-fördragets regler om statligt stöd. Utredningen skall lämna förslag till hur en skatt på avfall som förbränns lagtekniskt kan utformas och bedöma lämpligheten av att införa en sådan skatt eller om andra ekonomiska styrmedel i stället bör förordas (dir. 2003:96). Utredningen skall presentera sitt förslag under 2004.

Motionen

Centerpartiet föreslår i motion Fi259 yrkande 25 av Maud Olofsson m.fl. att riksdagen fattar beslut om en skatt på förbränning av osorterat avfall. De anför att den deponiskatt på avfall som infördes 2000 har varit positiv för att minska mängden avfall som deponeras. Samtidigt har detta lett till att förbränning av avfall har blivit relativt sett mer lönsamt eftersom detta är skattebefriat. Centerpartiet vill att avfall i större utsträckning skall sorteras. Förbränning av osorterat avfall riskerar att skada miljön, och därmed även människor, främst genom ökade dioxinutsläpp. Därför bör en skatt införas för att neutralisera deponiskatten och göra avfallssortering mer ekonomiskt lönsamt.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening bör resultatet av BRAS-utredningens arbete med frågan om en förbränningsskatt på avfall avvaktas. Utskottet avstyrker motion Fi259 yrkande 25.

Skatt på naturgrus

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslaget om en sänkning av skatten på naturgrus.

Jämför avvikande mening 1 (m).

Bakgrund

Naturgrus är en icke förnybar resurs och en skatt infördes den 1 juli 1996 (prop. 1995/96:87, bet. 1995/96:SkU18) i syfte att öka hushållningen med naturligt förekommande grus och sand. Lagstiftningen bygger på betänkan-

de (SOU 1995:67) Naturgrusskatt m.m. Efter förslag i budgetpropositionen för 2003 höjdes skatten på naturgrus från 5 till 10 kr per ton den 1 januari 2003.

Motionen

Moderata samlingspartiet sänker i sitt budgetalternativ i motion Sk453 yrkande 38 av Lennart Hedquist m.fl. skatten på naturgrus med 5 kr.

Utskottets ställningstagande

Syftet med lagen om skatt på naturgrus är att åstadkomma en bättre hushållning med naturgrus och påskynda utvecklingen mot användning av alternativa material. Naturvårdsverket har gjort bedömningen att så mycket som 70–80 % av naturgrusprodukterna skulle kunna ersättas med alternativa material, t.ex. bergkrossprodukter. Det är generellt sett dubbelt så dyrt att tillverka bergkrossprodukter som naturgrus.

Naturgrus är i många delar av landet en mycket knapp naturresurs. Därför måste användningen av naturgrus minimeras till de områden där inga andra alternativ finns. En hushållning med naturgrus är angelägen bl.a. för att skydda det grundvatten som finns i grusavlagringar. Naturgrusskatten är enligt utskottets mening ett viktigt styrmedel när det gäller att minska naturgrusanvändningen. Utskottet är inte berett att tillstyrka en sänkning av naturgrusskatten och avstyrker därför motion Sk453 yrkande 38.

Handelsgödsel och bekämpningsmedel

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om att skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel skall slopas.

Jämför avvikande meningarna 1 (m) och 4 (c).

Bakgrund

Gödselmedelsskatten är 1,80 kr för varje helt kilo kväve, förutsatt att andelen kväve i medlet är minst 2 %, och 30 kr för varje helt gram kadmium i gödselmedel, till den del kadmiuminnehållet överstiger 5 gram per ton fosfor. Bekämpningsmedelsskatten är 30 kr för varje helt kilo verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet.

Den s.k. HOBS-utredningen (Fi 2001:12) har utvärderat skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. I betänkandet Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? (SOU 2003:9) föreslår utredningen att skatten på handelsgödsel skall vara kvar och att skattesatserna behålls oförändrade. För att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel föreslås att uttaget av en skatt differentieras efter medlets farlighet för hälsa och mil-

jö. I avvaktan på ett sådant system föreslogs en höjning av skatten med 5 kr till 25 kr. I samband med budgetpropositionen för 2004 beslutade riksdagen att skatten på bekämpningsmedel skulle höjas till 30 kr fr.o.m. den 1 januari 2004.

Riksdagen har efter förslag i budgetpropositionen för 2002 beslutat om en återföring av skatten på bekämpningsmedel och handelsgödsel till jordbruksnäringen (vilken inbegriper växthusnäringen). Uppburen skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel återförs till jordbruket via ett särskilt anslag. Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. En mindre del av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder. Skatten på bekämpningsmedel återförs kollektivt för forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja en hållbar utveckling inom jordbruket och trädgårdsnäringen.

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion Sk453 yrkandena 7 och 8 av Lennart Hedquist m.fl. att skatten på handelsgödsel och skatten på bekämpningsmedel avskaffas från den 1 januari 2005.

Centerpartiet föreslår i motion Fi259 yrkande 8 av Maud Olofsson m.fl. att skatten på handelsgödsel avskaffas.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening utgör skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel viktiga styrmedel inom jordbruket och bidrar till att minska växtnäringens förluster och dämpa riskerna med användningen av bekämpningsmedel. Återförd skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel har vidare förstärkt jordbruksnäringens insatser för bl.a. forskning, information, utbildning, rådgivning och utvecklingsarbete för att främja hållbar produktion inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Stöd lämnas bl.a. till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket, minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet samt till djurhälsoområdet. Från 2005 kommer miljö- och landsbygdsprogrammet att förstärkas genom s.k. moduler, dvs. överföring av EU-medel från produktionsstöd till miljö- och landsbygdsprogrammet, med utbetalning först 2006. Den nationella medfinansieringen av EU-medlen sker genom en återföring av skatten på handelsgödsel.

Utskottet är inte berett att slopa dessa skatter och avstyrker därför motionerna Fi259 yrkande 8 och Sk453 yrkande 7 och 8.

Reklamskatten

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkandena om ett omedelbart avskaffande av reklamskatten och om olika tillkännagivanden till regeringen i saken.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Bakgrund

1996 års reklamskatteutredning föreslog i sitt betänkande SOU 1997:53 ett avskaffande av lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam. Regeringen uttalade i proposition 1997/98:150 att man anser att reklamskatten bör avskaffas. Man konstaterade dock att det vid detta tillfälle saknades förutsättningar att finansiera ett totalt avskaffande av reklamskatten. Eftersom regeringen ansåg att det förelåg särskilt allvarliga problem när det gällde beskattningen av reklamtrycksaker föreslogs ett avskaffande av reklamskatten i denna del. Reklamskatten på reklamtrycksaker avskaffades den 1 januari 1999.

Riksdagen tillkännagav den 10 april 2002 för regeringen som sin mening vad skatteutskottet (bet. 2001/01:SkU20, rskr. 2001/02:201) anförde om att reklamskatten bör avvecklas och att frågan, med beaktande av de budgetpolitiska målen, bör prioriteras vid kommande budgetberedning.

I budgetpropositionerna för 2003 och 2004 tog regeringen upp frågan om ett avskaffande men fann, med beaktande av de budgetpolitiska målen, att förutsättningar för finansiering av reklamskattens avskaffande, alternativt stegvisa avskaffande, inte förelåg.

Budgetpropositionen

Även i årets budgetberedning har frågan om reklamskattens avskaffande, alternativt stegvisa avskaffande, prövats. Regeringen har dock funnit att det inte heller nu föreligger förutsättningar för finansiering av sådana åtgärder.

Motionerna

I flera motioner framställs yrkanden som syftar till att avskaffa reklamskatten.

I *Moderata samlingspartiets* motion Sk453 yrkande 21 av Lennart Hedquist m.fl. begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör lämna en redovisning hur reklamskatten skall avskaffas senast i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2005. I motion Kr269 yrkande 15 av Kent Olsson m.fl. (m) tar motionärerna upp idrottsrörelsens situation och föreslår att riksdagen begär ett förslag från regeringen om slopad reklamskatt. I motion Fi201 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) föreslår motionären att riksdagen fattar ett beslut om att avskaffa reklamskatten. I motion Fi203 av

Jeppé Johnsson och Anita Sidén (m) tas de ideella föreningarnas situation upp och motionärerna föreslår att dessa skall slippa betala skatt på de reklam- och sponsringsintäkter som man lyckas ta in till sin förening. I motion Fi204 av Anna Lilliehöök och Ewa Thalén Finné (m) begärs ett tillkännagivande om att reklamskatten är orättvis, svår att tillämpa och konkurrensnedvridande och att den bör avvecklas. Också i motion Fi206 av Jeppé Johnsson och Nils Fredrik Aurelius (m) begärs ett tillkännagivande om att reklamskatten bör avskaffas. I motion Fi207 av Magdalena Andersson och Elizabeth Nyström (m) anfördes att regeringen omgående bör ta initiativ till en avveckling av reklamskatten. I motion Fi226 av Gunnar Axén och Tomas Högström (m) föreslås att riksdagen fattar beslut om att reklamskatten avskaffas. I motion Sk215 av Rolf Gunnarsson (m) vill motionären ta bort reklamskatt för pensionärsorganisationer.

I *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkande 35 av Per Landgren m.fl. anfördes att det är av yttersta vikt att fria svenska medier skall kunna verka under fria ekonomiska förutsättningar som stimulerar utbudet av journalistiskt material. Att ett av riksdagen fattat beslut ignoreras av regeringen i en så viktig fråga är allvarligt. Regeringen bör snarast verkställa det av riksdagen tidigare fattade beslutet och återkomma till riksdagen med förslag till hur reklamskatten kan avskaffas. I motion Fi210 av Johnny Gylling (kd) anfördes att riksdagen givit regeringen i uppdrag att pröva frågan om att fasa ut reklamskatten. Regeringen bör nu följa riksdagens beslut och bereda plats för en fortsatt avveckling av reklamskatten.

I motionerna Fi211 av Sven Bergström och Håkan Larsson (c) och Fi216 av Kerstin Lundgren och Birgitta Carlsson (c) anför motionärerna att regeringen under riksmötet 2004/05 bör lägga fram ett förslag om avskaffad reklamskatt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har redan tidigare klargjort sin uppfattning att reklamskatten bör avskaffas och att avvecklingen bör påbörjas när det statsfinansiella utrymmet medger det. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att tillstyrka förslagen om att riksdagen nu skall fatta beslut i saken eller rikta olika tillkännagivanden till regeringen i syfte att få till stånd en avveckling. Med det anförda avstyrker utskottet de nu aktuella motionsyrkandena.

Fordonsskatt på personbilar, lätta bussar och lätta lastbilar

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om höjda fordonsskatter på personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 31) att fordonsskatten för bensindrivna personbilar höjs med 23 %. Fordonsskatten för dieseldrivna personbilar höjs med 2 %. Fordonsskatten för lätta bussar och lätta lastbilar höjs med 40 %. Höjningarna träder i kraft den 1 januari 2005.

Någon generell höjning av fordonsskatten för personbilar har inte skett sedan 1996. Det innebär att den reala skattebelastningen har minskat. Som ett steg i den gröna skatteväxlingens ökade miljörelatering av skattesystemet föreslår regeringen en genomsnittlig höjning av fordonsskatten med 23 % för bensindrivna personbilar (inklusive övriga personbilar som inte kan drivas med dieselolja) och 2 % för dieseldrivna personbilar. För ett normalhushåll kommer den större höjningen av skatten på dieselolja att kompenseras genom en mindre höjning av fordonsskatten på dieselbilar.

Nuvarande nivå på fordonsskatten för lätta bussar och lätta lastbilar är betydligt lägre än jämförbara viktclasser för främst dieseldrivna personbilar. Den stora skatteskillnaden leder till en omfattande skattebetingad ombyggnad från personbil till lätt lastbil med merkostnader för myndigheter och mindre skatteintäkter som följd. Även av miljöskäl är det olämpligt att skatten på lätta bussar och lätta lastbilar är lägre än skatten på personbilar. Regeringen anser därför att fordonsskatten på lätta bussar och lätta lastbilar på sikt bör likställas med fordonsskatten på personbilar. Som ett första steg föreslås en genomsnittlig höjning av fordonsskatten på lätta bussar och lätta lastbilar med 40 %.

För att öka miljöstyrningen i fordonsbeskattningen bör en koldioxidbaserad fordonsskatt för lätta fordon införas. Vägtrafikskatteutredningen har föreslagit att fordonsskatten läggs om till att vara baserad på koldioxidutsläpp i stället för på vikt och typ av drivmedel. Fordonsskatten differentieras efter respektive fordons utsläpp av koldioxid per kilometer. Dieseldrivna fordon som omfattas av den koldioxidbaserade fordonsskatten får ett tillägg på fordonsskatten, eftersom utsläppskraven är något lägre för dieseldrivna fordon än för bensindrivna fordon och skatten på dieselolja är lägre än på bensin. Lätta bussar och lätta lastbilar bedöms kunna inkluderas i den koldioxidbaserade fordonsskattemodellen fr.o.m. modellår 2009.

Regeringen anför att fordonsskatten för lätta fordon bör vara baserad på koldioxidutsläpp för att öka miljöstyrningen. Den nya fordonsskatten bör inledningsvis gälla enbart för personbilar av modellår 2006 eller senare samt

för personbilar som uppfyller minst miljöklass 2005, miljöklass E1 eller miljöklass Hybrid. Förutom personbilar skall även andra lätta fordon på sikt omfattas av den nya koldioxidbaserade fordonsskatten. Regeringen planerar att driva det fortsatta arbetet med målet att ett nytt regelverk skall kunna träda i kraft den 1 januari 2006.

Motionerna

Avslagsyrkanden framställs i *Moderata samlingspartiet* i motion Sk453 yrkande 10 av Lennart Hedquist m.fl., *Folkpartiet liberalernas* motion Fi232 yrkande 19 av Lars Leijonborg m.fl., *Kristdemokraternas* motion Sk452 yrkande 23 av Per Landgren m.fl. och *Centerpartiets* motion Fi259 yrkande 29 av Maud Olofsson m.fl. I motion Fi213 yrkandena 2 och 3 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anför motionären att högre bensin- och dieselskatt samt extra skatt på tunga fordon kommer att göra det omöjligt för många funktionshindrade att ha kvar sina bilar. Möjligheten att arbeta försvåras och belastningen på färdtjänst kommer att öka. Alla blir förlorare och den enskildes möjlighet att försörja sig själv försvåras och friheten som bilen står för inskränks.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att den gröna skatteväxlingen inom trafikområdet bör innefatta en höjning av fordonsskatten som uppgår till 23 % för bensindrivna personbilar och 2 % för dieseldrivna personbilar. Miljöskäl och problemen med skattebetingade ombyggnader talar vidare för att fordonsskatten för lätta lastbilar och lätta bussar på sikt bör likställas med fordonsskatten för personbilar. Utskottet har därför inte någon invändning mot regeringens förslag om en höjning av fordonsskatten för lätta bussar och lätta lastbilar med 40 %.

Höjningen av fordonsskatten ingår som en del i den gröna skatteväxling som i år skapar ett utrymme om 3,38 miljarder kronor för en sänkning av inkomstskatten genom höjt grundavdrag.

Ett genomförande av Vägtrafikskatteutredningens förslag om en övergång till en koldioxidbaserad fordonsskatt skulle enligt utskottets mening stärka fordonsskattens miljöstyrande effekt och utskottet har inte någon invändning mot regeringens planer på en sådan förändring.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motionerna Fi213 yrkandena 2 och 3, Fi232 yrkande 19, Fi259 yrkande 29, Sk452 yrkande 23 och Sk453 yrkande 10.

Trängselskatten och miljöanpassade bilar

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att miljöanpassade bilar skall undantas från trängselskatt och avstyrker motionsyrkande om slopad trängselskatt m.m.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 27 delvis) att trängselskatt inte skall betalas för miljöanpassade som är utrustade med teknik för drift helt eller delvis med el, alkohol eller annan gas än gasol.

Motionerna

Folkpartiet liberalerna avslår i motion Fi232 yrkande 17 av Lars Leijonborg m.fl. regeringens förslag om ett undantag från trängselskatt för miljöbilar.

Moderaterna, *Folkpartiet*, *Kristdemokraterna* och *Centerpartiet* framställer vidare yrkanden om att trängselskatten skall avskaffas. Sådana yrkanden framställs i motionerna Sk453 yrkande 11 av Lennart Hedquist m.fl. (m), Sk252 av Björn Hamilton (m), N349 yrkande 6 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m), Fi270 yrkande 7 av Karin Pilsäter m.fl. (fp), Fi268 av Martin Andreasson m.fl. (fp), Sk452 yrkande 24 av Per Landgren m.fl. (kd), N239 yrkande 13 av Stefan Attefall m.fl. (kd), Fi259 yrkande 30 av Maud Olofsson m.fl. (c) och T464 yrkande 26 av Elizabeth Nyström m.fl. (m). I motion T260 yrkande 3 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att beslutsformerna för införande av trängselskatten har varit oacceptabla.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har nyligen tillstyrkt att trängselskatten införs och är följaktligen inte berett att nu avveckla skatten eller att rikta tillkännagivanden till regeringen om beslutsformerna vid dess införande. Utskottet avstyrker därför motionerna Sk453 yrkande 11, Sk252, N349 yrkande 6, Fi270 yrkande 7, Fi268, Sk452 yrkande 24, N239 yrkande 13, Fi259 yrkande 30, T464 yrkande 26 och T260 yrkande 3.

Utskottet ser i likhet med regeringen fördelar med en ordning där miljöanpassade bilar undantas från trängselskatten. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motion Fi232 yrkande 17.

Svinesundsbroarna

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet delar regeringens bedömning att en skatt bör tas ut på Svinesundsbroarna.

Budgetpropositionen

Avsikten är att en ny bro över Idefjorden vid Svinesund skall tas i bruk i juni 2005. Regeringen avser att lägga fram förslag om att ta ut skatt vid färd över dels den nya bron, dels den befintliga bron. Ett skatteuttag vid färd över Svinesundsbroarna är i enlighet med den överenskommelse som ingåtts mellan Sverige och Norge om finansiering av den nya broförbindelsen. Skatten skall börja tas ut när den nya bron tas i bruk.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen invändning mot regeringens planer på att ta ut skatt vid färd över såväl den nya som den befintliga Svinesundsbron för att på det sättet uppfylla Sveriges åtaganden i överenskommelsen med Norge om finansiering av den nya bron.

Stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om kreditering på skattekonto av ett stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen.

Jämför avvikande meningarna 1 (m) och 3 (kd).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 29) att ett investeringsstöd införs till fastighetsägare av flerbostadshus i syfte att stimulera inrättandet av källsorteringsutrymmen. Den stödberättigade investeringen skall genomföras under perioden den 1 januari 2005 till den 31 december 2006. Stödet skall tillgodoföras fastighetsägaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för denne enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483).

Regeringen anser att kreditering av fastighetsägarens skattekonto är ett lämpligt förfarande för att tillgodoföra fastighetsägaren det beviljade stödet. Kreditering av skattekonton är ett förfarande som tidigare har använts för andra stöd. Stödet har anmälts till kommissionen i enlighet med EG-fördragets regler om statligt stöd. Skriftväxling pågår med kommissionen, och det är osäkert om beslut kan erhållas före riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen. Eftersom stödet kan träda i kraft först sedan kommis-

sionen har gett sitt godkännande och det är angeläget att stödet beslutas och införs utan onödig fördröjning föreslås att regeringen bemyndigas att fastställa tidpunkt för ikraftträdande.

Motionerna

Motionsyrkanden om avslag på regeringens förslag framställs av *Moderata samlingspartiet* i motion Sk453 yrkande 16 av Lennart Hedquist m.fl. och av *Kristdemokraterna* i motion Sk452 yrkande 44 av Per Landgren m.fl.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon invändning mot förslaget om att det planerade stödet för källsortering krediteras på skattekonto. Utskottet tillstyrker därför propositionen i denna del och avstyrker motionerna Sk452 yrkande 44 och Sk453 yrkande 16.

Stöd för energi- och miljöinvesteringar i offentliga lokaler

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om kreditering på skattekonto av en investeringsstimulans för energi- och miljöinvesteringar i offentliga lokaler.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp) och 3 (kd).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 28) att ett investeringsstöd införs till ägare av fastigheter med offentliga lokaler i syfte att stimulera vissa specificerade investeringar i energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor. Stödet skall främja ökad energieffektivitet och ökad användning av förnybara energikällor samt bidra till att öka investeringarna inom bygg- och fastighetssektorn och därmed stimulera till en ökad sysselsättning. Den stödberättigade investeringen skall genomföras under perioden den 1 januari 2005 till den 31 december 2006, utom vad avser solceller, där genomförandeperioden utsträcks till den 31 december 2007. Stödet tillgodoförs fastighetsägarna genom en kreditering av stödet på skattekonto. En anmälan skall ske till kommissionen i enlighet med EG-fördragets regler om statligt stöd. Regeringen anför att det är angeläget att stödet beslutas och införs utan onödig fördröjning. Eftersom stödet kan träda i kraft först sedan kommissionen har gett sitt godkännande och då godkännande inte kan förväntas före riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen bör regeringen bemyndigas att fastställa datum för ikraftträdande.

Motionerna

Avslagsyrkanden framställs av *Moderata samlingspartiet* i motion Sk453 yrkande 37 av Lennart Hedquist m.fl., av *Folkpartiet liberalerna* i motion Fi232 yrkande 18 av Lars Leijonborg m.fl. och av *Kristdemokraterna* i motion Sk452 yrkande 45 av Per Landgren m.fl.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon invändning mot förslaget om att det planerade investeringsstödet för ägare av fastigheter med offentliga lokaler krediteras på skattekonto. Utskottet tillstyrker därför propositionen i denna del och avstyrker motionerna Fi232 yrkande 18, Sk452 yrkande 45 och Sk453 yrkande 37.

Vissa stödformer som krediteras på skattekonto

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslagen om avskaffande av ett antal stöd som krediteras på skattekonto respektive en utvidgning av investeringsstimulansen till hyres- och studentbostäder.

Jämför avvikande meningarna 1 (m) och 3 (kd).

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion Sk453 av Lennart Hedquist m.fl. att en rad stödformer som krediteras på skattekonto avskaffas. Yrkandena gäller skattereduktionen för rederinäringen (yrkande 29), anställningsstödet (yrkande 30), skattereduktionen för installation av bredband (yrkande 31), skattenedsättningen för miljöförbättrande installationer i småhus (yrkande 36) och investeringsstimulansen till hyres- och studentbostäder (yrkande 43).

Kristdemokraterna föreslår i motion Sk452 yrkande 28 av Per Landgren m.fl. att investeringsstimulansen till hyres- och studentbostäder ersätts med en skattereduktion vid nyproduktion av flerbostadshus som motsvarar hälften av den erlagda byggmomsen, dvs. 10 % av byggkostnaden.

Utskottets ställningstagande

De stödformer som föreslås avskaffade i motion Sk453 har införts vid olika tillfällen och med skilda motiveringar. Utskottet är inte berett att tillstyrka att dessa stöd slopas och avstyrker därför motion Sk453 yrkandena 29–31, 36 och 43.

Utskottet är inte heller berett att ersätta investeringsstimulansen till hyres- och studentbostäder med en skattereduktion vid nyproduktion av flerbostadshus. Utskottet avstyrker därför även motion Sk452 yrkande 28.

Beräkning av statsbudgetens inkomster

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker att regeringens inkomstberäkning godkänns och avstyrker godkännande av Moderata samlingspartiets, Folkpartiet liberalernas, Kristdemokraternas och Centerpartiets inkomstberäkningar.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Regeringen föreslår (punkt 5) att riksdagen godkänner att statsbudgetens inkomster budgetåret beräknas till 712 286 461 kr, varav 640 142 916 kr från inkomsttiteln Skatter m.m.

Motionerna

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet begär i sina partimotioner godkännande för sina respektive inkomstberäkningar. Sådana yrkanden framställs i motionerna Fi231 yrkande 5 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m), Fi232 yrkande 4 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), Sk452 yrkande 1 av Per Landgren m.fl. (kd) och Fi234 yrkande 7 av Maud Olofsson m.fl. (c).

Kristdemokraterna anför vidare i motion Sk452 yrkande 26 att de föreslår totalt 100 miljoner kronor mer än regeringen för en ökad skattekontroll och förstärkt tullbevakning. Som en effekt av detta räknar de försiktigtvis med att skatteintäkterna ökar med 500 miljoner kronor år 2005.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker att regeringens inkomstberäkning godkänns och avstyrker med hänvisning till ställningstagandena i det föregående motionsyrkandena om godkännande av Moderata samlingspartiets, Folkpartiet liberalernas, Kristdemokraternas och Centerpartiets inkomstberäkningar.

När det gäller effekterna av ett resurstillskott till skatteförvaltningen framstår ett så direkt samband som motionärerna räknar med för år 2005 inte som realistiskt. En ökning av anslaget kräver tid innan den kan ge effekt och innebär också en omställning som i sig kan vara effektivitetssänkande. Enligt utskottets mening bör man vid jämförelser mellan de olika budgetalternativ som föreligger i ärendet inte räkna med denna typ av effekter på inkomsterna under det aktuella budgetåret. Med det anförda avstyrker utskottet även det nu aktuella motionsyrkandet.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motionerna Fi231 yrkande 5, Fi232 yrkande 4, Fi234 yrkande 7 och Sk452 yrkandena 1 och 26.

UTGIFTSRAMAR

Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Utskottets delförslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till utgiftsram för 2005, preliminär utgiftsram för 2006 och beräkningen av utgifter för 2007 och avstyrker motionsförslag om större respektive mindre ramar.

Jämför avvikande meningarna 1 (m), 2 (fp), 3 (kd) och 4 (c).

Budgetpropositionen

Utgiftsområdet omfattar Skatteverket, Tullverket och exekutionsväsendet (Skatteverket och kronofogdemyndigheterna). De nämnda myndigheternas verksamhet ingår i politikområdet Skatt, tull och exekution. Ytterligare en myndighet med verksamhet inom detta politikområde är Kustbevakningen (utgiftsområde 6), som har ett självständigt ansvar för tullkontrollen till sjöss. Kronofogdemyndigheternas organisation har utretts. Med utgångspunkt i utredningens förslag och mot bakgrund av de remissvar som inkommit anser regeringen att exekutionsväsendets indelning i regioner skall upphöra den 1 januari 2006. Regeringen återkommer till frågan om den rikstäckande verksamhetens organisatoriska hemvist, dvs. om denna skall vara knuten till Skatteverket eller bedrivas inom ramen för en helt fristående myndighet. Kronofogdemyndigheterna och Skatteverket skall fortsätta det arbete som inletts med att utveckla samverkan mellan myndigheterna när det gäller gemensamt stöd, dvs. drift och utveckling av IT-stöd samt administrativt stöd.

Regeringen föreslår att riksdagen skall besluta om en utgiftsram för utgiftsområdet på i det närmaste 8 804 miljoner kronor för 2005 och godkänna en preliminär utgiftsram för 2006 på 8 900 miljoner kronor samt godkänna beräkningen av utgiften för 2007 på 9 033 miljoner kronor.

I jämförelse med anvisade medel för 2004 ökar ramen för utgiftsområdet med 146 miljoner kronor 2005. Förändringen förklaras huvudsakligen av att utgiftsområdet ökas med 100 miljoner kronor till följd av att Skatteverket och kronofogdemyndigheterna får nya uppgifter som en konsekvens av en förändrad förmånsrätt för skatter. Vidare beräknas utgiftsområdet öka med 18 miljoner kronor till följd av att Skatteverket får i uppgift att hantera ärenden om skattereduktion (ROT-avdrag). Därutöver beräknas utgiftsområdet öka med 5 miljoner kronor till följd av insatser för en effektivare bekämpning av smuggling. Slutligen beräknas utgiftsområdet öka till följd av förändrad pris- och löneomräkning.

I jämförelse med beräknade anslagsmedel per utgiftsområde i 2004 års ekonomiska vårproposition föreslås ramen för utgiftsområdet öka med 118 miljoner kronor 2005. Detta förklaras av nya uppgifter vid Skatteverket och

kronofogdemyndigheterna till följd av förändrad förmånsrätt för skatter och hantering av ROT-avdrag. Den beräknade ramen för 2007 ökar med 229 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för 2005. Detta förklaras av förstärkta insatser med 25 miljoner kronor för bekämpning av storskalig smuggling och annan gränsöverskridande organiserad brottslighet fr.o.m. 2006 samt förändrad pris- och löneomräkning.

De gemensamma prioriteringarna inom politikområdet utgår från att berörda myndigheter svarar för väsentliga delar av samhällets viktigaste regelsystem. I det löpande arbetet skall myndigheterna kontinuerligt arbeta för att höja effektiviteten i verksamheten samtidigt som servicen till allmänhet och företag skall förbättras. Myndigheterna skall sträva efter att minska antalet fel hos allmänhet och företag. Av stor betydelse är att myndigheterna kan få dessa grupper att känna förtroende för rättssäkerheten och rättstryggheten i regelsystemen. Efterlevnaden av reglerna kan därmed öka och förekomsten av fel minska. Myndigheterna skall underlätta för allmänhet och företag att göra rätt för sig. Därvid bör myndigheterna se till att de regelverk som myndigheterna själva disponerar över är så enkla som möjligt. En förutsättning för att uppnå detta är en väl utvecklad dialog med allmänhet och företag. Myndigheterna skall tillhandahålla en god och kostnadseffektiv service. Sammantaget bör detta leda till att felen minskar och att fullgörandekostnaderna för allmänhet och företag minskar. Kontrollverksamheten skall göras mer träffsäker och myndigheterna skall utifrån riskbedömningar besluta om vilka åtgärder som behöver vidtas. I övrigt är förutsättningarna och inriktningen i hög grad specifika för respektive myndighetsområde. Skatteverket skall fortsättningsvis prioritera skattekontrollen. Kontrollen skall i första hand inriktas mot företag vilka hanterar stora skatteunderlag och mot internationella transaktioner samt ekonomisk brottslighet. Myndigheten skall även arbeta förebyggande och underlätta för allmänhet och företag att göra rätt för sig. Exekutionsväsendet skall prioritera verksamheten i enlighet med den nya indrivningspolicyn. Tullverket och Kustbevakningen skall prioritera insatser mot narkotika och storskalig illegal införsel av alkohol och tobak.

Motionerna

I *Moderata samlingspartiets* motion Fi231 av Fredrik Reinfeldt m.fl. föreslås att utgiftsramarna för de nu aktuella åren minskas i förhållande till regeringens förslag med 65 miljoner kronor, 70 miljoner kronor respektive 76 miljoner kronor (yrkandena 6 delvis och 7 delvis). Förslaget innebär minskade anslag till Skatteverket och kronofogdemyndigheterna. Minsningen av Skatteverkets anslag motiveras av att partiet i andra sammanhang föreslår att flera administrativt tunga skatter avskaffas, t.ex. förmögenhetsskatten. Förslaget innebär vidare ökade anslag till Tullen. Ökningen är 50 miljoner kronor för vart och ett av de tre åren. Motiveringen

är att Tullen fyller en viktig funktion i brottsbekämpningen, inte minst när det gäller narkotika och att Tullens verksamhet skall finansieras via anslag och inte delvis genom att offentligrättsliga medel tas i anspråk.

I *Folkpartiet liberalernas* motion Fi232 yrkandena 8 delvis, 9 delvis och 11 delvis av Lars Leijonborg m.fl. föreslås utgiftsramar för de tre åren som är 250 miljoner kronor större än vad regeringen föreslagit. Folkpartiets större utgiftsramar används till skattemyndigheternas arbete mot skattefusk och skatteundandragande samt till Tullverket.

I *Kristdemokraternas* motion Fi233 av Göran Hägglund m.fl. föreslås utgiftsramar som är lägre än vad regeringen föreslagit för utgiftsområdet. Enligt förslaget minskas utgiftsramen för 2005 med 160 miljoner kronor, för 2006 med 170 miljoner kronor och för 2007 med 150 miljoner kronor. Förslaget innebär ökade anslag till Skatteverket under de aktuella åren med 100, 150 respektive 180 miljoner kronor för effektivare skattekontroll. Partiet säger nej till en extra satsning med anledning av ändrade förmånsregler och sparar på så sätt 100 miljoner kronor vart och ett av åren. Förslaget bygger slutligen på att 160, 220 respektive 230 miljoner kronor tillgodoräknas i administrativa besparingar på Skatteverket till följd av att partiet i sitt budgetalternativ föreslår att fastighetsskatten och förmögenhetsskatten avskaffas.

Centerpartiet, slutligen, föreslår i motion Fi234 yrkande 3 delvis av Maud Olofsson m.fl. besparingar på Skatteverket och kronofogdemyndigheterna samt att Tullverket flyttas till utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Partiet föreslår beträffande utgiftsområde 3 utgiftsramar som är 1 448 miljoner kronor, 1 536 miljoner kronor respektive 1 562 miljoner kronor lägre än regeringen föreslagit.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till ramar för utgiftsområdet och de förändringar däri som fyra partier föreslår framgår av följande tabell.

Ramar för utgiftsområde 3

Miljoner kronor

År	Prop.	(m)	(fp)	(kd)	(c)
2005	8 804	-65	+250	-160	-1 448
2006	8 900	-70	+250	-170	-1 536
2007	9 033	-76	+250	-150	-1 562

Utskottet konstaterar att Skatteverket, kronofogdemyndigheterna och Tullverket på ett positivt sätt bidrar till att uppfylla målet för politikområdet. Man har genomfört förbättringar som resulterat i en positiv resultatutveckling och i effektiviseringar. Förutsättningar finns för att förbättra verksamheten ytterligare och att bättre utnyttja de resurser som står till myndigheternas förfogande. Skatteverket bör även fortsättningsvis utnyttja de möjligheter som den nya organisationen ger för att säkerställa en hög effektivitet, inte minst för en förbättrad kontroll. Inom indrivningsverksam-

heten är det viktigt att arbetet med den nya indrivningspolicyn fortsätter och att hanteringen av nya gäldenärer prioriteras. Enligt utskottets mening är det förebyggande arbetet riktat till ungdomar också mycket angeläget. Fusk med internationell anknytning bör bekämpas genom en ökad samverkan med andra myndigheter, såväl svenska som utländska. Tullverkets ansträngningar med att effektivisera verksamheten när det gäller den brottsbekämpande verksamheten och att förbättra servicen till företag och allmänhet bör fortsätta.

I jämförelse med anvisade medel för 2004 föreslår regeringen en ökad ram för utgiftsområdet med 146 miljoner kronor 2005. Skatteverket och kronofogdemyndigheterna får nya uppgifter till följd av förändrad förmånsrätt för skatter och hantering av ROT-avdrag och behöver ökade resurser. Insatser görs också för en effektivare bekämpning av smuggling. Utskottet anser att utgiftsramen är väl avvägd och har inget att erinra mot de överväganden som ligger till grund för förslaget. Detsamma gäller regeringens förslag till preliminär utgiftsram för 2006 och utgiftsberäkning för 2007. Enligt utskottets mening tillgodoser förslaget väl behovet av ett effektivt arbete mot skattefusk och annan brottsbekämpande verksamhet. Utskottet har ovan avvisat oppositionspartiernas förslag om avvecklad fastighetsskatt och förmögenhetsskatt och motsätter sig följaktligen de administrativa besparingar på Skatteverket som oppositionen lägger till grund för sina alternativa utgiftsramar. Utskottet ser slutligen ingen anledning att förändra utgiftsområdesindelningen på det sätt Centerpartiet föreslår. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna.

Stockholm den 21 oktober 2004

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Anna Grönlund Krantz (fp), Ulla Wester (s), Per Erik Granström (s), Per-Olof Svensson (s), Per Landgren (kd), Marie Engström (v), Lennart Axelsson (s), Ulf Sjösten (m), Mats Berglind (s), Gunnar Andrén (fp), Jörgen Johansson (c), Catharina Bråkenhielm (s), Stefan Hagfeldt (m), Barbro Feltzing (mp), Fredrik Olovsson (s) och Anna Lilliehöök (m).

Avvikande meningar

1. Skattefrågor i budgetpropositionen för 2005 (m)

Ulf Sjösten (m), Stefan Hagfeldt (m) och Anna Lilliehöök (m) anför:

Skatteförslagen och inkomstberäkningen

Det svenska skattetrycket är högst i världen. Vår långsiktiga vision är att sänka skattetrycket rejält. Denna sänkning måste ske på ett ansvarsfullt sätt och gå hand i hand med starka offentliga finanser som säkerställer ett ut hålligt lägre skattetryck. Målet är att den offentliga sektorns bruttoskuld sänks och möjliggör stabila skattesatser på en märkbart lägre nivå i förhållande till i dag. På så sätt skapas de bästa förutsättningarna för en hög och uthållig tillväxt och en rättvis välfärdsutveckling.

Ett centralt problem med dagens regler är enligt vad som anförs att den enskildes vinst av att arbeta är liten. Nyttan av att arbeta i stället för att leva på bidrag är i dagsläget låg för många människor. De samlade effekterna av höjda skatter och minskade bidrag åter upp en betydande del av den inkomstökning som en extra arbetsinsats ger. Det är människor med de lägsta inkomsterna som drabbas av de största marginaleffekterna. Den låga nyttan av eget arbete medför flera problem. Det mest allvarliga är att skatte- och bidragssystemen skapar djupa fattigdomsfällor som är i stort sett omöjliga att ta sig ur. När man inte rör över sin egen vardag skapas en ofrihet, självkänslan undergrävs och genuin otrygghet uppstår.

Vi genomför nu en betydande omläggning av vår politik i syfte att påverka de marginaleffekter som skatte- och bidragssystemen ger upphov till. Vi har omprövat våra förslag om kraftigt höjda grundavdrag och införande av barnavdrag och föreslår nu att det införs ett arbetsavdrag vid den kommunala beskattningen för arbetsinkomster. Personer som har inkomst av tjänst eller egen näringsverksamhet som överstiger ca 110 000 kr får göra ett arbetsavdrag i den kommunala beskattningen. I inkomstsiktet upp till 150 000 kr uppgår avdraget till 60 % av den inkomst som ligger över 75 000 kr. På motsvarande sätt erhålls arbetsavdrag med 20 % i skiktet upp till 250 000 kr och med 10 % i skiktet upp till 350 000 kr.

Arbetsavdraget bidrar till att minska marginalskatten och de samlade marginaleffekterna betydligt. Förslaget gör att det kommer löna sig avsevärt mycket bättre att leva på arbete än att leva på bidrag och att behållningen av en extra arbetsinsats stiger påtagligt. Därmed bryts dagens fattigdomsfällor, och makt över den egna vardagen blir en realitet. Tillsammans med ändrade bostadsbidrag och förändringar i arbetslöshets- och socialförsäkringarna kommer vår skattereform att märkbart stimulera sysselsättningen och arbetsutbudet.

I en alltmer konkurrensutsatt värld kommer länder med höga lönekostnader som Sverige att tvingas till en allt snabbare strukturuomvandling. För att på sikt kunna bevara vårt relativa löneläge mot omvärlden krävs att kunskapsinnehållet i vår produktion stiger snabbt. Detta kräver en välutbildad arbetskraft. För att människor skall vilja avstå inkomst under flera år och i stället satsa på att skaffa sig en högre utbildning måste detta löna sig. Mot denna bakgrund säger vi nej till regeringens förslag till minskad uppräknings av inkomstgränserna för statlig skatt och den s.k. värnskatten. Regeringens förslag minskar incitamenten att utbilda sig. För att förstärka avkastningen av utbildning vill vi moderater också på sikt avskaffa värnskatte. Det långsiktiga ideologiska målet att den högsta marginalskatten inte skall överstiga 50 % ligger fast, även om det nu är prioriterat att i första hand genomföra de skattesänkningar som har störst effekter på arbetsutbudet och tillväxten.

Förvärvsfrekvensen för äldre faller snabbt ju närmare pensionsåldern man kommer. Det finns naturligtvis flera skäl till detta, och det är heller inte rimligt att tro att alla skulle kunna eller vilja jobba mer. Samtidigt finns det många människor som både kan och vill jobba längre upp i åldrarna. Dessa utgör en viktig kunskaps- och arbetskraftsreserv som vi vill ta till vara. I dag tvingas arbetande pensionärer att lägga arbetsinkomster ovanpå pensionen när skatten skall räknas ut. Detta gör att de snabbt kommer upp i höga marginalskatter och minskade incitament att arbeta. För att göra det lönsamt att arbeta efter den normala pensionsåldern, oavsett om man tar ut pension eller ej, föreslår vi att den statliga skatten slopas på arbetsinkomster fr.o.m. 65 års ålder. För att stimulera företagen att anställa och behålla äldre arbetskraft föreslår vi också att arbetsgivaravgifterna för äldre än 61 år sänks.

Den obetalda arbetstiden är omfattande, särskilt för kvinnor. Det höga skatetrycket gör att endast ett fåtal välbeställda har råd att anlita hjälp för att sköta vardagsnära sysslor. En förutsättning för att många kvinnor skall kunna arbeta mer är att de arbetar mindre hemma. För att underlätta vardagen och förbättra förutsättningarna för en ökad kvinnlig förvärvsfrekvens vill vi sänka skatten på hushållsnära tjänster. Vi vill införa en 50-procentig skattereduktion på utgifter för arbetskostnader upp till 50 000 kr. Detta innebär att den maximala skattelättnaden kan uppgå till 25 000 kr per år. Regeringen har infört ett s.k. ROT-avdrag. Detta är otillräckligt och gynnar främst branscher där män är verksamma. Vår generella skattereduktion öppnar möjligheterna även för områden som av tradition är kvinnodominerade. Vårt förslag kommer att underlätta vardagen för fler och göra att den svarta sektorn minskar samt att sysselsättningen stiger.

Många människor är beroende av bil för att kunna ta sig till och från sitt arbete. Detta gäller särskilt i glesbygd där alternativa färdssätt saknas. Resekostnaderna utgör inte sällan en betydande kostnad för intäktens förvärvande. Regeringens och samarbetspartiernas förslag till höjd skatt på drivmedel och höjd fordonsskatt drabbar glesbygden och flitiga människor som av

olika skäl inte bor nära sin arbetsplats. Vi motsätter oss regeringens förslag om höjda skatter på drivmedel och fordon och förespråkar i stället en höjning av avdraget för resor mellan arbetsplatsen och hemmet. Reseavdraget höjs till 20 kr per mil och gränobeloppet för avdrag för resekostnader från 7 000 kr till 8 500 kr. På så sätt gynnas arbete, rörlighet och möjligheterna att verka i glesbygd.

Fastighetsskatten är djupt orättvis och uppmuntrar till ökad skuldsättning. Flitiga människor, inte sällan äldre, som avstått från konsumtion och i stället sparat för att få en tryggare ålderdom straffbeskattas. Låginkomsttagare som ärver föräldrahemmet uppmannas av regeringen att låna till skatten eller flytta. Listan på orättfärdigheter kan göras lång. Vi vill på sikt avskaffa fastighetsskatten. Som ett första omedelbart steg föreslår vi att skatteuttaget begränsas. Därefter vill vi stegvis sänka skattesatsen.

Sverige behöver fler jobb. Fler arbetsplatser kräver att villkoren för företag och företagare förbättras. Det är välkommet att arvs- och gåvoskatten slopas. Slopandet av skatterna kommer att underlätta arvskiften utan att företagen dräneras på viktigt investeringskapital, och därmed gynnas sysselsättningen. Arvs- och gåvoskatten bör dock avskaffas med verkan från den 20 september 2004.

Förmögenhetsskatten driver kapital ut ur landet varje år. Dessa resurser skulle ha kunnat investeras i Sverige och skapat sysselsättning här hemma i stället för utomlands. Regeringens justering av förmögenhetsbeskattningen är ur detta perspektiv verkningslös. Den rättar endast till inslaget av sambeskattnings av förmögenheter. Vi föreslår att förmögenhetsskatten slopas helt. På så sätt kan kapitalflykten hejdas och i bästa fall kan ett visst återflöde ske. Investeringarna stimuleras och sysselsättningen blir högre och den höga arbetslösheten kan dämpas genom tillförseln av riktiga jobb, inte genom regeringens förtidspensioneringar och bokföringstrick.

Småföretagare är en skattemässigt missgynnad grupp. Avkastningen beskattas betydligt hårdare än för ägare av större företag. Regeringen har föreslagit vissa reformer men de får full effekt först efter 26 år. Vi vill reformera beskattningen av fåmansbolag och avsätter ett betydande belopp för detta ändamål. Ett mer genomarbetat förslag till teknisk utformning kommer att redovisas i vår motionen 2005. Royaltyinkomster från uppfinningar och patent beskattas i inkomstslaget kapital.

Alkoholpolitiken har havererat. I förhandlingarna inför inträdet i EU fick Sverige en generöst tilltagen övergångsperiod vad gäller införseln av alkohol och därmed möjlighet att under en tid bibehålla de höga skatterna. En klok strategi hade varit en stegvis sänkning av skatterna och en stegvis ökning av införselkvoterna under denna övergångsperiod. Detta skedde emellertid inte. Nu har införselkvoterna höjts rejält och i praktiken avskaffats för införsel för personligt bruk. Samtidigt har skatterna justerats ned i vår omvärld men inte i Sverige. Resultatet har blivit det väntade. Införseln från utlandet har stigit kraftigt och den svenska skattebasen urholkas snabbt. Trots att frågan om alkoholskatternas storlek nyligen utretts (SOU 2004:86),

klarade inte regeringen och samarbetspartierna att enas om hur utredningens slutsatser skall tolkas. Regeringen bereder fortfarande frågan. Vi anser att regeringen snarast måste återkomma i frågan.

Våra förslag innebär betydande skattesänkningar, främst för låg- och medelinkomsttagare. Skattesänkningarna finansieras till en stor del genom skärpta regler och sänkta ersättningar i arbetslöshets- och socialförsäkringsarna.

Företagen får med vår politik ett slopande av förmögenhetsskatten och påtagligt lägre skatt för ägare av fåmansbolag. Egenföretagare får också del av vårt förslag till sänkt inkomstskatt. Därtill motsätter vi oss regeringens förslag till minskade periodiseringsmöjligheter. Mot denna bakgrund är det rimligt att även företagen bär en del av finansieringen av skatteförslagen. Vi föreslår därför att den nedsättning av arbetsgivaravgiften som sker på lönesummor upp till ca 850 000 kr per år slopas helt.

Vi genomför också en rad förändringar på punktskatteområdet. Den särskilda skatten på termisk effekt i kärnkraftverk sänks, miljöbonusen för vindkraftsel avskaffas helt och torvens befrielse från koldioxidskatt slopas. Skatten på naturgrus sänks med 5 kr per ton. Skatten på handelsgödsel och skatten på bekämpningsmedel avskaffas från den 1 januari 2005.

Sammantaget innebär moderaternas skattepolitik en politik för rättvisa, makt över den egna vardagen och ökad sysselsättning. Sänkta marginaleffekter och bättre förutsättningar för företagande och företag kommer att stärka den långsiktiga produktionsförmågan. Därmed skapas förutsättningar att klara välfärden med mindre uppoffringar än i annat fall. Vår politik kommer att ge fler jobb, högre välfärd och trygghet inför framtiden.

Vår lågskattepolitik innebär också att vi avskaffar en rad stöd som lämnas via skattekonto som t.ex. skattereduktionen för rederinäringen, anställningsstödet, skattereduktionen för installation av bredband, skattenedsättningen för miljöförbättrande installationer i småhus och investeringsstimulansen till hyres- och studentbostäder. Vi säger också nej till regeringens förslag om nya stödformer för källsortering etc.

Regeringen bör redovisa hur reklamskatten skall avskaffas senast i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2005.

Vi avskaffar också trängselskatten.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Moderata samlingspartiets förslag.

Vi tillstyrker motionerna Fi201 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Fi202 av Ulf Sjösten (m), Fi203 av Jeppe Johnsson och Anita Sidén (m), Fi204 av Anna Lilliehöök och Ewa Thalén Finné (m), Fi206 av Jeppe Johnsson och Nils Fredrik Aurelius (m), Fi207 av Magdalena Andersson och Elizabeth Nyström (m), Fi213 yrkandena 1–3 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Fi226 av Gunnar Axén och Tomas Högström (m), Fi231 yrkandena 8 och 9 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m), Sk215 av Rolf Gunnarsson (m), Sk252 av Björn Hamilton (m), Sk453 yrkandena 1–3, 5–11, 13–

17, 19–21, 22, 24, 27–33, 35–39 och 43–45 av Lennart Hedquist m.fl. (m), T464 yrkande 26 av Elizabeth Nyström m.fl. (m), Kr269 yrkande 15 av Kent Olsson m.fl. (m), Ub259 yrkande 6 av Sten Tolgfors m.fl. (m), N305 yrkande 12 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m), N349 yrkande 6 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m) och Bo301 yrkande 5 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m).

Vi står bakom den inkomstberäkning som redovisas i motion Fi231 yrkande 5 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m).

Ramarna för utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Vi föreslår att flera administrativt tunga skatter avskaffas, exempelvis för-mögenhetsskatten. Mot den bakgrunden är det rimligt att minska anslaget till Skatteverket. Tullens anslag bör å andra sidan öka. Tullen fyller en viktig funktion i brottsbekämpningen, inte minst när gäller att bekämpa narkotika-smuggling. Tullens verksamhet skall finansieras via anslag och inte delvis genom att offentligrättsliga medel tas i anspråk. Sammantaget föreslår vi i enlighet med Moderata samlingspartiets partimotion Fi231 en ram för utgiftsområdet för 2005–2007 som är 65 miljoner kronor, 70 miljoner kronor respektive 76 miljoner kronor lägre än regeringen föreslagit.

2. Skattefrågor i budgetpropositionen för 2005 (fp)

Anna Grönlund Krantz (fp) och Gunnar Andrén (fp) anför:

Skatteförslagen och inkomstberäkningen

Sverige behöver en ny stor skattereform. Grundproblemet i den svenska ekonomin är att för få människor arbetar och för få företag startas och växer. Nyckeln till att bryta detta skadliga dödläge ligger till stor del i reformer av skattesystemet som ger människor makten över sina liv tillbaka, och som höjer den svenska ekonomins förmåga till långsiktigt uthållig tillväxt. Skattesystemet måste förändras så att det blir lönsammare att arbeta, spara, investera och driva företag i Sverige.

Lappandet och lagandet i skattesystemet har för länge sedan nått vägs ände. Människor kan inte längre överblicka vilken skatt de själva betalar. Skattereformen 1990/91 byggde på tanken om breda skattebaser och lägre skattesatser. De allra flesta skulle bara betala kommunalskatt och alla skulle få behålla hälften av en inkomstökning, ”hälften kvar”.

Mycket utav grunderna för skattereformen är förfuskat i och med att brytpunkten för statlig skatt reallt sjunker så att fler och fler betalar stats-skatten på 20 %. Värnskatten blev permanent, ett brott mot principen ”hälften kvar”.

Båda dessa förändringar är allvarliga i så måtto att de innebär en sämre drivkraft för människor att utbilda sig, anstränga sig och ta risker. Dynamiken och tillväxten blir därmed lidande, liksom vår internationella konkur-

renskraft. Samtidigt har kommunalskatterna höjts och en rad ändringar genomförts av grundavdrag, reduktioner m.m. som gör inkomstbeskattningen svårförståelig och svåröverblickbar.

För att göra det mer lönande att arbeta, oavsett inkomst, vill Folkpartiet införa ett förvärvsavdrag. Detta utgår redan på de allra lägsta arbetsinkomsterna. Förvärvsavdraget innebär att arbetstagare med inkomster upp till 220 000 kr per år får ett avdrag på kommunalskatten på 5 % av inkomsten. På inkomster över detta belopp blir avdraget konstant 11 000 kr, vilket betyder 3 520 kr om året eller ungefär 300 kronor per månad i skattesänkning. Förvärvsavdraget utgår inte på inkomster från sjukpenning och sjukersättning. Anledningen är att förvärvsavdraget i första hand skall kompensera för de utgifter som är förknippade med arbete, exempelvis resekostnader och lunch borta i stället för hemma. Folkpartiets förvärvsavdrag innebär 13 miljarder i skattesänkningar, vilket gör att tyngdpunkten ligger på låg- och medelinkomsttagare.

Den som tjänar mer skall också betala mer i skatt, inte bara mer i kronor utan även större andel av sin inkomst. Men hälften räcker. Folkpartiet vill föra tillbaka inkomstskatten till de principer som bestämdes vid skattereformen 1990/91 – att de flesta bara skall betala 30 % i skatt, och att de med höga inkomster skall betala 50 % på de högre inkomsterna. Därför vill vi sänka den högsta marginals-katten genom att ta bort den s.k. värnskatten som är 5 procentenheter. I vårt förslag försvinner värnskatten 2006.

I dag betalar alltför många medelinkomsttagare statlig skatt, dvs. sammanlagt drygt hälften av en inkomstökning. Eftersom regeringen de senaste åren valt att inte flytta upp brytpunkten för statlig skatt i takt med löneutvecklingen hamnar alltför många medelinkomsttagare ovanför brytpunkten. Vi vill därför att brytpunkten för statlig skatt skall flyttas upp med den förväntade löneökningen varje år.

Det måste bli enklare för småföretag att anställa. De företagare som vill utöka sin verksamhet upplever ofta att den verkligt stora tröskeln finns vid steget från ensamföretagare till arbetsgivare, dvs. att gå från noll till en eller ett par anställda. Förutom alla de nya regelsystem som följer med arbetsgivarrollen är ett hinder också arbetsgivaravgifterna som bidrar till att göra personalkostnaden hög. För att slipa ner tröskeln och därmed ge små företag tydliga incitament att bli arbetsgivare vill Folkpartiet halvera arbetsgivaravgiften för alla företag för en lönesumma på ca 250 000 kr. Detta inkluderar den nuvarande nedsättningen om 5 %.

Sverige tillhör en minoritet i västvärlden som fortfarande har förmögenhetsskatten kvar. Förmögenhetsskatten finns i dag bara i 8 av OECD:s 30 medlemsländer. Skatteverket har uppskattat att svenskar undanhåller närmare 500 miljarder kronor på utländska konton. Till detta skall läggas de dryga 400 miljarder kronor som utlandsboende svenskar äger. Om ett avskaffande av förmögenhetsskatten ledde till att 100 miljarder kronor av dessa svenskägda tillgångar flyttades tillbaka till Sverige, skulle detta ge skatteintäkter från avkastningen på 1,5 till 2 miljarder kronor om året. Utöver detta

kommer intäkterna från de extra investeringar och arbetstillfällen som med all säkerhet också skulle komma till stånd. Vi vill avskaffa också sambeskattningen av förmögenheter och höja fribeloppet till 1,9 miljoner kronor per person. Vi avskaffar sedan förmögenhetsskatten under en fyraårsperiod.

Svenskt och personligt ägande är missgynnat jämfört med utländskt och institutionellt ägande. Detta är en av de viktiga förklaringarna till utvecklingen i svenskt näringsliv. Vi vill avveckla dubbelskatten på avkastningen av risksparande. Detta måste ske stegvis, i ett första steg sänks den med 2 procentenheter.

Fåmansbolag där ägaren själv arbetar i företaget lever under särskilda skatteregler – de s.k. 3:12-reglerna. Syftet med reglerna är att hindra ägarerna från att undgå skatt genom att ta ut lön som utdelning i stället för lön. Följden av reglerna har dock blivit att ägare av fåmansbolag i dag betalar betydligt högre skatt än små ägare i större bolag och att det är mindre lönsamhet för en människa att satsa kapital i en egen nystartad verksamhet än att köpa aktier i ett annat företag. Folkpartiet vill lätta fåmansbolagens skattebörda omedelbart. Folkpartiet står, tillsammans med bl.a. näringslivets organisationer, bakom förslaget att ersätta dagens fåmansbolagsregler med den s.k. BEK-modellen (beskattat eget kapital). Den innebär att ägare kan ta ut en större utdelning för varje år i takt med att företaget växer. Förslaget innebär att fåmansbolagens skattebörda kommer att minska betydligt.

Det är därför glädjande att regeringen aviserar att arvs- och gåvoskatten skall avskaffas. Det betyder att fler företag kommer att leva vidare för att utvecklas av nya generationer ägare. Vi tycker dock att det är fel att regeringen finansierar denna lättnad på företagen genom andra försämringar. För att företag skall kunna utvecklas även under perioder med tillfälligt dålig lönsamhet är det viktigt att de har möjlighet att fondera vinster från goda år. Därför motsätter vi oss regeringens förslag att i budgetpropositionen begränsa företagens möjligheter att göra avsättningar till s.k. periodiseringsfonder.

I dag omsätter den vita sektorn för hushållstjänster ungefär 150 miljoner kronor, detta samtidigt som den svarta sektorn uppskattas omsätta över 3 miljarder kronor. Marknaden för hushållstjänster finns, men den måste göras vit. Undersökningar visar att 59 % av svenskarna är intresserade av att köpa hushållstjänster om priset hamnar på en nivå som är möjlig för hushållen att betala. I dag består upp till 75 % av kostnaderna för en tjänst av skatter och sociala avgifter. Folkpartiet vill stimulera den vita marknaden för hushållstjänster på samma sätt som sker i Finland genom en skattereuktion i företaget för halva den totala arbetskostnaden.

Vi anser att fastighetsbeskattningen skall avskaffas. Det grundläggande motivet för detta är att fastighetsskatten strider mot principen skatt efter bärkraft. För många människor är det huvudsakliga sparandet lagt i boendet. Fastighetsskatt och, ofta därtill, förmögenhetsskatt gör att boendet blir orimligt högt beskattat och boendekostnaderna oöverkomliga. Fastighetskat-

ten är dock en viktig intäktskälla för staten och måste därför avvecklas stegvis. Folkpartiet föreslår att skattesatserna för 2005 sänks från dagens 1,0 % på småhus till 0,8 % och från 0,5 % på flerbostadshus till 0,4 %.

För att komma till rätta med de globala miljöproblemen och samtidigt inte snedvrider konkurrensen arbetar Folkpartiet för att införa en gemensam koldioxidskatt inom EU, i förlängningen globalt. Vi är i princip för att delvis finansiera sänkta skatter på arbete med höjda skatter på energi och annat som belastar miljön, s.k. grön skatteväxling. Den ”gröna skatteväxling” som regeringen och dess stödpartier för närvarande genomför är ingen verklig skatteväxling utan bara ett nytt sätt att öka hushållens skattebörda. Folkpartiet motsätter sig därför majoritetens förslag till skattehöjningar på detta område och stöder därför inte heller den kompensation som utlovas av regeringen och dess stödpartier. Innan den gröna skatteväxlingen fortsätter måste en noggrann utvärdering genomföras. Eftersom Folkpartiet motsätter sig skattehöjningen på diesel avstyrker vi också i konsekvens med detta den föreslagna höjningen av reseavdraget.

En avdragsrätt för gåvor till internationellt bistånd införs.

Vi anser att beslutsformerna för införande av trängselskatten har varit oacceptabla och avskaffar skatten. Förslaget om ett stöd för investeringar i offentliga lokaler avstyrks av Folkpartiet.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Folkpartiet liberalernas förslag.

Vi tillstyrker motionerna Fi232 yrkandena 14, 16–19, 21 och 22 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), Fi268 av Martin Andreasson m.fl. (fp), Fi270 yrkande 7 av Karin Pilsäter m.fl. (fp), Sk449 yrkande 1 av Hans Backman (fp), Sk454 yrkandena 2, 4, 6, 7–10 och 15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), N309 yrkande 2 av Eva Flyborg m.fl. (fp), N346 yrkande 6 av Hans Backman m.fl. (fp) och T260 yrkande 3 av Karin Pilsäter m.fl. (fp).

Vi står bakom den inkomstberäkning som redovisas i motion Fi232 yrkande 4 av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Ramarna för utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Vi anser i enlighet med Folkpartiets partimotion Fi232 att ramarna för utgiftsområdet under åren 2005–2007 bör vara 250 miljoner kronor större än vad regeringen föreslagit. Medlen skall användas till Skatteverkets arbete mot skattefusk och skatteundandragande samt till Tullverket.

3. Skattefrågor i budgetpropositionen för 2005 (kd)

Per Landgren (kd) anför:

Skatteförslagen och inkomstberäkningen

Skatter skall fungera som ett medel att solidariskt finansiera vår gemensamma välfärd samt styra den ekonomiska utvecklingen i en socialt och ekologiskt hållbar riktning. Strävan måste vara att utforma skattepolitiken så att den stimulerar arbete, sparande, hederlighet och företagande.

I princip alla medborgare som är i förvärvsaktiv ålder och som har en inkomst bör vara med och betala skatt till gemensamma kostnader för t.ex. skola, vård och rättsväsen. Det ger en delaktighet och ett delansvar i den offentliga verksamheten. Eftersom inkomsterna och omkostnaderna för olika personer skiljer sig mycket åt kan dock inte alla medborgare betala lika mycket i skatt. Medborgarna skall bära en rättvis del av den gemensamma skattebördan, samtidigt som alla skall ges bästa möjliga förutsättningar att leva på sin egen lön. Det kränker den mänskliga integriteten att utsättas för en så hög inkomstskatt att man måste söka bidrag hos stat och kommun. En sådan rundgång främjar varken ekonomiskt oberoende eller personligt ansvarstagande och måste brytas.

Socialdemokraternas politik för att sanera statsfinanserna har till stora delar inneburit höjda skatter för låg- och medelinkomsttagare. Detta har i kombination med sänkta bidrag gjort att många som redan tidigare levde på marginalen tvingats söka socialbidrag. Låginkomsttagare som tvingas söka socialbidrag under vissa perioder av året betalar samtidigt ofta ansemliga belopp i inkomstskatter under andra delar av året. Denna negativa rundgång måste brytas.

Dagens inkomstskatter drabbar låg- och medelinkomsttagare mest. Därför måste inkomstskattens nivåer huvudsakligen fastställas med utgångspunkt i låg- och medelinkomsttagarens perspektiv. Den mest kännbara skatten i dag är kommunalskatten som drabbar alla inkomsttagare lika oavsett inkomstnivå. Vi föreslår att inkomstskatten sänks genom att ett förvärvsavdrag om 6 % införs för inkomster upp till 6,3 inkomstbasbelopp. Samtidigt införs ett särskilt förvärvsavdrag på 5 % för personer med mycket låga inkomster.

Skattereformens mål om enkelhet och en maximal marginalsatt på 50 % bör återställas. Den statliga inkomstskatten skall vara högst 20 %. Det är enligt vad som anförts en framtidsinvestering att ha ett skattesystem som gör att utbildning lönar sig. Avdragsrätten för pensionssparande sänks.

De äldre måste få ett större ekonomiskt utrymme. De ekonomiskt sämst ställda pensionärerna är de som först måste få en förbättring. Vi har därför ett förslag om höjd garantipension. Härutöver bör ett särskilt, men mycket enkelt utformat, högre grundavdrag återinföras för ålderspensionärer. Denna grundavdragshöjning bör enbart gälla vid kommunal beskattning och motsvara en skattesänkning på 200 kr per månad. Detta åstadkoms genom

att till det nuvarande grundavdraget addera 7 500 kr. För personer som fyllt 65 år och vill fortsätta arbeta halveras dessutom inkomstskatten genom ett 50-procentigt förvärvsavdrag.

Skattereduktionen för fackföreningsavgift och arbetslöshetskassa slopas och regeringens förslag om en höjning av milavdraget avslås eftersom vi motsätter oss förslaget om höjda drivmedelsskatter m.m.

Det är hög tid att släppa fram en vit marknad för hushållstjänster. Vi föreslår en skattereduktion på 50 % av arbetskostnaden inklusive moms för hushållstjänster utförda i hemmet eller på den egna tomten. Förslaget innebär att det vita priset halveras direkt vid köpet. I hushållstjänsterna ingår även kostnader för reparation-, om- och tillbyggnad (ROT) och privat barnomsorg. Genom detta förslag skulle fler familjer få tiden att räcka till. En mängd arbeten som i dag utförs svart skulle i stället utföras vitt, och en ny tillväxtbransch skulle på allvar kunna etableras.

Vår principiella kritik mot fastighetsbeskattningen tar sin utgångspunkt i övertygelsen att alla skatter måste vara begripliga, upplevas som rättvisa och därmed ha en moralisk och politisk legitimitet. Fastighetsskatten står genom sin konstruktion i konflikt med såväl äganderätten som den sociala och skatterättsliga principen om skatt efter bärkraft. Den statliga fastighetsskatten kan inte heller motiveras utifrån intresseprincipen, eftersom det inte finns någon som helst koppling mellan å ena sidan den skatt man tvingas betala och å andra sidan någon form av förmån eller nytta man har som fastighetsägare.

Vi står fast vid att den statliga fastighetsskatten bör slopas helt för småhus och bostadshyreshus (hyresrätter och bostadsrättsföreningar), kommersiella lokaler samt industrienheter. Reformen bör delvis finansieras genom att kommunerna ges rätt att ta ut en avgift för de kostnader man har som direkt härrör till de fastigheter som finns i kommunen. Därtill blir det även logiskt att höja kapitalvinstskatten vid försäljning av privatbostäder från 20 till 30 %. Den s.k. uppskovregeln vid försäljning skall finnas kvar.

Kommunerna får rätt att ta ut en låg fast avgift per småhus, per bostadslägenhet samt per kvadratmeter lokalyta för kommersiella lokaler och industrienheter. Den totala kommunala avgiften får inte överstiga kommunernas självkostnader för gator/vägar och parkering, räddningstjänst samt fysisk planering. Därför sätts ett tak för den kommunala fastighetsavgiften på 2 600 kr per år för småhusen. Denna kostnad är lägre än det golv som gäller för begränsningsregeln för fastighetsskatten. I vårt system kommer ingen att behöva betala mer än 2 600 kr per år. För hyreshusenheterna bör avgiften högst uppgå till ett belopp motsvarande 800 kr per lägenhet och år. Ett viktigt motiv för en kommunal fastighetsavgift är det incitament kommunerna på sikt får för utveckling av infrastrukturen, ett offensivt bostadsbyggande och en bra näringspolitik. När även företagssektorns lokaler och industrier utgör en del av avgiftsunderlaget i kommunerna, blir effekten ett långt större incitament än i dag att verka för det lokala näringslivet och för nya arbetstillfällen. En ytterligare aspekt är att kommunerna ge-

nom en kommunal avgift får intäkter från fritidsbebyggelse som i vissa kommuner är omfattande, men som inte genererar några kommunala intäkter i dagens system. Vår bedömning är att reformen kan och bör genomföras redan från nästa år.

Byggmomsen är en stor kostnad som fördyrar byggandet och därmed boendet. Effekten av byggmomsen bör motverkas genom en skattereduktion som har samma effekt som en halverad byggmoms för att stimulera byggandet av nya bostäder.

Grundbulten i kristdemokratisk ekonomisk politik är att ge stabila och goda villkor för fler och växande företag och därigenom öka sysselsättningen, minska arbetslösheten och trygga välfärden. Detta åstadkoms genom en balanserad finanspolitik för sunda statsfinanser i kombination med strukturella åtgärder som förbättrar ekonomins funktionssätt och avlägsnar de seglivade bromsmekanismer som i mer än 30 år underminerat den svenska ekonomins utvecklingskraft och bäddat för dagens höga totala arbetslöshet och brister i välfärden. De flesta av de förslag till förändringar i skattesystemet som vi vill genomföra har viktiga strukturella effekter för att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt.

Vi föreslår motionärerna att det införs ett riskkapitalavdrag. Personer som köper nyemitterade aktier i onoterade bolag skall ha möjlighet till en skattereduktion (riskkapitalavdrag). Avdrag skall få göras mot inkomst av kapital likaväl som mot inkomst av tjänst. Reduktionen skall även gälla köp av aktier i egna och närståendes fåmansföretag. Avdragsrätten skall gälla investeringar upp till en nivå av 100 000 kr. Avdragsrätten skall ses som en kompensation för den större risk det innebär att köpa aktier i små, onoterade företag. Riskkapitalavdraget kompletteras med etableringskonton. Att öppna ett etableringskonto innebär enligt vad som anförs i motionen att man kan sätta av pengar skattefritt för en framtida företagsstart. Ett etableringskonto skulle kunna locka mindre riskbenägna att starta eget. För vissa grupper, så som invandrare, ungdomar och kvinnor, kan det många gånger tyvärr vara svårt att få banklån. För dem kan etableringskonto vara ett bra alternativ.

Det behövs nya, enkla regler som jämställer fåmansföretagen med andra företag. Regeringen bör återkomma med ett förslag till hur den s.k. BEK-modellen skall kunna ersätta nuvarande 3:12-regler.

Lönesumman för vilken små företag skall kunna få reducerade arbetsgivaravgifter bör bibehållas på 851 000 kr per år och alltså inte sänkas som regeringen föreslår till 741 000 kr.

De senaste årens utveckling har visat på svårigheterna att behålla förmögenhetsbeskattningen. Anledningen står främst att finna i den ökande internationaliseringen som gör det omöjligt för Sverige att i det långa loppet bibehålla ett skattetryck som avsevärt överstiger omvärldens. Vi anser att en omläggning snarast behöver genomföras av egendoms- och kapitalbeskattningen. Förmögenhetsskatten bör fasas ut ur det svenska skattesystemet liksom dubbelbeskattningen på investeringar och risksparande. För att

delvis finansiera detta kan vi tänka oss en något höjd bolagsskatt, dvs. skatten på företagets faktiska vinster. Vi gör bedömningen att den nuvarande förmögenhetsskatten i kombination med nuvarande dubbelbeskattning är väsentligt mer skadlig för ekonomin och utvecklingskraften i vårt land än en liten höjning av bolagsskatten. En höjning från 28 till 30 % innebär att bolagsskatten ändå kommer att tillhöra Europas lägsta. Om hänsyn tas till de goda möjligheterna till avsättningar till periodiseringsfonder blir den effektiva skatten efter en sådan höjning endast 28,46 % vid 3 % realränta. Vi avslår regeringens förslag att räntebelägga företagets periodiseringsfonder. Dubbelbeskattningen på utdelningsinkomster från risksparande avvecklas successivt.

Vi återställer mervärdesskatten på tidskrifter till 25 %. Vi står bakom beslutet att sänka bokmomsen till 6 % men anser det inte lika angeläget med sänkt moms på tidskrifter.

Införselkvoterna för privatpersoners import av alkohol gör det svårt att föra en effektiv alkoholpolitik. Införselkvoterna bör sänkas för att stoppa den alkoholflod som rinner in i Sverige. Sverige måste verka för att alkoholfrågan skall bli en folkhälsofråga i stället för som nu enbart en jordbruksfråga och en handelsfråga. Införselkvoterna sänks till 1 liter starksprit, 5 liter vin och 15 liter starköl.

Energibeskattningen skall utformas så att miljöbelastande energislag beskattas på ett sådant sätt att användningen begränsas medan introduktion och användning av miljövänliga och förnybara energislag underlättas och premieras. En ekologisk anpassning av skattesystemet måste ske där skatten på arbete sänks samtidigt som skatten på energi, miljöfarliga utsläpp och ändliga naturresurser hålls på en högre nivå. Samarbetet inom EU är ett nödvändigt instrument för att skapa förutsättningar för en skatteväxling som inte snedvrider konkurrensförhållandena mellan de länder som har ett stort handelsutbyte. En ensidig skatteväxling begränsad till Sverige kan bli kontraproduktiv om andra länder inte genomför liknande åtgärder. Höjda skatter på till exempel energi kan leda till att energiintensiv industri lämnar Sverige. En grön skatteväxling måste därför ha en smart utformning så att den potentiellt miljöstörande produktionen behålls i Sverige med minimal miljöpåverkan. I nuläget är det inte lämpligt med ytterligare skattehöjningar på energi och miljöstörande utsläpp.

Förslaget om höjd skatt på bensin och diesel samt höjd fordonsskatt avslås. Effekten skulle bli ett fördelningspolitiskt hårt slag mot människor med låga inkomster, boende på landsbygd och med små möjligheter att välja en annorlunda livsstil än vad de har i dag. Även förslaget om höjd skatt på el avslås.

När det gäller reklamskatten anser vi att det är av yttersta vikt att fria svenska medier skall kunna verka under fria ekonomiska förutsättningar som stimulerar utbudet av journalistiskt material. Att ett av riksdagen fattat be-

slut ignoreras av regeringen i en så viktig fråga är allvarligt. Regeringen bör snarast verkställa det av riksdagen tidigare fattade beslutet och återkomma till riksdagen med förslag till hur reklamskatten kan avskaffas.

Den nya trängselskatten slopas.

Investeringsstimulansen till hyres- och studentbostäder ersätts med en skattereduktion vid nyproduktion av flerbostadshus som motsvarar hälften av den erlagda byggmomsen, dvs. 10 % av byggkostnaden. Vi avslår förslagen om ett stöd för källsortering och om en investeringsstimulans för offentliga lokaler.

Ett högt skattetryck i kombination med krångliga regler riskerar att urgröpa förtroendet för skattesystemet och urholkar därmed också skattemoralen. Undersökningar visar att alltfler medborgare accepterar svartarbete, fler yngre än äldre. Detta innebär att allt färre ärliga skattebetalare får betala alltmer i skatt. Skattenivåer och skatteregler måste vara utformade så att incitamenten till svartarbete minskas. Vidare måste kontrollen öka bland de medborgargrupper som parallellt uppbär stöd/bidrag och arbetar svart.

Vi har föreslagit totalt 100 miljoner kronor extra till skatteförvaltning och uppbörd för en ökad skattekontroll och förstärkt tullbevakning 2005. Som en effekt av detta räknar vi försiktigtvis med att skatteintäkterna ökar med 500 miljoner kronor år 2005.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Kristdemokraternas förslag.

Vi tillstyrker motionerna Fi210 av Johnny Gylling (kd), Fi258 yrkande 6 av Lars Lindén m.fl. (kd), Sk450 yrkandena 3, 5, 6, 8, 9, 16 och 17 av Per Landgren m.fl. (kd), Sk451 yrkandena 2 och 3 av Per Landgren m.fl. (kd), Sk452 yrkandena 2–7, 8, 10–14, 16–18, 21–25, 28, 29, 35, 36, 40–42, 44–47 av Per Landgren m.fl. (kd), N239 yrkande 13 av Stefan Attefall m.fl. (kd).

Vi står bakom den inkomstberäkning som redovisas i motion Sk452 yrkandena 1 och 26 av Per Landgren m.fl. (kd).

Ramarna för utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Vi anser i enlighet med Kristdemokraternas partimotion Fi233 att utgiftsramarna för 2005–2007 för utgiftsområdet bör var 160 miljoner kronor, 170 miljoner kronor respektive 150 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit. Enligt vårt förslag ökar anslaget till Skatteverket under de aktuella åren med 100, 150 respektive 180 miljoner kronor för att åstadkomma en effektivare skattekontroll. Vi säger nej till extra anslag med anledning av ändrade förmånsregler och sparar på så sätt 100 miljoner kronor vart och ett av åren. Vi räknar slutligen med 160, 220 respektive 230 miljoner kronor i administrativa besparingar på Skatteverket till följd av vårt förslag om avskaffad fastighetsskatt och förmögenhetsskatt.

4. Skattefrågor i budgetpropositionen för 2005 (c)

Jörgen Johansson (c) anför:

Skatteförslagen och inkomstberäkningen

Med federalismens principer som bas ligger en radikal förnyelse av det svenska statsskicket överst på Centerpartiets agenda. Dagens system med ett starkt centralstyre och ett kommunalt självstyre på papperet som i realiteten endast existerar på nåder av centralmakten skall ersättas med ett system med en klar och tydlig konstitution med tydliga regler för maktindelning och en kompetens katalog där beslutsnivåers kompetenser klargörs och med ett skydd för individuella fri- och rättigheter.

Skattesystemet skall utformas så att individers och familjers självbestämmande sätts i centrum. Människor skall komma bort från bidragsberoende. Skatter är en indragning av pengar från vanliga människor och företag. Varje politisk beslutsförsamling har därför ett moraliskt oinskränkt ansvar att se till att varje skattekrona används på ett effektivt sätt.

Skattesystemet skall vidare utformas på ett sätt som gör att det upplevs som rättvist och förutsägbart. Medborgare har rätt att kunna planera sina liv utan att drabbas av godtyckliga och illa underbyggda beslut.

Skatterna skall vara så utformade att människors skaparglädje inte förhindras. Entreprenörer skall få uppskattning, inte bestraffas som i dag. Företagande är grunden för samhällets välbefinnande. När någon väljer att satsa på en egen idé och därmed utsätta sig för ett ekonomiskt risktagande måste vi ha ett system som gör det möjligt att lyckas. En entreprenör som satsar, måste tillåtas att lyckas och bli rik. Risktagande måste kunna löna sig.

De skatter som är skadliga för samhällsekonomin bör avskaffas alternativt reformeras.

I de fall marknaden själv misslyckas att kombinera en långsiktigt hållbart utveckling med ekonomisk utveckling skall skattesystemet utformas så att samhällets verkliga kostnader återspeglas i de ekonomiska ramarna. Ett av de största miljöhoten just nu är den globala uppvärmningen. I stället för den gröna skatteväxling som regeringen med sina stödpartier säger sig genomföra, lägger vi i Centerpartiet konkreta förslag som har en klar och tydlig klimatprofil.

Vår utgångspunkt är att skattesystemet skall vara effektivt, förutsägbart, rättvist och enkelt. Höga skatter innebär minskad handlingsfrihet och reducerat självbestämmande. De svenska skatterna bör således sänkas.

I många fall leder de höga skatterna till att låginkomsttagare helt enkelt inte längre klarar sig på sin egen lön. Centerpartiet framför ett genomarbetat förslag till en omfattande skattereform som främst kommer att gynna låg- och medelinkomsttagare genom att det nuvarande grundavdraget ersätts med en skatte- och förvärvsrabatt som ger betydligt större avtryck i människors disponibla inkomster.

Den nu gällande ordningen med ett grundavdrag som genom en grundnivå samt en upp- och nedtrappning i inkomstskikten för låga och medelstora inkomster ger upphov till negativa marginaleffekter. Vårt alternativ med skatterabatt medför att den summa som alla betalar in i skatt minskas med 750 kr per månad, vilket motsvarar ett konventionellt grundavdrag på ungefär 30 000 kr. Denna rabatt skall komma alla som har beskattningsbar inkomst till del, dvs. alla som har ett jobb, men även pensionärer och studenter som jobbar extra etc. I kombination med detta inför vi en förvärvsrabatt vars syfte är att mildra beskattningen för främst låg- och medelinkomsttagare samtidigt som skadliga marginaleffekter undviks. Vår förvärvsrabatt som vi inför 2005 minskar skatten för förvärvsarbete med som mest 800 kr per månad och är riktad framför allt till dem med låga till normala inkomster. År 2007 ökar vi skatterabatten till 900 kr per månad. Förvärvsrabatten utgår på inkomster från förvärvsarbete eller företagande, just för att stimulera detta. En förvärvsrabatt på arbetsinkomster innebär en kraftig stimulans för den arbetslöse att ta ett arbete och för den deltidsarbetande att öka sin arbetstid.

Utöver att det svenska skattetrycket är det högsta i världen har vi dessutom höga marginalsatser på arbete. Höginkomsttagare har som mest närmare 60 % i marginalsatt, någonting som minskar dels arbetsutbudet, dels får långsiktiga följder som ändrade studievevanor och karriärvägar. Höga marginalsatser på arbete är skatter som påverkar människors beteende i stor utsträckning, såväl på lång som kort sikt och är därför att betrakta som skadliga för samhällsekonomin. För att motverka detta föreslår vi att den statliga inkomstskatten sänks med två procentenheter.

Regeringen föreslår, i likhet med förra året, att skiktgränserna inte fullt ut skall reallöneskyddas. Vi menar tvärtom att det är av stor vikt att färre personer skall behöva betala statlig inkomstskatt och höjer därför den undre skiktgränsen med 24 500 kr. Härigenom slipper fler människor statlig inkomstskatt och marginalsatserna kommer att sänkas kraftigt för dessa individer.

Den nuvarande utformningen av skattesystemet medger avdrag för exempelvis resor och pensionssparande. Ju högre marginalsatt, desto mer blir avdraget värt. Vi ifrågasätter denna princip och menar i stället att skatterabatter, lika för alla, borde införas eftersom det inte finns någon rationell förklaring sett ur samhällets perspektiv varför höginkomsttagare skall vara berättigade till större ekonomisk vinst av avdrag än de med normala och låga inkomster. Vårt förslag innebär skatterabatter som, oavsett nivå på marginalsatt, skall vara lika mycket värda för alla. Värdet av avdragen skall motsvara ungefär det som i dag en normalinkomsttagare som inte betalar statlig inkomstskatt har, det vill säga med en marginalsatt på ca 35 %. Vi inför en skatterabatt för reseavdrag på 7 kr per mil. För dem med normala inkomster och som inte betalar statlig inkomstskatt motsvarar detta ett reseavdrag på ca 20 kr per mil. Detta gör vi för att underlätta pendling och premiera dem som arbetar. Vi avskaffar också posten ”övriga avdrag”

eftersom kostnader som är förknippade med yrket är arbetsgivarens ansvar att ersätta. Det är orimligt att löntagare skall vara hänvisade till det godtycke som det innebär att eventuellt få avdrag godkända beroende på praxis hos det berörda skattekontoret. Skattereduktionen för fackföreningsavgift slopas.

För att efterfrågan på hushållstjänster skall ta fart måste priset sänkas rejält genom att skattekilarna minskas kraftigt. Vi föreslår att en skattesubvention om 50 % på arbetskraftskostnader upp till 25 000 kr inklusive moms per år införs. Regeringens tillfälliga ROT-avdrag skall samordnas i detta belopp och därmed permanentas.

Vi menar att den nuvarande fastighetsbeskattningen är utformad på ett orättvist sätt, främst på grund av taxeringsförfarandet. Även om systemet reformeras är beskattningen för hög. Vi föreslår därför att uttagsprocenten för fastighetsskatten sänks från nuvarande 1,0 % till 0,9 % år 2005. Från år 2006 skall skatten sänkas till 0,75 %. Detta kostar 1 400, 3 600 respektive 3 500 miljoner kronor för de tre åren. Vi vill minska den löpande beskattningen för att i stället öka den något vid själva försäljningstillfället. Därför höjs reavinstbeskattningen från 20 % till 30 % och uppskovsavdragen minskar till 75 %, vilket innebär att 25 % av reavinsten vid försäljning av fastighet skall beskattas även om personen i fråga anskaffar ny bostad enligt det gällande regelverket för uppskovsavdrag. Stämpelskatten höjs dessutom från 1,5 % till 1,725 %.

Förmögenhetsskatten har orsakat tillräcklig skada. Regeringen föreslår att sambeskattningen för äkta makar avskaffas. Detta är bra, men långt ifrån tillräckligt. Vi föreslår att förmögenhetsskatten i ett första steg sänks till 1 % 2005 och att värdet av egna hem inte skall tas upp i förmögenhetsbeskattningen. Från och med 2006 avskaffar vi förmögenhetsskatten.

De nuvarande reglerna för fåmansbolag, de s.k. 3:12-reglerna, är direkt tillväxthämmande, främst av två skäl. Ett företag som är framgångsrikt och expansivt extrabeskattas eftersom en del av vinsten kommer att beskattas som inkomst av tjänst och därmed beskattas som om det vore inkomst över den högsta brytpunkten. Detta innebär en beskattning på nästan 60 % vilket skall jämföras med skattesatsen på inkomst av kapital som är 30 %. Det är således mer lönsamt för entreprenören att satsa pengar i andras företag på börsen än i sitt eget. För Centerpartiet är det viktigt att entreprenörsanda kan löna sig. De företagare som arbetar hårt och som lyckas i sin verksamhet skall belönas, inte bestraffas. Utredningen Beskattning av småföretagare (SOU 2002:52) föreslog att den s.k. BEK-modellen skulle införas. Med denna modell kommer hänsyn tas till allt arbetande kapital i företaget, och underlaget för hur det kapitalbeskattade utrymmet vid utdelning och kapitalvinst skall uppskattas kommer att genomföras på ett mer rättvist, rimligt och tillväxtfrämjande sätt. BEK-modellen kommer att ge småföretagare möjlighet att växa och bli lönsamma. För att Sverige skall

bli mer företagsamt är denna reform mycket viktig. Centerpartiet avsätter nästan 1 300 miljoner kronor under budgetperioden för att reformera dessa skatter. Förslaget om räntebeläggning av periodiseringsfonder avslås.

Vi menar att riskkapitalförsörjningen i Sverige rent generellt måste förbättras. För att delvis råda bot på detta vill vi öka förutsättningarna för informellt kapital, genom s.k. starta-eget-sparande. Ett led i detta är att möjliggöra ett skattefritt sparande på upp till 40 000 kr om året, totalt högst 120 000 kr som grundplåt till det egna företaget. För dem som väljer att finansiera starten av företag med eget sparande eller lånade pengar, utan att utnyttja starta-eget-sparandet, inför vi ett riskkapitalavdrag.

De svenska företagen inom jordbrukssektorn är i mycket stor utsträckning utsatta för konkurrens. Centerpartiet anser att konkurrens är av godo eftersom det ger goda förutsättningar för konsumenter att fritt få välja, och det ger också svenska bönder stora möjligheter till utländska marknader. Nya marknader ger också möjligheter för dem som vill satsa på nischad produktion. Detta förutsätter dock att jordbruksproduktionen kan ske på lika villkor. Vi vill att svenska jordbrukare skall få samma villkor som övriga jordbrukare i EU, och vi sänker således skatten på diesel till 1 kr per liter och skatten på handelsgödsel tas bort i sin helhet.

Den gröna skatteväxling som regeringen säger sig genomföra tillsammans med sina båda stödpartier är tyvärr misslyckad. Höjda bensinskatter genomförs för att få människor att mindre använda bränslen som genererar koldioxidutsläpp, men inte någonstans genomförs en politik som faktiskt ger möjligheter att byta bränsle. På många håll i Sverige är faktiskt bilen outhållig eftersom alternativ saknas. Den s.k. skatteväxlingen blir bara fiskal och leder till ökade inkomster från staten. Vi avslår förslagen om höjda energiskatter på drivmedel liksom förslagen om höjda fordonsskatter. Även förslaget om höjd skatt på el avslås.

Vi ställer oss bakom beslutet om en skattebefrielse för förnybara bränslen. För att öka efterfrågan på drivmedel med inblandning av förnybara bränslen föreslår vi att man, förutom befrielse från koldioxidskatt och energiskatt på det förnybara bränslet också bör ge en extra rabatt på energiskatten för den del fossila bränslen som blandas med de förnybara. I dagsläget finns etanol som drivmedel, dels som låginblandning upp till 5 % i bensen, dels som E 85 med 85 % etanol och 15 % bensen. För E 85 är etanoldelen skattefri medan bensindelen beskattas med koldioxidskatt och energiskatt. En extra rabatt på energiskatten för bensindelen i E 85, förslagsvis motsvarande andelen etanol, dvs. 85 %, skulle innebära 34 öre lägre skatt per liter E 85.

Nedsättningen av förmånsvärdet för miljöbilar har haft stor effekt på försäljningen av miljöbilar som tjänstebilar. I dag skiljer man dock på elbilar (nedsättning till 60 %) och bilar som drivs med alkohol eller gas (nedsättning till 80 %). Denna skillnad är inte teknikneutral och missgynnar fordon drivna på gas och etanol. Vi anser att nedsättningen skall vara generell. Alla bilar som drivs med el, alkohol eller gas får en nedsättning av förmånsvär-

det till 60 % av förmånsvärdet för närmast jämförbara bil utan sådan mer miljöanpassad teknik. Som en uppmuntran även till privatpersoner som väljer att köpa en miljöbil avsätter vi 50 miljoner kronor per år under budgetperioden, vilket ger en möjlighet för ca 5 000 nya miljöbilsägare att få skattereduktion om 10 000 kr.

Den deponiskatt på avfall som infördes 2000 har varit positiv för att minska mängden avfall som deponeras. Samtidigt har detta lett till att förbränning av avfall har blivit relativt sett mer lönsamt eftersom detta är skattebefriat. Centerpartiet vill att avfall i större utsträckning skall sorteras. Förbränning av osorterat avfall riskerar att skada miljön, och därmed även människor, främst genom ökade dioxinutsläpp. Därför bör en skatt införas för att neutralisera deponiskatten samt att göra avfallssortering mer ekonomiskt lönsam.

Den svenska utformningen av skatt på tobak medför en asymmetrisk beskattning till lågpriscigaretters fördel. Genom att införa full minimiskatt på lågpriscigaretterna blir beskattningen symmetrisk och förhoppningsvis minskar även användningen av cigaretter. Vi höjer således skatten på dessa lågpriscigaretter med 150 miljoner kronor, en skattehöjning motsvarande drygt 2 kr per paket.

Vi avskaffar trängselskatten. Regeringen bör lägga fram ett förslag om avskaffad reklamskatt.

Med det anförda föreslår jag att riksdagen fattar beslut om en inriktning av skattepolitiken som överensstämmer med Centerpartiets förslag.

Jag tillstyrker motionerna Fi211 av Sven Bergström och Håkan Larsson (c), Fi216 av Kerstin Lundgren och Birgitta Carlsson (c), Fi234 yrkande 6 av Maud Olofsson m.fl. (c), Fi259 yrkandena 1, 3–14, 17–19, 21–27, 29–34, 36 av Maud Olofsson m.fl. (c), Sk446 yrkandena 4–7 av Jörgen Johansson m.fl. (c).

Jag står bakom den inkomstberäkning som redovisas i motion Fi234 yrkande 7 av Maud Olofsson m.fl. (c)

Ramarna för utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

I partimotion Fi234 föreslår Centerpartiet besparingar på Skatteverket och kronofogdemyndigheterna samt att Tullverket flyttas till utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Jag anser således att ramarna för utgiftsområde 3 under 2005–2007 bör vara 1 448 miljoner kronor, 1 536 miljoner kronor respektive 1 562 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit.

BILAGA 5

Justitieutskottets protokollsutdrag 2004/05:2.7

JUSTITIEUTSKOTTET

Utdrag ur

PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2004/05:2

DATUM Torsdagen den 14 oktober 2004

§ 6 Tilläggsbudget

Utskottet behandlar fråga om yttrande till finansutskottet över proposition 2004/04:1, del 1, punkten 26, tilläggsbudget för utgiftsområde 4.

Utskottet beslutar att inte avge yttrande.

§ 7 Ramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utskottet behandlar fråga om yttrande till finansutskottet över proposition 2004/05:1, del 1, punkterna 9 och 11 samt motionerna 2004/05:Fi231 yrkandena 6 och 7, 2004/05:Fi232 yrkandena 8-11, 2004/05:Fi233 yrkandena 5 och 7 samt 2004/05:Fi234 yrkande 3.

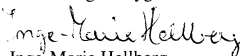
Utskottet beslutar om följande yttrande: Utskottet tillstyrker de i proposition 2004/05:1 framlagda förslagen om utgiftsram för år 2005 och beräknad utgiftsram för år 2006 och 2007 såvitt avser utgiftsområde 4. Därmed avstyrker utskottet bifall till motionerna 2004/05:Fi231 yrkandena 6 och 7, 2004/05:Fi232 yrkandena 8-11, 2004/05:Fi233 yrkandena 5 och 7 samt 2004/05:Fi234 yrkande 3.

Mot beslutet anföras avvikande meningar av Jeppe Johnson, Cecilia Magnusson och Hillevi Engström (alla m) som i stället tillstyrker bifall till 2004/05:Fi231 yrkandena 6 och 7 i berörda delar, av Johan Pehrson och Torkild Strandberg (båda fp) som i stället tillstyrker bifall till motion 2004/05:Fi232 yrkandena 8-11 i berörda delar, av Peter Ahltn (kd) som i stället tillstyrker bifall till 2004/05:Fi233 yrkandena 5 och 7 i berörda delar och av Johan Linander (c) som i stället tillstyrker bifall till motion 2004/05:Fi234 yrkande 3.

VID PROTOKOLLET
Inge-Marie Hellberg

JUSTERAT
Den 21 oktober 2004
Johan Pehrson

Rätt utdraget intygas

Inge-Marie Hellberg

Exp. 2004-10-22
FiU

BILAGA 6

Lagutskottets yttrande 2004/05:LU1y

Vissa frågor rörande företagsinteckning

Till finansutskottet

Lagutskottet har denna dag beslutat att till finansutskottet överlämna de under den allmänna motionstiden år 2004 väckta motionerna 2004/05:L214 av Viviann Gerdin m.fl. (c) (yrkande 1), 2004/05:L220 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) (yrkandena 1–3), 2004/05:L251 av Maria Larsson m.fl. (kd) (yrkande 1), 2004/05:L257 av Anders Sjölund (m) (yrkandena 1 och 3), 2004/05:L274 av Inger René m.fl. (m) (yrkandena 1 och 2), 2004/05:L322 av Hans Backman (fp), 2004/05:L323 av Yvonne Ångström (fp), 2004/05:L324 av Solveig Hellquist (fp), 2004/05:L337 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) (yrkande 6), 2004/05:L372 av Roger Tiefensee (c) (yrkande 1), 2004/05:N393 av Göran Hägglund m.fl. (kd) (yrkande 29), 2004/05:N398 av Maud Olofsson m.fl. (c) (yrkande 3), 2004/05:N408 av Eva Flyborg m.fl. (fp) (yrkande 3) och 2004/05:N413 av Eva Flyborg m.fl. (fp) (yrkande 5).

Vad som föreslås i motionerna har statsfinansiella effekter, och överlämnandet syftar till att möjliggöra en samordning av beredningen av motionsförslagen med beredningen av regeringens proposition 2004/05:1 Budgetpropositionen för 2005. Som underlag för finansutskottets ställningstagande i ärendet redovisar lagutskottet i detta yttrande, efter en bakgrundsbeskrivning och motionsredovisningar, sin syn på de frågor som behandlas i motionerna.

I ärendet har en utfrågning ägt rum med företrädare för Regeringskansliet. Därutöver har företrädare för Företagarförbundet och Företagsrekonstruktionsföreningen framfört synpunkter på de i motionerna behandlade motionsförslagen. I ärendet har inkommit en skrivelse från Företagarna.

Utskottet

Inledning

Efterlevnaden av civilrättsliga regler om betalningsskyldighet regleras i sista hand av att en gäldenärs egendom tvångsvis genom konkurs eller utsökning kan användas för att tillgodose fordringsägarna. De väsentligaste bestämmelserna om konkurs finns i konkurslagen (1987:672). Konkursförfarandet, som utgår från att gäldenären är på obestånd eller insolvent, har karaktär av generalexekution där i princip all gäldenärens egendom tas i anspråk.

Den ordning i vilken betalningsanspråken skall tillgodoses vid konkurs och utmätning regleras i förmånsrättslagen (1970:979) och i utsökningsbalken. Utgångspunkten är att alla fordringar har samma rätt. I förmånsrättslagen finns dock en uppräkningslista av vissa fordringar som har bättre rätt än andra, dvs. förmånsrätt, och vilken ordning som gäller mellan dessa s.k. prioriterade fordringar. I lagen görs skillnad mellan dels särskilda förmånsrätter, som avser enbart viss egendom och som gäller både i konkurs och vid utmätning, dels allmänna förmånsrätter, som avser all gäldenärens egendom och som gäller enbart i konkurs.

Vid sidan av konkurs finns numera enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion ett särskilt insolvensrättsligt förfarande inom vars ramar åtgärder kan vidtas för att rekonstruera företag i kris som bedöms ha utsikter till en fortsatt lönsam verksamhet (prop. 1995/96:5 och 1995/96:115, bet. LU11). En sådan rekonstruktion kan innefatta såväl åtgärder som förbättrar rörelsens resultat som en uppgörelse med borgenärerna.

I det insolvensrättsliga regelsystemet ingår även lönegarantilagen (1992:497) som en väsentlig del. Lagen syftar till att säkerställa att arbetstagare skall få betalning för sin lönefordran mot en arbetsgivare som försätts i konkurs. Lagen innebär sammanfattningsvis att staten under vissa närmare förutsättningar garanterar prioriterade fordringar på lön och pension samt att staten övertar fordringarna – med motsvarande förmånsrätt – och inträder i konkursen som borgenär på respektive löntagares plats.

Rättsläget före den 1 januari 2004

Med företagshypotek avses en särskild säkerhetsrätt som utvecklats för att näringsidkares rörelseegendom skall kunna utnyttjas som kreditsäkerhet utan att näringsidkaren behöver avstå från besittningen till egendomen. Bestämmelser om företagshypotek fanns tidigare i den numera upphävda lagen (1984:649) om företagshypotek. Lagen innebar att en näringsidkare genom inskrivning i ett särskilt register kunde beviljas företagsinteckning i sin näringsverksamhet. Som bevis för inskrivningen utfärdades ett företagshypoteksbrev att överlämnas till en borgenär som säkerhet för en fordran. Borgenären hade därmed säkerhet i form av företagshypotek och förmånsrätt till

betalning ur den egendom som utgjorde underlag för in-teckningen. Företags-hypoteket gällde i den lösa egendom som tillhörde näringsidkaren och verk-samheten. Underlaget kunde således skifta från tid till annan. Kassa- och banktillgodohavanden, aktier, obligationer, förlagsbevis och liknande skulde-brev omfattades inte av företagsin-teckningen. En annan kategori av egendom som var undantagen från in-teckningsunderlaget var egendom som kunde vara föremål för panträtt på grund av in-teckning, exempelvis tomrätt, skepp och luftfartyg. Företagshypoteket gav, enligt 5 § förmånsrättslagen, särskild för-månsrätt och gällde således både vid konkurs och vid utmätning.

Statens fordringar på skatt och allmänna avgifter hade, före den 1 januari 2004, allmän förmånsrätt enligt 11 § förmånsrättslagen. Förmånsrätten om-fattade bl.a. inkomstskatt, förmögenhetsskatt, fastighetsskatt och mervärdes-skatt. Skatteförmånsrätten gällde efter de särskilda förmånsrätterna och den allmänna förmånsrätten för nya fordringar under rekonstruktionsförsök.

Efter skatteförmånsrätten följde, enligt 12 § förmånsrättslagen, allmän förmånsrätt för fordringar avseende löntagares lön och annan ersättning på grund av anställningen. Eftersom det var fråga om en allmän förmånsrätt krävdes att arbetsgivaren försattes i konkurs för att fordringen skulle kunna göras gällande. I likhet med vad som gäller i dag svarade staten, enligt löne-garantilagen, för förmånsberättigade lönefordringar i konkurs.

2003 års reform av förmånsrättslagstiftningen

I juni 2003 fattade riksdagen beslut om en genomgripande reform av för-månsrättslagstiftningen (prop. 2002/03:49, bet. LU17, rskr. 222). Reformen syftade i huvudsak till att underlätta för företag att genomföra företagsrekon-struktion i stället för att gå i konkurs, att bidra till att kreditgivning och kre-ditprövning ytterligare inriktas på ett projekts utsikter till lönsamhet, att in-solvenshanteringen sker mer skyndsamt, att oprioriterade borgenärer får bättre utdelning samt att stärka löneskyddet för de anställda vid konkurs.

2003 års reform av förmånsrättslagstiftningen var avsedd att utgöra en grundläggande del i ett långsiktigt och generellt arbete med en från många håll såsom önskvärd sedd reformering av den civilrättsliga lagstiftning som påverkar kreditgivning och insolvenshantering. I sammanhanget kan nämnas att det för närvarande pågår arbete i Regeringskansliet med att utarbeta direk-tiv till en utredning om ett samlat insolvensförfarande.

Bakgrunden till 2003 års reform

Till grund för 2003 års reform av förmånsrättslagstiftningen låg Förmåns-rättskommitténs slutbetänkande (SOU 1999:1) Nya förmånsrättsregler. Kommitténs förslag innebar sammanfattningsvis att förmånsrätten för skatter och avgifter skulle avskaffas, att löneförmånsrätten och lönegarantin skulle reformeras och att företagshypoteket skulle omvandlas till en företags-in-teckning med allmän förmånsrätt i hälften av gäldenärens egendom.

Våren 2002 behandlade utskottet ett antal motioner (m, kd och fp) med krav på att Förmånsrättskommitténs förslag helt eller delvis skulle genomfö-

ras. I det av riksdagen godkända betänkandet 2001/02:LU26 ställde sig ett enigt utskott bakom motionskraven och uttalade att regeringen, redan under hösten 2002, borde återkomma till riksdagen med lagförslag i enlighet med vad kommittén föreslagit (rskr. 303). I den till riksdagen våren 2003 överlämnade propositionen 2002/03:49 Nya förmånsrättsregler tillgodosåg regeringen i allt väsentligt de av lagutskottet året dessförinnan uttalade önskemålen.

I sammanhanget kan nämnas att utskottet våren 2001 företog en delegationsresa till Finland och därvid inhämtade information om erfarenheterna av förmånsrättsordningen i Finland, en ordning som ligger helt i linje med Förmånsrättskommitténs förslag.

Närmare om innebörden av 2003 års reform

Genom den nya lagstiftningen har företagshypoteket omvandlats till en företagsinteckning med allmän förmånsrätt i 55 % av all gäldenärens egendom, sedan borgenärer med bättre förmånsrätt fått betalt (11 § förmånsrättslagen). Lagen om företagshypotek har ersatts av en ny lag (2003:528) om företagsinteckning. Vidare har förmånsrätten avseende dels hyra och arrende, dels skatter och avgifter avskaffats.

Vad gäller löneskyddet har det maximala beloppet för lönegarantin höjts från 100 000 kr till fyra prisbasbelopp (f.n. 157 200 kr). Den tid under vilken lönegaranti kan utgå har utökats från fyra månader till sex månader. Samtidigt har förmånsrätten för lönefordringar begränsats till tio prisbasbelopp (f.n. 393 000 kr). Den nya lagstiftningen innebär även förändringar i fråga om ett konkursbos ansvar för hyra och uppsägningslön.

Övergångsbestämmelserna

Lagstiftningen har trätt i kraft den 1 januari 2004. I de fall en företagsinteckning har beviljats före den 1 januari 2004 gäller dock, enligt punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen om företagsinteckning, lagen (1984:649) om företagshypotek fram till den 1 januari 2005. Därefter skall inteckningen anses som en företagsinteckning enligt den nya lagen och företagshypoteksbrevet som ett företagsinteckningsbrev på samma belopp.

Av punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (2003:535) om ändring i förmånsrättslagen framgår att om de nya bestämmelserna, vid en tillämpning den 1 januari 2004, skulle ha medfört att ett företagshypotek tillsammans med övriga säkerheter inte längre hade utgjort betryggande säkerhet och ställer gäldenären inte inom en månad efter anmodan kompletterande säkerhet som borgenären skäligen kan nöja sig med, får borgenären före den 1 januari 2005 säga upp den fordran för vilken företagshypoteket upplåtits till betalning inom sex månader. Detta gäller även om längre uppsägningstid har avtalats eller om uppsägning inte får ske. Har borgenären före den 1 januari 2005 väckt talan om betalning och anmält detta till inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning gäller, enligt punkt 4, under vissa förutsättningar äldre bestämmelser i fråga om förmånsrätt som följer med företagshypotek i en konkurs eller en utmätning.

Motionerna

I motion L274 av Inger René m.fl. (m) anförs att farhågorna att reformen skulle leda till försämrade möjligheter att erhålla kredit, särskilt i glesbygd, har besannats. Läget är nu kritiskt för de företag som inte har någon marginal i sina säkerheter. Motionärerna anser därför att riksdagen skall besluta att återge företagsinteckningen dess fulla värde. I motionen yrkas att riksdagen, med ikraftträdande den 1 januari 2005, skall besluta om ändringar i 11 § förmånsrättslagen som innebär att paragrafen får följande lydelse: Allmän förmånsrätt följer därefter med företagsinteckning i den egendom som återstår sedan borgenärer med förmånsrätt enligt 4, 4 a, 6–8, 10 och 10 a §§ har fått betalt (yrkande 1).

I samma motion yrkas – för det fall yrkande 1 inte vinner bifall – att riksdagen skall besluta att skjuta upp ikraftträdandet av de ändrade förmånsrättsreglerna så att för företagshypotek på grund av en teckning som har beviljats före den 1 januari 2004 skall äldre bestämmelser tillämpas till den 1 januari 2007 (yrkande 2).

I motion N398 av Maud Olofsson m.fl. (c) understryks att Centerpartiet redan då reformen beslutades gjorde gällande att de nya reglerna skulle kunna komma att försvåra för småföretagare att erhålla krediter. Motionärerna menar att dessa farhågor har besannats under år 2004. Sålunda har svårigheterna att erhålla krediter ökat i hela landet. Det är därför, menar motionärerna, nödvändigt att – i avvaktan på en konsekvensanalys – senarelägga förändringarna av de äldre företagsinteckningarna till den 1 januari 2007. I motionen begärs ett tillkännagivande härom (yrkande 3).

I motionerna L214 av Viviann Gerdin m.fl. (c) (yrkande 1) och L372 av Roger Tiefensee (c) (yrkande 1) finns yrkanden med samma inriktning.

Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) framhåller i motion L220 att reformen av förmånsrättslagstiftningen medfört att små och medelstora företag fått svårare att låna i bank. I stället för att, som lagstiftaren avsett, göra mer gedigna kreditprövningar har bankerna krävt kompletterande säkerhet i form av bl.a. factoring och borgen. Syftet med reformen har således, menar motionärerna, undergrävts genom bankernas agerande. I motionen yrkas att riksdagen beslutar om lagändringar som innebär att steg två i reformen, dvs. omvandlingen av äldre företagshypotek, skjuts upp till tidigast den 1 januari 2007 (yrkande 1).

Motionärerna yrkar vidare i samma motion att riksdagen skall besluta om lagändringar som innebär att företagsinteckningar som utfärdats under år 2004 senast den 1 januari 2005 skall gälla i 100 % av egendomen (yrkande 2).

I motion L220 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) yrkas även att riksdagen skall besluta att företagsinteckningar beviljade efter den 1 januari 2005 ges ett värde som motsvarar 100 % av egendomens värde till dess att en konsekvensanalys upprättats som kan ligga till grund för beslut kring samtliga företagsinteckningar och deras värde (yrkande 3).

I motion L337 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) framhålls att samstämmiga uppgifter pekar på att reformen medfört skärpta krav på säkerheter och att kredit-

givarna nu förbereder ytterligare krav som villkor för förlängning av redan befintliga krediter. Det finns, menar motionärerna, all anledning att befara att kreditgivarnas krav kommer att medföra betydande problem för småföretagarna. Förändringen av företagsinteckningens värde bör därför senareläggas under några år. Under uppskovet kan det göras en noggrann analys av konsekvenserna av reformen för kreditgivningen. I motionen yrkas att riksdagen beslutar om en ändring i punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2003:535) om ändring i förmånsrättslagen så att bestämmelsen får följande lydelse: I fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet den 1 januari 2004 tillämpas äldre bestämmelser i konkurser som har beslutats på grund av ansökningar som inkommit före den 1 januari 2007. Vidare yrkas att riksdagen upphäver punkt 4 i övergångsbestämmelserna (yrkande 6).

I motionerna N408 av Eva Flyborg m.fl. (fp) (yrkande 3) och N413 av Eva Flyborg m.fl. (fp) (yrkande 5) begärs tillkännagivanden om att övergångstiden för ändringarna i förmånsrättslagen skall förlängas.

I motion L251 av Maria Larsson m.fl. (kd) anförs att Kristdemokraterna, då reformen beslutades, ansåg att helheten i förslaget var bra, men att man var tveksam i fråga om vilka konsekvenser en så pass stor sänkning av företagshypotekets värde skulle få, särskilt i glesbygd. Det avgörande skälet till att man ställde sig bakom propositionen var de skarpa skrivningarna i utskotts- och betänkandet om vikten av en snar utvärdering av reformen och beredskap hos regeringen för att vid behov kunna vidta ytterligare åtgärder på området. Enligt vad som anförs i motionen kom det under år 2003 signaler om att det förelåg risk för att kapitaltillgången för små och medelstora företag försämrats. Regeringen har, menar motionärerna, negligerat dessa signaler och inte ens påbörjat det utvärderingsarbete som utlovats och som riksdagen krävt. Det förefaller således som att regeringen inte har någon beredskap för att vidta åtgärder om det skulle behövas efter den 1 januari 2005. Motionärerna förordar därför att det slutliga ikraftträdandet av reformens andra steg skjuts upp till den 1 januari 2007. I motionen yrkas att riksdagen, med ikraftträdande den 1 januari 2005, beslutar om en ändring i punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (2003:535) om ändring i förmånsrättslagen som innebär att paragrafen får följande lydelse: I fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2007. Motionärerna yrkar vidare att riksdagen skall upphäva punkt 4 i övergångsbestämmelserna (yrkande 1).

I motion N393 av Göran Hägglund m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att reformens andra del skall skjutas upp till den 1 januari 2007 (yrkande 29).

Anders Sjölund (m) begär i motion L257 ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt skall återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att en företagsinteckning under i varje fall de närmaste fyra åren ges ett värde som motsvarar 100 % av den intecknade egendomens värde (yrkandena 1 och 3). Yrkanden med huvudsakligen samma inriktning finns i motionerna

L322 av Hans Backman (fp), L323 av Yvonne Ångström (fp) och L324 av Solveig Hellquist (fp).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att konkursinstitutet är nödvändigt i ett utvecklat och dynamiskt samhälle och kan ses som en integrerad del av en fungerande marknadsekonomi. Genom konkurs kan verksamhet som saknar bärkraft avvecklas i ordnade former. Finns det anledning att anta att gäldenären försökt gynna någon borgenär framför övriga, kan en konkurs även vara den lämpligaste utvägen för att möjliggöra återvinning av en otillbörlig transaktion eller för att förhindra ytterligare sådana transaktioner. En konkurs innebär dock ofta värdeförstöring. Svårigheter föreligger nämligen att under konkursen driva verksamheten på ett affärsmässigt sätt. De tillgångar och andra värden som finns i företaget, exempelvis goodwill, kan i många fall gå förlorade. Vidare kan konkursförvaltningen vara kostnadskrävande.

Mot denna bakgrund har arbetet på det insolvensrättsliga området under de senaste decennierna varit inriktat på att bl.a. skapa former och förutsättningar för att livskraftiga företag som hamnat i ekonomiskt trångmål skall kunna rekonstrueras och att onödiga konkurser undviks. Ett viktigt steg i detta arbete var riksdagens beslut våren 1996 att anta lagen om företagsrekonstruktion. Härigenom har tillskapats ett insolvensrättsligt institut som medger att företag i kris får rådrum att lösa sina problem och som möjliggör en ändamålsenlig återuppbyggnad av livskraftiga företag.

Som utskottet framhöll i 2003 års lagstiftningsärende innebär reformeringen av förmånsrättslagstiftningen ytterligare ett viktigt steg i strävan att uppnå en lagstiftning på det insolvensrättsliga området som ökar möjligheterna att uppnå rekonstruktionslösningar. Reformen är således, enligt utskottets mening, väl ägnad att skapa goda förutsättningar för en rad positiva effekter, bl.a. vad gäller en ökad intressegemenskap mellan borgenärerna och mer likställda konkurrensförhållanden mellan konkursbon och andra företag. Till fördelarna hör också att kreditgivning och kredituppföljning ytterligare kan komma att inriktas på ett projekts lönsamhetsutsikt, att oprioriterade fordringar kan få bättre utdelning i konkurs och att arbetstagarnas löneskydd förbättras. Som nämnts inledningsvis utgör den nya lagstiftningen också en grundläggande del av och en klart uttalad förutsättning för en långsiktig och generell reformering av den civilrättsliga lagstiftning som påverkar kreditgivningen och kredithanteringen.

I motionerna finns yrkanden som går ut på att omvandlingen av äldre företagshypotek skall skjutas upp under i varje fall två år alternativt att företagsinteckningen skall ges ett värde som motsvarar 100 % av säkerhetsunderlagets värde. Som skäl härför har åberopats att förändringarna vad gäller företagshypoteket inneburit att kreditgivningen till små och medelstora företag påverkats negativt, särskilt i glesbygd, samt att kreditgivarna kommit att ställa krav på kompletterande säkerheter och nekat förlängning av redan befintliga krediter.

Företrädare för Regeringskansliet har, med anledning av vad som anförts i motionerna, inför utskottet framhållit att kreditgivningen i dagsläget fungerar väl och att ett bifall till motionsförslagen skulle innebära minskade intäkter för staten, huvudsakligen i form av lägre utdelning på fordringar avseende skatt och avgifter, med omkring 200 miljoner kr per år. Utskottet har, från sina utgångspunkter, inte anledning att ifrågasätta dessa uppgifter.

Med hänsyn till vad som sålunda framkommit om motionsförslagens statsfinansiella effekter bör den fortsatta beredningen av motionerna, enligt utskottets mening, ske inom ramen för behandlingen av budgetpropositionen för år 2005 (prop. 2004/05:1). Utskottet har därför denna dag beslutat att, med detta yttrande, överlämna motionerna till finansutskottet.

I sak vill lagutskottet erinra om att reformens konsekvenser för kreditgivningen, särskilt i fråga om små och medelstora företag, ägnades särskild uppmärksamhet i 2003 års lagstiftningsärende (se prop. 2002/03:49 sid. 92 ff., 109 ff.) Regeringen fann därvid sammanfattningsvis att den föreslagna förändringen av företagshypoteket allmänt sett inte var förenad med sådana risker för kreditgivningen eller att den skulle komma att medföra sådana kreditkostnader att dessa utgjorde skäl att inte genomföra förslaget. Inte heller konsekvenserna inom den regionalpolitiska utvecklingen hindrade, enligt regeringen, att reformen genomfördes.

Utskottet hade för sin del ingen annan uppfattning i frågan och ställde sig således bakom förslaget att omvandla företagshypoteket till en allmän förmånsrätt. Mot bakgrund av den oro och den osäkerhet vad gäller effekterna på kreditgivningen som trots allt framkommit under beredningen av ärendet gjorde utskottet dock en något försiktigare bedömning än regeringen. Kvotdelen borde därför, menade utskottet, bestämmas till 55 % av värdet av gäldenärens egendom i stället för hälften, som regeringen föreslagit. Riksdagen följde utskottet.

Vad motionärerna i förevarande ärende anfört utgör enligt utskottets mening inte skäl att frånga riksdagens tidigare ställningstaganden och skjuta upp omvandlingen av äldre företagshypotek till företagsinteckning eller att i något avseende ändra företagsinteckningens värde. Sådana ändringar i gällande rätt som motionärerna vill ha till stånd skulle, enligt lagutskottets bedömning, skapa oöverblickbara konsekvenser för såväl näringsidkare som kreditgivare. Förutsebarhets- och rättssäkerhetsaspekter talar således med styrka emot att det nu görs några förändringar av lagstiftningen. Det går inte heller att bortse från att många näringsidare och kreditgivare redan har anpassat sig till den ordning som är avsedd att gälla efter den 1 januari 2005 varför också konkurrensaspekter utgör skäl mot att inte förlänga den tid under vilken olika kreditvillkor kommer att tillämpas. Som påpekats av företrädare för Regeringskansliet skulle ett bifall till motionsyrkandena kräva ingående beredningsarbete, bl.a. vad gäller behovet av övergångsregler till den nya lagstiftningen och samordningen med lagstiftningen på stämpelskatteområdet (jfr prop. 2003/04:165, bet. SkU2), ett arbete som knappast är praktiskt möjligt att hinna med före årsskiftet.

Avslutningsvis vill utskottet påminna om att regeringen den 14 oktober 2004 beslutat att ge Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) i uppdrag att utvärdera reformens effekter, bl.a. vad gäller kapitalförsörjningen till företagen, varvid särskilt situationen för små och medelstora företag, liksom entreprenörer, i olika delar av landet skall uppmärksammas. För det fall detta utvärderingsarbete skulle ge vid handen att det föreligger behov av ändringar i gällande regler om företagsinteckning utgår utskottet från att regeringen återkommer med erforderliga lagförslag.

Med det anförda förordar utskottet att finansutskottet avslår samtliga motionsyrkanden.

Stockholm den 21 oktober 2004

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Anneli Särnblad (s), Henrik von Sydow (m), Niclas Lindberg (s) och Christin Hagberg (s).

Avvikande meningar

1. Vissa frågor rörande företagsinteckning

Inger René (m), Jan Ertsborn (fp), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c) och Henrik von Sydow (m) anför:

Inledningsvis vill vi framhålla att konkursinstitutet är nödvändigt i ett utvecklat och dynamiskt samhälle och kan ses som en integrerad del av en fungerande marknadsekonomi. Genom konkurs kan verksamhet som saknar bärkraft avvecklas i ordnade former. Finns det anledning att anta att gäldenären försökt gynna någon borgenär framför övriga, kan en konkurs även vara den lämpligaste utvägen för att möjliggöra återvinning av en otillbörlig transaktion eller för att förhindra ytterligare sådana transaktioner. En konkurs innebär dock ofta värdeförstöring. Svårigheter föreligger nämligen att under konkursen driva verksamheten på ett affärsmässigt sätt. De tillgångar och andra värden som finns i företaget, exempelvis goodwill, kan i många fall gå förlorade. Vidare kan konkursförvaltningen vara kostnadskrävande.

Mot denna bakgrund har arbetet på det insolvensrättsliga området under de senaste decennierna varit inriktat på att bl.a. skapa former och förutsättningar för att livskraftiga företag som hamnat i ekonomiskt trångmål skall kunna rekonstrueras och att onödiga konkurser undviks. Ett viktigt steg i detta arbete var riksdagens beslut våren 1996 att anta lagen om företagsrekonstruktion. Härigenom har tillskapats ett insolvensrättsligt institut som medger att företag i kris får rådrum att lösa sina problem och som möjliggör en ändamålsenlig återuppgygnad av livskraftiga företag.

I huvudsak står vi bakom 2003 års reform av förmånsrättslagstiftningen vad gäller avskaffandet av förmånsrätten för skatter och avgifter, omvandlingen av företagshypoteket till en företagsinteckning med allmän förmånsrätt och förändringarna av lönegarantin och löneförmånsrätten.

Men vi finner att de farhågor vi hyste våren 2003 om försämrade möjligheter för små och medelstora företag att erhålla krediter har besannats. Detta är särskilt tydligt utanför storstadsområdena. Läget är kritiskt, särskilt för de företag som har små marginaler i sina säkerheter. Det föreligger stor risk för att dessa företag kommer att mötas av krav på ytterligare säkerheter, amorteringar och i värsta fall uppsagda krediter med risk för åtföljande konkurs. Mot denna bakgrund är det, enligt vår mening, rimligt att företagsinteckningens värde återställs till sitt tidigare värde om 100 %.

I andra hand anser vi att regeringen skall utarbeta ett förslag innebärande att omvandlingen av äldre företagshypotek till företagsinteckningar skjuts upp till den 1 januari 2007 och att punkt 4 i nuvarande övergångsbestämmelser upphävs. Under uppskovet skulle en ordentlig utvärdering av konsekvenserna av en ändrad förmånsrättslagstiftning kunna komma till stånd. Resultatet av denna analys kan sedan läggas till grund för förnyade överväganden i frågan.

Denna fråga bör inte kräva något mer ingående beredningsarbete. Det torde därför räcka att regeringen omgående upprättar ett förslag till lagrådsremiss. Ett sådant förslag kan sedan, efter ett kort remissförfarande, läggas till grund för en lagrådsremiss som efter sedvanlig lagrådsgranskning kan leda till en proposition. Med ett sådant upplägg skulle det kunna vara möjligt för riksdagen att behandla lagförslaget före årsskiftet.

Finansutskottet bör därför, med bifall till motionerna L214 yrkande 1, L220 yrkande 1, L251 yrkande 1, L257 yrkandena 1 och 3, L274 yrkandena 1 och 2, L322, L323 yrkande 2, L324, L337 yrkande 6, L372 yrkande 1, N393 yrkande 29, N398 yrkande 3, N408 yrkande 3 och N413 yrkande 5 samt med avslag på motionerna L220 yrkandena 2 och 3 och L323 yrkande 1, föreslå att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som nu har anförts.

2. Vissa frågor rörande företagsinteckning

Yvonne Andersson (kd) anför:

Jag vill understryka att Kristdemokraterna i grunden är positiva till 2003 års reform av förmånsrättslagstiftningen. Reformen är som helhet bra och väl ägnad att ligga till grund för ett fortsatt lagstiftningsarbete på det insolvensrättsliga området. Redan vid 2003 års riksdagsbeslut var vi dock tveksamma på en punkt, nämligen konsekvenserna av förändringen av förmånsrätten för företagshypoteket, särskilt i glesbygd. Det avgörande skälet till att vi till slut ställde oss bakom reformen var uttalandena i utskottsbetänkandet om vikten av en snar utvärdering av reformen och om en beredskap hos regeringen för att kunna vidta ytterligare åtgärder för att underlätta för mindre företags kapitalförsörjning om konsekvensanalyserna skulle visa att det fanns behov därav.

Jag kan konstatera att den av riksdagen våren 2003 begärda utvärderingen ännu inte har genomförts. Först i samband med beredningen i lagutskottet av de i ärendet aktuella motionerna har regeringen gett ett sådant utvärderingsuppdrag. Regeringen har också negligerat de signaler som kommit från olika håll om att det finns risk för att kapitaltillgången för små och medelstora företag försämrats på grund av ändringarna av företagshypoteket. Några nämnvärda åtgärder för att öka tillgången på riskkapital för företagen har inte heller vidtagits.

Mot denna bakgrund anser jag att ikraftträdandet av den andra delen av förmånsrättsreformen skall skjutas upp till den 1 januari 2007 och att punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i förmånsrättslagen upphävs. På så sätt skapas det rådrum som krävs för att närmare kunna analysera effekterna av reformen och diskutera andra frågor som rör kapitalförsörjningen för företagen. Regeringen bör därför omgående återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag i enlighet med vad som nu har sagts.

Finansutskottet bör därför, med bifall till motion L251 yrkande 1, med delvis bifall till motionerna L214 yrkande 1, L220 yrkande 1, L274 yrkande 2, L337 yrkande 6, L372 yrkande 1, N393 yrkande 3, N408 yrkande 3 och N413 yrkande 5 samt med avslag på motionerna L220 yrkandena 2 och 3, L257 yrkandena 1 och 3, L274 yrkande 1, L322, L323 och L324, föreslå att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som nu har anförts.

BILAGA 7

Försvarsutskottets yttrande 2004/05:FöU1y

Ramar för utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet 2005–2007

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2004/05:1 Budgetpropositionen för 2005 jämte motioner, såvitt avser försvarsutskottets beredningsområde.

Utgiftsområdet omfattar politikområdena:

- Totalförsvar
- Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.

Propositionen

Utgiftsramar

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 44 147 miljoner kronor 2005.

I jämförelse med anvisade medel 2004 minskar ramen för utgiftsområdet med 200 miljoner kronor 2005. Förändringen förklaras huvudsakligen av en *minskning med 600 miljoner kronor till följd av försvarsbeslutet*.

Vidare beräknas utgiftsområdet öka med 323 miljoner kronor till följd av finansieringen av radiokommunikationssystemet RAKEL.

Den beräknade ramen för 2007 minskar med 945 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för 2005. Detta förklaras huvudsakligen av den sammanlagda effekten av en *minskning till följd av försvarsbeslutet med 3 000 miljoner kronor* och ökningar till följd av pris- och löneomräkningar.

Miljoner kronor

Utfall 2003		Anslag 2004 ¹		Prognos 2004		Förslag 2005		Beräknat	
								2006	2007
45 129		44 346		42 526		44 147		43 918	43 202

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten

I budgetpropositionen (kap. 11) lämnar regeringen en redovisning av arbetet med utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten bl.a. vad gäller utformningen av mål- och resultatredovisningar i kommande budgetpropositioner.

Motionerna

I partimotioner av *Moderata samlingspartiet* (Fi231), *Folkpartiet liberalerna* (Fi232) och *Kristdemokraterna* (Fi233) framhålls att Sverige bör öka sin förmåga att medverka i internationella operationer samt aktivt delta i uppbyggnaden av EU:s nya snabbinsatsstyrkor. Sverige skall på sikt kunna bidra med en egen stridsgrupp.

Enligt motionärerna finns det en risk att omställningskostnaderna inom Försvarsmakten är underskattade, liksom att den önskade utvecklingen inte ryms inom regeringens föreslagna ram. Motionärerna förordar därför en mindre besparing på det militära försvarets anslag än vad regeringen gör. Det militära försvaret bör således utvecklas på en högre anslagsnivå än vad regeringen föreslår.

Även i partimotion Fi234 av *Centerpartiet* förordas en mindre besparing på utgiftsområdet än regeringens förslag. Centerpartiets förslag sammanfaller med de övriga tre partiernas.

De fyra partierna förordar att för budgetåret 2005 anvisas 400 miljoner kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen förordar.

För de två därpå följande budgetåren 2006 och 2007 föreslår de fyra partierna att det jämfört med regeringens förslag beräknas

- + 500 miljoner kronor för år 2006
- +1 150 miljoner kronor för år 2007

Utskottet

Utgiftsramar

Mot bakgrund av den förändrade hotbilden – och den säkerhetspolitiska bedömning som regeringen redovisar i prop. 2004/05:5 *Vårt framtida försvar* – minskar behovet av satsningar på yttre säkerhet. Därmed kan resurserna inom utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet begränsas. Utskottet bedömer att den ekonomiska ramen för utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet successivt kan minskas med 3 miljarder kronor. Reduceringen av ramen bör ske stegvis under perioden 2005–2007.

Ramen bör reellt minskas med 0,6 miljarder kronor 2005, 1,5 miljard 2006 samt 3 miljarder år 2007. Minskningen med 3 miljarder kronor bör ske i förhållande till den ram för 2004 som riksdagen beslutade i statsbudgeten för 2004.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2005 att ansvaret och finansieringen av det gemensamma radiokommunikationssystemet RAKEL flyttas till utgiftsområde 6. Utskottet tillstyrker den föreslagna omflyttningen. Förslaget medför att utgiftsområdets ram ökas med 323 miljoner kronor. Den årliga justeringen av anslagen med anledning av pris och löneomräkning ger samma effekt. Därför blir den totala förändringen av utgiftsområdet – nominellt sett – något annorlunda än den ovan förordade successiva reduceringen av utgiftsramen.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan tillstyrker utskottet regeringens förslag till utgiftsram i budgetpropositionen för år 2005 samt avstyrker motionerna Fi231, Fi232 och Fi233 såvitt avser utgiftsområde 6.

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten

Som ett underlag för finansutskottets beredning av dessa frågor erinrar försvarsutskottet om att det vid ett antal tillfällen under senare år behandlat frågor som rör statsmakternas styrning av försvaret.

Försvarsutskottet noterade i betänkande 2003/04:FöU6 *Styrningen av det militära försvaret* att regeringen – efter beslut av riksdagen (bet. 2002/03:FiU14, yttr. 2002/03:FöU3y och bet. 2003/04:FiU11, yttr. 2003/04:FöU2y) – i februari 2004 har beslutat om direktiv för en utredning om formerna för styrning och finansiering av försvaret.

För att styrningen och uppföljningen av verksamheten från riksdagen sida skall bli effektiv, framhöll utskottet att regeringen måste lämna förslag till *konkreta uppföljningsbara mål* för de olika verksamheterna, tydligare ange vilka *ändamål* som anslagen är tänkta att finansiera samt redovisa resultat och effekter mer konkret än hittills. Om inte riksdagen ges reell möjlighet att ta en aktiv del i mål- och resultatstyrningen finns det betydande risker för att omläggningen av styrsystemet inte kommer att, som det var tänkt, innebära en

starkare politisk styrning utan tvärtom. Mot den bakgrunden gav riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad försvarsutskottet anför om *mål, kostnader, anslag och resultat* och uppdrog åt regeringen att ge den ovan nämnda utredningen tilläggsdirektiv att lämna förslag till förbättringar i dessa avseenden.

Stockholm den 21 oktober 2004

På försvarsutskottets vägnar

Eskil Erlandsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eskil Erlandsson (c), Tone Tingsgård (s), Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Michael Hagberg (s), Berit Jóhannesson (v), Berndt Sköldestig (s), Rolf Gunnarsson (m), Britt-Marie Lindkvist (s), Heli Berg (fp), Åsa Lindestam (s), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s), Lars Ångström (mp), Marie Nordén (s) och Else-Marie Lindgren (kd).

Avvikande mening

1. Ola Sundell, Rolf Gunnarsson och Karin Enström (alla m), Allan Widman och Heli Berg (båda fp), Else-Marie Lindgren (kd) och Eskil Erlandsson (c) anför:

Sverige bör öka sin förmåga att medverka i internationella operationer, samt aktivt delta i uppbyggnaden av EU:s nya snabbinsatsstyrkor. Sverige bör på sikt kunna bidra med en egen stridsgrupp.

Vi bedömer att det finns en risk att omställningskostnaderna inom Försvarsmakten är underskattade, liksom att den önskade utvecklingen av den internationella förmågan inte ryms inom regeringens föreslagna ram. Vi förordar därför en mindre besparing på det militära försvarets anslag än vad regeringen gör. Det militära försvaret bör således utvecklas på en högre anslagsnivå än vad regeringen föreslår.

Mot den bakgrunden förordar vi att för budgetåret 2005 anvisas 400 miljoner kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen förordar.

För de två därpå följande budgetåren 2006 och 2007 föreslår vi att det jämfört med regeringens förslag beräknas

- + 500 miljoner kronor för år 2006
- +1 150 miljoner kronor för år 2007.

BILAGA 8

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2004/05: SfU1y

Ramar för utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12 m.m.

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 12 oktober 2004 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2004/05:1 Budgetpropositionen för 2005 (volym 1) om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2005, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, förslag till utgiftstak för staten för åren 2005 och 2006 samt låneramar (yrkandena 1–17 och 27–36) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Budgetpropositionen är ett resultat av samarbetet mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

De delar av propositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till dels fördelning respektive beräkning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12, dels beräkning av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och av statsbudgetens inkomster i de delar som avser utskottets beredningsområde jämte lagförslag 3.6.

Utskottet yttrar sig vidare i motsvarande delar över följande motioner:

Fi231 yrkandena 5–7 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)

Fi232 yrkandena 4, 8, 9, 11, 12 och 20 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Fi233 yrkandena 5, 7 och 9 av Göran Haggglund m.fl. (kd)

Fi234 yrkandena 3 och 7 av Maud Olofsson m.fl. (c)

Fi259 yrkande 37 av Maud Olofsson m.fl. (c)

Sk450 yrkande 15 av Per Landgren m.fl. (kd)

Sk452 yrkandena 19 och 20 av Per Landgren m.fl.

Sk453 yrkandena 34, 41 och 42 av Lennart Hedquist m.fl. (m).

Utskottet överlämnar med eget yttrande motion Sf357 yrkande 14 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m).

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Propositionen

Utgiftsområdet består av politikområdena Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

I budgetpropositionen föreslås en utgiftsram på 6 993 423 000 kr för 2005.

Ramen för utgiftsområdet 2005 jämförd med beräkningen i 2004 års ekonomiska vårproposition ökar med knappt 224 miljoner kronor, vilket huvudsakligen förklaras av volymförändringar, högre ersättning till landstingen för asylsökandes sjukvård samt höjda anslag för att minska ärendebalanserna hos utlänningsmyndigheterna. I förhållande till anvisade medel 2004 minskar utgifterna 2005 med 391 miljoner kronor. Detta förklaras i huvudsak av volymförändringar.

Den preliminära utgiftsramen för 2006 uppgår till 6 291 miljoner kr, och utgifterna för 2007 beräknas uppgå till 5 589 miljoner kronor.

Beträffande integrationspolitiken anges i budgetpropositionen att regeringen mellan 2003 och 2006 disponerar 120 miljoner kronor för en långsiktig satsning för att stimulera inrättandet av skyddat boende, vissa utbildningsinsatser m.m. för ungdomar, framför allt flickor och unga kvinnor, som riskerar att utsättas för s.k. hedersrelaterat våld. Under 2003 och 2004 beräknas sammanlagt 60 miljoner kronor fördelas till länsstyrelserna för detta ändamål. För 2005–2007 avsätter regeringen, utöver tidigare tilldelade medel, ytterligare 60 miljoner kronor för fortsatta insatser för denna grupp ungdomar. Vidare tillförs Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) extra resurser liksom de s.k. antidiskrimineringsbyråerna. I övrigt framgår det av budgetpropositionen att färre flyktingar beräknas tas emot i kommunerna under 2005–2007 och att utgifterna därmed förväntas minska kraftigt.

Storstadspolitiken skall enligt budgetpropositionen utvärderas och erfarenheterna omvandlas till kunskap som skall spridas från de sju storstadskommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal till kommuner med liknande situationer. Politikområdet har inte tilldelats några medel för 2004, och inte heller för 2005 föreslås några medel.

När det gäller migrationspolitiken bedömer regeringen att det under 2005 kommer 22 000 asylsökande till Sverige, vilket kan jämföras med 2003 då 31 355 personer ansökte om asyl. Dessutom beräknar regeringen medel för överföring och mottagande av 1 840 s.k. kvotflyktingar. Vidare framgår av budgetpropositionen att ett omfattande arbete pågår för att dels reformera och effektivisera asylprocessen, dels införa en ny instans- och processordning från den 1 januari 2006. Därtill föreslås att Migrationsverket och Utlänningsnämnden får ökade resurser (sammanlagt 45 miljoner kronor) för att minska ärendebalanserna bl.a. införa en ny instans- och processordning.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi231 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 384,4 miljoner kronor 2005 och med 610,6 respektive 722,6 miljoner kronor 2006 och 2007.

Motionärerna anser att en avveckling av Integrationsverket bör inledas och att anslag 10:2 Integrationsåtgärder successivt bör avvecklas. Stödet till Centrum mot rasism, verksamhet för personer som vill lämna rasistiska grupper samt åtgärder för unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld bör dock kvarstå. Vidare föreslås att anslag 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering förs över till utgiftsområde 14 Arbetsliv. När det gäller Migrationsverket anser motionärerna att verket bör ta över Integrationsverkets ansvar för att distribuera ersättningarna till kommunerna samt tillföras medel för att korta handläggningstiderna. Sistnämnda åtgärd innebär att anslag 12:2 Mottagande av asylsökande kan minskas.

Folkpartiet

I motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 391 miljoner kronor för 2005 och med 89 miljoner kronor vardera året 2006 och 2007.

Integrationsverket bör enligt motionärerna läggas ned 2006. Vidare bör Migrationsverket tillföras ytterligare medel för anställning av fler asylhandläggare. Därmed kan handläggningstiderna förkortas och kostnaderna för mottagande av asylsökande minskas (anslag 12:2).

Kristdemokraterna

I motion Fi233 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 255 miljoner kronor för 2005 och med 413 respektive 512 miljoner kronor 2006 och 2007.

Motionärerna föreslår en nedläggning av Integrationsverket från den 1 juli 2005. Vissa av verkets uppgifter bör övertas av Migrationsverket och DO. Vidare bör DO tillföras medel för att stärka arbetet mot rasism, diskriminering och främlingsfientlighet. Däremot bör satsningen på antidiskrimineringsbyråer avvisas. Anslaget till Migrationsverket bör ökas för att förkorta handläggningstiden i asylärenden. Genom att tillföra Migrationsverket medel för kortare handläggningstid frigörs resurser som annars går till sjukvård och boende inom anslag 12:2 Mottagande av asylsökande. Det anslaget kan därmed minskas. Migrationsverket bör inte pröva uppehållstillstånd för adopterade barn eller för nyfödda till föräldrar med uppehållstillstånd, vilket också frigör resurser. Slutligen bör systemet med förhandlingar och avtal med kommunerna avskaffas. Stödet till en nyanländ person bör i stället bestå av en utvecklingspeng som följer individen och utbetalas av socialförsäkringsadministrationen. Medel för detta tillförs utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Centerpartiet

I motion Fi234 yrkande 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2006 och 2007 med 181 respektive 183 miljoner kronor.

Motionärerna anser att anslag 12:4 Utlänningsnämnden kan reduceras från 2006 då nämnden skall upphöra till följd av införandet av en ny instans- och processordning i utlänningsärenden.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för 2005, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2006 respektive beräkning av utgifterna för 2007. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd	c
2005	6 933	– 384	– 391	– 255	–
2006	6 291	– 610	– 89	– 413	– 181
2007	5 589	– 722	– 89	– 512	– 183

Integrationspolitiken syftar till att alla som bor i Sverige skall ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter bl.a. i fråga om arbete och utvecklingsmöjligheter. Utskottet kan liksom regeringen konstatera att många personer med utländsk bakgrund ännu inte har samma möjligheter som andra på flera områden, bl.a. är svårigheterna att etablera sig på arbetsmarknaden betydande. Eftersom nyckeln till en lyckad integration i det svenska samhället i hög grad ligger i att få ett arbete måste integrationspolitiken framför allt inriktas på att förbättra möjligheterna till arbete och försörjning. Utskottet delar mot denna bakgrund regeringens bedömning att den resurs som människor med utländsk bakgrund utgör i arbetslivet måste tas till vara i hela sin potential och att nyanländas introduktion måste bli effektivare samtidigt som fortsatt kraftfulla insatser krävs för att bekämpa etnisk diskriminering och motverka främlingsfientlighet och rasism. Det sistnämnda är inte minst viktigt eftersom regeringens analys visar att skillnaderna i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda personer bl.a. kan förklaras av den diskriminering som finns i det svenska samhället. Mot bakgrund härav ser utskottet med tillfredsställelse på de föreslagna förstärkningarna av DO och av de s.k. antidiskrimineringsbyråerna.

Regeringens analys visar också att utrikes födda kvinnor har det sämre ställt än utrikes födda män på många områden. Framför allt får de en sämre introduktion än männen, vilket delvis kan förklara skillnaderna i sysselsättning mellan grupperna. Bland annat med hänsyn härtill anser utskottet att integrationspolitiken och uppgiften att minska utanförskapet måste ges en hög

prioritet och att särskilt kvinnornas situation måste uppmärksammas. Utskottet välkomnar den fortsatta satsningen på ungdomar, framför allt flickor och unga kvinnor, som riskerar att utsättas för s.k. hedersrelaterat våld.

Integrationsverkets roll som central förvaltningsmyndighet för integrationsfrågorna är viktig, men då verket nu har funnits i drygt sex år (sedan den 1 juni 1998) kan det finnas fog för att utvärdera myndigheten och dess uppdrag. På utskottets initiativ genomförde dåvarande Riksdagens revisorer en granskning av hur väl Integrationsverket fyller sitt syfte. Enligt granskningsrapporten måste Integrationsverkets roll tydliggöras liksom de statliga myndigheternas ansvar för integrationspolitiken. Regeringen har med anledning härav beslutat att göra en översyn av integrationspolitikens organisering och effektivitet och även överväga förändringar av verkets uppdrag. Utan en sådan översyn är det enligt utskottet inte möjligt att ta ställning till Integrationsverkets framtida uppdrag.

När det gäller migrationspolitiken konstaterar utskottet att antalet asylsökande har minskat de senaste två åren. Mellan 2002 och 2003 skedde en femprocentig minskning. Därefter har minskningen fortsatt, och t.o.m. september i år har 17 665 personer sökt asyl här, vilket omräknat till helår motsvarar drygt 23 500 personer. Som redan nämnts bedömer regeringen att 22 000 personer kommer att söka asyl i Sverige under 2005. Ett minskat antal asylsökande och det förhållandet att Migrationsverket och Utlänningsnämnden tillförs mer resurser ökar enligt utskottets mening förutsättningarna för myndigheterna att minska de alltför långa och för de enskilda individerna mycket påfrestande handlägnings- och vistelsetiderna. Eftersom antalet asylsökande är av avgörande betydelse för kostnadernas utveckling inom området blir effekten av ett minskat antal asylsökande att även kostnaderna för migrationspolitiken kommer att minska. Som redovisas i budgetpropositionen räknar regeringen med att utgifterna blir ca 1,2 miljarder kronor lägre 2007 jämfört med 2005. Prognosen för antalet asylsökande är som alltid mycket osäker och beror i högsta grad på omvärldsfaktorer. Utskottet avser att – inom ramen för beslutad utgiftsram – återkomma i frågan i samband med behandlingen av regeringens förslag till anslag inom utgiftsområdet liksom av regeringens skrivelse 2003/04:53 Resultat och kostnader i asylprocessen. Även resultatet av utskottets egen uppföljningsstudie av Migrationsverkets resurser i förhållande till kostnaderna för asylmottagandet kan därvid få betydelse. Studien skall redovisas för utskottet i slutet av oktober 2004.

Beträffande frågan om att införa en ny instans- och processordning konstaterar utskottet att en sådan enligt regeringen skall införas från 2006 och att en proposition skall föreläggas riksdagen under 2005. Kostnaderna för att föra över prövningen av asylärenden från Utlänningsnämnden till allmän förvaltningsdomstol har såvitt kan utläsas av budgetpropositionen ännu inte beaktats vid beräkningen av ramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Inte heller har anslag 12:4 Utlänningsnämnden anpassats till detta förhållande från 2006. Med tanke på reformens omfattning är det enligt utskottet förstäeligt om

redovisningen av de ekonomiska konsekvenserna får anstå till dess att den aviserade propositionen föreläggs riksdagen.

Utskottet noterar att regeringen föreslår att anslag 12:1 Migrationsverket ökas med 18 miljoner kronor för de arbetsuppgifter verket väntas få till följd av regeringens förslag i proposition 2003/04:59 Prövning av verkställighets hinder i utlänningsärenden. Om förslaget inte genomförs till årsskiftet kan berörda anslag inom utgiftsområdet behöva anpassas härtill.

Med detta påpekande har utskottet inte några invändningar mot regeringens bedömning av utgifternas storlek och föreslår att ramen för utgiftsområde 8 för 2005 fastställs till 6 933 423 000 kr.

Med hänvisning till vad utskottet anfört ovan godtar utskottet även regeringens förslag till preliminär fördelning respektive beräkning av utgifterna för budgetåren 2006 och 2007.

Utskottet avstyrker motionerna Fi231 yrkandena 6 och 7, Fi232 yrkandena 8, 9 och 11, Fi233 yrkandena 5 och 7 samt Fi234 yrkande 3.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga som omfattar sjukpenning, rehabilitering, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension), handikappersättning samt ersättning vid arbets- och kroppsskador. Från och med 2005 omfattas även utgifterna för bostadstillägg till de personer som uppbär aktivitets- eller sjukersättning.

Även socialförsäkringens administration ingår i detta område. Den utgörs t.o.m. utgången av 2004 av Riksförsäkringsverket (RFV) och de allmänna försäkringskassorna och fr.o.m. 2005 av den nya myndigheten Försäkringskassan.

Det nationella mål för att minska ohälsan i arbetslivet som gäller sedan 2003 lyder: Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska. Hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen.

I propositionen föreslås en utgiftsram på 129 691 miljoner kronor för budgetåret 2005. I förhållande till utgiftsramen för 2004 (126 864 miljoner kronor inklusive såväl tilläggsbudget beslutad under våren 2004 som förslag till tilläggsbudget i den nu föreliggande propositionen) har ramen ökat. Ökningen beror främst på en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod samt en återgång till en sjukpenning som motsvarar 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI). Vidare ökas utgiftsområdet till följd av att bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättningar överförs till utgiftsområdet. Därutöver beräknas utgiftsområdet minska till följd av minskad ohälsa.

Utgifterna 2006 beräknas till 132 244 miljoner kronor.

Ramen för 2007 beräknas till 137 804 miljoner kronor och ökar således utgifterna med 8 113 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen för 2005. Detta förklaras främst av att utgifterna för sjukpenning samt aktivitets- och sjukersättning beräknas öka med 7 936 miljoner kronor.

Regeringen framhåller att ett antal åtgärder har genomförts för att minska ohälsan och bryta kostnadsutvecklingen.

Den 1 juli 2003 genomfördes förändringar i sjukförsäkringen i syfte att öka precisionen vid sjukskrivning. Förändringarna har inneburit att underlagen för beslut om sjukskrivning har förbättrats, utbildningen i försäkringsmedicin förstärkts och försäkringsläkarna blivit fler. Sjukskrivning på heltid är inte ett förstahandsalternativ. I stället skall deltidssjukskrivning användas i ökad utsträckning. Försäkringskassan skall vid behov begära att den försäkrade skall delta i ett avstämningsmöte för bedömning av det medicinska tillståndet, arbetsförmågan samt behovet av och möjligheterna till rehabilitering. Försäkringskassan kan även begära ett särskilt läkarutlåtande om försäkringskassan behöver förbättra eller fördjupa sitt beslutsunderlag. En rehabiliteringsutredning skall alltid påbörjas av arbetsgivaren om den försäkrade till följd av sjukdom har varit frånvarande från arbetet under längre tid än fyra veckor, om arbetet ofta har avbrutits av kortare sjukperioder eller om den försäkrade begär det. Utredningen skall lämnas till försäkringskassan senast när sjukfallet har pågått i åtta veckor.

Vidare genomfördes under 2003 regeländringar som innebär att arbetsgivarens sjuklöneperiod har förlängts från två till tre veckor och att sjukpenningen beräknas på en SGI multiplicerad med faktorn 0,97. Den som samtidigt är arbetslös och sjukskriven och som tidigare fick en ersättning från sjukförsäkringen som låg över högsta ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen, får sin sjukpenning sänkt till samma nivå som arbetslöshetsförsäkringens högsta belopp.

Socialförsäkringens administration har tillförts ca 450 miljoner kronor per år för arbetet mot ohälsan 2003 och 2004.

Vidare pågår en förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen bl.a. med avseende på sjukskrivna som är arbetslösa eller har ett arbete som de inte kan återgå till.

Sedan 2003 får försäkringskassorna använda högst 5 procent av de budgeterade kostnaderna för sjukpenning (1,8 miljarder kronor 2004) för samverkan inom rehabiliteringsområdet.

Den 1 januari 2004 infördes en lag om finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Finansiell samordning skall kunna ske frivilligt mellan en försäkringskassa, en länsarbetsnämnd, ett landsting samt en eller flera kommuner. Därigenom skall en effektiv resursanvändning underlättas. Lagen har dock ännu inte börjat tillämpas. Enligt vad regeringen erfarit pågår däremot runtom i landet diskussioner mellan lokala och regionala parter om att bedriva finansiell samordning. Regeringen betonar de möjligheter som den finansiella samordningen ger och kommer noga att följa detta arbete.

Den 1 juli 2003 utökades möjligheten till vilande sjuk- eller aktivitetssättning från ett till högst två år för att pröva att förvärvsarbeta utan att rätten till förmånen går förlorad. Vidare skall försäkringskassan senast ett år efter sjukanmälningsdagen ha utrett om det finns förutsättningar för att ge den sjukskrivne aktivitets- eller sjukersättning i stället för sjukpenning.

Hösten 2001 presenterade regeringen i budgetpropositionen för 2002 ett brett åtgärdsprogram i 11 punkter för ökad hälsa i arbetslivet. Härvid kan nämnas att utveckling av arbetsmiljöarbetet på arbetsplatserna har skett och fortgår. Från den 1 juli 2003 finns det ett krav i redovisningslagstiftningen på att en obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron skall lämnas i årsredovisningarna. Särskilda försöksprojekt med att minska ohälsan inom den offentliga sektorn bedrivs sedan 2002. Regeringen stöder en utveckling av arbetsgivarverkan när det gäller förebyggande och rehabiliterande åtgärder m.m. Informations- och utbildningsinsatser för ökad hälsa i arbetslivet bedrivs.

Regeringen framhåller vidare att det ännu är för tidigt att bedöma om halveringsmålet kan nås 2008 men att utvecklingen går i rätt riktning. Regeringens bedömning är emellertid att fler åtgärder måste vidtas för att förstärka denna inriktning. Den fortsatta strategin för arbetet med att öka hälsan i arbetslivet måste vara inriktad på att alla berörda parter med olika medel skall medverka till att målet om halvering av sjukfrånvaron fram till 2008 kan uppnås samtidigt som antalet nybeviljade sjuk- och aktivitetssättningar skall minska. Särskild vikt måste läggas vid att minska antalet långvariga sjukfall, som trots en tids trend av minskade sjukskrivningar fortfarande är många. Erfarenheterna visar att ju längre tid ett sjukfall pågår, desto svårare blir återgången till arbete. Därför måste insatser från alla olika parter, arbetsgivare, försäkringskassa, sjukvård, arbetsförmedling, den enskilde själv och andra, påbörjas tidigt. Rörligheten på arbetsmarknaden och möjligheten för den som behöver byta arbete för att återgå till arbetslivet måste öka samtidigt som arbetstagarnas trygghet på arbetsmarknaden inte försvagas.

Den fortsatta inriktningen på politiken är att fullfölja arbetet mot ohälsan i arbetslivet med ytterligare åtgärder bl.a. inom ramen för både 11-punktsprogrammet och de delar i 121-punktsprogrammet som rör arbetslivet.

Regeringen avser att under hösten 2004 ge RFV i uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen utforma försäkringsmedicinska riktlinjer för sjukskrivning för att tillgodose kravet på en mer kvalitetssäkrad och rättssäker sjukskrivningsprocess.

Vidare avser regeringen att under hösten 2004 ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. Avsikten är att i denna översyn även utreda i vilka fall som försäkringskassan skall kunna köpa arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster.

Frågan om att införa drivkrafter för hälso- och sjukvården för att minska sjukskrivningarna skall utredas.

Regeringen avser att förelägga riksdagen en proposition om drivkrafter för minskad sjukfrånvaro. Propositionen innehåller förslag som skall göra det mer lönsamt för arbetsgivare att vidta åtgärder för att minska de långa sjuk-

skrivningarna. Förslagen innebär sammanfattningsvis ett delat kostnadsansvar för sjukpenningen mellan staten och arbetsgivarna genom medfinansiering som innebär att arbetsgivare skall betala en särskild arbetsgivaravgift för arbetstagare som uppbär hel sjukpenning. Vidare ingår förslag till riktlinjer för försäkringskassan om tidpunkter för avstämningsmöte och utarbetande av rehabiliteringsplan. Propositionen avses dessutom innehålla förslag om sänkning av sjukförsäkringsavgiften, återställd sjukpenningnivå till 80 % av SGI, två veckors sjuklöneperiod samt obligatoriskt förnyad utredning av sjukersättning som inte är tidsbegränsad.

Under 2003 genomfördes olika informationsinsatser för att minska ohälsan i arbetslivet. Det är regeringens bedömning att de har bidragit till att bryta den negativa utvecklingen av sjukskrivningarna. Även för 2004 finns medel avsatta, 10 miljoner kronor, för olika informations- och utbildningsinsatser som kommer att genomföras under hösten.

En förutsättning för ett framgångsrikt arbete på ohälsområdet är enligt regeringen inrättandet av den nya sammanhållna statliga myndigheten för socialförsäkringens administration den 1 januari 2005. Bland annat skall denna åstadkomma en mer enhetlig rättstillämpning och aktivt bidra till att nå det nationella målet för hälsan i arbetslivet 2008. Försäkringskassan kommer under 2005 att få behålla den resursförstärkning av administrationen för arbetet mot ohälsan som infördes 2003. Försäkringskassan kommer också att få ett resurstillskott för tillkommande arbetsuppgifter med 50 miljoner kronor för administrativa kostnader med anledning av förslaget om drivkrafter för minskad sjukfrånvaro.

Under 2003 har vidare en s.k. kontrollstrategi mot fusk och fel utarbetats inom socialförsäkringens administration. Denna har implementerats under 2004. Strategin har samordnats med motsvarande insatser inom vissa andra myndigheter, såsom Skatteverket och Brottsförebyggande rådet.

Ett gemensamt system har vidareutvecklats som binder samman datorsystemen hos försäkringskassorna, Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och arbetslöshetskassorna. Under 2005 skall Centrala studiestödsnämnden (CSN) anslutas till systemet.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi231 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 21 850 miljoner kronor för budgetåret 2005 och för åren 2006 och 2007 med 21 450 respektive 21 545 miljoner kronor.

Motionärerna framhåller att sjukskrivningarna har fördubblats sedan 1997. Sedan ett tag ökar de inte längre, men i stället förtidspensioneras människor i snabb takt. Prognoserna pekar på en ohållbar utveckling och visar att de åtgärder regeringen vidtagit inte är tillräckliga. Det krävs kraftfullare åtgärder.

Motionärerna anser att sjukskrivningar måste handhas på ett medicinskt genomtänkt sätt. I dag bestäms behovet av och längden på sjukskrivningar

ofta av patientens önskemål och inte av medicinska överväganden. Sjukskrivningsprocessen bör stramas upp och den utbildning i försäkringsmedicin som regeringen påbörjat påskyndas. Till utbildningen i försäkringsmedicin anslås därför ytterligare 30 miljoner kronor.

Försäkringskassorna bör få utökat ansvar och ökade resurser för sin rehabiliteringsverksamhet. De bör ta över ansvaret från arbetsgivarna för att rehabiliteringsutredningar kommer till stånd. Utöver vad regeringen har föreslagit föreslås en höjning av försäkringskassornas anslag med en halv miljard kronor.

Motionärerna framhåller vidare att det är nödvändigt att höja självrisken i sjuklöne- och sjukförsäkringarna för att kunna nå målet om en halvering av antalet sjukskrivna till 2008. SGI bör beräknas på de senaste 24 månaderna. Ersättningsnivån bör sänkas till 75 % de första sex månaderna för att därefter sänkas till 65 %. En andra karensdag bör även införas.

Från och med den 1 januari 2006 skall inte heller summan av sjukpenningen och avtalsersättningar överstiga 85 % av lönen de första sex månaderna och 75 % av lönen därefter.

Genom att överföra kostnader för ersättning för inkomstbortfall och rehabilitering med anledning av trafikolyckor från sjukförsäkringen till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen avlastas sjukförsäkringen med ungefär 8 miljarder kronor.

Den ökande förtidspensioneringen måste stoppas. Motionärerna motsätter sig att försäkringskassan automatiskt skall pröva förutsättningarna för övergång till sjukersättning efter ett års sjukdom. Denna ersättning bör även sänkas till 60 % av antagandeinkomsten. Garantinivån skall vara densamma som i ålderspensionen. Inga sjukersättningar skall tillåtas efter att 61 års ålder uppnåtts. Som kompensation sänks arbetsgivaravgifterna avseende människor äldre än 61 år. Detta underlättar också anställning av äldre människor.

Folkpartiet

I motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 2 470 miljoner kronor för budgetåret 2005 och för åren 2006 och 2007 med 7 770 respektive 10 050 miljoner kronor.

Motionärerna framhåller att den fördubblingen av ohälsan som ägt rum de senaste 6–7 åren är ett av de allvarligaste hoten mot välfärden och också negativt för dem som drabbats.

Motionärerna framhåller att deras viktigaste förslag till att minska sjukskrivningarna och nybeviljade förtidspensioner är långtgående befogenheter för främst Försäkringskassan och sjukvårdshuvudmän att samarbeta ekonomiskt (Finsam) i hela landet samt försök med ett ”Superfinsam” i några län. Innebörden av det sistnämnda förslaget är att en försöksverksamhet skall genomföras under perioden 2005–2007, innebärande att landstingen ges ekonomiska incitament att minska sjukskrivningarna genom att de tilldelas ökade

statsbidrag men samtidigt får ett betalningsansvar för 20 % av sjukpenning-kostnaderna.

Motionärerna framhåller vidare att Folkpartiet har lagt fram en mängd andra förslag, däribland förslag om rehabiliteringsgaranti, ökade resurser för köp av rehabilitering (+650 miljoner kronor), tvåläkarprövning av sjukskrivningar efter 4-8 veckor, ökade resurser till försäkringskassan för ökad rehabilitering och kontroll (+550 miljoner kronor), utbildning av alla läkare i försäkringsmedicin och begränsning av läkares rätt att sjukskriva utanför den egna specialiteten. Sjukpenningen skall även som huvudregel dras in om den försäkrade nekar att delta i rehabilitering. Kostnaderna för sjukpenning och förtidspension för skador från trafikolyckor bör övertas av trafikförsäkringen.

Vidare föreslår motionärerna en privatisering av försäkringen mot arbetsolycksfall. Förslaget innebär att fr.o.m. den 1 juli 2005 privatiseras arbetsolycksfallsdelen av den obligatoriska arbetsskadeförsäkringen.

Kristdemokraterna

I motion Fi233 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 6 928 miljoner kronor för budgetåret 2005 och för åren 2006 och 2007 med 11 515 respektive 15 900 miljoner kronor.

Motionärerna pekar på att nästan var sjätte svensk i arbetsför ålder är sjukskriven eller förtidspensionerad. Med nuvarande politik hotas den svenska välfärdsstaten i sina grundvalar eftersom allt färre kommer att tvingas försörja alltfler. Det måste därför ske ett trendbrott så att utvecklingen vänds.

Motionärerna anser att rehabiliteringen har varit eftersatt och föreslår därför att den nya rehabiliteringsförsäkring som föreslås i kommittébetänkande SOU 2000:78 i alla väsentliga huvuddrag bör genomföras från den 1 januari 2005 med en utbyggnad den 1 januari 2006. En ökad totalkostnad under det första året reformen genomförs balanseras åren därefter med en nettovinst i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension.

Det fasta ersättningssystemet i sjukförsäkringen bör ersättas med en individanpassad ersättningsnivå mellan 25–100 % av hel sjukpenning. Motionärerna vill även tydliggöra läkarnas ansvar och ge försäkringsläkarna en fördjupad vidareutbildning.

Vidare bör information ges till allmänheten om sjukförsäkringens syfte.

Socialförsäkringsadministrationen bör tillföras ytterligare medel dels för att korta tiderna och öka kvaliteten i handläggningen, dels för att öka kontrollen av felutnyttjande, dels för att ompröva äldre beviljade aktivitets- och sjukersättningar. För detta ändamål vill motionärerna tillföra Försäkringskassan 100 miljoner kronor år 2005, 150 miljoner kronor år 2006 samt 200 miljoner kronor år 2007.

Eftersom Kristdemokraterna satsar drygt 2,7 miljarder kronor på ohälsa- och rehabiliteringsarbetet under 2005 avvisas en del av den engångssatsning som regeringen gör på administrationen under samma år.

I syfte att finansiera ökade satsningar på vård och omsorg föreslås två karensdagar med ett högriskskydd på 10 dagar per år. För att få en besparing i statens budget regleras arbetsgivarnas minskade kostnader med en marginell höjning av arbetsgivaravgifterna.

SGI skall beräknas på snittinkomsten under de två senaste åren. Skattepliktiga förmåner samt semesterersättning skall även vara SGI-grundande.

Vidare förespråkar motionärerna en ny modell av trafikförsäkring där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till denna försäkring. Därmed avlyfts det offentliga kostnader på ca 4 miljarder kronor. Den besparing som uppstår återförs till trafikanterna genom sänkt inkomstskatt.

Slutligen vill motionärerna avskaffa dagens system med förhandlingar och avtal för kommunplacering av flyktingar och föreslår i stället att en utvecklingspeng införs som följer individen och denna skall administreras av RFV. För denna administration utökas RFV:s anslag med 10 miljoner kronor år 2005 och 25 miljoner kronor år 2006 respektive 2007.

Centerpartiet

I motion Fi234 yrkande 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 8 440 miljoner kronor för budgetåret 2005 och för åren 2006 och 2007 med 10 040 respektive 11 540 miljoner kronor.

Motionärerna framhåller att mer än 20 % av den arbetsföra befolkningen är i arbetsåtgärder, arbetslösa, sjukskrivna eller har förtidspension. Detta är resultatet av dagens politik som är ett slöseri med resurser och innebär en oförrätt mot de människor som vill men inte får delta fullt ut i samhällslivet.

Till rehabiliteringsinsatser anslås 2 600 miljoner kronor 2005, 2 700 miljoner kronor 2006 och 2 900 miljoner kronor 2007.

SGI föreslås beräknas på genomsnittsinkomsten under de senaste 24 månaderna före sjukskrivningsperiodens inledning.

Bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen bör återställas i avvaktan på en översyn av socialförsäkringssystemet (–1 000 miljoner kronor).

Beträffande arbetsgivarens sjuklöneansvar anser motionärerna att det är antalet anställda som skall avgöra omfattningen av detta ansvar, efter principen att t.ex. fem anställda motsvarar fem sjuklönedagar per anställd upp till maximalt 30 dagar. Sjuklönen kompenseras med en likformig nedsättning av arbetsgivaravgifterna som motsvarar 30 dagars arbetsgivarinträde.

Av Centerpartiets kommittémotion Sf369 avseende utgiftsområde 10 framgår att partiet förespråkar att en rehabiliteringsgaranti införs. Den enskilde skall ha rätt till en kontaktperson som samordnar rehabiliteringsinsatserna och lotsar mellan de olika aktörerna i rehabiliteringsplanen. En obligatorisk läkarundersökning skall ske efter fyra veckors sjukskrivning. Om garantin inte uppfylls skall den sjukskrivne ha möjlighet att inom vissa ramar få kostnadstäckning för adekvata rehabiliteringstjänster som kan köpas av t.ex. privata aktörer. Senast inom tre månader skall sjukpenningen växlas mot rehabiliteringsersättning.

Vidare föreslås att ersättningsnivån i sjukförsäkringssystemet sänks till 70 % av SGI med undantag för personer med försörjningsansvar för barn under 18 år.

Försäkringskassans skyldighet att inom tolv månader efter den första sjukdagen utreda om den sjukskrivne skall förtidspensioneras bör slopas. Sjuk- och aktivitetsersättning skall bara beviljas om arbetsförmågan av medicinska eller psykiatriska skäl bedöms förhindra återgång till något arbete eller studier som kan leda till en anställning. Även dessa personer skall ha tillgång till rehabiliteringsinsatser. Sammantaget medför det besparingar på ca 250 miljoner kronor.

Av satsningen på rehabilitering skall 200 miljoner kronor föras över till utgiftsområde 15 för finansiering av lönebidrag.

Motionärerna anser även att det finns möjligheter att sänka kostnaderna för Försäkringskassans centrala administration med 90 miljoner kronor.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2005, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2006 respektive beräkning av utgifterna för 2007. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd	c
2005	129 691	– 21 850	– 2 470	– 6 928	– 8 440
2006	132 244	– 21 450	– 7 770	– 11 515	– 10 040
2007	137 804	– 21 545	– 10 050	– 15 900	– 11 540

Sjukfrånvaron och kostnaderna härför har ökat dramatiskt under senare år. Det har varit särskilt de långa sjukfallen (365 dagar eller mer) som har ökat. Även antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (tidigare förtidspension) har ökat påtagligt.

En avstämning av regeringens mål för minskad ohälsa har gjorts i budgetpropositionen. Härvid noteras att under 2003 minskade antalet sjukpenningdagar med 4 procent, och nedgången var då helt koncentrerad till korta sjukskrivningar. Under 2004 har minskningen tagit fart även bland de långtidssjuka, så att nedgången hittills i år totalt är 13 % jämfört med motsvarande period 2003. Huvudorsaker till nedgången torde vara arbetslösheten – en ökad arbetslöshet brukar alltid medföra en minskning i sjukskrivningar – samt att en del personer med långa sjukskrivningar under framför allt 2004 övergick till aktivitets- och sjukersättning. Även en högre andel deltidssjukskrivning har bidragit till utvecklingen. Antalet sjuklönedagar minskade något under första halvåret 2003, men bedöms ha ökat i och med införandet av den tredje sjuklöneveckan den 1 juli 2003. Antalet nya aktivitets- och sjukersättningar var relativt lågt under 2003 trots ett mycket högt antal långtidssjukskrivna. Orsakerna till den låga nivån var sannolikt administrativa – det gamla förtids-

pensionssystemet ersattes av ett nytt den 1 januari 2003, vilket medförde ökad administrativ belastning på försäkringskassorna. Under 2004 har antalet nytillkomna ersättningar ökat, och nivån t.o.m. augusti 2004 ligger en bra bit över målet. Målformuleringen för nya aktivitets- och sjukersättningar gäller ett genomsnitt för perioden 2002 till juni 2008. Detta delmål bedöms fullt möjligt att nå även om det fortfarande finns många långtidssjuka – cirka 122 000 personer har varit sjukskrivna längre än ett år i maj 2004. Det finns ett tydligt samband mellan arbetslöshet och korta sjukskrivningar. Även om minskningstakten just för tillfället är hög, finns det en risk att åtminstone de korta sjukskrivningarna ökar när arbetsmarknadsläget förbättras. Utmaningen blir då att genom effektiva åtgärder undvika dels en ökning av nya sjukfall, dels att de korta sjukskrivningarna inte övergår i långa.

Enligt uppgift från RFV i september 2004 utbetalades under augusti 2004 ersättning i form av sjukpenning till 263 702 personer, vilket var drygt 36 300 färre än under september 2003. De längsta sjukfallen fortsätter att minska. I slutet av juni 2004 hade 118 000 personer varit sjukskrivna längre tid än ett år. Det är 4 000 färre än månaden innan och 14 800 färre än ett år tidigare. Antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare förtidspension/sjukbidrag) ökar. I september uppgick antalet till 528 000 personer, vilket är 33 500 fler än under september 2003. Antalet nya förtidspensionärer ökar kraftigt. Under perioden september 2003 t.o.m. september 2004 har 74 400 personer blivit förtidspensionerade. De sammantagna kostnaderna för sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning var i augusti 2004 något högre än ett år tidigare. Ökade kostnader för sjuk- och aktivitetsersättning under augusti 2004 motsvarades av minskade kostnader för sjukpenning. Sett över hela 12-månadersperioden sker en utplaning av kostnaderna på drygt 104 miljarder kronor inklusive statlig ålderspensionsavgift.

Utskottet konstaterar att de senaste årens höga sjukfrånvaro har haft betydande ekonomiska konsekvenser för samhället. Även om utvecklingen nu har vänt i fråga om antalet sjukfall, fortsätter antalet personer som uppbär aktivitets- och sjukersättning att öka oroväckande. Detta innebär att de samlade kostnaderna ligger kvar på en hög nivå och alltjämt riskerar att tränga undan andra viktiga välfärdssatsningar. Utvecklingen på området är således fortfarande mycket allvarlig.

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i betänkande 2003/04:SfU1, konstaterat att orsakerna till den kraftigt ökande sjukfrånvaron är komplex och att någon enkel lösning på problemet inte står att finna.

I propositionen anges även att orsakerna till att sjukfrånvaron har ökat kraftigt sedan 1997 är komplexa och omdiskuterade. De undersökningar och den forskning som hittills redovisats på området visar att det finns ett flertal orsaker till utvecklingen. De viktigaste som har pekats ut kan sammanfattas enligt följande: En åldrande arbetskraft, bristande incitament för arbetsgivare att vidta åtgärder för att minska sjukfrånvaron, hårdare krav i arbetslivet, sämre psykosocial arbetsmiljö, brister i arbetsgivarnas och försäkringskassornas rehabiliteringsarbete, långa väntetider inom hälso- och sjukvården,

låga arbetslöshetstal samt förändrade attityder till sjukskrivning hos läkare, enskilda individer och arbetsgivare.

Utskottet har även lyft fram andra faktorer (se t.ex. bet. 2003/04:SfU1) som ersättningssystemens utformning, läkarnas roll i sjukskrivningsprocessen och verkningar av sanering av statsfinanserna som ägde rum under 1990-talet.

Regeringen har i propositionen framhållit att det krävs åtgärder på en rad områden för att klara de uppsatta målen. Utskottet som vid flera tillfällen uttryckt samma uppfattning (se t.ex. yttr. 2003/04:SfU1y) delar således denna bedömning.

Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män och sjukfrånvaron har ökat snabbare för kvinnor. Fler kvinnor än män uppbär även sjuk- och aktivitetsersättning. I propositionen anges att det finns få vetenskapliga studier om orsakerna till detta, och ännu färre om möjligheterna att påverka dessa förhållanden. Möjliga orsaker till kvinnors högre sjukfrånvaro kan, förutom komplikationer vid graviditet, vara att kunskapen inom medicin är mindre vad gäller diagnostisering, behandling, rehabilitering respektive prevention av kvinnors besvär och att kvinnor oftare har arbeten som är ergonomiskt eller psykosocialt krävande. En ytterligare orsak kan finnas i ökade krav i kvinnodominerade arbeten de senaste 10–15 åren. Antalet kvinnor som har arbete med hög anspänning men med liten egen kontroll ökar. Utskottet anser att det är nödvändigt att en ökad fokusering på det förhållandet att kvinnor har en högre ohälsa än män sker. Bristen på kunskap om orsakerna till detta och vilka åtgärder som kan vidtas för att påverka förhållandet är inte acceptabel.

I detta sammanhang kan även framhållas att yngre personer med sjuk- och aktivitetsersättning har ökat väsentligt. Antalet i åldrarna 16–29 år har ökat med 25 % från utgången av 1998. En fokusering på orsakerna till detta är enligt utskottets mening också nödvändig.

Beträffande rehabilitering kan allmänt sägas att det är viktigt att denna kommer i gång så snart som möjligt. Utskottet noterar att det fr.o.m. den 1 juli 2003 föreligger en obligatorisk skyldighet för arbetsgivare att göra rehabiliteringsutredningar som skall lämnas till försäkringskassan senast när sjukfallet pågått i åtta veckor.

Om en försäkrad påbörjar en arbetslivsinriktad rehabilitering skall denne beviljas rehabiliteringspenning. Kostnaderna för denna ersättning har ökat under senare år. Kostnaden för rehabiliteringspenningen uppgick 2003 till drygt 2 100 miljoner kronor. För 2005 beräknas kostnaderna (inkl. statlig ålderspensionsavgift) uppgå till ca 3 800 miljoner kronor.

En betydelsefull åtgärd är möjligheten till den finansiella samordning inom rehabiliteringsområdet mellan lokala och regionala aktörer i form av försäkringskassa, landsting, länsarbetsnämnd och en eller flera kommuner som har införts fr.o.m. den 1 januari 2004. Som redovisats ovan har denna samordning inte genomförts ute i landet. Utskottet anser att den utgör ett viktigt instrument för en utvecklad rehabilitering av personer som annars är svåråtkomliga för rehabilitering. Utskottet anser därför att det är angeläget att arbetet med att förverkliga den nya lagstiftningen i samhället påskyndas.

Utskottet vill även peka på att regeringens förslag om Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro nu har förelagts riksdagen (prop. 2004/05:21). Förslaget skall syfta till att skapa ekonomiska drivkrafter och göra det mer lönsamt för arbetsgivare att vidta åtgärder för att minska de långa sjukskrivningarna. Drivkrafterna skall vara utformade så att de stimulerar till förebyggande insatser, rehabilitering och andra åtgärder för att underlätta för den sjukskrivne att komma tillbaka i arbete på hel- eller deltid. Det lämnas också förslag om sänkning av sjukförsäkringsavgiften, återställd sjukpenningnivå till 80 % och en sjuklönevecka mindre. Vidare lämnas förslag bl.a. om tidsgränser för när Försäkringskassan senast skall ha upprättat en rehabiliteringsplan och när Försäkringskassan skall ha kallat till avstämningsmöte. Utskottet, som noterar att den föreslagna ramen för utgiftsområdet har anpassats till förslaget, kommer att närmare behandla propositionen under hösten.

Utskottet anser att avstämningsmötet, där den sjukskrivne, försäkringskassan, arbetsgivaren och läkaren möts, är av central betydelse för att klarlägga förutsättningarna för arbetsåtergång och planera de insatser som behöver vidtas. Det utgör således ett viktigt instrument för att minska ohälsan. Regeringen anger i propositionen att avstämningsmöten ännu inte kommit i gång i önskad omfattning och att detta beror på att arbetsmetoden ännu inte har etablerats på försäkringskassorna. Regeringen betonar vikten av RFV:s arbete med att under 2004 mer kraftfullt etablera avstämningsmötet som arbetsmetod på försäkringskassorna. Utskottet anser att det är nödvändigt att avstämningsmötena införlivas i försäkringskassornas arbete. Utskottet vill även peka på att förslaget om Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro ställer ytterligare krav på genomförande av avstämningsmöten.

Av propositionen framgår att antalet personer som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning fortsätter att öka påtagligt. I slutet av år 2004 beräknas antalet uppgå till 541 000. Regeringen bedömer att utvecklingen av de långa sjukfallen i kombination med de demografiska förhållandena leder till att antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar kommer att ligga på en hög nivå under hela budgetperioden. Utskottet har tidigare framhållit det angelägna i att åtgärder vidtas för att följa upp beviljade aktivitets- och sjukersättningar (se yttr. 2003/04:SfU1y). Av en av RFV lämnad redovisning om hur försäkringskassorna bedriver denna uppföljningsverksamhet framgår att kontrollverksamheten har mycket låg prioritet hos samtliga försäkringskassor. Bristande resurser anges vara det främsta hindret. Försäkringskassorna har dock under åren 2003 och 2004 tillförs medel om ca 450 miljoner kronor för att bryta utvecklingen inom ohälsområdet. Medlen avser även förstärkt kontrollverksamhet. Även för 2005 tillförs Försäkringskassan sådana medel. Utskottet vill därför åter framhålla det angelägna i att åtgärder vidtas för att följa upp beviljade aktivitets- och sjukersättningar och även att rehabiliteringsinsatser vidtas för denna grupp. Utskottet noterar även att regeringen i proposition 2004/05:21 lagt fram ett förslag om en obligatorisk förnyad utredning av sjukersättningar som inte har tidsbegränsats.

Beträffande socialförsäkringens nya administration är syftet med reformen att ge nya och bättre förutsättningar för socialförsäkringsadministrationen att fullgöra de uppdrag som ges av riksdag och regering. Utskottet har vid beredningen av förslaget (bet. 2003/04:SfU13) uttalat att möjligheten att uppnå målet om en halvering av sjukskrivningen fram till 2008 torde öka om administrationen utgör en enda sammanhållen myndighet under regeringen. Utskottet delade helt uppfattningen att administrativa förändringar visserligen inte skulle lösa problemen med ohälsan men att gemensamma förhållningssätt och metoder och ett mer samlat användande av samhällets resurser kunde underlätta och skapa bättre förutsättningar för arbetet med att bryta ohälsoutvecklingen. Även problemen med de regionala skillnaderna vad gällde handläggningstider, vilka enligt utskottet utgjorde ett stort problem, torde lättare kunna avhjälpas med en sammanhållen myndighet. Utskottet vidhåller sin uppfattning.

Frågan om att införa ytterligare en karensdag som föreslås i några av motionerna har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2003/04:SfU1. Utskottet ansåg då att en sådan åtgärd skulle medföra alltför stora påfrestningar på redan utsatta gruppers försörjningssituation. Utskottet vidhåller att ytterligare en karensdag inte bör införas. Utskottet noterar att regeringen aviserat ett förslag till början av 2005 om karensavdrag i stället för karensdag.

Utskottet kan inte heller ställa sig bakom förslagen om en ny sjuklönemodell eller att sjukersättningen skall upphöra efter 61 års ålder.

Vad gäller partiernas övriga förslag till förändringar inom utgiftsområde 10 har utskottet avstyrkt liknande motionsförslag. Det gäller t.ex. frågor om sänkt kompensationsnivå i sjukförsäkringen, beräkningen av SGI, överföring av vissa sjukförsäkringskostnader till trafikförsäkringen. Utskottet, som nu har att ta ställning till ramen för utgiftsområde 10, finner inte anledning att i detta läge frånga sina tidigare ställningstaganden.

Även om regeringen genomfört flera olika åtgärder mot ohälsan som med tiden kan förväntas ytterligare bidra till att motverka ohälsan anser utskottet att det är nödvändigt att regeringen tar initiativ till ytterligare åtgärder för att det uppsatta nationella målet för sjukfrånvaro och aktivitets- och sjukersättning skall kunna nås till 2008.

Av propositionen framgår att regeringen fortsätter att fullfölja arbetet med åtgärder inom ramen för regeringens 11-punktsprogram och arbetar vidare med aktuella punkter i det s.k. 121-punktsprogrammet. Vidare tar man initiativ till ytterligare ett antal åtgärder som har redovisats ovan.

Mot bakgrund härav anser utskottet att regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2005 får godtas liksom förslaget till preliminär fördelning respektive beräkning av utgifterna för budgetåren 2006 och 2007. Motionerna Fi231 yrkandena 6 och 7, Fi232 yrkandena 8, 9 och 11, Fi233 yrkandena 5 och 7 samt Fi234 yrkande 3 avstyrks med det anförda.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. Området omfattar fr.o.m. 2005 garantipension till ålderspension, efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till personer med ålderspension eller efterlevandepension samt äldre försörjningsstöd.

Målet för politikområdet är att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd samt att efterlevande make skall ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall.

I propositionen föreslås en utgiftsram på 46 413 miljoner kronor för budgetåret 2005.

I förhållande till anvisade medel för 2004 minskar utgifterna med 4 243 miljoner kronor 2005. Minskningen av ramen förklaras huvudsakligen av att 3 741 miljoner kronor avseende bostadstillägg till personer som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning överförs från utgiftsområde 11 till utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Vidare beräknas utgifterna minska till följd av en beräknad minskning av antalet individer med garantipension.

Utgiftsområdet ökar med 200 miljoner kronor till följd av regeringens förslag om att förbättra bostadstilläggen till pensionärer och med 9 miljoner kronor till följd av förslaget om att förlänga omställningspensionen från 10 till 12 månader.

Utgifterna för 2006 beräknas till 45 533 miljoner kronor och för 2007 till 44 778 miljoner kronor.

Motionerna

Folkpartiet

I motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 55 miljoner kronor. Även för åren 2006 och 2007 föreslås en ökning av utgiftsramen med 55 miljoner kronor respektive år.

Motionärerna föreslår att innehav av fritidsfastighet inte skall påverka storleken av bostadstillägget till pensionärer.

Kristdemokraterna

I motion Fi233 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 790 miljoner kronor. Även för åren 2006 och 2007 föreslås en ökning av utgiftsramen med 790 miljoner kronor respektive år.

Motionärerna föreslår att innehav av fritidsfastighet inte skall ingå i inkomstprövningen för beräkning av bostadstillägget till pensionärer och att den övergångsvisa garantipensionen skall höjas med 100 kr per månad.

Centerpartiet

I motion Fi234 yrkande 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 200 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 en ökning med 200 respektive 100 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår en höjning av garantipensionen med 4 500 kr per år under 2005. Som en följd av detta samt förslag om ändrade skatteregler föreslås att bostadstillägget till pensionärer skall utges med 82 % av bostadskostnaden.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2005, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2006 samt beräkning av utgifterna för 2007. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd	c
2005	46 413	–	+ 55	+ 790	+ 200
2006	45 533	–	+ 55	+ 790	+ 200
2007	44 778	–	+ 55	+ 790	+ 100

I förra årets yttrande över ramarna redogjorde utskottet för de senaste årens satsningar som gjorts för att förbättra för pensionärerna (yttr. 2003/04: SfU1y). Utskottet kan konstatera att omställningspensionen som ett led i förbättringarna nu föreslås återgå till ursprungliga 12 månader. Förslaget om förlängd tid för omställningspension beräknas kosta 9 miljoner kronor för 2005 och 57 och 62 miljoner kronor för 2006 respektive 2007.

Vidare föreslås, för att förbättra för de ålderspensionärer som har de lägsta inkomsterna varav de flesta är kvinnor, en höjning av bostadstillägget för dem som har fyllt 65 år. Den bostadskostnad för vilken bostadstillägg kan utgå höjs från 4 500 till 4 670 kr per månad för den som är ogift och från 2 250 till 2 335 kr för den som är gift. Vidare föreslås att vid beräkning av särskilt bostadstillägg till pensionärer som har fyllt 65 år och vid beräkning av äldre-försörjningsstöd skall gränsen för skälig bostadskostnad höjas till 5 870 kr per månad för den som är ogift och till 2 935 kr för den som är gift, dvs. med 170 respektive 85 kr per månad.

Utskottet, som välkomnar de föreslagna förbättringarna, föreslår mot bakgrund av det anförda att finansutskottet skall tillstyrka den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2005 samt förslaget till preliminär fördelning av utgifterna för 2006 samt beräkning av utgifterna för 2007. Finansutskottet bör därmed avstyrka motionerna Fi232 yrkandena 8, 9 och 11, Fi233 yrkandena 5 och 7 samt Fi234 yrkande 3.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt anslag 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljerna är studiebidragen (utgiftsområde 15) och maxtaxa inom barnomsorgen (utgiftsområde 16).

I utgiftsområde 12 ingår barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till internationella adoptioner, barnpension och efterlevandestöd till barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn samt pensionsrätt för barnår.

Målet för politikområdet är att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden.

I propositionen föreslås en utgiftsram på 56 356 834 000 kr för 2005. Jämfört med anvisade medel för 2004 ökar utgifterna med 1 665 miljoner kronor. Ökningen förklaras i huvudsak av ett beräknat ökat barnafödande, en prognostiserad ökning av medelantalet utbetalda föräldrapenningdagar per barn och höjda timlöneantaganden inom föräldraförsäkringen. Därutöver beräknas utgiften öka med 9 miljoner kronor till följd av regeringens förslag om utökad rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrar med svårt sjuka barn.

I propositionen föreslår regeringen höjning av barnbidraget och förbättringar av flerbarnstilläggen fr.o.m. 2006, en höjning av lägstanivå inom föräldrapenningen från 60 kr per dag till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 juli 2006 för barn födda fr.o.m. 1 juli 2006 samt en höjning av inkomsttak i föräldraförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006.

Utgifterna för 2006 beräknas till 62 214 miljoner kronor och för 2007 till 65 310 miljoner kronor.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi231 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 2 638 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 en minskning med 1 152 respektive 2 732 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) i föräldraförsäkringen baseras på de två föregående årens inkomst och att ersättningsnivån sänks till 75 % av SGI. Taket bör, enligt motionärerna, behållas på dagens nivå. Vidare föreslås att den särskilda öronmärkningen av två månader i föräldraförsäkringen avskaffas.

Motionärerna föreslår även att det fr.o.m. 2005 införs ett tak för antalet dagar i den tillfälliga föräldrapenningen som kan tas ut för vård av sjukt barn

(VAB) på 15 dagar per barn och år, med möjlighet till undantag. Den tillfälliga föräldrapenningen skall beräknas på årsarbetstid även för egenföretagare fr.o.m. 2005.

Motionärerna föreslår att extra barnbidrag för ensamstående föräldrar och för studerande med barn införs fr.o.m. 2005. Detta ersätter bostadsbidraget.

Underhållsstödet bör ses över i syfte att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten sinsemellan. En sådan översyn bör enligt motionärerna leda till besparingar inom utgiftsområdet. Anslaget för bidrag till kostnader för internationella adoptioner bör tillföras medel så att bidrag skall kunna utges med 50 % av kostnaden för adoption av barn, dock högst 55 000 kr.

Från 2005 föreslås att en barnomsorgspeng införs för de familjer som inte utnyttjar kommunalt finansierad barnomsorg. Barnomsorgspengen, som får effekt först 2006, skall utgå med 3 000 kr skattefritt per månad för barn mellan ett och tre år. Eftersom föräldralediga kan utnyttja barnomsorgspengen när barnet blir ett år kan den trettonde månaden i föräldraförsäkringen som utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning avskaffas liksom de 90 dagar som utges med 60 kronor per dag.

Folkpartiet

I motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 150 miljoner kronor. För 2006 och 2007 föreslås en minskning av utgiftsramen med 1 100 respektive 250 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att en s.k. jämställdhetsbonus införs. Den innebär att en högre ersättning, 90 %, utges för varje månad som den ena föräldern tar ut föräldrapenning och som motsvaras av en månads uttag av den andra föräldern. Enligt motionärerna kan besparingar göras bl.a. genom att de 90 dagar som utbetalas med 60 kr per dag avskaffas. Vidare anser de att utgifterna inom underhållsstödet fr.o.m. 2005 kan hållas tillbaka bl.a. genom att det gemensamma föräldraansvaret markeras och att vissa besparingar kan göras inom utgiftsområdet genom att åtgärder vidtas mot felaktiga utbetalningar. Från 2007 föreslår motionärerna ett barnkonto som kan disponeras friare än föräldrapenningen.

Kristdemokraterna

I motion Fi233 yrkandena 5 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 2 051 miljoner kronor. För åren 2006 och 2007 föreslås en minskning av utgiftsramen med 99 respektive 949 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att s.k. barndagar införs från den 1 juli 2005. För varje barn som fyllt ett år tilldelas barnets föräldrar eller vårdnadshavare 300 barndagar. Varje barndag är värd 200 kr. Motionärerna föreslår vidare att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs till 230 kr per dag från 2005. Motionärerna välkomnar den aviserade höjningen av taket i föräldraförsäkringen till

10 prisbasbelopp och vill på sikt höja taket till 11 prisbasbelopp. Vidare föreslås att SGI beräknas som genomsnittet av de senaste två årens inkomst, inklusive semesterersättning och skattepliktiga förmåner. Därtill föreslås att vårdbidrag skall utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn. Till följd av den föreslagna reformen med barndagar och förbättringarna av föräldraförsäkringen anser motionärerna att de 90 dagar som betalas ut med 60 kr per dag och den trettonde månaden i föräldraförsäkringen skall avskaffas. Från och med 2006 bör enligt motionärerna en generell graviditetspeng (30 dagar i slutet av graviditeten) införas samt besparingar göras på underhållsstödet genom att stödmottagare med höga inkomster inte beviljas fullt underhållsstöd.

Centerpartiet

I motion Fi234 yrkande 3 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 1 627 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 en minskning av utgiftsramen med 713 respektive 136 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att barnbidraget för barn i åldern 1–4 år fördubblas under perioden 2005–2008. Fördubblingen av barnbidraget skall ske i fyra steg – en ökning per månad med 200 kr 2005, 450 kr 2006, 700 kr 2007 samt 950 kr 2008. Vidare föreslås att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag och att taket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp från 2005. Beräkningen av SGI föreslås förändras så att den grundas på genomsnittet av de senaste 24 månadernas inkomst.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till såväl förslag till utgiftsram för budgetåret 2005 som förslag till preliminär fördelning av utgifterna för 2006 och beräkning av utgifterna för 2007. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	fp	kd	c
2005	56 357	+ 2 638	+ 150	+ 2 051	+ 1 627
2006	62 214	– 1 152	– 1 100	– 99	– 713
2007	65 310	– 2 732	– 250	– 949	– 136

Barnfamiljerna hör till de grupper i samhället som drabbades hårt av den ekonomiska krisen och de besparingar som gjordes under 1990-talet. Sedan 1990-talet har situationen förbättrats för de flesta grupper i samhället och det gäller även för barnfamiljerna. Den ekonomiska familjepolitiken har spelat och spelar en stor roll för barnfamiljernas ekonomi. I takt med att samhälls-ekonomin förbättrats har riksdagen under de senaste åren beslutat om en rad

insatser för att förbättra den ekonomiska situationen för barnfamiljerna, bl.a. genom höjda barnbidrag och utbyggnad av föräldraförsäkringen. Även åtgärder vidtagna utanför politikområdet, t.ex. införandet av maxtaxan inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, har fått stor betydelse för barnfamiljernas ekonomi.

Arbetet med att förbättra levnadsvillkoren och ekonomin för barnfamiljerna fortsätter emellertid. I propositionen framhålls att det är viktigt att se de familjepolitiska stöden ur ett långsiktigt dynamiskt perspektiv. De bör utformas så att barnfamiljernas handlingsutrymme och möjligheter att själva påverka sin ekonomiska situation är stora. Regeringens resultatbedömning visar att barnfamiljer i genomsnitt har en något lägre ekonomisk standard än familjer utan barn. Bilden är dock inte entydig och skillnaderna är stora vid en jämförelse av olika typer av hushåll då hänsyn tas till ålder.

Stöden till familjer med svag ekonomi och familjer med särskilda behov måste även fortsättningsvis vara starka. I likhet med regeringen anser utskottet att en grundläggande strävan måste vara att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn och att det är en prioriterad uppgift att minska andelen familjer som lever i utsatta situationer. I augusti i år presenterade en arbetsgrupp inom Regeringskansliet en rapport om ekonomiskt utsatta barn (Ds 2004:41). Rapporten visar att barn till ensamstående föräldrar och barn till utrikes födda föräldrar är överrepresenterade i denna grupp. Samtidigt visar rapporten att vid en internationell jämförelse är svenska barns ekonomiska situation mycket god.

I rapporten identifieras arbetsmarknaden och den generella välfärden som särskilt betydelsefulla för att förbättra den ekonomiska situationen för barnfamiljer. Rapporten kommer att utgöra underlag för regeringens arbete med att dels minska andelen barn som lever i familjer med svag ekonomi, dels förbättra förhållandena för dessa barn. Utskottet välkomnar och vill understryka betydelsen av de insatser regeringen avser att göra för barnfamiljer med svag ekonomi. Från och med 2006 har 1 miljard kronor avsatts för reformer för barn, varav 550 miljoner kronor har tillförts politikområdet för reformer avseende barn i ekonomiskt utsatta familjer.

En annan positiv utveckling är det ökade barnafödandet. Antalet födda barn i Sverige har sedan 1999 ökat i stort sett varje månad. Befolkningsstatistiken visar att antalet födda barn ökar mer än vad som tidigare prognostiserats. Hög sysselsättning, jämställdhet, god barnomsorg och en stödjande familjepolitik är grundläggande faktorer som påverkar barnafödandet. Antalet födda barn år 2004 beräknas bli drygt 101 000. Ökningen av antalet födda barn prognostiseras fortsätta.

För ett fortsatt ökat barnafödande anser utskottet det vara av avgörande betydelse att samhället skapar goda förutsättningar för att föräldrar skall kunna kombinera familjeliv med förvärvsarbete. Genom de satsningar som kommer att göras på barnfamiljerna de närmaste tre åren anser utskottet att unga människor ges goda förutsättningar att kunna kombinera barn med för-

värvsarbete. Utskottet ställer sig bakom den föreslagna höjningen av barnbidraget och förbättringarna av flerbarnstilläggen fr.o.m. 2006.

När det gäller föräldraförsäkringen konstaterar utskottet att pappornas andel av det totala uttaget av föräldrapenningdagar fortsätter att öka – från 15,5 % under 2002 till 17,2 % under 2003. Utskottet ser mycket positivt på denna utveckling, men anser att skillnaderna i uttag fortfarande är stora och att en fortsatt ökning är önskvärd. Utskottet instämmer i regeringens uttalade mål att skillnaderna i uttag av föräldrapenning mellan barnets föräldrar skall minska. Genom de höjningar inom föräldraförsäkringen som regeringen föreslår skapas ytterligare förutsättningar för att målet skall kunna uppnås. Utskottet ställer sig bakom den föreslagna höjningen av lägstanivå inom föräldrapenningen från 60 kronor per dag till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 juli 2006 för barn födda fr.o.m. 1 juli 2006. Utskottet välkomnar även och ställer sig bakom den föreslagna höjningen av inkomsttaket i föräldraförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2006. Något skäl att införa en särskild barnomsorgspeng kan utskottet inte se. Inte heller ett införande av s.k. barndagar. Föräldraförsäkringen med dess tretton månader med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning jämte tre månader med 180 kr per dag blir enligt utskottet ett betydligt bättre stöd för föräldrarna i deras strävan att förena jämställt förvärvsarbete och föräldraskap.

Utskottet ser fram emot den proposition avseende förslag om förbättrade regler för underhållsstöd som regeringen avser att lägga fram för riksdagen under 2005.

Med det anförda föreslår utskottet att finansutskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2005 samt den preliminära fördelningen respektive beräkningen av utgifterna för 2006 och 2007. Finansutskottet bör därmed avstyrka motionerna Fi231 yrkandena 6 och 7, Fi232 yrkandena 8, 9 och 11, Fi233 yrkandena 5 och 7 samt Fi234 yrkande 3.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Propositionen

Området omfattar ålderspension i form av tilläggspension, inkomstpension, premiepension samt administrationskostnader.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2005. Enligt regeringen uppgår beräknat belopp till 170 552 miljoner kronor.

I jämförelse med 2004 ökar utgifterna med 4 933 miljoner kronor 2005. Förändringen beror i huvudsak på ändrade antaganden om inkomstindex och en beräknad ökning av antalet personer som väljer förtida uttag av ålderspension.

Utskottets bedömning

Utskottet, som konstaterar att regeringens förslag inte har föranlett några yrkanden om andra beräkningar, har inget att erinra mot regeringens förslag till beräkning av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2005.

Statsbudgetens inkomster

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2001, innebär främst en lagteknisk och språklig bearbetning av de tidigare bestämmelserna om socialavgifter samt en anpassning till den nya socialförsäkringslagen (1999:799). Socialavgifter utgörs av arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tas ut för att finansiera systemen för social trygghet.

Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och andra personer som ger ut ersättning som är avgiftspliktig enligt 2 kap. socialavgiftslagen. Avgiftspliktig ersättning är främst löner, arvoden och andra skattepliktiga förmåner. Avgiftsunderlaget för beräkning av arbetsgivaravgifter består av summan av de avgiftspliktiga ersättningar som har utgetts under en kalendermånad. Arbetsgivaravgifterna uppgår till 29,57 % av avgiftsunderlaget, varvid sjukförsäkringsavgiften utgör 11,08 % och arbetsmarknadsavgiften 3,70 %.

Egenavgifter betalas av fysiska personer som har avgiftspliktig inkomst enligt 3 kap. socialavgiftslagen. I första hand betalas egenavgifter för överskott av näringsverksamhet i vilken den som har inkomsten har arbetat i inte oväsentlig utsträckning. Egenavgifterna uppgår till 27,76 % av avgiftsunderlaget, varvid sjukförsäkringsavgiften utgör 11,81 % och arbetsmarknadsavgiften 1,16 %.

Vid beräkning av arbetsgivaravgifterna gäller att en arbetsgivare varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 3 550 kr, vilket motsvarar en årlig lönesumma på 852 000 kr. När det gäller beräkning av egenavgifter får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år, vilket motsvarar ett avgiftsunderlag på 180 000 kr.

Genom lagen (2001:1170) om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2002, infördes en regional stimulans för företagandet i stödområde A. Lagen är utformad så att den rymmer inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EG-regler. Företag inom sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske samt transport är därmed uteslagna. Stimulansen lämnas genom utvidgade avdrag på 10 %, utöver avdragen på 5 %, vid beräkningen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Det utvidgade avdraget avseende arbetsgivaravgifter är maximerat till 7 100 kr per månad och avseende egenavgifter till 18 000 kr per år.

Arbetsgivare och egenföretagare skall också enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift betala allmän löneavgift med 3,13 %.

Arbetsgivare som betalar ut lön etc. till anställd som fyllt minst 65 år (född 1937 eller tidigare) vid årets ingång skall betala särskild löneskatt om 24,26 %. Arbetsgivare som betalar ut lön till anställd som fyllt 65 år, född 1938, skall betala särskild löneskatt om 16,16 %. För dessa personer skall även ålderspensionsavgift med 10,21 % betalas.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2005 godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster. Inkomsten till statsbudgeten av socialavgifter och löneskatter inklusive allmän pensionsavgift beräknas uppgå till 276 miljarder kronor. Underlaget för socialavgifterna beräknas till totalt ca 1 050 miljarder kronor 2005.

Regeringen framhåller att eftersom det i budgetpropositionen föreslås skattelättnader som till inte oväsentlig del kommer företagssektorn till del, är det rimligt att finansieringen av dessa lättnader sker genom vissa förändringar av beskattningsreglerna för företag. Regeringen anser därför att en sänkning av det särskilda avdraget för arbetsgivaravgifterna är rimlig. Det föreslås att det särskilda avdraget vid beräkning av arbetsgivaravgifter sänks från maximalt 3 550 till maximalt 3 090 kronor per månad. Den årslönesumma som ger högst avdrag uppgår därmed till 741 600 i stället för 852 000 kr. Om avdraget görs jämnt fördelat över hela året uppgår det sammanlagda avdraget till högst 37 080 kr per år. Förslaget beräknas ge en förstärkning av statens intäkter med 1,18 miljarder kronor netto.

I propositionen framhålls vidare att ett syfte med den förändrade avgiftsstruktur som riksdagen beslutat med anledning av budgetpropositionen för 1998 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:36) var att inom ramen för ett i princip oförändrat avgiftsuttag skapa bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i bl.a. sjukförsäkringssystemet.

För 2005 beräknas de kostnader som sjukförsäkringsavgiften skall täcka uppgå till knappt 110 miljarder kronor. Regeringen föreslår därför att sjukförsäkringsavgiften i arbetsgivaravgifterna sänks till 10,39 % av avgiftsunderlaget och till 11,12 % av avgiftsunderlaget i egenavgifterna.

För 2005 beräknas de kostnader som arbetsmarknadsavgiften skall täcka uppgå till knappt 47 miljarder kronor. Regeringen föreslår därför att arbetsmarknadsavgiften i arbetsgivaravgifterna höjs till 4,45 % av avgiftsunderlaget och till 1,91 % av avgiftsunderlaget i egenavgifterna.

Eftersom de ovan föreslagna förändringarna således inte skall leda till någon förändring av det sammantagna uttaget av arbetsgivaravgifter och egenavgifter, föreslår regeringen en sänkning av den allmänna löneavgiften med 0,06 procentenheter till 3,07 % av avgiftsunderlaget.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi231 yrkande 5 begärs bl.a. att den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifter om 5 % avskaffas. Yrkandet framställs även i motion Sk453 yrkande 41. Motionärerna anser att det är rimligt att företagen bär en del av finansieringen av de skattesänkningar för företagare som Moderaterna föreslår. I motion Fi231 yrkande 5 begärs även att arbetsgivaravgifterna sänks för äldre än 61 år i syfte att stimulera företagen att anställa och behålla äldre arbetskraft. Yrkandet preciseras i motion Sk453 yrkande 42. Arbetsgivaravgifterna för äldre än 61 år skall ersättas med den särskilda löneskatt och pensionsavgift som i dag gäller för arbetstagare äldre än 65 år. Yrkandet framställs även i motion Sk357 yrkande 14.

I motion Sk453 yrkande 34 begärs att företag inom sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske med driftsställe i stödområde A också skall omfattas av den extra nedsättningen av arbetsgivaravgifterna.

Folkpartiet

I motion Fi232 yrkande 4 begärs, i syfte att stimulera sysselsättningen, att arbetsgivaravgifterna för alla företag halveras upp till en lönesumma på ca 250 000 kr inklusive den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifter om 5 %, men med bibehållen 5-procentig nedsättning på avgiftsunderlag mellan 250 000 och 852 000 kr. I yrkande 20 begärs avslag på regeringens förslag om reducerad nedsättning av arbetsgivaravgifterna.

Kristdemokraterna

I motion Fi233 yrkande 9 begärs bl.a. avslag på regeringens förslag om en reducering av den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna. Yrkandet framställs även i motionerna Sk450 yrkande 15 och Sk452 yrkande 19. Dessutom föreslås i motionerna Fi233 yrkande 9 och Sk452 yrkande 20 att sjukförsäkringsavgiften höjs med 0,28 procentenheter för att neutralisera effekten av en andra karensdag och därmed öka statens inkomster.

Centerpartiet

I motion Fi234 yrkande 7 begärs bl.a. att en reformerad sjuklönemodell skall införas och att denna skall kompenseras med likformiga sänkta arbetsgivaravgifter motsvarande 30 dagars arbetsgivarinträde. Förslaget innebär en minskning av statens inkomster med 2 500 miljoner kronor för 2005. I motion Fi259 yrkande 37 begärs avslag på regeringens förslag om reducering av nedsättningen av arbetsgivaravgifterna.

Utskottets bedömning

Vad gäller Moderaternas förslag om ökad nedsättning av socialavgifterna i Norrland konstaterar utskottet att lagen om utvidgning av de särskilda avdra-

gen enligt socialavgiftslagen faller inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EG-regler. I lagen undantas därför företag inom bl.a. sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske. Enligt utskottets mening är det viktigt att stödet ges en utformning som är förenlig med de regler som gäller inom EU för statsstöd. Vidare är det utskottets principiella inställning att det bör finnas ett tydligt samband mellan de socialavgifter som erläggs och de olika förmåner som dessa avgifter skall finansiera. Ett sådant samband är lagfäst i den nya lagen om fördelning av socialavgifter. En regional nedsättning av socialavgifter avsedd att bl.a. stimulera småföretagandet i det aktuella stödområdet måste betraktas som en del av regionalpolitiken. Mot bakgrund av detta kan det ifrågasättas, och särskilt vid en eventuell utvidgning av avdraget, om det är lämpligt att för en regional åtgärd ta i anspråk avgifter som är avsedda att finansiera vissa preciserade sociala förmåner som sjukpenning och föräldrapenning, detta särskilt som det finns avgifter/löneskatter som inte har till syfte att finansiera förmåner inom socialförsäkringen. Utskottet kan således inte tillstyrka Moderaternas motionsförslag.

Utskottet anser inte att det finns utrymme för vare sig Moderaternas förslag om minskade arbetsgivaravgifter för personer över 61 år och att avskaffa den generella nedsättning av arbetsgivaravgiften eller Folkpartiets förslag om att arbetsgivaravgifterna skall halveras upp till ett underlag om 250 000 kr.

Utskottet ställer sig inte bakom kravet på ytterligare en karensdag. Kristdemokraternas krav på höjda procentsatser för vissa socialavgifter till följd av dessa reformer kan utskottet således inte tillstyrka.

Utskottet kan inte heller ställa sig bakom Centerpartiets förslag om en ny sjuklönemodell och således inte heller förslaget om sänkta arbetsgivaravgifter med anledning av detta.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om reduceringen av nedsättningen av arbetsgivaravgifterna och de föreslagna ändringarna av egenavgifterna.

Utskottet noterar att regeringen i proposition 2004/05:21 Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro lägger fram ett förslag om en särskild sjukförsäkringsavgift som kan sägas innebära att sjukförsäkringsavgiften i arbetsgivaravgifterna till en del ersätts av en rörlig avgift. Den vanliga sjukförsäkringsavgiften sänks i stället till 10,15 %. Utskottet, som bedömer att förslaget inte påverkar de sammantagna inkomsterna på statsbudgeten för 2005, kommer att behandla nämnda proposition senare under hösten.

Med det anförda godtar utskottet, såvitt avser socialavgifterna, regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2005. Utskottet avstyrker i motsvarande delar motionerna Fi231 yrkande 5, Fi232 yrkandena 4 och 20, Fi233 yrkande 9, Fi234 yrkande 7, Fi259 yrkande 37, Sk357 yrkande 14, Sk450 yrkande 15, Sk452 yrkandena 19 och 20 och Sk453 yrkandena 34, 41 och 42.

Stockholm den 21 oktober 2004

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Ronny Olander (s), Per Westerberg (m), Bo Könberg (fp), Anita Jönsson (s), Mona Berglund Nilsson (s), Ulla Hoffmann (v), Anita Sidén (m), Lennart Klockare (s), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Anna Lilliehöök (m), Göte Wahlström (s), Mona Jönsson (mp) och Kurt Kvarnström (s).

Avvikande meningar

1. Moderata samlingspartiet

Per Westerberg, Anita Sidén och Anna Lilliehöök (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Moderata samlingspartiet anser att Integrationsverket successivt bör avvecklas och att en avveckling av anslaget Integrationsåtgärder bör påbörjas. Stödet till Centrum mot rasism, verksamhet för personer som vill lämna rasistiska grupper samt åtgärder för unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld bör emellertid kvarstå. Vi anser vidare att anslaget Ombudsmanen mot etnisk diskriminering bör föras över till utgiftsområde 14 Arbetsliv. Migrationsverket bör ta över Integrationsverkets ansvar för att distribuera ersättningarna till kommunerna samt tillföras ytterligare medel för att korta handläggningstiderna. Härigenom kan kostnaderna för mottagande av asylsökande minskas.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi231 yrkandena 6 och 7 – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2005 med 384,4 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 med 610,6 respektive 722,6 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Sjukskrivningarna har fördubblats sedan 1997. Sedan ett tag ökar de inte längre, men i stället förtidspensioneras människor i snabb takt. Prognoserna pekar på en ohållbar utveckling och visar att de åtgärder regeringen vidtagit inte är tillräckliga. Det krävs kraftfullare åtgärder.

Vi anser att sjukskrivningar måste handhas på ett medicinskt genomtänkt sätt. I dag bestäms behovet och längden av sjukskrivningar ofta av patientens önskemål och inte av medicinska överväganden. Sjukskrivningsprocessen bör stramas upp och den utbildning i försäkringsmedicin som regeringen påbörjat påskyndas. Till utbildningen i försäkringsmedicin anslår vi därför ytterligare 30 miljoner kronor.

Försäkringskassorna bör få utökat ansvar och resurser för sin rehabiliteringsverksamhet. De bör ta över ansvaret från arbetsgivarna för att rehabiliteringsutredningar kommer till stånd. Utöver vad regeringen har föreslagit föreslås en höjning av Försäkringskassans anslag med en halv miljard kronor fr.o.m. 2006.

Vi anser att det är nödvändigt att höja självrisken i sjuklöne- och sjukförsäkringarna för att kunna nå målet om en halvering av antalet sjukskrivna till 2008. SGI bör beräknas på de senaste 24 månaderna. Ersättningsnivån bör

sänkas till 75 % de första sex månaderna för att därefter sänkas till 65 %. En andra karensdag bör även införas.

Från och med den 1 januari 2006 skall inte heller summan av sjukpenning- och avtalsersättningar överstiga 85 % av lönen de första sex månaderna och 75 % av lönen därefter.

Genom att överföra kostnader för ersättning för inkomstbortfall och rehabilitering med anledning av trafikolyckorna från sjukförsäkringen till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen avlastas sjukförsäkringen med ungefär åtta miljarder kronor.

Den ökande förtidspensioneringen måste stoppas. Vi motsätter oss att Försäkringskassan automatiskt skall pröva förutsättningarna för övergång till sjukersättning efter ett års sjukdom. Denna ersättning bör även sänkas till 60 % av antagandeinkomsten. Garantinivån skall vara densamma som i ålderspensionen. Inga sjukersättningar skall tillåtas sedan 61 års ålder har uppnåtts. Som kompensation sänks arbetsgivaravgifterna avseende människor äldre än 61 år. Detta underlättar också anställning av äldre människor.

I enlighet med motion Fi231 yrkandena 6 och 7 föreslår vi – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 21 850 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 med 21 450 respektive 21 545 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi anser att statens stöd till familjer och barn präglas av alltför mycket detaljreglering och vill återge barnfamiljerna valfriheten. Det görs bäst genom att barnfamiljerna ges mer pengar att fritt förfoga över. Vi föreslår därför att den särskilda öronmärkningen av två månader i föräldraförsäkringen avskaffas. Vidare föreslår vi att SGI i föräldraförsäkringen baseras på de två föregående årens inkomst och att ersättningsnivån sänks till 75 % av SGI. Taket bör behållas på dagens nivå. Vi föreslår även att det fr.o.m. 2005 införs ett tak för antalet dagar i den tillfälliga föräldrapenningen som kan tas ut för vård av sjukt barn (VAB) på 15 dagar per barn och år, med möjlighet till undantag. Den tillfälliga föräldrapenningen skall beräknas på årsarbetstid även för egenföretagare fr.o.m. 2005.

Från 2006 föreslår vi att en barnomsorgspeng införs för de familjer som inte utnyttjar kommunalt finansierad barnomsorg. Barnomsorgspengen skall utgå med 3 000 kr skattefritt per månad för barn mellan ett och tre år. Eftersom föräldralediga kan utnyttja barnomsorgspengen när barnet blir ett år kan den trettonde månaden i föräldraförsäkringen som utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning avskaffas liksom de 90 dagar som utges med 60 kr per dag.

Vi accepterar höjda flerbarnstillägg från det tredje barnet men avvisar övriga höjningar av barnbidraget. Vi föreslår att ett extra barnbidrag per barn för ensamstående föräldrar samt för studerande med barn införs fr.o.m. 2005. Det extra barnbidraget skall utgå för barn under 18 år. Detta ersätter bostadsbidraget.

Underhållsstödet bör ses över i syfte att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten sinsemellan. En sådan översyn bör enligt vår uppfattning leda till besparingar inom utgiftsområdet. Vi föreslår att anslaget för bidrag till kostnader för internationella adoptioner tillförs medel så att bidrag utges med 50 % av kostnaden för adoption av barn, dock högst 55 000 kr.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi231 yrkandena 6 och 7 – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 2 638 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 en minskning med 1 152 respektive 2 732 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Vi anser att företagen bör bära en del av finansieringen av de skattesänkningar för företagare som Moderaterna föreslår. Vi anser det därför rimligt att den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifter om 5 % avskaffas.

I syfte att stimulera företagen att anställa och behålla äldre arbetskraft anser vi även att arbetsgivaravgifterna skall sänkas för äldre än 61 år och ersätts med den särskilda löneskatt och pensionsavgift som i dag gäller för arbetstagare äldre än 65 år.

Genom att sätta ned arbetsgivaravgiften för företag inom sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske med driftställe i stödområde A (Norrland) anser vi att man lägger grunden för tillväxt i hela Sverige.

2. Folkpartiet liberalerna

Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Folkpartiet anser att Integrationsverket bör läggas ned 2006. Vidare bör Migrationsverket tillföras ytterligare medel för anställning av fler asylhandläggare. Därmed kan handläggningstiderna förkortas.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2005 med 391 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 med 89 miljoner kronor vardera året.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Fördubblingen av ohälsan som ägt rum de senaste sex sju åren är ett av de allvarligaste hoten mot välfärden och också negativt för dem som drabbats.

Vårt viktigaste förslag till att minska sjukskrivningarna och nybeviljade förtidspensioner är långtgående befogenheter för främst Försäkringskassan och sjukvårdshuvudmän att samarbeta ekonomiskt (Finsam) i hela landet samt försök med ett ”Super-finsam” i några län. Innebörden av det sistnäm-

da förslaget är att en försöksverksamhet skall genomföras under perioden 2005–2007, innebärande att landstingen ges ekonomiska incitament att minska sjukskrivningarna genom att tilldelas ökade statsbidrag men samtidigt få ett betalningsansvar för 20 % av sjukpenningkostnaderna.

Folkpartiet har lagt fram en mängd andra förslag. Däribland förslag om rehabiliteringsgaranti, ökade resurser för köp av rehabilitering (+650 miljoner kronor), tvåläkarprövning av sjukskrivningar efter 4–8 veckor, ökade resurser till Försäkringskassan för ökad rehabilitering och kontroll (+550 miljoner kronor), utbildning av alla läkare i försäkringsmedicin, begränsning av läkares rätt att sjukskriva utanför den egna specialiteten. Sjukpenningen skall som huvudregel dras in om den försäkrade nekar att delta i rehabilitering. Kostnaderna för sjukpenning och förtidspension för skador från trafikolyckor bör övertas av trafikförsäkringen.

Vi föreslår även en privatisering av försäkringen mot arbetsolycksfall. Förslaget innebär att fr.o.m. den 1 juli 2005 privatiseras arbetsolycksfallsdelen av den obligatoriska arbetsskadeförsäkringen.

I enlighet med motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 föreslår vi – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 2 470 miljoner kronor för budgetåret 2005 och för åren 2006 och 2007 med 7 770 respektive 10 050 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt vår mening bör innehav av fritidsfastighet inte påverka storleken av bostadstillägget till pensionärer fr.o.m. den 1 januari 2005.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 55 miljoner kronor samt för 2006 och 2007 med 55 miljoner kronor respektive år.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi vill stimulera familjer till en mer jämställd fördelning av föräldraledigheten och föreslår därför att en jämställdhetsbonus införs i föräldraförsäkringen från 2005. Den innebär att en högre ersättning, 90 %, utges för varje månad som den ena föräldern tar ut föräldrapenning och som motsvaras av en månads uttag av den andra föräldern.

Enligt vår uppfattning kan besparingar göras bl.a. genom att de 90 dagar som utbetalas med 60 kr per dag avskaffas. Vidare kan utgifterna inom underhållsstödet hållas tillbaka redan fr.o.m. 2005 bl.a. genom att det gemensamma föräldraansvaret markeras. Ytterligare besparingar kan göras inom utgiftsområdet genom att åtgärder vidtas mot felaktiga utbetalningar. Från 2007 föreslår vi att ett barnkonto införs som kan disponeras friare än föräldrapenningen.

Det föreslagna flerbarnstillägget avvisas av statsfinansiella skäl. De medel som regeringen vill använda till en allmän barnbidragshöjning bör övervägas om den inte skall användas på ett mer riktat sätt.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi232 yrkandena 8, 9 och 11 – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 150 miljoner kronor. För 2006 och 2007 föreslås en minskning av utgiftsramen med 1 100 respektive 250 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

I syfte att stimulera sysselsättningen vill vi att arbetsgivaravgifterna för alla företag halveras upp till en lönesumma på ca 250 000 kr inklusive den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifter om 5 % men med bibehållen 5 % nedsättning på avgiftsunderlag mellan 250 000–852 000 kr. Vi anser således även att regeringens förslag om reducerad nedsättning av arbetsgivaravgifterna skall avslås.

3. Kristdemokraterna

Sven Brus (kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Kristdemokraterna anser att Integrationsverket bör läggas ned den 1 juli 2005. Vissa av verkets uppgifter bör i stället övertas av Migrationsverket samt Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO). DO bör tillföras medel för att stärka arbetet mot rasism, diskriminering och främlingsfientlighet. Däremot bör satsningen på antidiskrimineringsbyråer avvisas. Vi anser vidare att anslaget till Migrationsverket bör ökas för att förkorta handläggningstiderna i asylärenden. Genom att tillföra Migrationsverket medel för att korta handläggningstiderna kan resurser frigöras som annars skulle gå till sjukvård och boende inom anslaget Mottagande av asylsökande. Det anslaget kan därmed minskas. Migrationsverket bör enligt vår uppfattning inte pröva uppehållstillstånd för adopterade samt för nyfödda till föräldrar med uppehållstillstånd i Sverige, vilket också frigör resurser. Slutligen anser vi att systemet med förhandlingar och avtal med kommunerna bör avskaffas. Stödet till en nyanländ person bör i stället bestå av en utvecklingspeng, som följer individen och utbetalas av socialförsäkringsadministrationen. Medel för detta tillför vi utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi233 yrkandena 5 och 7 – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2005 med 255 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 med 413 respektive 512 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Nästan var sjätte svensk i arbetsför ålder är sjukskriven eller förtidspensionerad. Med nuvarande politik hotas den svenska välfärdsstaten i sina grundvalar

eftersom allt färre kommer att tvingas försörja alltfler. Det måste därför ske ett trendbrott så att utvecklingen vänds.

Vi anser att rehabiliteringen har varit eftersatt och föreslår därför att den nya rehabiliteringsförsäkring som föreslås i kommittébetänkande SOU 2000:78 i alla väsentliga huvuddrag bör genomföras från den 1 januari 2005 med en utbyggnad den 1 januari 2006. En ökad totalkostnad under det första året reformen genomförs balanseras åren därefter med en nettovinst i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension.

Det fasta ersättningssystemet i sjukförsäkringen bör ersättas med en individanpassad ersättningsnivå på 25–100 % av hel sjukpenning. Vi vill även tydliggöra läkarnas ansvar och ge försäkringsläkarna en fördjupad vidareutbildning.

Vidare bör information ges till allmänheten om sjukförsäkringens syfte.

Socialförsäkringsadministrationen bör tillföras ytterligare medel dels för att korta tiderna och öka kvaliteten i handläggningen, dels för att öka kontrollen av felutnyttjande, dels för att ompröva äldre beviljade aktivitets- och sjukersättningar. För detta ändamål vill vi tillföra Försäkringskassan 100 miljoner kronor år 2005, 150 miljoner kronor år 2006 samt 200 miljoner kronor år 2007.

Eftersom Kristdemokraterna satsar drygt 2,7 miljarder kronor på ohälsa- och rehabiliteringsarbetet under 2005 avvisas en del av den engångssatsning som regeringen gör på administrationen under samma år.

I syfte att finansiera ökade satsningar på vård och omsorg föreslår vi två karensdagar med ett högriskskydd på 10 dagar per år. För att få en besparing i statens budget regleras arbetsgivarnas minskade kostnader med en marginell höjning av arbetsgivaravgifterna.

SGI skall beräknas på snittinkomsten under de två senaste åren. Skattepliktiga förmåner samt semesterersättning skall även vara SGI-grundande.

Vi vill även ha en ny modell av trafikförsäkring där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till denna försäkring. Därmed avlyfts det offentliga kostnader på ca 4 miljarder kronor. Den besparing som uppstår vill vi återföra till trafikanterna genom sänkt inkomstskatt.

Slutligen vill vi avskaffa dagens system med förhandlingar och avtal för kommunplacering av flyktingar och föreslår i stället att en utvecklingspeng införs som följer individen och administreras av socialförsäkringsadministrationen. För denna administration utökas Försäkringskassans anslag med 10 miljoner kronor år 2005 och 25 miljoner kronor år 2006 respektive 2007.

I enlighet med motion Fi233 yrkandena 5 och 7 föreslår vi – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 6 928 miljoner kronor för budgetåret 2005 och för åren 2006 och 2007 med 11 515 respektive 15 900 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt vår mening bör innehav av fritidsfastighet inte ingå i inkomstprövningen för beräkning av bostadstillägget till pensionärer. Vidare bör från den

1 januari 2005 den övergångsvisa garantipensionen höjas med 100 kr per månad.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi233 yrkandena 5 och 7 – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 790 miljoner kronor samt för 2006 och 2007 med 790 miljoner kronor respektive år.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi hävdar familjens rätt att avgöra barnomsorgsform inklusive egen omsorg i hemmet. Vi föreslår därför att barndagar införs från den 1 juli 2005. För varje barn som fyllt ett år tilldelas barnets föräldrar eller vårdnadshavare 300 barndagar. Varje barndag är värd 200 kr. Barndagarna kan tas ut som hel, trefjärdedels, halv, fjärdedels eller åttondels dag. För varje veckodag kan också två, tre eller fyra barndagsbelopp tas ut, dvs. maximalt 800 kr per dag. Därigenom får familjen stor valfrihet.

Vi anser att föräldraförsäkringen måste stärkas ytterligare och föreslår därför att grundnivån i försäkringen höjs till 230 kr per dag från 2005. Vi välkomnar den aviserade höjningen av taket i föräldraförsäkringen till 10 prisbasbelopp och vill på sikt höja taket till 11 prisbasbelopp. Vi vill vidare införa ett nytt beräkningssätt för SGI genom att låta SGI beräknas som genomsnittet av de senaste två årens inkomst. Även skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande. Därtill föreslår vi att vårdbidrag skall utges till biståndsarbetare med funktionshinderade barn.

Till följd av den föreslagna reformen med barndagar och förbättringarna av föräldraförsäkringen, anser vi att de 90 dagar som betalas ut med 60 kronor per dag samt den trettonde månaden i föräldraförsäkringen ska avskaffas.

Från och med den 1 januari 2006 bör enligt vår mening en generell graviditetspeng införas som ger rätt till ersättning under 30 dagar i slutet av graviditeten samt besparingar göras på underhållsstödet genom att stödmottagare med höga inkomster inte beviljas fullt underhållsstöd.

Vi avvisar den aviserade höjningen av barnbidraget och flerbarnstillägget till förmån för valfrihet och rättvisa i barnomsorgen. För att kunna införa ett kommunalt vårdnadsbidrag anslår vi 1,5 miljarder kronor 2006 och 1,0 miljarder kronor 2007 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi233 yrkandena 5 och 7 – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 2 051 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 en minskning av utgiftsramen med 99 respektive 949 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Vi föreslår att sjukförsäkringsavgiften höjs med 0,28 procentenheter för att få en besparing i statens budget med anledning av vårt förslag om en andra karensdag. Dessutom anser vi att regeringens förslag om en reduktion av den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna skall avslås. Vi anser att förslaget är dålig närings- och skattepolitik.

4. Centerpartiet

Birgitta Carlsson (c) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden borde ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Centerpartiet anser att anslaget 12:4 Utlänningsnämnden kan reduceras från 2006 då nämnden skall upphöra till följd av införandet av en ny instans- och processordning i utlänningsärenden.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi234 yrkande 3 – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för 2006 och 2007 med 181 respektive 183 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Mer än 20 % av den arbetsföra befolkningen är i arbetsåtgärder, arbetslösa, sjukskrivna eller har förtidspension. Detta är resultatet av dagens politik som är ett slöseri med resurser och innebär en oförrätt mot de människor som vill men inte får delta fullt ut i samhällslivet.

Till rehabiliteringsinsatser vill Centerpartiet anslå 2 600 miljoner kronor 2005, 2 700 miljoner kronor 2006 och 2 900 miljoner kronor 2007.

Vi föreslår även att SGI beräknas på genomsnittsinkomsten under de senaste 24 månaderna före sjukskrivningsperiodens inledning.

Bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen bör återställas i avvaktan på en översyn av socialförsäkringssystemet (–1 000 miljoner kronor).

Beträffande arbetsgivarens sjuklöneansvar anser vi att det är antalet anställda som skall avgöra omfattningen av detta ansvar, efter principen att t.ex. fem anställda motsvarar fem sjuklönedagar per anställd upp till maximalt 30 dagar. Sjuklönen kompenseras med en likformig nedsättning av arbetsgivaravgifterna som motsvarar 30 dagars arbetsgivarinträde.

Vidare anser vi att rehabiliteringsgaranti skall införas. Den enskilde skall ha rätt till en kontaktperson som samordnar rehabiliteringsinsatserna och lotsar mellan de olika aktörerna i rehabiliteringsplanen. En obligatorisk läkarundersökning skall ske efter fyra veckors sjukskrivning. Om garantin inte uppfylls skall den sjukskrivne ha möjlighet att inom vissa ramar få kostnads-täckning för adekvata rehabiliteringstjänster som kan köpas av t.ex. privata aktörer. Senast inom tre månader skall sjukpenningen växlas mot rehabiliteringsersättning.

Vidare föreslår vi att ersättningsnivån i sjukförsäkringssystemet sänks till 70 % av SGI med undantag för personer med försörjningsansvar för barn under 18 år.

Försäkringskassans skyldighet att inom tolv månader efter den första sjukdagen utreda om den sjukskrivne skall förtidspensioneras bör slopas. Sjuk- och aktivitetsersättning skall bara beviljas om arbetsförmågan av medicinska eller psykiatriska skäl bedöms förhindra återgång till något arbete eller studier

som kan leda till en anställning. Vi anser att även dessa personer skall ha tillgång till rehabiliteringsinsatser. Sammantaget medför det besparingar på ca 250 miljoner kronor.

Av satsningen på rehabilitering skall 200 miljoner kronor föras över till utgiftsområde 15 för finansiering av lönebidrag.

Vi anser även att det finns möjligheter att sänka kostnaderna för Försäkringskassans centrala administration med 90 miljoner kronor.

I enlighet med motion Fi234 yrkande 3 föreslår vi – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen med 8 440 miljoner kronor för budgetåret 2005 och för åren 2006 och 2007 med 10 040 respektive 11 540 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vi anser att garantipensionen skall höjas med 4 500 kr per år från den 1 januari 2005. Som en följd härav samt våra förslag om ändrade skatteregler föreslår vi att bostadstillägget till pensionärer skall ersätta 82 % av bostadskostnaden.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi234 yrkande 3 – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 200 miljoner kronor samt för åren 2006 och 2007 med 200 respektive 100 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi vill skapa ökad valfrihet och mer självbestämmande för familjerna. Vi föreslår därför att barnbidraget för barn i åldern ett till fyra år fördubblas under perioden 2005–2008. Fördubblingen av barnbidraget skall ske i fyra steg – en ökning per månad med 200 kr 2005, 450 kr 2006, 700 kr 2007 samt 950 kr 2008. Vidare föreslår vi att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag och att taket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp från 2005. Höjningen av grundnivån i föräldrapenningen får flera positiva effekter som inte bara påverkar utgiftsområde 12. Beräkningen av SGI bör enligt vår uppfattning ändras så att den grundas på genomsnittet av de senaste 24 månadernas inkomst.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi234 yrkande 3 – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för 2005 med 1 627 miljoner kronor och för åren 2006 och 2007 en minskning av utgiftsramen med 713 respektive 136 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Vi vill införa en reformerad sjuklönomodell och anser att sjuklönen skall kompenseras med en likformig nedsättning av arbetsgivaravgifterna som motsvarar 30 dagars arbetsgivarinträde. Vårt förslag innebär en minskning av statens inkomster med 2 500 miljoner kronor för 2005. Dessutom anser vi att regeringens förslag om en reducering av den generella nedsättningen av arbetsgivaravgifterna skall avslås.

BILAGA 9

Socialutskottets yttrande 2004/05:SoU1y

Ramen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 12 oktober 2004 beslutat bereda bl.a. socialutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2004/05:1 Budgetpropositionen för 2005 (volym 1) om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2005, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, förslag till utgiftstak för staten för åren 2005 och 2006 samt låneramar (yrkandena 1–17 och 27–36) med motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till förslagen rörande utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg i propositionen jämte motionerna Fi231 (m) yrkandena 6 och 7, Fi232 (fp) yrkandena 8, 9 och 11, Fi233 (kd) yrkandena 5 och 7 och Fi234 (c) yrkande 3 såvitt motionerna rör detta utgiftsområde.

Därutöver förordar socialutskottet att finansutskottet vid beredningen av utgiftsområde 25 beaktar vad socialutskottet anfört om det specialdestinerade stödet till hivprevention i storstäderna.

I propositionen lämnar regeringen sitt förslag till statens inkomster och utgifter för 2005. Vidare presenteras förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, förslag till budgetpolitiska mål och förslag till hur utgifterna 2005 skall fördelas på utgiftsområden.

Regeringen lämnar också förslag till åtgärder på skatteområdet.

Regeringen presenterar vidare en prognos för statsbudgeten för 2004 samt föreslår ändrade anslag på tilläggsbudget för 2004.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik, Socialtjänstpolitik och del av Forskningspolitik.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 39 818 miljoner kronor 2005.

I jämförelse med anvisade medel 2004 ökar ramen för utgiftsområdet med 523 miljoner kronor 2005. Förändringen förklaras huvudsakligen av att utgiftsområdet beräknas öka med 500 miljoner kronor till följd av förstärkta insatser inom psykiatri och social psykiatri samt med 200 miljoner kronor till följd av förstärkta insatser mot alkohol och narkotika.

Vidare beräknas utgiftsområdet öka med 150 miljoner kronor till följd av insatser inom missbrukarvården och med 1 495 miljoner kronor till följd av ökade utgifter för assistansersättning.

Därutöver beräknas utgiftsområdet öka med 25 miljoner kronor till följd av en satsning på ett anhörigstöd inom äldreomsorgen.

Slutligen beräknas utgiftsområdet minska med 563 miljoner kronor till följd av en stabilisering av utgiftsnivån inom högkostnadsskyddet för tandvård för personer över 65 år.

I jämförelse med beräknade anslagsmedel per utgiftsområde i 2004 års ekonomiska vårproposition föreslås ramen för utgiftsområdet öka med 1 087 miljoner kronor 2005. Detta förklaras huvudsakligen av förstärkta insatser inom psykiatri och social psykiatri, förstärkta insatser mot alkohol och narkotika, ökade insatser inom missbrukarvården samt ökade utgifter till följd av volymökningar inom assistansersättningen.

Den beräknade ramen för 2007 ökar med 4 103 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för 2005. Detta förklaras huvudsakligen av att assistansersättningen beräknas öka med 2 955 miljoner kronor till följd av ett ökat antal assistansberättigade samtidigt som det genomsnittliga antalet assistanstimmar per person ökar.

Vidare beräknas utgiftsområdet öka med 1 600 miljoner kronor till följd av ett nytt avtal för läkemedelsförmånerna.

Slutligen beräknas utgiftsområdet minska med 700 miljoner kronor till följd av att insatserna för psykiatri och social psykiatri upphör vid utgången av 2006.

Motioner

Motionernas förslag till utgiftsramar framgår av nedanstående tabell.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till ramar för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg 2005–2007

Belopp i miljoner kronor

Budgetår	2005	2006	2007
Regeringen	39 818	41 512	43 921
Moderata samlingspartiet	+1 770	+567	-75
Folkpartiet liberalerna	+2 970	+2 650	+4 587
Kristdemokraterna	+2 251	+2 080	+580
Vänsterpartiet	0	0	0
Centerpartiet	+2 211	+1 654	+154
Miljöpartiet	0	0	0

Enligt *Moderata samlingspartiet (Fi231)* bör riksdagen till utgiftsområde 9 fördela 1 770 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit (*yrkande 6*). Vidare bör riksdagen godkänna en beräkning av utgifterna för 2006 och 2007 som är 567 miljoner kronor större respektive 75 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit (*yrkande 7*).

Moderaterna vill införa en nationell vårdgaranti och avsätter 2 miljarder kronor för detta för år 2005 och 1,5 miljarder kronor för år 2006. De anser vidare att högkostnadsskyddet bör höjas och medlen kvarstanna i landstingen. De föreslår en ny läkemedelsförmån med minskat inslag av prisregleringar och mer konkurrens. Apoteket AB:s försäljningsmonopol föreslås avskaffas stegvis. Minderårigas läkemedel föreslås tas in under föräldrarnas högkostnadsskydd för läkemedel. De anför att det finns behov av ett förbättrat högkostnadsskydd inom tandvården. De vill också bygga upp ett kvalitetssäkringssystem som bl.a. bygger på elektroniska patientjournaler i såväl den öppna som slutna vården. För detta avsätter de 750 miljoner kronor 2005 och ytterligare 2,3 miljarder kronor 2006 och 2007.

Moderaterna anser att rätten till personlig assistans under skoltid och vid vistelse på dagcenter skall återinföras och att rätten till personlig assistans också bör omfatta funktionshindrade i gruppbostad. På sikt bör staten överta finansieringsansvaret för LSS. De anser att försörjningen av hjälpmedel till funktionshindrade bör ses över och att en statlig hjälpmedelsgaranti bör prövas. De vill höja åldersgränsen för bilstödet (som föreslås utgöra en del av hjälpmedelsgarantin). De vill utvidga verksamheten med personliga ombud.

En förstärkning av den oberoende tillsynen bör ske genom inrättande av en särskild medicinalstyrelse, anför de. Denna skall utnyttja resurser som finns i nuvarande Socialstyrelsen där en organisation uppbyggd för tillsyn redan finns. Budgetmedel för detta bör överföras från Socialstyrelsen till ett nytt anslag.

För att stimulera framväxten av riktade insatser och regionalt och lokalt folkhälsoarbete vill de inrätta en anslagspost för lokalt folkhälsoarbete (14:11).

Slutligen anför de att den slutna ungdomsvården bör överföras till kriminalvården.

Enligt *Folkpartiet liberalerna (Fi232)* bör ramen för utgiftsområde 9 för år 2005 ökas med 2 970 miljoner kronor (*yrkande 8*). Vidare bör riksdagen godkänna en preliminär beräkning av utgifterna på utgiftsområde 9 för 2006 och 2007 som är 2 650 miljoner kronor respektive 4 587 miljoner kronor större än vad regeringen föreslagit (*yrkandena 9 och 11*).

Folkpartiet liberalerna vill satsa 1 miljard kronor mer än regeringen på kvalitetsutveckling i äldreomsorgen, framför allt med inriktning mot en omsorgsgaranti. De anser att en vårdgaranti inom hälso- och sjukvården bör införas från den 1 januari 2005. För detta avsätter de 2 miljarder kronor år 2005 och 1,5 miljarder kronor år 2006. De föreslår en avgift om 20 kr på varje expedierat recept på apoteket oavsett om fullt högkostnadsskydd uppnåtts. Detta beräknas ge en intäkt på 950 miljoner kronor.

Anslagen till folkhälsa och alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder föreslås ökas med sammanlagt 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för vart och ett av åren 2005, 2006 och 2007. Detta gör det bl.a. möjligt att fortsätta att satsa på Statens folkhälsoinstituts tobaksuppdrag.

Folkpartiet liberalerna satsar 250 miljoner kronor på en tillgänglighetsreform för funktionshindrade 2005 samt 500 miljoner kronor för vardera av åren 2006 och 2007. Vidare föreslår de att anslaget för bilstöd tillförs ytterligare 70 miljoner kronor och anslaget för kostnader för assistansersättning ytterligare 300 miljoner kronor.

Enligt *Kristdemokraterna (Fi233)* bör riksdagen till utgiftsområde 9 fördela 2 251 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit (*yrkande 5*). Vidare bör riksdagen godkänna en beräkning av utgifterna för 2006 och 2007 som är 2 080 miljoner kronor respektive 580 miljoner kronor större än vad regeringen föreslagit (*yrkande 7*).

Kristdemokraterna föreslår besparingar och effektiviseringar på tre myndigheters administration. Förvaltningsanslagen föreslås minskas med 5 % för Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut och Smittskyddsinstitutet. Anslaget till Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap föreslås minskas med 44 miljoner kronor, bl.a. eftersom Kristdemokraternas förslag till rehabiliteringsförsäkring under utgiftsområde 10 innehåller en betydande satsning på forskning kring arbetsliv och rehabilitering.

Kristdemokraterna har, tillsammans med Moderata samlingspartiet, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna, presenterat ett förslag till en nationell vårdgaranti. För detta ändamål avsätts sammanlagt 3,5 miljarder kronor under åren 2005–2007.

Kristdemokraterna avsätter 20 miljoner kronor per år till forskning kring palliativ medicin. De vill vidare placera kirurgisk behandling av tandlossningssjukdomar inom sjukvårdens högkostnadsskydd och avsätter 60 miljoner

kronor per år under perioden 2005–2007 för denna reform. När statens finanser så tillåter avser Kristdemokraterna att inkludera alltfler åtgärder med inriktning på förebyggande behandling med målet att all tandsjukvård och tandskadebehandling skall ingå i samma system som övrig hälso- och sjukvård.

Det behövs en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård som kan förebygga sjukdom och ohälsa, anför Kristdemokraterna. För att bygga upp en försöksverksamhet i vissa landsting för att skapa bättre förebyggande arbetsformer inom sjukvården föreslås 200 miljoner kronor avsättas för detta ändamål.

Anhörigvården är eftersatt. Kristdemokraterna föreslår att 100 miljoner kronor avsätts de närmaste två åren till kvalitetsutveckling av stödet till personer som vårdar anhöriga och närstående.

Kristdemokraterna anser att regeringens satsning på psykiatrin är alltför kortsiktig och otillräcklig. För de närmaste tre åren föreslås därför att ytterligare 925 miljoner kronor satsas på psykiatrin.

För att förbättra missbrukarvården föreslår Kristdemokraterna att frivilligorganisationer som är verksamma inom missbrukarvården får höjda statsbidrag. Sammanlagt avsätts 100 miljoner kronor för 2005 och 2006. Även inom det narkotikaförebyggande arbetet är frivilligorganisationer och föreningsliv en underutnyttjad resurs, anför Kristdemokraterna. De avsätter därför 50 miljoner kronor för 2005 och 50 miljoner kronor för 2006 och 2007.

Centerpartiet (Fi234) vill höja regeringens förslag till ram för utgiftsområde 9 med 2 211 miljoner kronor för 2005. Vidare yrkas att riksdagen beslutar om en fördelning av utgifterna för 2006 och 2007 som är 1 654 miljoner kronor respektive 154 miljoner kronor större än vad regeringen föreslagit (*yrkande 3*).

Centerpartiet verkar för att stärka medborgarnas tillgänglighet till vården. Därför vill man genomföra en nationell vårdgaranti. För detta krävs mer resurser i en engångsinsats för att minska befintliga vårdköer. Men det räcker inte med pengar, minst lika viktigt är att skapa mekanismer som gör att den enskilde kan utkräva sin garanti. På så vis får landstingen starka drivkrafter att leva upp till garantin. Förslagen till nationell vårdgaranti utvecklas i en flerpartinmotion som Centerpartiet och övriga borgerliga partier står bakom. För år 2005 avsätter Centerpartiet 2 miljarder kronor för en nationell vårdgaranti.

För människors hälsa är det egna beteendet och den personliga situationen minst lika viktiga som de insatser som sjukvården kan erbjuda. Centerpartiet anser därför att folkhälsoarbetet bör uppvärderas och hälso- och sjukvården organiseras så att den stöder människors egen omsorg om sin och sina närståendes hälsa. Man föreslår att 200 miljoner kronor utöver vad regeringen anslagit satsas inom det folkhälsopolitiska området för åtgärder under 2005. Satsningen bör fortsätta även under 2006 och 2007.

Centerpartiet understryker att civilsamhällets organisationer alltid utgjort ett oersättligt inslag i omsorgen om samhällets mest utsatta. I t.ex. arbetet med uteliggare eller missbrukare har Frälsningsarmén och andra ideella organisationer en större förmåga till kontakt eftersom de hjälpbehövande ofta

misstror myndigheter. Pensionärsorganisationernas väntjänst är ett annat exempel som visar hur frivilliginsatser kan bidra med personlig värme som ibland är svår att tillhandahålla i den offentliga servicen. Det personliga solidaritetsarbetet är viktigt för att hålla allas vårt personliga ansvar och solidaritet levande. Det är angeläget att fortsätta arbetet med att finna former som underlättar ”rekryteringen” till frivilligorganisationer. Centerpartiet anslår därför särskilda medel för att stimulera frivilligorganisationernas arbete med särskild inriktning mot rekrytering av nya volontärer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla vården, skolan och omsorgen som välfärdens kärna. Den gemensamma välfärden behöver ständigt utvecklas och förbättras. Det är behoven som skall styra fördelningen, inte den enskildes inkomst eller sociala bakgrund. En solidariskt finansierad välfärd ger rätt till trygghet men kräver också att vi alla anstränger oss och är beredda att ställa om när samhället förändras. Med en bra välfärd som grund underlättas omställningen i olika skeden i livet.

Det är mycket positivt att regeringen nu föreslår en kraftig förstärkning av det generella sysselsättningsstödet för att skapa förutsättningar för kommuner och landsting att behålla personal och anställa fler inom vården, skolan och omsorgen. Redan i år tillförs 1,5 miljarder kronor, 6 miljarder kronor tillförs år 2005 och 7 miljarder kronor år 2006. Även satsningen på vidareutbildning av personalen inom den av kommuner och landsting finansierade verksamheten inom vård och omsorg under 2004 och 2005 är mycket angelägen för att höja kvaliteten inom området.

Resursförstärkningarna till kommuner och landsting är nödvändiga för att bl.a. förbättra den vård som många äldre är i behov av. En väl fungerande vård ger trygghet för många äldre. Utskottet välkomnar också förslaget om att stödet till anhöriga skall fortsätta att vidareutvecklas i kommuner och landsting inom ramen för det pågående arbetet mellan regeringen, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Utskottet anser att ingen patient skall behöva vänta på sjukvård mer än tre månader från beslut om planerad behandling. En nationell vårdgaranti för alla behandlingar bör därför införas från den 1 november 2005.

Enligt utskottets mening är det angeläget att åtgärda bristerna inom vården av människor med psykiska sjukdomar. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att regeringen nu föreslår en förstärkning av psykiatri och omsorgen om personer med psykiska funktionshinder.

Välfärdssamhället syftar till att öka tryggheten, rättvisan, jämställdheten och jämlikheten. Goda uppväxtvillkor för barn och unga är en viktig del av välfärden. Socialpolitiken syftar till att hjälpa de människor som har det allra svårast i samhället: hemlösa, personer i missbruk, kvinnor som misshandlas, kvinnor som utsätts för människohandel, barn som far illa och människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer. Utskottet konstaterar att genomförandet av den narkotikapolitiska handlingsplanen fortsätter och innebär bl.a.

satsningar på att minska tillgången på narkotika, minska nyrekryteringen till missbruk och att få fler att sluta med sitt missbruk. Den ökade satsningen på missbrukarvården välkomnas därmed.

De senaste årens ökning av tillgången på narkotika och den ökade alkoholkonsumtionen är oroande. Missbruket genererar ofta olika sociala problem. En framgångsrik socialpolitik bygger på ett brett spektrum av åtgärder. Utskottet delar bedömningen att insatserna behöver ökas och att alkoholhandlingsplanen och handlingsplanen mot narkotika bör tillföras ytterligare 200 miljoner kronor.

Rökfria serveringsmiljöer införs den 1 juni 2005. Regeringen aviserar att en handlingsplan med insatser mot den ökande övervikten kommer att tas fram. Ambitionen på smittskyddsområdet är fortsatt hög. Insatserna för hivprevention och mot hemlöshet föreslås permanentas.

Arbetet med att förverkliga den nationella handlingsplanen för handikapppolitiken fortsätter. Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen avser att intensifiera arbetet med att göra kollektivtrafiken tillgänglig och göra en uppföljning av skärpningen av kraven på tillgänglighet till allmänna platser och offentliga lokaler. Assistansersättningen beräknas fortsätta att öka till följd av ett ökat antal assistansberättigade och ett ökat antal assistanstimmar per person.

Sammantaget anser utskottet att prioriteringarna är väl avvägda. Utskottet anser därmed att regeringens förslag om en ram för utgiftsområde 9 om 39 817 525 000 kr för budgetåret 2005 bör tillstyrkas och motionerna Fi231 (m) yrkande 6, Fi232 (fp) yrkande 8, Fi233 (kd) yrkande 5 och Fi234 (c) yrkande 3 bör avstyrkas i denna del.

Utskottet anser vidare att beräkningarna av utgifterna för budgetåren 2006 och 2007 såvitt gäller utgiftsområde 9 bör tillstyrkas och att motionerna Fi231 (m) yrkande 7, Fi232 (fp) yrkandena 9 och 11, Fi233 (kd) yrkande 7 och Fi234 (c) yrkande 3 bör avstyrkas i denna del.

Utskottet anser därutöver att insatserna mot hiv/aids måste ges fortsatt hög prioritet på alla samhällsnivåer. Insatserna bör riktas mot de grupper där riskbeteendet är som störst och där en fortsatt smittspridning sker. Utskottet anser det angeläget att det specialdestinerade stödet för hivprevention i storstäderna utgår även 2005. Utskottet förordar att finansutskottet beaktar detta vid beredningen av utgiftsområde 25.

Stockholm den 21 oktober 2004

På socialutskottets vägnar

Chatrine Pålsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Chatrine Pålsson (kd), Kristina Zakrisson (s), Margareta Israelsson (s), Kerstin Heinemann (fp), Conny Öhman (s), Anne Marie Brodén (m), Marina Pettersson (s), Erik Ullenhag (fp), Kenneth Johansson (c), Magdalena Andersson (m), Elina Linna (v), Maud Ekendahl (m), Veronica Palm (s), Lennart Gustavsson (v), Jan Lindholm (mp), Carina Grönhagen (s) och Birgitta Gidblom (s).

Avvikande meningar

1. Anne Marie Brodén, Magdalena Andersson och Maud Ekendahl (alla m) anför:

En bra sjukvård, skola, barn- och äldreomsorg är viktigare än generösa ersättningar vid sjukdom eller arbetslöshet. Därför prioriterar Moderaterna skolan, sjukvården och barn- och äldreomsorgen framför förtidspensionen, sjukpenningen och a-kassan.

Vi vill förbättra sjukvårdens ekonomi genom att höja högkostnadsskyddet i den öppna vården från 900 till 1 500 kr. Vi räknar med att detta ger 650 miljoner kronor i direkta intäkter och över 3,5 miljarder kronor som en indirekt effekt till följd av att landstingen på ett effektivare sätt kan använda patientavgifterna som styrinstrument. Dessa pengar kommer oavkortat att tillfalla landstingen. Vi föreslår en ny läkemedelsförmån med minskat inslag av prisregleringar och mer konkurrens. Apoteket AB:s försäljningsmonopol avskaffas stegvis. Minderårigas läkemedelskostnader tas in under föräldrarnas högkostnadsskydd för läkemedel. Vi vill genomföra en ny tandvårdsförsäkring som medför en kostnadsreduktion med 500 miljoner kronor 2005 och med ungefär 1,5 miljarder kronor för vartdera av åren 2006 och 2007.

Vi moderater föreslår, tillsammans med de andra borgerliga partierna, en nationell vårdgaranti. För detta ändamål anslår vi 2 miljarder kronor 2005 och 1,5 miljarder kronor 2006.

Vi vill bygga upp ett kvalitetssäkringssystem som bl.a. bygger på elektroniska patientjournaler i såväl den öppna som slutna vården. För detta avsätts 750 miljoner kronor år 2005 och ytterligare 2,3 miljarder kronor åren 2006 och 2007.

Vi anser att rätten till personlig assistans under skoltid och vid vistelse på dagcenter skall återinföras och att rätten till personlig assistans också bör omfatta funktionshindrade i gruppboad. På sikt bör staten överta finansieringsansvaret för LSS. En statlig hjälpmedelsgaranti bör prövas och åldersgränsen för bilstödet bör höjas. Verksamheten med personliga ombud bör utvidgas.

I omsorgen om äldre och sjuka behöver större hänsyn tas till dem som vårdar och stöder en anhörig/närstående. Vi vill avsätta 64 miljoner kronor för år 2005 för att förbättra situationen för anhörigvårdare.

En förstärkning av den oberoende tillsynen bör ske genom inrättande av en särskild medicinalstyrelse. Denna skall utnyttja resurser som finns i nuvarande Socialstyrelsen där en organisation uppbyggd för tillsyn redan finns. Budgetmedel för detta bör överföras från Socialstyrelsen till ett nytt anslag.

För att stimulera framväxten av riktade insatser och regionalt och lokalt folkhälsoarbete vill vi inrätta en anslagspost för lokalt folkhälsoarbete.

Slutligen vill vi att den slutna ungdomsvården skall överföras till kriminalvården.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi231 (m) yrkandena 6 och 7 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av ramen avseende utgiftsområde 9 med 1 770 miljoner kronor för budgetåret 2005 och en ökning av ramen för år 2006 med 567 miljoner kronor samt en minskning av ramen år 2007 med 75 miljoner kronor.

2. Kerstin Heinemann och Erik Ullenhag (fp) anför:

Folkpartiet liberalerna vill satsa 1 miljard kronor mer än regeringen på kvalitetsutveckling i äldreomsorgen, framför allt med inriktning mot en omsorgsgaranti. Utvecklingsarbetet inom äldreomsorgen bör bl.a. inriktas på en sådan omsorgsgaranti. Insatserna för de multisjuka äldre måste öka.

Vi anser att en vårdgaranti inom hälso- och sjukvården bör införas från den 1 januari 2005. För detta avsätter vi 2 miljarder kronor år 2005 och 1,5 miljarder kronor år 2006. Vi föreslår en avgift om 20 kr på varje expedierat recept på apoteket oavsett om fullt högkostnadsskydd uppnåts. Detta beräknas ge en intäkt på 950 miljoner kronor.

Under de senaste åren har alkoholkonsumtionen i Sverige ökat med närmare 30 %, vilket redan har börjat ge effekt i form av ökande skador. Även när det gäller narkotika utsätts Sverige för ett ökande tryck. Mot denna bakgrund föreslår vi att anslagen till folkhälsa och alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder ökas med sammanlagt 300 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för vart och ett av åren 2005, 2006 och 2007. Vi vill inom ramen för detta även fortsättningsvis satsa 30 miljoner kronor på Statens folkhälsoinstituts tobaksuppdag.

Vi vill avsätta 250 miljoner kronor för en tillgänglighetsreform för funktionshindrade 2005 samt 500 miljoner kronor för vardera av åren 2006 och 2007. Vidare föreslår vi att anslaget för bilstöd tillförs ytterligare 70 miljoner kronor och anslaget för kostnader för assistansersättning ytterligare 300 miljoner kronor.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi232 (fp) yrkandena 8, 9 och 11 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av ramen avseende utgiftsområde 9 med 2 970 miljoner kronor för budgetåret 2005 samt en ökning av ramen för åren 2006 och 2007 med 2 650 miljoner kronor respektive 4 587 miljoner kronor.

3. Chatrine Pålsson (kd) anför:

Jag anser att Socialstyrelsens, Statens folkhälsoinstituts och Smittskyddsinstitutets administration bör effektiviseras. Förvaltningsanslaget för respektive myndighet bör minskas med 5 %. Anslaget till Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap bör minskas med 44 miljoner kronor, bl.a. eftersom Kristdemokraternas förslag till rehabiliteringsförsäkring under utgiftsområde 10 innehåller en betydande satsning på forskning kring arbetsliv och rehabilitering.

Kristdemokraterna har, tillsammans med Moderata samlingspartiet, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna, presenterat ett förslag till en nationell vårdgaranti. För detta ändamål avsätter vi sammanlagt 3,5 miljarder kronor under åren 2005–2007.

Enligt min mening bör 20 miljoner kronor per år avsättas till forskning kring palliativ medicin. Jag vill vidare placera kirurgisk behandling av tandlossningssjukdomar inom sjukvårdens högkostnadsskydd och anser att 60 miljoner kronor per år under perioden 2005–2007 bör avsättas för denna reform. När statens finanser så tillåter bör alltför åtgärder med inriktning på förebyggande behandling inkluderas i högkostnadsskyddet. Målet är att all tandsjukvård och tandskadebehandling skall ingå i samma system som övrig hälso- och sjukvård.

Det behövs en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård som kan förebygga sjukdom och ohälsa. För att bygga upp en försöksverksamhet i vissa landsting för att skapa bättre förebyggande arbetsformer inom sjukvården föreslår jag att 200 miljoner kronor avsätts.

Anhörigvården är eftersatt. De närmaste två åren bör 100 miljoner kronor avsättas till kvalitetsutveckling av stödet till personer som vårdar anhöriga och närstående.

Jag anser att regeringens satsning på psykiatri är alltför kortsiktig och otillräcklig. För de närmaste tre åren föreslår jag därför att ytterligare 925 miljoner kronor satsas på psykiatri.

För att förbättra missbrukarvården föreslår jag att frivilligorganisationer som är verksamma inom missbrukarvården får höjda statsbidrag. Sammanlagt bör 100 miljoner kronor avsättas för 2005 och 2006. Även inom det narkotikaförebyggande arbetet är frivilligorganisationer och föreningsliv en underutnyttjad resurs. Jag anser därför att 50 miljoner kronor för 2005 och 50 miljoner kronor för 2006 och 2007 bör avsättas för detta.

Jag föreslår i enlighet med motion Fi233 (kd) yrkandena 5 och 7 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av ramen avseende utgiftsområde 9 med 2 251 miljoner kronor för budgetåret 2005 samt en ökning av ramen för åren 2006 och 2007 med 2 080 miljoner kronor respektive 580 miljoner kronor.

4. Kenneth Johansson (c) anför:

Centerpartiet verkar för att stärka medborgarnas tillgänglighet till vården. Därför vill vi genomföra en nationell vårdgaranti. För att genomföra en nationell vårdgaranti behövs mer resurser i en engångsinsats för att minska befintliga vårdköer. Men det räcker inte med pengar. Minst lika viktigt är att skapa mekanismer som gör att den enskilde kan utkräva sin garanti. På så vis får landstingen starka drivkrafter att leva upp till garantin. Förslagen till nationell vårdgaranti utvecklas i en flerpartimotion som Centerpartiet och övriga borgerliga partier står bakom. För år 2005 avsätts 2 miljarder kronor för en nationell vårdgaranti.

Jag anser att ett nationellt centrum för komplementär medicin bör inrättas. För detta avsätts 10 miljoner kronor. Vidare anser jag att IT-satsningen inom vården behöver tillföras mer kraft. Jag vill därför avsätta 40 miljoner kronor för att påskynda ett fungerande hälsönät.

För människors hälsa är det egna beteendet och den personliga situationen minst lika viktiga som de insatser som sjukvården kan erbjuda. Jag anser därför att folkhälsoarbetet bör uppvärderas och hälso- och sjukvården organiseras så att den stöder människors egen omsorg om sin och sina närståendes hälsa. Därför bör 200 miljoner kronor utöver vad regeringen anslagit satsas inom det folkhälsopolitiska området för åtgärder under 2005. Satsningen bör fortsätta även under 2006 och 2007.

Jag anser att civilsamhällets organisationer alltid utgjort ett oersättligt inslag i omsorgen om samhällets mest utsatta. I t.ex. arbetet med uteliggare eller missbrukare har Frälsningsarmén och andra ideella organisationer en större förmåga till kontakt eftersom de hjälpbehövande ofta misstror myndigheter. Pensionärsorganisationernas väntjänst är ett annat exempel som visar hur frivilliginsatser kan bidra med personlig värme som ibland är svår att tillhandahålla i den offentliga servicen. Det personliga solidaritetsarbetet är viktigt för att hålla allas vårt personliga ansvar och solidaritet levande. Det är angeläget att fortsätta arbetet med att finna former som underlättar ”rekryteringen” till frivilligorganisationer. Jag anser därför att särskilda medel bör avsättas för att stimulera frivilligorganisationernas arbete med särskild inriktning mot rekrytering av nya volontärer. Vidare bör bidraget till handikapporganisationerna ökas med 10 miljoner kronor.

Jag föreslår i enlighet med motion Fi234 (c) yrkande 3 en – i förhållande till regeringens förslag – ökning av ramen avseende utgiftsområde 9 med 2 211 miljoner kronor för budgetåret 2005 samt en ökning av ramen för åren 2006 och 2007 med 1 654 miljoner kronor respektive 154 miljoner kronor.

BILAGA 10

Kulturutskottets yttrande 2004/05:KrU1y

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över de delar av budgetpropositionen (volym 1) med tillhörande motioner som berör kulturutskottets ansvarsområde. För kulturutskottets del gäller detta främst de alternativa ramnivåer som förordas för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid av å ena sidan regeringen med samarbetspartier, å andra sidan respektive oppositionsparti.¹

För de närmast följande tre åren föreslår regeringen och oppositionspartierna att nivån på utgiftsområde 17 ska uppgå till följande belopp.

Tabell. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till utgiftsram för UO17 Tusental kronor

År	Regeringens förslag	Oppositionspartiernas förslag			
		m*	fp	kd	c
2005	8 956 525	-1 310 000	+93 350	+7 000	+100 000
2006	9 169 000	-1 410 000	+80 350	-34 000	+100 000
2007	9 413 000	-1 455 000	+79 350	-79 000	+100 000

* Av m:s föreslagna nivåminskning avser 0,9 mdkr en överföring till UO16.

Av sammanställningen framgår att regeringens förslag till utgiftsram för 2005 uppgår till 8 956,5 miljoner kronor. Det är närmare 300 miljoner kronor mer än motsvarande ramnivå som riksdagen för ett år sedan lade fast för budgetåret 2004. Av uppräknningen förklaras 92 miljoner kronor av pris- och löneomräkningar av olika anslag, medan närmare 200 miljoner kronor har sin grund i förslag om mer direkta anslagstillskott. Bland regeringens större satsningar på kulturpolitikens område kan nämnas förslag om att vid årsskiftet låta ytterligare 16 museer införa fri entré (+78,5 mkr), att ge särskild kompensation till 63 institutioner på teater-, dans- och musikområdena för att lindra övergången till ett nytt pensionssystem (+40 mkr) samt att i enlighet med riksdagens tidigare beslut göra en ny årlig uppräknings av stödet till underhåll av kyrkliga kulturminnen (+50 mkr).

¹ Budgetpropositionen (volym 1) punkterna 9, 11 och 12 samt motionerna Fi231 (m) yrkandena 6 och 7, Fi232 (fp) yrkandena 8, 9 och 11, Fi233 (kd) yrkandena 5 och 7 samt Fi234 (c) yrkande 3.

Moderata samlingspartiets förslag till utgiftsram för 2005 ligger 1 310 miljoner kronor under regeringens nivå. Mellanskillnaden förklaras främst av att partiet på detta utgiftsområde för över 900 miljoner kronor från anslaget folkbildning till utgiftsområde 16. 300 miljoner kronor utgör en besparing på anslaget. Finansieringen av folkhögskolorna kommer enligt Moderata samlingspartiet då att kunna samordnas med övrig utbildningsverksamhet.

Folkpartiet liberalernas och Centerpartiets förslag till ramnivå överstiger regeringens med 93,4 respektive 100 miljoner kronor. Kristdemokraterna föreslår en utgiftsram som är 7 miljoner kronor högre än regeringens.

Kulturutskottet vill med anledning av de olika förslagen framhålla följande. Bakom respektive partis förslag finns olika detaljyrkanden som utskottet kommer att pröva mer ingående i den fortsatta budgetbehandlingen. Redan nu står det emellertid klart att utskottet inte kommer att kunna ställa sig bakom vissa av oppositionspartiernas ändringsförslag. Dit hör inte minst deras samfälliga krav på att riksdagen helt eller delvis ska avvisa den föreslagna utökningen av antalet museer med fri entré.

Eftersom dessa ändringsförslag direkt återspeglar sig i ramnivåerna kan kulturutskottet inte heller ställa sig bakom respektive partis förslag till ram för utgiftsområde 17 för de närmaste tre åren. Enligt kulturutskottets mening bör därför finansutskottet avstyrka motionerna Fi231 (m) yrkandena 6 och 7, Fi232 (fp) yrkandena 8, 9 och 11, Fi233 (kd) yrkandena 5 och 7 samt Fi234 (c) yrkande 3 i de delar de berör utgiftsområde 17.

Från kulturutskottets synvinkel framstår regeringens förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden som väl avvägd. Kulturutskottet anser därför att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till ramnivå för utgiftsområde 17 för 2005–2007.

Stockholm den 21 oktober 2004

På kulturutskottets vägnar

Lennart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Annika Nilsson (s), Lars Wegendal (s), Kent Olsson (m), Eva Arvidsson (s), Paa-vo Vallius (s), Gunilla Tjernberg (kd), Peter Pedersen (v), Nikos Papadopoulos (s), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Matilda Ernkrans (s), Birgitta Sellén (c), Göran Persson i Simrishamn (s), Anna Lindgren (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Inger Nordlander (s) och Hans Backman (fp).

Avvikande meningar

1. **Ram för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (m)**

Kent Olsson (m), Lena Adelsohn Liljeroth (m) och Anna Lindgren (m) anför:

Enligt vår mening bör finansutskottet ställa sig bakom det förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden som Moderata samlingspartiet redovisar för 2005–2007. Vi föreslår således att finansutskottet tillstyrker motion Fi231 (m) yrkandena 6 och 7 i de delar som avser utgiftsområde 17.

2. **Ram för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (fp)**

Lennart Kollmats (fp) och Hans Backman (fp) anför:

Enligt vår mening bör finansutskottet ställa sig bakom det förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden som Folkpartiet liberalerna redovisar för 2005–2007. Vi föreslår således att finansutskottet tillstyrker motion Fi232 (fp) yrkandena 8, 9 och 11 i de delar som avser utgiftsområde 17.

3. **Ram för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (kd)**

Gunilla Tjernberg (kd) anför:

Enligt min mening bör finansutskottet ställa sig bakom det förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden som Kristdemokraterna redovisar för 2005–2007. Jag föreslår således att finansutskottet tillstyrker motion Fi233 (kd) yrkandena 5 och 7 i de delar som avser utgiftsområde 17.

4. **Ram för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (c)**

Birgitta Sellén (c) anför:

Enligt min mening bör finansutskottet ställa sig bakom det förslag till fördelning av utgifter på utgiftsområden som Centerpartiet redovisar för 2005–2007. Jag föreslår således att finansutskottet tillstyrker motion Fi234 (c) yrkande 3 i de delar som avser utgiftsområde 17.

BILAGA 11

Trafikutskottets protokollsutdrag 2004/05:5.4

RIKSDAGENS
TRAFIKUTSKOTT

Utdrag ur

PROTOKOLL 2004/05:5
Sammanträdesdag: 2004-10-21
Tid: 09.30-10.50

§ 4 Yttrande till finansutskottet över förslag till utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.

Utskottet upptar till fortsatt behandling av yttrande till finansutskottet över förslag till utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.

Utskottet behandlar del av yrkande 9 och 11 i propositionens förslag till beslut samt motionerna:

2004/05:FiU231 (m) yrkande 2
2004/05:FiU232 (fp) yrkande 8 och 9
2004/05:FiU233 (kd) yrkande 5 och 7
2004/05:FiU234 (c) yrkande 3

Utskottet fattar beslut i ärendet.

Utskottet anser att regeringens förslag bör tillstyrkas och motionsyrkandena avstyrkas av finansutskottet.

Anmäls skiljaktiga meningar enligt följande:

M-ledamöterna anser att finansutskottet bör tillstyrka yrkandet i motionen.

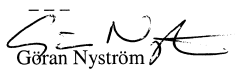
Fp-ledamoten anser att finansutskottet bör tillstyrka yrkandena i fp-motionen.

Kd-ledamoten anser att finansutskottet bör tillstyrka yrkandena i kd-motionen.

C-ledamoten anser att finansutskottet bör tillstyrka yrkandet i c-motionen.

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

Vid protokollet

Göran Nyström

Justerat

Carina Moberg

Rätt utdraget
intygar

Marina Sundman

Exp. 2004-10-21
FiU

BILAGA 12

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2004/05:MJU1y

Ramar för utgiftsområdena 20 och 23

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 12 oktober 2004 beslutat bereda övriga berörda utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2004/05:1 Budgetpropositionen för år 2005 (volym 1) om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2005, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, förslag till utgiftstak för staten för åren 2005 och 2006 samt låneramar (yrkandena 1–17 och 27–36) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet behandlar i sitt yttrande de förslag i propositionen som avser utgiftsområdena Allmän miljö- och naturvård (utgiftsområde 20) samt Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (utgiftsområde 23). I anslutning till yttrandet behandlas även vissa följdmotioner.

Utskottets övervägande

Utgiftsområde 20

Regeringen föreslår att ramen för utgiftsområde 20 för budgetåret 2005 skall fastställas till 3 994 805 000 kr. Riksdagen föreslås vidare godkänna den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområde 20 för år 2006 som riktlinje för regeringens budgetarbete samt godkänna beräkningen av utgifter på utgiftsområdet för år 2007. Regeringen beräknar utgifterna till 4 311 respektive 4 185 miljoner kronor. I jämförelse med anvisade medel år 2004 ökar ramen för utgiftsområdet med 182 miljoner kronor år 2005. Förändringen förklaras huvudsakligen av att utgiftsområdet ökar med 250 miljoner kronor till följd av åtgärder för att främja biologisk mångfald. Vidare beräknas utgiftsområdet öka med 214 miljoner kronor till följd av utökade satsningar på sanering och återställning av förorenade områden. Därutöver beräknas utgiftsområdet minska med 290 miljoner kronor till följd av lägre satsningar på stöd till klimatinvesteringar, samt med 17 miljoner kronor till följd av att ansvaret för bilavgasverksamhet (hållbarhetskontroller) överförs från Naturvårdsverket till Vägverket under utgiftsområde 22 Kommunikationer. Slutligen beräknas utgiftsområdet öka till följd av pris- och löneomräkning. I jämförelse med beräknade anslagsmedel per utgiftsområde i 2004 års ekonomiska vårproposition minskas ramen år 2005 med 27 miljoner kronor till följd av korrigering av satsningar i ovan nämnda proposition. Den beräknade ramen för år 2007 ökar med 190 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för år 2005. Detta förklaras huvudsakligen av förstärkta åtgärder för biologisk mångfald från år 2006.

Förslag till andra nivåer för ramen för utgiftsområde 20 läggs fram i partimotioner (m), (fp), (kd) och (c).

Moderata samlingspartiet föreslår i sin partimotion Fi231 yrkande 6 (delvis) att ramen för utgiftsområde 20 för budgetåret 2005 skall fastställas till ett belopp som är 1 272 850 000 kr lägre än regeringens förslag. För budgetåren 2006 och 2007 föreslås i motionens yrkande 7 (delvis) en beräknad ram som är 1 523 respektive 1 373 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat. Enligt Moderata samlingspartiet behövs det nya mer effektiva metoder i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden. En större andel av den skyddsvärda marken bör skyddas och vårdas genom att s.k. skötselkontrakt tecknas. Behovet av att köpa in skyddsvärd mark minskar därmed samtidigt som bevarandearbetet blir mer effektivt. För att finansiera arbetet med att bevara den biologiska mångfalden vill Moderata samlingspartiet inrätta en fond om en miljard kronor. Fonden skall vara öppen för donationer. I arbetet med att sanera förorenade markområden är det viktigt att prioritera de områden som är miljö- och hälsofarliga. För att kunna göra nödvändiga prioriteringar behövs vetenskapliga riskbedömning-

ar av saneringsobjektens farlighet för människa och miljö. Klimatinvesteringsprogrammet har givit dåliga eller inga resultat. Vidare anslag till detta stoppas.

I Folkpartiet liberalernas partimotion Fi232 yrkande 8 (delvis) föreslås att ramen för budgetåret 2005 skall fastställas till ett belopp som är 53 000 000 kr högre än vad regeringen föreslagit. Enligt yrkandena 9 och 11 (båda delvis) bör den beräknade ramen för åren 2006 och 2007 uppgå till ett belopp som är 34 miljoner kronor lägre respektive 127 miljoner kronor högre än regeringsförslaget. Folkpartiet liberalerna anser att de globala klimatförändringarna som orsakas av människan är ett av vår tids största miljöhot; frågan om vilken politik Sverige skall föra för att minska mänsklighetens klimatpåverkan är en av de viktigaste frågor som svenska politiker ställs inför över huvud taget. Folkpartiet liberalerna anser att denna fråga inte kan lösas genom tillfälliga satsningar som regeringens förslag om Klimppengar. I stället måste regeringen ta fram tydliga planer på hur Sverige skall avveckla sitt beroende av fossila bränslen. Detta måste inkludera en realistisk energipolitik, riktade forskningsinsatser och korrekt utformade styrmedel. Inom flera områden saknar Sverige i dag korrekta system för att uppnå ett hållbart samhälle. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att en hållbarhetskommision tillsätts med uppgift att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av samhällets regelverk, styrmedel och upplysningsverksamhet som behöver göras, inte minst för att undvika att samhället motverkar goda initiativ från individer och företag. Förutom klimatpolitiken är en av de allvarligaste frågorna tillståndet i havet, och då speciellt Östersjön. Folkpartiet liberalerna föreslår därför en särskild Östersjösatsning där inledningsvis resurser sätts av för att förstärka den eftersatta räddningsberedskapen.

Kristdemokraterna föreslår i sin partimotion Fi233 en minskning av ramen för budgetåret 2005 med 510 000 000 kr (yrkande 5 delvis). Den beräknade ramen bör i förhållande till regeringens förslag minskas med 710 miljoner kronor för både budgetåret 2006 och budgetåret 2007 (yrkande 7 delvis). Kristdemokraterna anser att miljöpolitiken måste präglas av en helhetssyn, där människan ingår i ett nära samspel med naturen utan att förbruka dess livsuppehållande resurser. Miljöhänsyn och miljöpolitik kan inte avgränsas till någon specifik sektor utan måste inkluderas i beslutsunderlaget inom alla politikområden. För att komma till rätta med miljöproblemen har Sveriges riksdag antagit 15 nationella miljökvalitetsmål. Det övergripande syftet är att överlämna ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Kristdemokraterna anser att de medel som anslås för biologisk mångfald i skogen skall fördelas till olika typer av åtgärder. Arbetet bör bedrivas dels genom att staten köper in mark för att ta den ur produktion, dels genom frivilliga överenskommelser i form av naturvårdsavtal. Avsättning av nyckelbiotoper bör föregås av en grundlig inventering för att öka träffsäkerheten i de ekologiska bedömningarna. Kristdemokraterna föreslår ett något långsammare genomförande av statliga

markuppköp, effektivisering av administrationen och en högre andel frivilliga avsättningar samtidigt som en avvägning görs mellan miljömålet och produktionsmålet. Kalkning av skogsmark bör ske i en högre takt än vad regeringen föreslår. Kristdemokraterna vill fortsätta klimatinvesteringsprogrammet (Klimp), som bidrar till uppfyllelsen av Sveriges nationella klimatmål. För att minska fordonstrafikens påverkan på miljön föreslår Kristdemokraterna särskilda satsningar på forskning inom detta område.

Centerpartiet föreslår i sin partimotion Fi234 yrkande 3 (delvis) att ramen för utgiftsområde 20 för budgetåret 2005 ökas med 200 000 000 kr. För budgetåren 2006 och 2007 föreslås en beräknad ram som är 200 respektive 100 miljoner kronor högre än vad regeringen förordat (yrkande 3 delvis). Enligt Centerpartiet bör ett nytt anslag inrättas för forskning och utveckling av alternativa drivmedel. Klimatproblemet måste lösas och det krävs att åtgärder vidtas för att Sveriges mål om halverade utsläpp av växthusgaser till år 2050 skall kunna förverkligas. Anslaget skall användas till forskning men också till olika typer av stöd till anläggningar för framställning av förnybara drivmedel. Det är viktigt att forskningsinsatser görs i samarbete med fordonsindustri samt drivmedelstillverkare. För att frigöra budgetmedel till detta väljer Centerpartiet bl.a. att dra ned 3 % på samtliga verk och myndigheter inom utgiftsområdet utom Kemikalieinspektionen. Centerpartiet förordar en annan modell för bevarande av skyddsvärd skogsmark (naturvårdsavtal m.m.) och förstärker inom utgiftsområde 23 insatserna för rådgivning och biotopskydd inom skogsbruket. Därmed kan anslaget avseende åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden reduceras. För att bl.a. ta fram en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö tillförs ytterligare medel till miljöforskningen. Miljöproblemen känner inga nationsgränser som vi alla vet. Sveriges befolkning har ett stort ansvar för och utmaning i att minska våra "ekologiska fotavtryck", för att vi inte skall fortsätta att stjäla miljöutrymme av andra människor och kommande generationer. Som nation har vi också ett stort ansvar i att bistå fattigare länder i deras miljöarbete. Centerpartiet väljer därför att vidmakthålla kravet om att Sverige skall satsa pengar på miljöbistånd. Anslaget återfinns under utgiftsområde 7.

Miljö- och jordbruksutskottet vill för sin del anföra följande. Utgiftsområdet omfattar 13 anslag fördelade på två politikområden. Politikområdet Miljöpolitik omfattar bl.a. verksamhet som avser naturvård och biologisk mångfald, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, miljöskydd, kemikaliekontroll, miljöövervakning, strålskydd och internationellt miljösamarbete. Vidare ingår del av politikområdet Forskningspolitik. Som framhålls i propositionen ökar ramen för utgiftsområdet med 182 miljoner kronor år 2005 i jämförelse med anvisade medel år 2004. Förändringen förklaras huvudsakligen av att ytterligare medel (250 miljoner kronor) tillförs åtgärder för att främja biologisk mångfald. Utökade satsningar på sanering och återställning av förorenade områden beräknas öka utgiftsområdet med 214 miljoner kronor. Därutöver beräknas en minskning med sammanlagt 307

miljoner kronor till följd av lägre satsningar på stöd till klimatinvesteringar och att ansvaret för bilavgasverksamhet (hållbarhetskontroller) överförs från Naturvårdsverket till Vägverket under utgiftsområde 22 Kommunikationer. Slutligen beräknas utgiftsområdet öka till följd av pris- och löneomräkning. I jämförelse med beräknade anslagsmedel per utgiftsområde i 2004 års ekonomiska vårproposition minskas ramen år 2005 med 27 miljoner kronor till följd av korrigering av satsningar i ovan nämnda proposition. Den beräknade ramen för år 2007 ökar med 190 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för år 2005, vilket huvudsakligen förklaras av förstärkta åtgärder för biologisk mångfald från år 2006.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om att ramen för utgiftsområde 20 skall fastställas till 3 994 805 000 kr för budgetåret 2005 och avstyrker motionerna Fi231 (m) yrkande 6, Fi232 (fp) yrkande 8, Fi233 (kd) yrkande 5 och Fi234 (c) yrkande 3 i denna del. Utskottet anser vidare att regeringens förslag beträffande den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för budgetåret 2006 och beräkningen av utgifter på utgiftsområdet för budgetåret 2007 bör godkännas och att motionerna Fi231 (m) yrkande 7, Fi232 (fp) yrkandena 9 och 11, Fi233 (kd) yrkande 7 och Fi234 (c) yrkande 3 därmed bör avstyrkas i denna del.

Utgiftsområde 23

Regeringen föreslår att ramen för utgiftsområde 23 för budgetåret 2005 skall fastställas till 14 655 991 000 kr. Riksdagen föreslås vidare godkänna den preliminära fördelningen av utgifter på utgiftsområde 23 för år 2006 som riktlinje för regeringens budgetarbete samt godkänna beräkningen av utgifter på utgiftsområdet för år 2007. Regeringen beräknar utgifterna till 15 782 respektive 15 749 miljoner kronor. I jämförelse med anvisade medel år 2004 ökar ramen för utgiftsområdet med 364 miljoner kronor år 2005. Förändringen förklaras huvudsakligen av att EU-bidrag för arealersättning och djurbidrag ökar med 150 miljoner kronor. Vidare beräknas utgiftsområdet öka med 32 miljoner kronor till följd av satsningar på landsbygdsutveckling. Därutöver beräknas utgiftsområdet öka med 45 miljoner kronor till följd av åtgärder för att främja mindre kända arter, och med 43 miljoner kronor till följd av satsningar på förbättrat djurskydd och bekämpning av djursjukdomar. Slutligen beräknas utgiftsområdet öka med 35 miljoner kronor till följd av insatser för att främja bl.a. närslakt och småskalig livsmedelsförädling, samt med 61 miljoner kronor till följd av åtgärder för förbättrat biotopskydd inom skogsbruket. I jämförelse med beräknade anslagsmedel per utgiftsområde i 2004 års ekonomiska vårproposition föreslås ramen för utgiftsområdet öka med 117 miljoner kronor år 2005. Detta förklaras huvudsakligen av ovannämnda åtgärder. Den beräknade ramen för år 2007 ökar med 1 093 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för år 2005. Detta förklaras huvudsakligen av en fortsatt ökning av EU-bidraget för arealersättning och djurbidrag. Den beräknade ramen för

2007 ökar med 1 093 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för 2005. Detta förklaras huvudsakligen av en fortsatt ökning av EU-bidraget för arealersättning och djurbidrag.

Förslag till andra nivåer för ramen för utgiftsområde 23 läggs fram i partimotioner (m), (fp), (kd) och (c).

Moderata samlingspartiet föreslår i sin partimotion Fi231 yrkande 6 (delvis) att ramen för utgiftsområde 23 för budgetåret 2005 skall fastställas till ett belopp som är 585 489 000 kr lägre än regeringens förslag. För budgetåren 2006 och 2007 föreslås i motionens yrkande 7 (delvis) en beräknad ram som är 605 respektive 556 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat. Enligt Moderata samlingspartiet belastas den svenska livsmedelsproduktionen med skatter på produktionsmedlen som är avsevärt högre än omvärldens. Moderata samlingspartiet vill avskaffa skatterna på växtnäring och växtskyddsmedel. Därmed behöver dessa medel inte återföras på diverse utgiftsanslag i statens budget. Djurskyddsmyndigheten bör läggas ned. Inte heller behöver den verksamhet som Livsmedelsekonomiska institutet bedriver ske i en speciell myndighet. Dessa myndigheter avskaffas därför. Jordbruksverket får ökat anslag för att överta vissa av Djurskyddsmyndighetens uppgifter. Staten skall inte ha till uppgift att marknadsföra eller stimulera konsumtionen av en viss typ av livsmedel. Detta sköts bäst av marknaden utan statlig inblandning. Anslaget till ekologisk produktion bör tas bort. Moderata samlingspartiet avvisar de nya utgifter som föreslås vad gäller Artdatabanken. Anslagen för biologisk mångfald bör också bekosta kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal i skogen.

I Folkpartiet liberalernas partimotion Fi232 yrkande 8 (delvis) föreslås att ramen för budgetåret 2005 skall fastställas till ett belopp som är 334 000 000 kr lägre än vad regeringen föreslagit. Enligt yrkandena 9 och 11 (båda delvis) bör den beräknade ramen för åren 2006 och 2007 uppgå till ett belopp som är 353 respektive 188 miljoner kronor lägre än regeringsförslaget. Enligt Folkpartiet liberalerna är grunden för en liberal jordbruks-, skogs- och fiskepolitik en aktiv näringspolitik med tydligt företagarperspektiv. Folkpartiet liberalerna anser att det skall vara miljömässigt hållbara verksamheter där produktion och tjänster styrs av konsumenternas efterfrågan. Folkpartiet liberalerna vill också fortsätta att arbeta för ett förbättrat djurskydd och en starkare livsmedelskontroll. Vidare måste politiken även vila på en rättvis handelspolitik gentemot tredje världen. Det är därför av största vikt att WTO:s medlemsländer nu lyckats komma överens om gemensamma principer för reformering av världshandeln. Folkpartiet liberalerna anser att det är angeläget att alla exportstöd samt andra handelsstörande krediter och bistånd snabbt tas bort. Det behövs ett samlat grepp inom myndigheter och verk med ansvar för de areella näringarna. I LAN (verket för landsbygden och de areella näringarna) skall alla frågor som hör till näringsdelen av jordbruk, skog och fiske ingå.

Kristdemokraterna föreslår i sin partimotion Fi233 en höjning av ramen för budgetåret 2005 med 134 000 000 kr (yrkande 5 delvis). För budgetåren 2006 och 2007 bör den beräknade ramen höjas med 208 respektive 258 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag (yrkande 7 delvis).

Kristdemokraternas inriktning för jordbruket syftar till fortsatt användning av åkermarken för livsmedelsproduktion eller produktion som enkelt kan ställas om till livsmedelsproduktion. De anslagsförändringar som föreslås syftar till att förbättra det svenska jordbrukets konkurrenskraft i förhållande till omvärlden. Skatter och avgifter, bl.a. dieselskatten, föreslås harmoniseras med övriga EU-länder. Detta bedöms vara en förutsättning för att jordbruket skall finnas kvar som basnäring i hela landet, för att bevara den öppna landskapsbilden samt för att möjliggöra ett fullt utnyttjande av befintliga EU-ersättningar. Kristdemokraterna anser att den skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel som jordbruket betalar skall återgå till jordbruksnäringen i form av finansiering av jordbruksforskning, åtgärder för att minska växtnäringens förluster och till stöd för utveckling av en mer miljöanpassad jordbruksverksamhet. Kristdemokraterna vill också tillskjuta jordbruket ytterligare resurser till stöd för avbytartjänster och till ersättning för skördeskador. Stödet till jordbrukets rationalisering, bl.a. genom omarrondering, föreslås fortsätta. Samtidigt föreslår Kristdemokraterna ytterligare satsningar på miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Jordbruksverkets dubbla roll som huvudman för distriktsveterinärorganisationen bör avvecklas, vilket medför ett säkrare djurskydd och ekonomiska besparingar inom myndigheten.

Centerpartiet föreslår i sin partimotion Fi234 yrkande 3 (delvis) att ramen för utgiftsområde 23 för budgetåret 2005 ökas med 200 000 000 kr. För budgetåren 2006 och 2007 föreslås en beräknad ram som är 200 respektive 300 miljoner kronor högre än vad regeringen förordat (yrkande 3 delvis). Enligt Centerpartiet skapar svenskt jord- och skogsbruk mervärden i form av god djuromsorg, bra miljöhänsyn, biologisk mångfald och en levande landsbygd. Centerpartiet anser att dessa mervärden är samhällsnyttor som samhället också skall vara med och betala för. Utöver skattesänkningar och regelförenklingar, som gör att det svenska lantbruket får möjlighet att konkurrera på likvärdiga villkor med andra länders lantbruk, behövs ett antal offensiva satsningar. Skogsvårdsstyrelsens arbete med rådgivning för att upprätthålla en god virkesproduktion utan tvångsåtgärder är en investering för framtidens skogsnäring. Det arbete som sker i skogen för att bevara den biologiska mångfalden måste också premieras med en ökad satsning på naturvårdsavtal och rådgivning. Vidare behövs ytterligare förstärkningar när det gäller djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder. För att få en god acceptans i samhället för en livskraftig rovdjursstam, måste åtgärder vidtas för att betala ut tillräckliga ersättningar för viltskador. Centerpartiet anser att Djurskyddsmyndigheten bör läggas ned; dess uppgifter bör återföras och uppdras åt Jordbruksverket och Centrala försöksdjursnämnden. Denna lösning är mer effektiv med tanke på de stora

samordningsvinsterna, samtidigt som ett helhetsgrepp saknas i den nya myndigheten. Centerpartiet ser även en möjlighet till anslagsbesparing genom en viss del självfinansiering av dem som ansöker om att få utföra djurförsök. Vidare bör Livsmedelsekonomiska institutet läggas ned. Ytterligare medel bör användas till bl.a. återskapande av våtmarker, utsatta områden (Less Favoured Areas) som Norrland, skärgården och Sydsvenska höglandet. Medel skall också gå till att stärka dessa områdens konkurrenskraft samt till startstöd till landsbygdsföretagare för ökat företagande på landsbygden. Vidare bör en satsning göras för att fullfölja de omarronderingsprojekt som pågår i bl.a. Dalarnas län, något som på sikt är samhällsekonomiskt lönsamt. Centerpartiet föreslår i andra motioner att jordbrukets s.k. ryggsäck lyfts av och därmed att skatten på kväve i handelsgödsel slopas. Regeringens extra satsning på Artdatabanken bör ej genomföras. Inom skogssektorn, som är Sveriges största nettoexportör, finns det ett stort behov av forskning och utveckling. Forskning bör inriktas mot bl.a. svampangrepp och trämaterialens användningsområden samt en generell minskad miljöpåverkan av jord- och skogsbruk.

Miljö- och jordbruksutskottet vill för sin del anföra följande. Utgiftsområdet omfattar 38 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande politikområdet är Livsmedelspolitik som omfattar i första hand verksamhet som avser jordbruks- och trädgårdsnäringarna, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Landsbygdspolitik, Djurpolitik, Samepolitik, Skogspolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Som framgår av propositionen föreslås för budgetåret 2005 att sammanlagt 14,6 miljarder kronor anslås för utgiftsområdet. Ungefär 60 % av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och strukturplanen för fiskerinäringen i Sverige. Som redovisas i propositionen ökar ramen för utgiftsområdet med 364 miljoner kronor år 2005 i jämförelse med anvisade medel år 2004. Förändringen förklarar huvudsakligen av att EU-bidrag för arealersättning och djurbidrag ökar med 150 miljoner kronor. Vidare tillkommer 32 miljoner kronor till följd av satsningar på landsbygdsutveckling och 45 miljoner kronor till följd av åtgärder för att främja mindre kända arter. Ytterligare satsningar på förbättrat djurskydd och bekämpning av djursjukdomar samt insatser för att främja bl.a. närslakt och småskalig livsmedelsförädling innebär att utgiftsområdet ökar med 43 respektive 35 miljoner kronor. Slutligen tillförs ytterligare 61 miljoner kronor till följd av åtgärder för förbättrat biotopskydd inom skogsbruket. I jämförelse med beräknade anslagsmedel per utgiftsområde i 2004 års ekonomiska vårproposition föreslås ramen för utgiftsområdet öka med 117 miljoner kronor år 2005. Detta förklarar huvudsakligen av ovan nämnda åtgärder. En fortsatt ökning

av EU-bidraget för arealersättning och djurbidrag förklarar att den beräknade ramen för år 2007 ökar med 1 093 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för år 2005.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om att ramen för utgiftsområde 23 skall fastställas till 14 655 991 000 kr för budgetåret 2005 och avstyrker motionerna Fi231 (m) yrkande 6, Fi232 (fp) yrkande 8, Fi233 (kd) yrkande 5 och Fi234 (c) yrkande 3 i denna del. Utskottet anser vidare att regeringens förslag beträffande den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för budgetåret 2006 och beräkningen av utgifter på utgiftsområdet för budgetåret 2007 bör godkännas och att motionerna Fi231 (m) yrkande 7, Fi232 (fp) yrkandena 9 och 11, Fi233 (kd) yrkande 7 och Fi234 (c) yrkande 3 därmed bör avstyrkas i denna del.

Stockholm den 21 oktober 2004

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Hagberg (s), Ann-Kristine Johansson (s), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Marie Wahlgren (fp).

Avvikande meningar

1. Utgifternas fördelning på utgiftsområden (m)

Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m) anför:

Utgiftsområde 20

Enligt Moderata samlingspartiet behövs det nya mer effektiva metoder i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden. En större andel av den skyddsvärda marken bör skyddas och vårdas genom att s.k. skötselkontrakt tecknas. Behovet av att köpa in skyddsvärd mark minskar därmed samtidigt som bevarandearbetet blir mer effektivt. För att finansiera arbetet med att bevara den biologiska mångfalden vill Moderata samlingspartiet inrätta en fond om en miljard kronor. Fonden skall vara öppen för donationer. I arbetet med att sanera förorenade markområden är det viktigt att prioritera de områden som är miljö- och hälsofarliga. För att kunna göra nödvändiga prioriteringar behövs vetenskapliga riskbedömningar av saneringsobjektens farlighet för människa och miljö. Klimatinvesteringsprogrammet har givit dåliga eller inga resultat. Vidare anslag till detta stoppas.

Vi föreslår i enlighet med vår partimotion Fi231 yrkandena 6 (delvis) och 7 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 1 272 850 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en minskning med 1 523 respektive 1 373 miljoner kronor.

Utgiftsområde 23

Enligt Moderata samlingspartiet belastas den svenska livsmedelsproduktionen med skatter på produktionsmedlen som är avsevärt högre än omvärldens. Moderata samlingspartiet vill avskaffa skatterna på växtnäring och växtskyddsmedel. Därmed behöver dessa medel inte återföras på diverse utgiftsanslag i statens budget. Djurskyddsmyndigheten bör läggas ned. Inte heller behöver den verksamhet som Livsmedelsekonomiska institutet bedriver ske i en speciell myndighet. Dessa myndigheter avskaffas därför. Jordbruksverket får ökat anslag för att överta vissa av Djurskyddsmyndighetens uppgifter. Staten skall inte ha till uppgift att marknadsföra eller stimulera konsumtionen av en viss typ av livsmedel. Detta sköts bäst av marknaden utan statlig inblandning. Anslaget till ekologisk produktion bör tas bort. Moderata samlingspartiet avvisar de nya utgifter som föreslås vad gäller Artdatabanken. Anslagen för biologisk mångfald bör också bekosta kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal i skogen.

Vi föreslår i enlighet med vår partimotion Fi231 yrkandena 6 (delvis) och 7 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 585 489 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en minskning med 605 respektive 556 miljoner kronor.

2. Utgifternas fördelning på utgiftsområden (fp)

Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp) anför:

Utgiftsområde 20

Folkpartiet liberalerna anser att de globala klimatförändringarna som orsakas av människan är ett av vår tids största miljöhot; frågan om vilken politik Sverige skall föra för att minska mänsklighetens klimatpåverkan är en av de viktigaste frågor som svenska politiker ställs inför över huvud taget. Folkpartiet liberalerna anser att denna fråga inte kan lösas genom tillfälliga satsningar som regeringens förslag om Klimppengar. I stället måste regeringen ta fram tydliga planer på hur Sverige skall avveckla sitt beroende av fossila bränslen. Detta måste inkludera en realistisk energipolitik, riktade forskningsinsatser och korrekt utformade styrmedel. Inom flera områden saknar Sverige i dag korrekta system för att uppnå ett hållbart samhälle. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att en hållbarhetskommision tillsätts med uppgift att se över vilka effektiviseringar och moderniseringar av samhällets regelverk, styrmedel och upplysningsverksamhet som behöver göras, inte minst för att undvika att samhället motverkar goda initiativ från individer och företag. Förutom klimatpolitiken är en av de allvarligaste frågorna tillståndet i havet, och då speciellt Östersjön. Folkpartiet liberalerna föreslår därför en särskild Östersjö-satsning där inledningsvis resurser sätts av för att förstärka den eftersatta räddningsberedskapen.

Vi föreslår i enlighet med vår partimotion Fi232 yrkandena 8 (delvis), 9 (delvis) och 11 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 53 000 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en minskning med 34 respektive en ökning med 127 miljoner kronor.

Utgiftsområde 23

I Folkpartiet liberalernas partimotion Fi232 yrkande 8 (delvis) föreslås att ramen för budgetåret 2005 skall fastställas till ett belopp som är 334 000 000 kr lägre än vad regeringen föreslagit. Enligt yrkandena 9 och 11 (båda delvis) bör den beräknade ramen för åren 2006 och 2007 uppgå till ett belopp som är 353 respektive 188 miljoner kronor lägre än regeringens förslag. Enligt Folkpartiet liberalerna är grunden för en liberal jordbruks-, skogs- och fiskepolitik en aktiv näringspolitik med tydligt före-

tagarperspektiv. Folkpartiet liberalerna anser att det skall vara miljömässigt hållbara verksamheter där produktion och tjänster styrs av konsumenternas efterfrågan. Folkpartiet liberalerna vill också fortsätta att arbeta för ett förbättrat djurskydd och en starkare livsmedelskontroll. Vidare måste politiken även vila på en rättvis handelspolitik gentemot tredje världen. Det är därför av största vikt att WTO:s medlemsländer nu lyckats komma överens om gemensamma principer för reformering av världshandeln. Folkpartiet liberalerna anser att det är akut att alla exportstöd samt andra handelsstörande krediter och bistånd snabbt tas bort. Det behövs ett samlat grepp inom myndigheter och verk med ansvar för de areella näringarna. I LAN (verket för landsbygden och de areella näringarna) skall alla frågor som hör till näringsdelen av jordbruk, skog och fiske ingå.

Vi föreslår i enlighet med vår partimotion Fi232 yrkandena 8 (delvis), 9 (delvis) och 11 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 334 000 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en minskning med 353 respektive 188 miljoner kronor.

3. Utgifternas fördelning på utgiftsområden (kd)

Sven Gunnar Persson (kd) anför:

Utgiftsområde 20

Kristdemokraterna anser att miljöpolitiken måste präglas av en helhetssyn, där människan ingår i ett nära samspel med naturen utan att förbruka dess livsuppehållande resurser. Miljöhänsyn och miljöpolitik kan inte avgränsas till någon specifik sektor utan måste inkluderas i beslutsunderlaget inom alla politikområden. För att komma till rätta med miljöproblemen har Sveriges riksdag antagit 15 nationella miljökvalitetsmål. Det övergripande syftet är att överlämna ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Kristdemokraterna anser att de medel som anslås för biologisk mångfald i skogen skall fördelas till olika typer av åtgärder. Arbetet bör bedrivas dels genom att staten köper in mark för att ta den ur produktion, dels genom frivilliga överenskommelser i form av naturvårdsavtal. Avsättning av nyckelbiotoper bör föregås av en grundlig inventering för att öka träffsäkerheten i de ekologiska bedömningarna. Kristdemokraterna föreslår ett något långsammare genomförande av statliga markuppköp, effektivisering av administrationen och en högre andel frivilliga avsättningar samtidigt som en avvägning görs mellan miljömålet och produktionsmålet. Kalkning av skogsmark bör ske i en högre takt än vad regeringen föreslår. Kristdemokraterna vill fortsätta klimatinvesteringsprogrammet (Klimp), som bidrar till uppfyllelsen av Sveriges nationella klimatomål. För att minska fordonstrafikens påverkan på miljön föreslår Kristdemokraterna särskilda satsningar på forskning inom detta område.

Jag föreslår i enlighet med vår partimotion Fi233 yrkandena 5 (delvis) och 7 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 510 000 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en minskning med 710 respektive 710 miljoner kronor.

Utgiftsområde 23

Kristdemokraternas inriktning för jordbruket syftar till fortsatt användning av åkermarken för livsmedelsproduktion eller produktion som enkelt kan ställas om till livsmedelsproduktion. De anslagsförändringar som föreslås syftar till att förbättra det svenska jordbrukets konkurrenskraft i förhållande till omvärlden. Skatter och avgifter, bl.a. dieselskatten, föreslås harmoniseras med övriga EU-länder. Detta bedöms vara en förutsättning för att jordbruket skall finnas kvar som basnäring i hela landet, för att bevara den öppna landskapsbilden samt för att möjliggöra ett fullt utnyttjande av befintliga EU-ersättningar. Kristdemokraterna anser att den skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel som jordbruket betalar skall återgå till jordbruksnäringen i form av finansiering av jordbruksforskning, åtgärder för att minska växtnäringens förluster och till stöd för utveckling av en mer miljöanpassad jordbruksverksamhet. Kristdemokraterna vill också tillskjuta jordbruket ytterligare resurser till stöd för avbytartjänster och till ersättning för skördeskador. Stödet till jordbrukets rationalisering, bl.a. genom omarrondering, föreslås fortsätta. Samtidigt föreslår Kristdemokraterna ytterligare satsningar på miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Jordbruksverkets dubbla roll som huvudman för distriktsveterinärorganisationen bör utvecklas, vilket medför ett säkrare djurskydd och ekonomiska besparingar inom myndigheten.

Jag föreslår i enlighet med vår partimotion Fi233 yrkandena 5 (delvis) och 7 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 134 000 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en ökning med 208 respektive 258 miljoner kronor.

4. Utgifternas fördelning på utgiftsområden (c)

Jan Andersson (c) anför:

Utgiftsområde 20

Enligt Centerpartiet bör ett nytt anslag inrättas för forskning och utveckling av alternativa drivmedel. Klimatproblemet måste lösas och det krävs att åtgärder vidtas för att Sveriges mål om halverade utsläpp av växthusgas till år 2050 skall kunna förverkligas. Anslaget skall användas till forskning men också till olika typer av stöd till anläggningar för framställ-

ning av förnybara drivmedel. Det är viktigt att forskningsinsatser görs i samarbete med fordonsindustri samt drivmedelstillverkare. För att frigöra budgetmedel till detta väljer Centerpartiet bl.a. att dra ned 3 % på samtliga verk och myndigheter inom utgiftsområdet utom Kemikalieinspektionen. Centerpartiet förordar en annan modell för bevarande av skyddsvärd skogsmark (naturvårdsavtal m.m.) och förstärker inom utgiftsområde 23 insatserna för rådgivning och biotopskydd inom skogsbruket. Därmed kan anslaget avseende åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden reduceras. För att bl.a. ta fram en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö tillförs ytterligare medel till miljöforskningen. Miljöproblemen känner inga nationsgränser som vi alla vet. Sveriges befolkning har ett stort ansvar för och utmaning i att minska våra "ekologiska fotavtryck", för att vi inte skall fortsätta att stjåla miljöutrymme av andra människor och kommande generationer. Som nation har vi också ett stort ansvar i att bistå fattigare länder i deras miljöarbete. Centerpartiet väljer därför att vidmakthålla kravet om att Sverige skall satsa pengar på miljöbistånd. Anslaget återfinns under utgiftsområde 7.

Jag föreslår i enlighet med vår partimotion Fi234 yrkande 3 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 200 000 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en ökning med 200 respektive 100 miljoner kronor.

Utgiftsområde 23

Enligt Centerpartiet skapar svenskt jord- och skogsbruk mervärden i form av god djuromsorg, bra miljöhänsyn, biologisk mångfald och en levande landsbygd. Centerpartiet anser att dessa mervärden är samhällsnyttor som samhället också skall vara med och betala för. Utöver skattesänkningar och regelförenklingar, som gör att det svenska lantbruket får möjlighet att konkurrera på likvärdiga villkor med andra länders lantbruk, behövs ett antal offensiva satsningar. Skogsvårdsstyrelsens arbete med rådgivning för att upprätthålla en god virkesproduktion utan tvångsåtgärder är en investering för framtidens skogsnäring. Det arbete som sker i skogen för att bevara den biologiska mångfalden måste också premieras med en ökad satsning på naturvårdsavtal och rådgivning. Vidare behövs ytterligare förstärkningar när det gäller djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder. För att få en god acceptans i samhället för en livskraftig rovdjursstam, måste åtgärder vidtas för att utbetala tillräckliga ersättningar för viltskador. Centerpartiet anser att Djurskyddsmyndigheten bör läggas ned; dess uppgifter bör återföras och uppdras åt Jordbruksverket och Centrala försöksdjursnämnden. Denna lösning är mer effektiv med tanke på de stora samordningsvinsterna, samtidigt som ett helhetsgrepp saknas i den nya myndigheten. Centerpartiet ser även en möjlighet till anslagsbesparing genom en viss del självfinansiering av dem som ansöker om att få utföra djurförsök. Vidare bör Livsmedels-

ekonomiska institutet läggas ned. Ytterligare medel bör användas till bl.a. återskapande av våtmarker, utsatta områden (Less Favoured Areas) som Norrland, skärgården och Sydsvenska högländet. Medel skall också gå till att stärka dessa områdens konkurrenskraft samt startstöd till landsbygdsföretagare för ökat företagande på landsbygden. Vidare bör en satsning göras för att fullfölja de omarronderingsprojekt som pågår i bl.a. Dalarnas län, något som på sikt är samhällsekonomiskt lönsamt. Centerpartiet föreslår i andra motioner att jordbrukets s.k. ryggsäck lyfts av och därmed att skatten på kväve i handelsgödsel slopas. Regeringens extra satsning på Artdatabanken bör ej genomföras. Inom skogssektorn, som är Sveriges största nettoexportör, finns det ett stort behov av forskning och utveckling. Forskning bör inriktas mot bl.a. svampangrepp och trämaterialens användningsområden samt en generell minskad miljöpåverkan av jord- och skogsbruk.

Jag föreslår i enlighet med vår partimotion Fi234 yrkande 3 (delvis) en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2005 med 200 000 000 kr. Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdet för år 2006 och de beräknade utgifterna för år 2007 innebär en ökning med 200 respektive 300 miljoner kronor.

BILAGA 13

Näringsutskottets protokollsutdrag 2004/05:3.4

NÄRINGSUTSKOTTET

PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2004/05:3

DATUM 2004-10-21
TID 09.30 – 10.30

§ 4 Fråga om yttrande till finansutskottet över utgiftsramar m.m.

Behandlas fråga om yttrande till finansutskottet över proposition 2004/05:1 (budgetpropositionen) såvitt gäller budgetens utgiftsramar m.m. jämte motioner.

Utskottet beslutar att inte avge yttrande. I stället beslutar utskottet att genom protokollsutdrag meddela finansutskottet

att s-, v- och mp-ledamöterna tillstyrker berörda förslag i budgetpropositionen och avstyrker motsvarande motionsyrkanden,

att m-ledamöterna tillstyrker motion 2004/05:Fi231 i berörd del,

att fp-ledamöterna tillstyrker motion 2004/05:Fi232 i berörd del,

att kd-ledamoten tillstyrker motion 2004/05:Fi233 i berörd del,

att c-ledamoten tillstyrker motion 2004/05:Fi234 i berörd del.

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

§ 5 Fråga om yttrande till finansutskottet över tilläggsbudget

Behandlas fråga om yttrande till finansutskottet över proposition 2004/05:1 (budgetpropositionen) såvitt gäller förslag om tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2004.

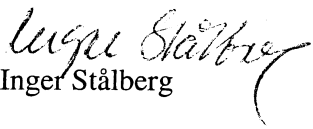
Utskottet beslutar att inte avge yttrande. I stället beslutar utskottet att genom protokollsutdrag meddela finansutskottet att utskottet tillstyrker propositionen i berörd del.

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

Vid protokollet
Inger Stålborg

Justerat
Marie Granlund

Rätt utdraget intygar

Inger Stålborg

Exp 2004-10-22
FiU

BILAGA 14

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2004/05: AU1y

Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett övriga utskott tillfälle att avge yttrande över budgetpropositionen för år 2005 bl.a. om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2005, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna och om förslag till utgiftstak för staten för åren 2006 och 2007 med eventuella motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Arbetsmarknadsutskottet har beredningsansvaret för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv. Utskottet kommenterar oppositionens förslag till ramar i respektive partimotion 2004/05:Fi231 (m), 2004/05:Fi232 (fp), 2004/05:Fi233 (kd) och 2004/05:Fi234 (c). *Centerpartiets* fördelning på anslagen inom ramarna finns angiven i kommittémotionerna 2004/05:A365 (c) och 2004/05:A366 (c).

Yttrandets struktur följer ordningen *Budgetproposition, Motioner, Arbetsmarknadsutskottets kommentarer och synpunkter* och *Avvikande meningar*. Avsnittet *Den ekonomiska politiken* behandlar övergripande frågor med bäring på både arbetsmarknad och arbetsliv. Avsnitten *Arbetsmarknad* och *Arbetsliv* behandlar frågor som kan avgränsas.

Utskottets överväganden

Budgetproposition

Den ekonomiska politiken

Regeringen framhåller att svensk ekonomi har utvecklats starkt under 2004. Statistik visar att BNP under första halvåret var 3,4 % högre än motsvarande period 2003. Samtidigt som den svenska ekonomin utvecklas gynnsamt förväntas det även vid utgången av 2005 betydande lediga resurser i ekonomin, särskilt på arbetsmarknaden. Förutsättningarna för en fortsatt hög BNP-tillväxt även efter 2005 anses därmed goda.

Regeringens prognoser bygger på information från Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet. Information fram till den 13 september har beaktats. I tabellen nedan sammanställs några nyckeltal.

Nyckeltal för 2005 inom det arbetsmarknadspolitiska området

(antaganden från den ekonomiska vårpropositionen 2004 inom parentes)

Öppen arbetslöshet, andel av arbetskraften	5,1 % (5,3)
Arbetsmarknadspolitiska program, andel av arbetskraften	2,5 % (2,1)
Antal sysselsatta, årlig förändring	0,8 % (0,5)
Timlön, årlig förändring	3,5 % (3,2)

Regeringen påpekar att en sund ekonomi i den kommunala sektorn är avgörande för välfärdens kärna: vården, skolan och omsorgen. Trots kommunala skattehöjningar motsvarande 4,5 miljarder kronor och en blygsam konsumtionsutveckling väntas kommunsektorn uppvisa ett negativt resultat 2004. Kommande år prognostiseras den kommunala sektorn uppvisa överskott, bland annat till följd av en god inkomstutveckling. Skatter och statsbidrag förväntas öka med drygt 30 miljarder kronor 2005, varav 14 500 miljoner kronor utgörs av ökade statsbidrag.

Med nära anknytning till arbetsmarknadspolitiken finns ett tillfälligt sysselsättningsstöd som lämnas genom en skattekreditering till kommuner och landsting sedan 2002. I den tilläggsbudget som regeringen lämnar till riksdagen i samband med budgetpropositionen föreslår regeringen att detta stöd ökas med 1 500 miljoner kronor till 4 900 miljoner kronor.

Arbetsmarknad

Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt svag. Det tar tid innan en förbättrad konjunktur slår igenom på arbetsmarknaden. Dessutom har produktiviteten och medelarbetstiden per sysselsatt ökat samtidigt som sjukfrånvaron minskat. Denna positiva utveckling leder till att förbättringen på arbetsmarknaden fördröjs eftersom behovet att nyanställa minskar.

Den internationella lågkonjunkturen har medverkat till att målet om 80 % reguljär sysselsättning i åldrarna 20 till 64 år inte nås 2004. Den reguljära sysselsättningsgraden väntas uppgå till 77,0 % 2005. Sysselsättningsmålet ligger dock fast och skjuts på framtiden. Sysselsättningsgraden beräknas stiga och uppgå till 77,4 % 2007 enligt regeringens basscenario. Ett ökat utbud av arbetskraft tillsammans med den svaga sysselsättningstillväxten har medfört att den öppna arbetslösheten har fortsatt att stiga under första halvåret 2004. Under hösten väntas antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program öka, vilket medför lägre öppen arbetslöshet. Regeringen betonar att den öppna arbetslösheten ska pressas tillbaka ned mot 4 %. En fortsatt hög ambitionsnivå för arbetsmarknadspolitiken nästa år samtidigt som sysselsättningen ökar innebär enligt regeringen att arbetslösheten fortsätter att minska under 2005.

Målet för den ekonomiska politiken är uthållig tillväxt och full sysselsättning. 80 % sysselsättning och 4 % öppen arbetslöshet är etappmål på vägen mot full sysselsättning. I budgetpropositionen under utgiftsområde 13 anger regeringen att målet för arbetsmarknadspolitiken är att den ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Detta mål ska nås genom tre verksamhetsområden.

- Förmedlingsverksamhet.
- Programverksamhet.
- Verksamhetstillsyn och uppföljning.

I budgetpropositionens finansplan anges politikens inriktning i sex punkter.

- Minskad arbetslöshet genom kortare arbetslöshetstider och genom arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring.
- Aktivering och rehabilitering av personer med nedsatt arbetsförmåga.
- Bättre integration på arbetsmarknaden.
- Effektivare utbildning genom att genomströmningen i högskolan ska öka.
- Fler äldre i jobb.
- Minskat behov av socialbidrag.

I budgetpropositionen för 2004 föreslog regeringen att riksdagen skulle tilldela utgiftsområde 13 en ram på 61 989 miljoner kronor. I tilläggsbudget 1 i samband med den ekonomiska vårpropositionen föreslog regeringen att

ramen skulle ökas med 7 366 miljoner kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag och därmed har utgiftsområdet tilldelats 69 355 miljoner kronor 2004. Ramen föreslås nu minska med 42 miljoner kronor 2005 till 69 313 miljoner kronor. Förändringen förklaras i huvudsak med att utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program ökar medan utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen minskar.

För att finansiera höjningen av ramen i förhållande till budgetpropositionen 2004 föreslår regeringen en omfördelning inom socialförsäkringsavgifterna. Arbetsmarknadsavgiften höjs med 0,75 procentenheter från 3,70 % till 4,45 %. Sjukförsäkringsavgiften sänks med 0,69 procentenheter från 11,08 % till 10,39 %. Den allmänna löneavgiften sänks med 0,06 procentenheter från 3,13 % till 3,07 %. Därmed blir det totala uttaget av socialförsäkringsavgifter oförändrat.

Arbetsliv

Arbetslivspolitikerna har en central roll för att så många som möjligt ska kunna och vilja delta i arbetslivet. Den svenska välfärdsmodellen är mycket känslig för hur många i befolkningen som arbetar, hur mycket de arbetar samt hur många som behöver stöd från välfärdssystemen. Mot denna bakgrund framhåller regeringen att det är oroande att den förvärvsaktiva tiden i livet minskar. Allt fler äldre lämnar arbetsmarknaden i förtid samtidigt som ungdomar studerar allt längre. I början av 1990-talet var 80 % av ungdomarna i åldern 20 – 24 år sysselsatta. I dag är motsvarande siffra 60 %. Åldersgruppen 60 – 64 år växer fort. Sysselsättningen i denna åldersgrupp är endast 57 %, 20 procentenheter lägre än genomsnittet för alla i förvärvsaktiv ålder.

Sammantaget innebär detta att den årliga arbetstiden per person och livsarbets tiden sjunker påtagligt. Mellan 1970 och 2003 har arbetstiden minskat från i genomsnitt 855 till 755 timmar per person och år, det vill säga med 12 %. Den del av livet som i genomsnitt används till förvärvsarbete har under samma tid sjunkit från ca 10 till 8 %, dvs. med närmare 20 %, trots en ökning av kvinnornas förvärvsarbete.

En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en god samhällsekonomisk utveckling. De senaste årens utveckling visar att ett ökat ansvarstagande av arbetsmarknadens parter leder till rimliga nominella löneökningar som i sin tur skapar gynnsamma förutsättningar för en god reallöneutveckling. Den nominella löneökningstakten har sedan slutet av 1990-talet varit ungefär hälften så hög som på 1980-talet, samtidigt som reallöneutvecklingen varit betydligt bättre enligt regeringens bedömning.

Motioner

Den ekonomiska politiken

Moderaterna menar att svensk ekonomi är tudelad. Bruttonationalprodukten växer på grund av förbättrad produktivitet, men den inhemska efterfrågan är inte nog stark för att bidra till ökad sysselsättning. *Folkpartiet* framhåller att en miljon människor i åldersgruppen 20 – 64 år inte går till ett arbete på grund av att de är sjukskrivna, förtidspensionerade eller arbetslösa. *Kristdemokraterna* anser att det ska införas ett nytt mål för den ekonomiska politiken och för arbetsmarknadspolitiken: antal arbetade timmar. *Centerpartiet* påtalar betydelsen av den demografiska utvecklingen för framtidens möjligheter till välbstånd.

Arbetsmarknad

Oppositionen föreslår besparingar på utgiftsområde 13 på mellan 15 % och 30 % av det belopp regeringen föreslår. *Moderaterna* föreslår den minsta besparingen, *Centerpartiet* den största. Största besparingarna görs genomgående på anslag 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.

Regeringens och oppositionens förslag till ram för utgiftsområde 13 de kommande tre åren framgår av nedanstående tabell.

Utgiftsområde 13, regeringens förslag och förändringar föreslagna av oppositionen

miljoner kronor

År	regeringen	m	fp	kd	c
2005	69 313	-10 754	-17 900	-11 445	-19 010
2006	66 464	-10 035	-17 600	-12 845	-18 460
2007	62 432	-10 035	-18 200	-13 385	-18 460

Moderaterna föreslår att besparingar genomförs genom att ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen sänks till 75 % med ett tak på 671 kr per dag de första 100 dagarna. Därefter blir ersättningen 65 % med ett tak på 582 kr per dag under ytterligare 200 dagar. Ingen förlängning utöver 300 dagar blir möjlig. Den bortre gränsen anges dock inte innebära någon ytterligare besparing eftersom alla arbetslösa ska omfattas av en ny typ av aktivitetsgaranti med en ersättningsnivå något under 65 %. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste vara effektiva. En ny beräkningsgrund för inkomsten och en högre egenfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen införs. Ett tak ska säkerställa att kategorier med hög arbetslöshet inte drabbas orimligt hårt. Satsningar görs på handikappade. Friåret avvisas.

Folkpartiet föreslår att ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen sänks till 70 % efter 300 dagars arbetslöshet. Ytterligare en sänkning till en ej inkomstrelaterad nivå görs efter 600 dagar. Största besparingen på utgiftsområdet åstadkoms genom en växling mellan lägre inkomstskatt och högre egenfinansiering. Den enskilde ska betala 35 % av kostnaden och kompenseras genom inkomstskattesänkningar. Antalet platser i arbetsmarknadspolitiska program minskar med 26 000. Nya typer av subventionerade anställningar, instegsjobb och jobbgaranti införs. Satsningar på handikappade görs genom fler lönebidrag. Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) avvecklas på sikt. Friåret avisas.

Kristdemokraterna föreslår en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring där egenfinansieringsgraden är 33 %. Den enskilde ska kompenseras genom sänkt inkomstskatt. Ersättningsnivån blir inkomstrelaterad, 80 %. Beräkningen av ersättningsgrundande inkomst ska göras på ett nytt sätt i enlighet med det som föreslås av *Kristdemokraterna* för sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Detta anger man skall leda till en besparing. AMS vill man avveckla på sikt. Man avvisar nya medel till friåret. Det föreslås genomföras inom ramen för arbetsmarknadspolitiken och riktas uteslutande mot långtidsarbetslösa.

Centerpartiet föreslår en sänkning av ersättningsnivån till 70 % för dem utan försörjningsbörda. Egenfinansieringen ökas till 33 % av arbetslöshetsförsäkringens kostnad. Beräkningen av ersättningsgrundande inkomst görs om för att spegla det man kallar historisk inkomst. Man föreslår en handikappsatsning genom fler lönebidragsplatser och höjning av lönebidragens tak. Antalet platser i arbetsmarknadspolitiska program vill man minska. AMS avvecklas på sikt. Friåret avvisas.

Arbetsliv

Folkpartiet, *Kristdemokraterna* och *Centerpartiet* föreslår besparingar på ca 20 % på den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområde 14. *Modraternas* föreslagna besparing är mindre än 5 %. Gemensamt för oppositionen är att besparingarna främst görs genom minskning av förvaltningsanslag på utgiftsområdets myndigheter. Flera partier föreslår avveckling av Arbetslivsinstitutet på ett par års sikt.

Regeringens och oppositionens förslag för ramen för utgiftsområde 14 de kommande tre åren framgår av nedanstående tabell.

Utgiftsområde 14, regeringens förslag och förändringar föreslagna av oppositionen*miljoner kronor*

År	regeringen	m	fp	kd	c
2005	1 194	-36	-285	-253	-280
2006	1 202	-33	-385	-309	-290
2007	1 172	-33	-456	-520	-250

Moderaterna föreslår en annan myndighetsstruktur än regeringen. Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering och Handikappombudsmannen vill man slå samman till en myndighet.

Folkpartiet föreslår att ett sparbeting läggs på Arbetsmiljöverket. Anslaget för särskilda utbildningsinsatser tas bort. Ett sparbeting läggs på Arbetslivsinstitutet. På sikt vill man att myndigheten läggs ned. Medel för motsvarande forskning vill man föra över till universitet, forskningsråd och stiftelser. Försöksverksamheten med arbetstidsförkortning avvecklas.

Kristdemokraterna anser att det finns rationaliseringspotential att ta ut efter sammanslagningen av Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionerna. Arbetslivsinstitutet bör avvecklas på tre års sikt. Man menar att forskningen kan bedrivas på Arbetsmiljöverket, universitet och högskolor. Bidraget till särskilda utbildningsinsatser slopas.

Centerpartiet vill se en mer decentraliserad forskningsstruktur. En del av det forskningsarbete som görs vid Arbetslivsinstitutet bör flyttas ut till universitet och högskolor.

Arbetsmarknadsutskottets kommentarer och synpunkter

Den ekonomiska politiken

Utskottet konstaterar att bred enighet råder beträffande den stora betydelsen för tillväxten av ökad sysselsättning och fler arbetade timmar. Frågan lyfts fram som en av de mest centrala i regeringens budgetproposition såväl som i alla partiers ekonomiska motioner.

Utskottet vill påpeka att det inte räcker bara med BNP-tillväxt för att den gemensamma välfärdens finansiering ska säkerställas. Bilden är inte entydig men det finns tecken på att delar av ekonomins utveckling går mot något som kan kallas jobblös tillväxt. Inom exempelvis processindustrin innebär en investering nu regelmässigt ökad produktion men färre arbetstillfällen. Förbättrad finansiering av den gemensamma välfärden fordrar en ökad sys-

selsättning som också motsvaras av ett ökande antal arbetade timmar. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att regeringen betonar att målet med 80 % sysselsättning står fast.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att sysselsättningsmålet inte har nåtts. Regeringens analyser tyder också på att målet inte heller ligger inom omedelbart räckhåll. I regeringens framskrivningar av ekonomin nås målet endast i högtillväxtscenariot och då först 2007. Utskottet vill betona att detta är mycket oroande. Det är utskottets mening att det är angeläget att sysselsättningsmålet nås.

Konjunkturen har förbättrats men arbetsgivare väntar ännu med att anställa. Enligt AMS siffror för september syns ännu ingen tydlig ökning av efterfrågan på arbetskraft. I september anmälades 25 000 nya platser till landets arbetsförmedlingar. Detta är 2 000 färre än i september förra året. Enligt AMS beror detta delvis på osäkerheten om hur ekonomin i kommuner och landsting utvecklas. Även om man ser ett stort personalbehov inom tre till fem år så har kommuner och landsting inte möjlighet att nyanställa för närvarande. Detta sammantaget gör att regeringen räknar med att antalet programplatser måste hållas på i stort sett samma nivå under 2005 som under hösten 2004.

Under 2004 tvingades regeringen i tilläggsbudget begära 7 366 miljoner kronor utöver de medel som föreslogs i budgetpropositionen för 2004. Eftersom nivån på programplatser bedöms behöva ligga på ungefär samma nivå 2005 föreslår regeringen en ökning av arbetsmarknadsavgiften finansierad med en motsvarande sänkning av främst sjukförsäkringsavgiften. Utskottet noterar att denna finansiering förutsätter att kostnaderna för sjukfrånvaro fortsätter minska enligt de bedömningar regeringen gör i budgetpropositionen.

Arbetsmarknadspolitiken står på en etablerad grund som en del av den ekonomiska politiken. Detta gör det viktigt att dess roll som en del i ett större system är preciserad. Utskottet vill påpeka att även om förbättringar gjorts de senaste åren så återstår arbete med att tydligare presentera mål och resultat. Politikens inriktning som den är beskriven i finansplanen och den målhierarki som beskrivs under utgiftsområde 13 är olika. Detta försvårar avgränsning av ansvar, uppdelning mellan mål och medel samt uppföljning.

Arbetsmarknad

De stora besparingarna görs i oppositionens förslag genom förändringar i finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet. I stora drag är de bärande idéerna sänkta ersättningsnivåer, ökad egenfinansiering och nya modeller för att räkna fram den inkomst som ersättningen skall baseras på. Graden av precisering varierar mellan förslagen, men de måste betraktas som skisser snarare än färdiga alternativ till dagens system. Trots

att oppositionens förslag har många gemensamma drag, exempelvis egenfinansieringsgraden, varierar uppgiven besparingseffekt mellan förslagen med 8 miljarder kronor eller 12 % av anslagets storlek. Denna stora skillnad kan bara delvis förklaras med information som ges i motionerna. Några partier preciserar inte om det avser en egenfinansieringsgrad i varje arbetslöshetskassa för sig eller om det avser en egenfinansieringsgrad i hela systemet. Skillnaden mellan alternativen är dramatisk på individnivå. Vidare är de olika modellerna för att beräkna ersättningsgrundande inkomst vagt beskrivna. Gemensamt för modellerna är dock att de ger en lägre ersättningsgrundande inkomst än dagens system.

Utskottet har tidigare i samband med yttranden till finansutskottet diskuterat olika alternativ till finansiering av arbetslöshetsförsäkring och aktivitetsstöd. Utskottet ställer sig lika kritiskt till de nu framförda förslagen som till tidigare förslag.

- Förslagen utgör inte praktiskt tillämpbara alternativ till dagens system.
- Om den enskilde kompenseras genom sänkt inkomstskatt kommer statsbudgetens minskade utgifter att bytas ut mot minskade intäkter. Därmed kommer ett möjligt utrymme för reformer att begränsas.
- Grupper med liten risk för arbetslöshet kommer att avstå från försäkring för att de anser sig inte behöva den.
- Ekonomiskt svaga grupper kommer att avstå från försäkringen för att de inte anser sig ha råd.
- Om försäkringen är obligatorisk kan den mycket väl komma att ses som en skatt och ingen skillnad kommer att upplevas mot dagens system.

Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet föreslår stora minskningar av antalet platser i arbetsmarknadspolitiska program. Utskottet vill påpeka att det finns forskning från exempelvis Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) som tyder på att program har betydelsefulla effekter på arbetsmarknaden. En av dessa är att på lång sikt öka arbetskraftsutbudet. Människor stannar kvar i arbetskraften även under längre tider av arbetslöshet. Arbetskraft finns då att tillgå när konjunkturen vänder. På så sätt klarades högkonjunkturen 1997 och kommande år av utan lönedriven inflation. Detta är ett av de viktigaste motiven att bedriva aktiv arbetsmarknadspolitik. I nuvarande läge i konjunkturcykeln vore det enligt utskottets mening oklokt att minska antalet programplatser. Förslag med denna inriktning avvisas av utskottet.

Enligt AMS statistik har den öppna arbetslösheten sjunkit de senaste månaderna, i huvudsak beroende på att fler beretts plats i arbetsmarknadspolitiska program. 5,0 % av arbetskraften eller 224 000 personer var öppet

arbetslösa i september. 2,7 % av arbetskraften eller 121 000 personer deltog i september i program. Detta är 39 000 fler än för ett år sedan och den högsta septembersiffran sedan 1999.

Utskottet noterar att regeringens insatser gentemot svaga grupper har givit resultat. Antalet långtidsarbetslösa var enligt AMS 51 000 personer i september, 3 000 färre än i september 2003. Utskottet ser med tillfredsställelse på att Arbetsmarknadsverket (AMV) har lyckats väl med att uppnå målet om halvering av långtidsarbetslösheten bland ungdomar. 2 500 ungdomar var långtidsarbetslösa i september 2004 jämfört med 8 000 i september 2003.

Regeringen har i enlighet med riksdagens beslut genomfört en kraftfull satsning på arbetsmarknadspolitiken under 2004. 7 366 miljoner kronor tillfördes utgiftsområde 13 i tilläggsbudget 1 under våren. Utskottet ser med tillfredsställelse på att regeringen föreslår att satsningen på arbetsmarknadspolitiken skall fortsätta under 2005. Satsningen ligger också i linje med utskottets ställningstagande i fjolårets betänkande med anledning av budgetpropositionen. Regeringens förslag innebär att man planerar att på ett konsekvent sätt driva en aktiv arbetsmarknadspolitik även under det kommande året. De som nyligen blivit arbetslösa kommer att ges möjligheter att utveckla sin kompetens. De som varit arbetslösa länge kommer att ha tillgång till motivationshöjande insatser för att inte lämna arbetskraften. Utskottet anser att detta är en riktig politik.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens förslag om ramen för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad ska godtas.

Arbetsliv

Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet har föreslagit stora nedskärningar av myndigheternas förvaltningsanslag på arbetslivsområdet. Utskottet anser att de myndigheter som skulle beröras av nedskärningar och nedläggningar utgör en del av förklaringen till att Sverige vid internationella jämförelser har låga siffror för de klassiska kroppsliga arbetsskadorna. Omställning pågår för att hantera de ökande psykosociala arbetsmiljöproblemen. Det finns all anledning att tro att myndigheterna kommer att spela en stor roll även i detta arbete. Utskottet avvisar därför förslag till drastiska besparingar och nedläggningar.

Moderaterna föreslår att fyra ombudsmän mot diskriminering slås ihop till en myndighet. Som utskottet tidigare framhållit arbetar en parlamentarisk kommitté (dir. 2002:11) som ska utreda hur den svenska diskrimineringslagstiftningen ska se ut i fråga om diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning och ålder. Resultat kommer att presenteras under hösten 2005. Utskottet vill inte föregripa utredningens resultat och avvisar därför förslaget.

Inom arbetslivsområdet har arbetsmarknadens parter huvudrollerna. Politiken sätter upp ett ramverk. Detta gör att det är svårt att göra omedelbara kopplingar mellan förd politik och utfall. Inom arbetslivspolitikens tre verksamhetsområden är det förhållandevis oproblematiskt att redovisa resultatindikatorer för två; arbetsmiljö och lönebildning. För det tredje verksamhetsområdet arbetsrätt har en undersökning initierad av regeringen visat att det är svårt att på ett meningsfullt sätt redovisa en heltäckande uppsättning resultatindikatorer. Mot denna bakgrund anser utskottet att den redovisning i form av resultatindikatorer som regeringen presenterar för närvarande är tillräcklig.

Utskottet delar regeringens slutsats att lönebildningen sedan slutet av 1990-talet fungerar relativt väl. Löneökningarna ligger fortfarande något över, men närmar sig nivåerna inom euroområdet och USA. De i Sverige något högre löneökningarna har kunnat kompenseras genom en produktivitetsutveckling som legat över konkurrentländernas. Utskottet menar dock att det är realistiskt att svensk produktivitet ständigt ska utvecklas bättre än den gör i jämförbara länder. Därför är det viktigt att arbetsmarknadens parter tar ett fortsatt stort ansvar för att löneökningarna ligger på en nivå som inte urholkar svensk konkurrenskraft på lång sikt.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens förslag om ramen för utgiftsområde 14 Arbetsliv ska godtas.

Stockholm den 21 oktober 2004

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Margareta Andersson (c), Anders G Högmark (m), Tina Acketoft (fp), Christer Skoog (s), Sonja Fransson (s), Stefan Attefall (kd), Camilla Sköld Jansson (v), Cinnika Beiming (s), Patrik Norinder (m), Lars Lilja (s), Carl B Hamilton (fp), Ann-Marie Fagerström (s), Henrik Westman (m), Britta Lejon (s), Ulf Holm (mp) och Luciano Astudillo (s).

Avvikande meningar

1. Utvecklingen på arbetsmarknaden m.m. (m, fp, kd, c)

av Margareta Andersson (c), Anders G Högmark (m), Tina Acketoft (fp), Stefan Attefall (kd), Patrik Norinder (m), Carl B Hamilton (fp) och Henrik Westman (m) som anför följande.

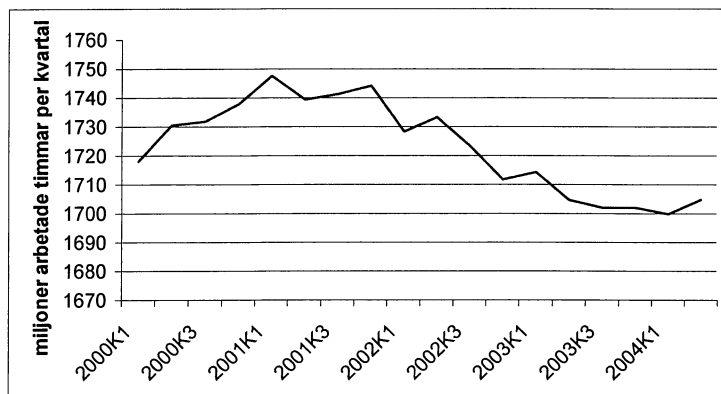
En central punkt i svensk politik sedan demokratin infördes har varit frågor kring sysselsättningen, arbetslösheten och arbetsmarknadspolitiken. Trots en hygglig allmänekonomisk utveckling i Sverige under senare år har vänsterkartellen s, v och mp misslyckats på detta centrala politikområde. Efter det att Socialdemokraterna nu i mer än tio år suttit vid makten är det arbetstid motsvarande mer än en miljon personer i arbetsför ålder som under en normal arbetsdag inte utförs på grund av sjukskrivning, förtidspensioneringar eller arbetslöshet. Något trendbrott, eller trovärdiga motåtgärder, syns inte till.

Ett lands välbefinnande kan som bekant bara ökas genom mer arbete och ett effektivare arbete. Sedan länge bryter Socialdemokraterna och dess samarbetspartier mot denna grundläggande regel; arbetslinjen. Ju mer arbete som utförs i Sverige, desto mer resurser skapas för både privat konsumtion och offentligt finansierad välfärd.

När arbetsmarknadsfrågor diskuteras ska man lägga märke till att Sverige är, jämfört med många länder, just nu gynnat av demografin. Nästan 60 % av vår befolkning befinner sig i arbetsför ålder mellan 20 och 64 år. Men det är bara knappt 40 % av befolkningen som arbetar. I början av 1990-talet arbetade befolkningen i arbetsför ålder mellan 24 och 25 timmar i veckan i genomsnitt. År 2003 hade den genomsnittliga arbetsveckan minskat till 22 timmar. Figuren visar utvecklingen av antalet arbetade timmar under de senaste åren.

Arbetade timmar per kvartal 2000 – 2004

Källa: SCB, nationalräkenskaperna

Det minskande antalet arbetade timmar blir ännu mer oroande med tanke på att den andel av befolkningen som befinner sig i arbetsför ålder snart börjar minska. Demografin slår om till en ekonomisk nackdel. Under de närmaste 25 åren kommer personer i arbetsför ålder att minska från 59 % av befolkningen till 54 %.

Efter tio år med Socialdemokraterna vid makten kan vi konstatera att inga av de mål som sattes upp har uppnåtts. Regeringen har nu erkänt att man misslyckats med att nå sitt mål att 80 % av befolkningen mellan 20 och 64 år ska vara reguljärt sysselsatt 2004. Enligt SCB:s officiella statistik är den reguljära sysselsättningsgraden i åldersgruppen 20 till 64 år 77,0 % 2004, vilket betyder att regeringens mål underskrids med cirka 158 000 personer. Enligt KI:s beräkningar väntas sysselsättningen minska ytterligare under 2005. Målet om 4 % öppen arbetslöshet har också i praktiken övergetts. I augusti 2004 var antalet öppet arbetslösa 248 000 personer eller 5,5 % av arbetskraften. Ohälsomålet (halverat antal dagar med sjukpenning till år 2008 samtidigt som antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar i snitt åren 2003 – 2007 ska vara lägre än 2002) kommer inte heller att nås. De totala kostnaderna för sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning fortsätter att öka. Målet om halverat antal socialbidragstagare fram till 2004 uppfylls inte heller. För att uppnå målet krävs en ytterligare minskning med minst 20 000 bidragsmottagare, i form av helårsekvivalenter. Den vikande sysselsättningen kommer inte att underlätta att målet nås.

Runt om i vårt land undrar många vad som har hänt med Sverige. Samtidigt som regeringen säger att det går bra, är bristerna i det svenska välfärdssamhället uppenbara för många. Inom arbetsmarknadspolitiken är det särskilt tydligt att Sverige behöver ny politik och ett nytt ledarskap. Våra partier är fast beslutna att vara ett sådant alternativ till den sittande vänsterkartellen att väljarna 2006 röstar fram ett regimskifte.

Målet för vår samverkan, som nu går in i ett nytt och fördjupat skede, "Allians för Sverige", är att med respekt för de ingående partiernas särarter skapa en politik som leder till högre sysselsättning och som är trovärdig för väljarna.

Vi vill i detta sammanhang speciellt lyfta fram tre viktiga exempel på felaktig politik som förs av regeringen och dess samarbetspartier:

- antalet arbetade timmar är för lågt i vårt land
- den ineffektiva myndighetsstrukturen inom arbetsmarknadspolitiken
- det havererade individuella kompetenssparandet

Om antalet arbetade timmar

Enligt bl. a. SCB:s Arbetskraftsundersökning för andra kvartalet 2004 är det för närvarande drygt 800 000 helårsarbetskrafter som uteblir i Sverige på grund av sjukskrivning samt aktivitets- och sjukersättning (förtidspension). Därtill ska läggas de ca 250 000 öppet arbetslösa, de drygt 100 000 som deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt de drygt 270 000 undersysselsatta personer som uppger att de vill arbeta mer men inte kan av arbetsmarknadsskäl.

Den skenande sjukfrånvaron avspeglar också att endast ca 70 % av befolkningen i åldern 20 – 64 år faktiskt befinner sig *i arbete*, medan ca 8 % i samma grupp är frånvarande på grund av sjukdom. Som sysselsatt räknas i den officiella statistiken både den som faktiskt arbetar och den som är tillfälligt frånvarande från arbetet.

Det är sammantaget fråga om extremt stora resurser som går förlorade. Det medför också förlorad självkänsla för de arbetslösa, undersysselsatta och/eller latent arbetssökande. Därtill kommer den allvarliga samhällsekonomiska effekt som uppstår när arbetskraft motsvarande ca 800 000 personer går förlorad på grund av sjukskrivning eller förtidspension. Detta skapar en brist på arbetskraft – massarbetslösheten till trots. Härigenom försvåras möjligheterna att bemästra den svenska löneinflationen. Den ligger redan trendmässigt ca 1 procentenhet över löneutvecklingen i våra viktigaste konkurrentländer. Om Riksbanken till följd av löneinflationen tvingas höja räntan bidrar det till att hämma eller till och med kväva en eventuell konjunkturförbättring i sin linda.

Mot bakgrund av de för få arbetade timmarna är det märkligt att regeringen fr.o.m. 2005 satsar 1 550 miljoner kronor på att göra ytterligare 12 000 svenskar till bidragstagare under ett år. Försök med s.k. friår har pågått i tolv kommuner sedan 2002 och har enligt utvärderingarna misslyckats. De friårslediga har i huvudsak använt tiden till en förlängd semester och vikarierna har i huvudsak varit personer som redan hade en fast förankring på arbetsmarknaden eller t.o.m på den arbetsplats där de blev

vikarier. I stället för att avsluta friårsförsöket den 31 december 2004 som ursprungligen var tänkt väljer regeringen att utvidga och permanenta satsningen. Mot denna bakgrund anser vi att utvidgning och permanentning av friåret är en orimlig reform.

Om den ineffektiva myndighetsstrukturen

Omkring 10 000 personer arbetar inom AMV, dvs. på Arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar. Förvaltningsanslaget för AMV föreslås av regeringen 2005 uppgå till 4 800 miljoner kronor.

Dessa medel används inte effektivt. Rapport efter rapport visar att de arbetsmarknadspolitiska program som AMV driver inte leder till minskad arbetslöshet eller ökad sysselsättning. Allt för ofta rör det sig om kurser av låg kvalitet i allmänna ämnen i stället för genuin kompetenshöjning.

Det finns därför starka motiv för en grundlig översyn av AMV:s totala organisation. En sådan översyn bör leda till en ny organisation som bättre förmår vara ett instrument och stöd för de förändringar vi översiktligt redovisat.

Det viktiga är att den ansvariga myndigheten blir mer effektiv och tydligare målstyrd jämfört med dagens AMV. Den internationella forskningen, liksom vår nationella utvärderingsverksamhet vid främst Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), betonar en effektivare förmedlingsverksamhet som närmast avgörande för framgång i arbetsmarknadspolitiken och underkänner den traditionella uppdelningen av verksamheten i "passiva" och "aktiva" åtgärder. Det krävs sålunda nytänkande, baserat på dessa kunskapskällor, som måste få större påverkan på den framtida politiken än i dag. När detta väl är sagt, och återspeglas i beslut, bör myndigheten få större möjligheter att inom ramen för riksdagsbeslut och regleringsbrev själv bedöma hur resurserna bäst ska fördelas t.ex. mellan förmedlingsverksamhet, utbildningsåtgärder och lönekostnadssubventioner.

Vi föreslår att myndigheten regelbundet ska redovisa hur sammansättningen av fattade beslut främjar uppsatta mål för verksamheten. IFAU bör få en viktigare roll än i dagens system och dess rapporter bör få ett större genomslag.

Om det havererade individuella kompetenssparandet

I ett samhälle starkt präglad av förändringar och snabb kunskapsutveckling kommer det livslånga lärandet att bli allt viktigare. Det är rimligt att tro att just denna kontinuerliga utveckling av arbetstagarnas kunskaper och kompetens i allt högre grad kommer att vara den främsta nyckeln till inträde på framtidens arbetsmarknad. Detta livslånga lärande kommer med stor sannolikhet att vara den enskilt viktigaste faktorn för en rimlig trygghet på den

framtida arbetsmarknaden. Detta gäller både för att kunna få behålla sitt arbete i takt med att detta utvecklas och för att ha förutsättningar att byta arbetsplats och arbetsgivare om man av olika skäl skulle önska det. Detta senare innebär ett stort mått av frihet för den enskilde, vilket rimligtvis borde innebära större välbefinnande och trivsel. Troligen skulle detta också avsätta spår i lägre ohälsotal och därmed innebära såväl stora individuella välfärdsvinster som betydande samhällsekonomiska besparingar.

Kompetensutveckling är därför en fråga som har strategisk betydelse för varje individ och för hela samhället. Trots detta har regeringen misskött frågan under ett antal år. Nödvändiga och utlovade reformer har gång på gång skjutits på framtiden. Till sist kom en proposition den 11 april 2002 från regeringen, en halvmesyr. Den innehöll inga lagförslag om kompetensutveckling utan endast knapphändiga riktlinjer. Ett komplett förslag utlovades till hösten 2002 för att systemet skulle kunna träda i kraft den 1 juli 2003. Men någon sådan proposition kom aldrig.

Det var inte bara den borgerliga oppositionen som kritiserade propositionen från 2002 som ett slarvigt verk och en halvmesyr. Lagrådet framförde skarp kritik. ”Lagrådet riktar stark kritik mot metoden att dela upp en och samma lagreform i två separata lagstiftningsärenden och menar att samtliga lagbestämmelser bör granskas och bli föremål för riksdagens beslut i ett sammanhang.”

Det framgår nu av budgetpropositionen att förslaget är skrotat. Detta utgör ett uppseendeväckande löftesbrott och svek. Regeringen och samarbetspartiernas hantering av denna fråga förtjänar stark kritik. Det är vår gemensamma uppfattning att regeringen och dess samarbetspartier visar bristande respekt för demokratin genom sin hantering av frågan om ett individuellt kompetenssparande.

Det är rimligt att regeringen och samarbetspartierna infriar sina löften och att regeringen återkommer till riksdagen med ett nytt förslag. Systemet bör bygga på en möjlighet för fysiska personer att med skattemässig verkan göra insättningar på individuella kompetenssparkonton. Det bör inte bara gälla för anställda, utan det är också viktigt att egenföretagare ges möjlighet att kompetensspara. Avkastningen på sparandet bör inte beskattas som kapitalinkomst, som regeringen tidigare har föreslagit. I stället bör den skattemässigt kunna likställas med vad som gäller för det individuella pensionssparandet.

Avslutningsvis betonar vi att vår vision är ett Sverige som är öppet för förändringar men samtidigt präglas av sammanhållning och trygghet i förändringen. Våra partier står för delvis skilda traditioner, men vi förenas av gemensamma värderingar:

Arbetets värde ska återupprättas, det ska löna sig bättre att arbeta och fler ska ges möjlighet att försörja sig på eget arbete.

2. Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m) som anför följande.

Utgiftsområde 13

Vi moderater föreslår att ramen för utgiftsområde 13 anpassas nedåt i förhållande till regeringens förslag med 10 754 miljoner kronor för 2005, 10 035 miljoner kronor för 2006 och 10 035 miljoner kronor för 2007.

En väl fungerande arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik i vid mening är viktig för att säkerställa att de människor som drabbas av arbetslöshet snabbt ska återgå i arbete och inte fastna i ett långvarigt bidragsberoende. Ur ett mänskligt perspektiv är det utanförskap som många hamnar i när de står utanför arbetsmarknaden oförsvarligt. Det är både ett slöseri med samhällets resurser och en bristande respekt för människors värde att inte allas förmågor tas till vara.

Moderaterna vill skapa ett samhällsklimat som uppmuntrar arbete, kreativitet, skapande och kunskapssökande. På så sätt skapas nya arbetstillfällen och människor kan åter komma i arbete. Det ska finnas möjligheter för den enskilde individen att forma sin egen tillvaro och förbättra sin livssituation efter egen förmåga. Vi vill med vår politik skapa de förutsättningar som krävs för att arbetsmarknaden ska vara flexibel och svara mot de behov som enskilda individer och företag har. Under dessa förutsättningar kan produktionen och tillväxten bli högre samtidigt som inflationen hålls i schack.

Kvaliteten på de arbetsmarknadspolitiska insatserna måste påtagligt förbättras. "Matchningen", dvs. möten mellan de arbetssökande och potentiell arbetsgivare måste utvecklas och effektiviseras. Flera aktörer behövs på denna marknad för att säkerställa denna önskvärda utveckling. Genom dessa åtgärder skulle med stor sannolikhet människor snabbt komma in på arbetsmarknaden och då kunna försörja sig själva och genom att betala skatt bidra till nödvändiga gemensamma utgifter. Den allt mer oroande utvecklingen att allt färre försörjer allt fler skulle brytas, vilket är en förutsättning för att säkerställa ett framtida välstånd.

Vi föreslår att ersättningsnivån i arbetslöshetsersättningen sänks 5 procentenheter de första 100 dagarna och med ytterligare 10 procentenheter under de resterande 200 dagarna. Vi föreslår att den bortre parentesen tillåts verka. Detta får dock inga budgeteffekter eftersom vi föreslår att medlen används till att finansiera en ny typ av aktivitetsgaranti.

Vi avvisar också regeringens förslag om ytterligare 20 000 platser i åtgärder i nu aktuellt konjunkturläge. Dessa platser belastar statsbudgeten med 1,3 miljarder kronor, medan kostnaden är 1,8 miljarder kronor enligt budgetpropositionen. Differensen däremellan är 500 miljoner kronor, vilket utgörs av en skattekreditering hos kommunerna. Vi motsätter oss också på principiella grunder att arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan ökas utan att detta belastar utgiftssidan. Genom att regeringen finansierar åtgärder med minskade intäkter kringgås på ett ej önskvärt sätt det av riksdagen beslutade budgettaket.

Utgiftsområde 14

Vi föreslår att ramen för utgiftsområde 14 anpassas nedåt i förhållande till regeringens förslag med 36 miljoner kronor för 2005, 33 miljoner kronor för 2006 och 33 miljoner kronor för 2007.

Vi föreslår en annan myndighetsstruktur än regeringen under utgiftsområde 14 som underlättar att föra en kraftfull och samlad politik mot all form av diskriminering i samhället. Vi förordar en enhetlig lagstiftning och samordning av rättsväsendets insatser inom diskrimineringsområdet. Jämställdhetsombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning läggs samman med Ombudsmannen mot etnisk diskriminering och Handikappombudsmannen till en gemensam myndighet; Ombudsmannen mot diskriminering.

3. Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv (fp)

av Tina Acketoft (fp) och Carl B Hamilton (fp) som anför följande.

Utgiftsområde 13

Folkpartiet föreslår att ramen för utgiftsområde 13 anpassas nedåt i förhållande till regeringens förslag med 17 900 miljoner kronor för 2005, 17 600 miljoner kronor för 2006 och 18 200 miljoner kronor för 2007. På annat håll i vårt budgetförslag (se tabell 8 i fp:s ekonomisk-politiska motion) finns ett motsvarande avdrag på inbetalad skatt krona för krona som håller den enskilde skadeslös. Fördelen med vår konstruktion, jämfört med regeringens, är att kostnaden syns för den enskilde samt att skattekillen mellan privat och offentlig kostnad minskar och därmed även den betydande samhällsekonomiska ineffektivitet som beskattningen medför.

Under Socialdemokraternas tid vid makten har sysselsättningsmålet, att 80 % av befolkningen i arbetsför ålder ska ha ett reguljärt arbete år 2004, inte uppfyllts. Detta är särskilt anmärkningsvärt med tanke på den starka konjunkturen i slutet av 1990-talet. Sedan dess har läget på arbetsmarknaden

blivit sämre. I dag är 77 % av den arbetsföra befolkningen sysselsatt, dvs. 170 000 personer färre än regeringens mål. Hela 350 000 personer är öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadsåtgärder. Regeringen expanderar nu arbetsmarknadspolitikens åtgärder kraftigt i en uppåtgående konjunktur utan någon högre ambition, förefaller det, än att på så sätt söka maskera den öppna arbetslösheten, men inte att lösa de underliggande problemen på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildningar, ungdomspraktik och andra åtgärder som prövats tidigare expanderar, trots att de dessvärre visat sig vara nästan helt verkningslösa i att hjälpa människor till arbete.

Folkpartiet föreslår högre anslag till insatser för arbetshandikappade.

Vi anslår medel till 30 000 instegsjobb för främst arbetslösa ungdomar.

Arbetslöshetsförsäkringen föreslår vi reformeras så att egenavgiften blir högre och de offentliga utgifterna lägre. Den enskilde kompenseras genom sänkt skatt krona för krona. Ersättningen vid arbetslöshet sänks efter 300 dagar och omvandlas, för dem som inte skulle erbjudas plats i fp:s jobb- och utvecklingsgaranti, till en fast ersättning efter 600 dagars arbetslöshet. Denna jobb- och utvecklingsgaranti är avsedd som en extra hjälp efter 600 dagar för att få fäste på arbetsmarknaden. De som erbjuds denna garanti, men väljer att inte utnyttja den, kan dock inte räkna med någon fortsatt ersättning från det offentliga. Vi förutser att personer med fp:s förslag om dels instegsjobb, dels en jobb- och utvecklingsgaranti inte bör hamna utanför arbetslivet, om de inte själva väljer så.

Utgiftsområde 14

Folkpartiet föreslår att ramen för utgiftsområde 14 anpassas nedåt i förhållande till regeringens förslag med 285 miljoner kronor för 2005, 385 miljoner kronor för 2006 och 456 miljoner kronor för 2007.

Vi föreslår att ett sparbeting läggs på Arbetsmiljöverket och på anslaget till särskilda utbildningsinsatser. Vi vill stryka anslaget till Arbetslivsinstitutet och föra över större delen av dess forskningsanslag till högkvalitativa forskningsmiljöer vid universiteten, och genom anslag från forskningsråd och forskningsstiftelser.

4. Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv (kd)

av Stefan Attefall (kd) som anför följande.

Utgiftsområde 13

Vi kristdemokrater föreslår att ramen för utgiftsområde 13 anpassas nedåt i förhållande till regeringens förslag med 11 445 miljoner kronor för 2005, 12 845 miljoner kronor för 2006 och 13 385 miljoner kronor för 2007.

En viktig strukturreform för bl. a. en bättre lönebildning är ökad självfinansieringsgrad i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Arbetslöshetens kostnader synliggörs genom en högre avgift för arbetslöshetsförsäkringen. Den enskilde kompenseras genom sänkt inkomstskatt. Kristdemokraternas förslag innebär att anslaget till detta utgiftsområde kan minska kraftigt.

Det är vidare nödvändigt att förändra nuvarande regelverk för arbetslöshetsförsäkringen för att undanröja sådant som hindrar människor från att ta de jobb som ändå finns och erbjuds. I dag förlorar den arbetslöse i vissa lägen ekonomiskt, eller vinner väldigt lite, på att ta ett ledigt jobb jämfört med att uppbära arbetslöshetsersättning i kombination med övriga bidragssystem.

Vi föreslår vidare att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen, liksom när det gäller sjuk- och föräldraförsäkringen, i princip bör grunda sig på de inkomster man faktiskt haft och betalat avgifter på, inte på den inkomst man har när man blir arbetslös. Vi föreslår inga förändringar vad gäller golv och tak i arbetslöshetsförsäkringen.

Kristdemokraternas samlade förslag om ökade resurser för fler tjänster inom bl.a. vård, omsorg och skola samt företags- och tillväxtfrämjande åtgärder tillsammans med sänkt skatt för hushållstjänster beräknas också leda till att trycket på arbetslöshetsersättningen och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kan minska något.

Genom att släppa in fler aktörer på arbetsmarknadspolitikens område ökar mångfalden och valfriheten för arbetslösa. AMS avvecklas och en ny myndighet inrättas. Med konkurrens ökar kvaliteten på arbetsmarknadsåtgärderna. Erfarenheterna från bl.a. Australien visar hur en sådan arbetsmarknadspolitik snabbare kan hjälpa de arbetslösa ut i arbetslivet och därmed sänka kostnaderna kraftigt.

Vi avvisar särskilda medel till friår. Denna åtgärd kan i begränsad form genomföras inom befintliga ramar och ska strikt inriktas på långtidsarbetslösa.

Utgiftsområde 14

Vi kristdemokrater föreslår att ramen för utgiftsområde 14 anpassas nedåt i förhållande till regeringens förslag med 253 miljoner kronor för 2005, 309 miljoner kronor för 2006 och 520 miljoner kronor för 2007.

Kristdemokraterna föreslår besparingar på Arbetsmiljöverket. Arbetslivsinstitutet bör avvecklas under en treårsperiod. Den väsentliga forskning som institutet bedriver bör kunna administreras och samordnas av Arbetsmiljöverket medan forskningen bedrivs på högskolor och andra institut. De bidrag till särskilda utbildningsinsatser som Arbetslivsinstitutet fördelar till arbetsmarknadens parter bör avskaffas från och med 2006. Vissa myndighetsbesparingar bör också kunna göras.

5. Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv (c)

av Margareta Andersson (c) som anför följande.

Utgiftsområde 13

Centerpartiets politik utgår från människan och vars och ens ansvar för sig själv och andra. För Centerpartiet är det centralt att besluten fattas så nära människan som möjligt, det gäller inte minst i arbetsmarknadspolitik. Dagens arbetsmarknadspolitik ligger långt borta från den vision som Centerpartiet har. Det måste alltid löna sig att arbeta, och det behövs starkare drivkrafter för att få fler människor i arbete. Sverige behöver allt mindre av centralisering och allt mer av ett system där makt, beslut och resurser ligger nära de människor som berörs.

Det måste bli enklare för företag att anställa. Centerpartiet vill föra arbetsmarknadspolitik i rätt riktning så att vi får mindre av centraliserade beslut och mer av en individualiserad arbetsmarknadspolitik. Ett viktigt steg för att bryta centralstyrningen är bl. a. att länsarbetsnämnder, arbetsförmedlingar och ytterst den arbetssökande ges mer makt och möjlighet att påverka. Besluten och resurserna ska finnas där kunskapen om de lokala förhållandena finns.

Centerpartiet föreslår en satsning på lönebidrag på 500 miljoner kronor, vilket beräknas ge 5 000 fler arbetstillfällen. Vi föreslår att arbetsmarknadsutbildningar utan bevisad effekt dras in. Vi föreslår vidare att ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen blir 70 % för dem som ej har försörjningsbörda och 80 % för dem som har försörjningsbörda. Dessutom tillämpas en historisk beräkning av den inkomst som ligger till grund för arbetslöshetsförsäkringen samt en ökad egenfinansiering.

Vi centerpartister föreslår att ramen för utgiftsområde 13 anpassas nedåt i förhållande till regeringens förslag med 19 010 miljoner kronor för 2005, 18 460 miljoner kronor för 2006 och 18 460 miljoner kronor för 2007.

Utgiftsområde 14

Centerpartiet vill satsa på en decentraliserad arbetslivsforskning. Det är viktigt att bygga upp livskraftiga forskningsmiljöer runt om i landet. Därför bör en del av det forskningsarbete som i dag görs på Arbetslivsinstitutet finnas ute på landets universitet och högskolor. Vi sparar 280 miljoner kronor på anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet för att i stället använda medlen i andra forskningsmiljöer.

BILAGA 15

Bostadsutskottets yttrande 2004/05:BoU1y

Ram för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett berörda utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2004/05:1 Budgetpropositionen för 2005 (volym 1) i vad avser bl.a. utgifternas fördelning på utgiftsområden jämte motioner.

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande förslagen i budgetpropositionen och motstående motioner vad avser ramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Vidare behandlas ett förslag i propositionen om stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen och motstående motionsförslag.

Utskottet överlämnar med detta yttrande även ett motionsyrkande till finansutskottet för vidare beredning. Det gäller Centerpartiets partimotion 2004/05:Bo235 yrkande 6 som närmast får ses som en specificering av partiets förslag om preliminär utgiftsfördelning avseende budgetåret 2006.

Sammanfattning

Bostadsutskottet tillstyrker att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2005 fastställs till den nivå som regeringen föreslagit. Utskottet anser att riksdagen även bör godkänna förslaget om preliminär ram för 2006 som riktlinje för regeringens budgetarbete samt beräkningen av ram för utgiftsområdet för 2007. Motstående motionsförslag i dessa delar avstyrks.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen och avslår motstående motionsförslag.

Avvikande meningar, m, fp, kd respektive c, har avgivits till förmån för förslagen till medelstilldelning avseende utgiftsområde 18 i respektive partimotion. I fråga om utskottets ställningstagande till stödet för investeringar i källsorteringsutrymmen har en avvikande mening (m, fp, kd, c) samt ett särskilt yttrande (m, fp, c) avgivits.

Utskottets överväganden

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgiftsområde 18 omfattar anslag inom politikområdena Bostadspolitik, Regional samhällsorganisation och Ekonomisk familjepolitik.

Regeringen föreslår (punkt 9, tabell 6.5) att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2005 skall fastställas till 9 139 412 000 kr. Riksdagen föreslås vidare godkänna en preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för budgetåret 2006 som riktlinje för regeringens budgetarbete samt en beräkning av utgifter på utgiftsområden för 2007 (punkt 11 och 12, tabell 6.5). För utgiftsområde 18 innebär förslagen en ram om 9 521 miljoner kronor år 2006 och 9 213 miljoner kronor år 2007.

Den föreslagna ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2005 är 324 miljoner kronor högre jämfört med anvisade medel för innevarande budgetår. Detta beror enligt propositionen på ökade räntebidrag, på en ökad avsättning till Statens bostadskreditnämnds garantiverksamhet samt på pris- och löneomräkning. I jämförelse med beräknade anslagsmedel för 2005 enligt vårpropositionen ökar ramen med 30 miljoner kronor, huvudsakligen till följd av införandet av ett hissbidrag. Den beräknade ramen för 2007 ökar med 73 miljoner kronor i jämförelse med den föreslagna ramen för 2005. Detta förklaras huvudsakligen med att antalet ärenden med räntebidrag ökar.

Förslag om andra nivåer för ramen för utgiftsområde 18 läggs fram i partimotioner av m, fp, kd respektive c.

Moderata samlingspartiet föreslår i sin partimotion 2004/05:Fi231 yrkande 6 att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2005 skall fastställas till ett belopp som är 6 200 miljoner kronor lägre än regeringsförslaget. För budgetåren 2006 och 2007 föreslås i motionens yrkande 7 en ram som uppgår till belopp som är 6 703 respektive 6 325 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat. Inriktningen på ramförslaget är enligt motionen att bostadsmarknaden skall normaliseras så att samtliga subventioner och särlösningar kan avskaffas. En sänkt fastighetsskatt för flerfamiljshus möjliggör avskaffande av räntebidragen. Bostadsbidragen ersätts med ett extra barnbidrag per barn till ensamstående föräldrar och studerande med barn. Ett flertal andra anslag avskaffas eller reduceras. Det gäller anslagen för Boverket, stödet till fukt- och mögelskador respektive radonsanering, Byggekostnadsforum, investeringsbidrag till nybyggnad av hyresbostäder, Statens bostadsnämnd, omstruktureringsbidraget till kommunala bostadsbolag, bidrag till hissinstallationer, ungdomssamordnare samt anslaget för länsstyrelserna.

I Folkpartiets partimotion 2004/05:Fi232 yrkande 8 föreslås att ramen för budgetåret 2005 bestäms till ett belopp som är 838 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit. Enligt yrkande 9 bör utgifterna inom utgiftsområde 18 beräknas till ett belopp som är 890 miljoner kronor lägre än

regeringsförslaget för budgetåret 2006 och 260 miljoner kronor lägre för budgetåret 2007. Ramförslaget utgår enligt motionen från behovet att lägga om den nuvarande subventionsbaserade bostadspolitik. Åtgärder för att sänka produktionskostnaderna, skattelättnader och andra åtgärder möjliggör anslagsminskningar för Boverket, stödet till radonsanering, Byggekostnadsforum, stödet till omstrukturering av kommunala bostadsbolag samt en avveckling av anslagen till investeringsbidrag till hyresbostäder, hissbidrag och ungdomssamordnare. Åtgärder mot fusk möjliggör en viss anslagsminskning för bostadsbidragen. Ett anslag för bl.a. internationellt samarbete föreslås bli inrättat.

Kristdemokraterna föreslår i sin partimotion 2004/05:Fi233 en minskning av ramen med 179 miljoner kronor vad gäller år 2005 (yrkande 5). För budgetåren 2006 och 2007 föreslås att utgifterna beräknas till belopp som är 772 respektive 679 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat (yrkande 7). Besparingar kan enligt motionen göras inom utgiftsområdet genom att samtidigt bl.a. sänka skattetrycket på bostadssektorn. Ramförslaget utgår från anslagsminskningar för Boverket, räntebidragen, Lantmäteriverket, investeringsbidrag till hyresbostäder, Statens bostadsnämnd och länsstyrelserna. Vidare föreslås att anslagen för Byggekostnadsforum, omstruktureringsbidrag till kommunala bostadsbolag och hissbidraget avvecklas. Ramen är beräknad för att möjliggöra höjt anslag till bostadsbidrag och nya anslag för stöd till kommuner med bostadsöverskott, till ett nytt bidrag för studentbostäder samt till ett forum för äldres boende.

Förslagen för utgiftsområde 18 i Centerpartiets partimotion 2004/05:Fi234 yrkande 3 innebär att ramen bestäms till ett belopp som är 978 miljoner kronor lägre än regeringsförslaget för 2005 och beräknas till belopp som är 1 028 respektive 442 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat för budgetåren 2006 och 2007. Ramen begränsas genom sänkta anslag till myndigheter och slopade investeringsbidrag till hyresbostäder. Medel föreslås bli avsatta för ett investeringsbidrag för studentbostäder. Av motionen framgår att begränsningen av ramen även kan uppnås genom minskade bostadsbidrag till följd av den skattereform som Centerpartiet föreslår.

Utskottet överlämnar med detta yttrande även ett motionsyrkande till finansutskottet för vidare beredning. Det gäller Centerpartiets partimotion 2004/05:Bo235 yrkande 6 som närmast får ses som en specificering av partiets budgetförslag avseende 2006. Yrkandet innebär att riksdagen skall besluta att fr.o.m. 2006 årligen avsätta 500 miljoner kronor till en avdragsrätt för direkta insatser i form av ombyggnad och underhåll i byggnader.

De ovan beskrivna förslagen i budgetpropositionen och i partimotionerna om ramar för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande åren 2005–2007 kan sammanfattas i nedanstående tabell.

Tabell: Förslag om ram för utgiftsområde 18.

Förslagen i partimotionerna redovisas som avvikelse från regeringens förslag.

Beloppen anges avrundade till miljoner kronor.

	2005	2006	2007
Regeringen	9 139	9 521	9 213
m	-6 200	-6 703	-6 325
fp	-838	-890	-260
kd	-179	-772	-679
c	-978	-1 028	-442

Bostadsutskottet vill vad gäller förslagen om ramen för utgiftsområde 18 anföra följande.

Bostadsutskottets beredningsområde omfattar bl.a. bostadspolitiska frågor i vid bemärkelse och frågor om den regionala samhällsorganisationen. En rad av de frågor som bereds har stor betydelse både för utvecklingen av samhällsekonomin och för strävandena efter en långsiktigt hållbar utveckling av vår livsmiljö.

Målet för bostadspolitiken är att alla skall ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Inom utgiftsområde 18 finns anslag för ett flertal verksamheter och stödformer som har stor betydelse för människors vardagsliv och för samhällsutvecklingen i stort. Det är därför nödvändigt att ramen för utgiftsområdet ges en tillräcklig omfattning så att pågående insatser kan fullföljas enligt planerna och så att även utrymme finns för vissa nya satsningar på bl.a. det bostadspolitiska området.

Inom utgiftsområdet finansieras ett antal stöd inriktade både på produktion av nya bostäder och på att hålla nere boendekostnaderna för ekonomiskt svagare hushåll. Bostadsbidragen har stor betydelse för att det bostadspolitiska målet skall kunna uppnås. På motsvarande sätt har produktionsstöden genom ränte- och investeringsbidrag stor betydelse för att bostäder med rimliga hyror skall kunna produceras. Flera av stöden inom utgiftsområdet är också inriktade på åtgärder som syftar till att förbättra boendemiljön och undanröja olika hälsorisker. Fortsatta insatser behövs också för att motverka obalanserna på bostadsmarknaden mellan olika delar av landet. Det är också angeläget att staten kan medverka till omstruktureringen av kommunala bostadsföretag på orter med ett vikande befolkningsunderlag. Tillräckliga resurser måste ges till den regionala statliga förvaltningen. Länsstyrelserna har på ett flertal områden en avgörande betydelse för genomförandet av olika statliga åtaganden och för att ge service åt enskilda och företag.

Bostadsutskottet kan konstatera att regeringens ramförslag för utgiftsområde 18 utgår från att satsningar med bl.a. dessa inriktningar skall komma till stånd även under de kommande budgetåren. Sammantaget gör bostadsutskottet bedömningen att den föreslagna ramen bör ge tillräckligt utrymme för den anslagsfördelning inom utgiftsområde 18 som bostadsutskottet senare i höst kommer att ta ställning till. Utskottet kan samtidigt konstate-

ra att de alternativa förslag till ram för utgiftsområdet som förs fram i de aktuella partimotionerna inte ger motsvarande handlingsutrymme för bostadspolitiska insatser och för utvecklingen av den regionala samhällsorganisationen. Tvärtom utgår dessa ramförslag från att kraftiga nedskärningar genomförs på ett flertal områden och att stödformer avvecklas i förtid.

Bostadsutskottet tar visserligen i detta yttrande inte ställning till fördelningen på enskilda anslag inom utgiftsområdet men vill ändå uppmärksamma finansutskottet på de allvarliga konsekvenser som skulle bli följden vid ett genomförande av framför allt ramförslaget i Moderata samlingspartiets partimotion. I motionen föreslås att ramen för nästa budgetår minskas med närmare 70 %. Denna drastiska nedskärning uppnås genom att i princip alla bostadsinriktade stöd snabbavvecklas. Enligt motionen kompenseras denna avveckling med bl.a. minskade skatter. Utskottet vill emellertid starkt ifrågasätta detta påstående. Exempelvis påverkas inte kostnaderna i nyproducerade bostäder av en fastighetsskatteminskning. Inte heller kan konsekvenserna av ett avskaffat bostadsbidrag kompenseras med de åtgärder som föreslås i motionen. Följden av förslaget skulle bli att särskilt ekonomiskt svaga hushåll får en helt ohållbar situation. Även för bygg- och bostadssektorn som helhet skulle konsekvenserna bli allvarliga.

Ramförslagen från övriga partier har delvis en liknande inriktning som motionen från Moderata samlingspartiet, även om de föreslagna nedskärningarna inte är lika drastiska. Det kan emellertid konstateras att alla ramförslagen utgår från bl.a. nedskärningar i anslaget för räntebidragen och en avveckling av investeringsbidragen för hyresbostäder. Vidare föreslås i samtliga motioner en avveckling eller en försämring av stödet för omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Gemensamt för motionerna är också att man motsätter sig den satsning på att förbättra kostnadseffektiviteten och stärka konkurrensen inom byggsektorn som förutsätts ske med medel från anslaget Byggkostnadsforum.

Vad slutligen gäller den rent budgettekniska genomförbarheten av de anslagsnedskärningar som ramförslagen i motionerna bygger på kan det konstateras att förslagen uppvisar flera brister. I vissa fall har det skett en missbedömning av hur snabbt en föreslagen åtgärd kan få genomslag på de anvisade anslagen. I några fall saknas också konkreta förslag som kan leda fram till en föreslagen anslagsminskning. Bostadsutskottet väljer emellertid att inte närmare gå in på dessa brister i motionsförslagen eftersom redan sakförslagen i sig bör leda fram till att motionerna avslås av riksdagen.

Bostadsutskottet kommer senare i höst att ta ställning till förslag om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. Det kan emellertid redan nu konstateras att de ramförslag som lagts fram i partimotionerna inte bör läggas till grund för utskottets vidare arbete. Utskottet avstyrker således förslagen i partimotionerna 2004/05:Fi231 (m), 2004/05:Fi232 (fp), 2004/05:Fi233 (kd) och 2004/05:Fi234 (c).

Bostadsutskottet tillstyrker att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2005 fastställs till den nivå som regeringen föreslagit. Utskottet anser att riksdagen även bör godkänna förslaget om preliminär ram för 2006 som riktlinje för regeringens budgetarbete samt beräkningen av ram för utgiftsområdet för 2007.

Stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen

Regeringen föreslår att ett investeringsstöd till fastighetsägare i bostadshus införs i syfte att stimulera inrättandet av källsorteringsutrymmen. Den stödberättigade investeringen skall genomföras under perioden den 1 januari 2005 till den 31 december 2006. Stödet skall tillgodoföras fastighetsägaren genom kreditering på skattekonto.

I motionerna 2004/05:Sk453 (m) yrkande 16 och 2004/05:Sk452 (kd) yrkande 44 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag. Även i Folkpartiets partimotion 2004/05:Fi232 anföras att regeringens förslag om byggstöd i form av nedsatta skatter bör avvisas. Folkpartiets inkomstberäkning för statsbudgeten har skett med denna förutsättning.

Bostadsutskottet tar upp det aktuella förslaget främst vad gäller sakfrågan om behovet av ett investeringsstöd för det aktuella ändamålet. Ett ställningstagande till den föreslagna tekniken för stödet, dvs. kreditering på skattekonto, får i första hand anses falla inom finansutskottets beredningsområde. Bostadsutskottet kan emellertid konstatera att denna teknik redan används inom bostadssektorn för den investeringsstimulans som kan utgå till mindre och medelstora hyresrätter och studentbostäder. Sett ur ett bostadspolitiskt perspektiv är givetvis stödets omfattning och inriktning av större intresse än vilken budgetteknik som tillämpas.

Vad gäller sakfrågan om behovet av att stimulera investeringar i källsorteringsutrymmen vill utskottet erinra om att det övergripande bostadspolitiska målet understryker en ekologisk utgångspunkt för byggande och förvaltning och att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö innehåller delmål om källsortering. Riksdagen har således redan tidigare understrukt behovet av en ökad källsortering inom hushållssektorn. För att underlätta en sådan utveckling är det nödvändigt att de byggnadstekniska förutsättningarna för källsortering föreligger. I flerbostadshus kan det vara nödvändigt att anordna särskilda utrymmen för det källsorterade materialet. Ett stöd med den föreslagna inriktningen kan stimulera fastighetsägare att göra de investeringar och byggnadsåtgärder som krävs för en fungerande källsortering.

Bostadsutskottet tillstyrker regeringens förslag om ett stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen och avstyrker de motstående motionsförslagen.

Utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten

Bostadsutskottet har noterat att regeringen i budgetpropositionen volym 1 avsnitt 11 tar upp frågor rörande den resultatredovisning som lämnas till riksdagen i propositionen. Resultatredovisningen föreslås utvecklas i syfte att öka riksdagens möjligheter att bedöma statliga verksamheters måluppfyllelse. I detta avsnitt uppmärksammas även de uttalanden som flera utskott, bl.a. bostadsutskottet (se 2003/04:BoU1 s. 34), gjorde i frågan i samband med beredningen av föregående års budgetproposition.

Bostadsutskottet vill understryka värdet av att resultatredovisningen löpande utvecklas för att bättre tillgodose de behov som föreligger både i samband med riksdagens budgetberedning och som utgångspunkt för olika politiska överväganden och debatter. Det är därvid önskvärt att utformningen av redovisningen kan anpassas efter de särskilda förutsättningar och behov som kan finnas inom respektive politikområde. Bostadsutskottet har för sin del för avsikt att även i år i samband med beredningen av anslagsförslagen inom utgiftsområde 18 överväga frågor om mål- och resultatredovisningens utformning.

Stockholm den 21 oktober 2004

På bostadsutskottets vägnar

Ragnwi Marcelind

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ragnwi Marcelind (kd), Owe Hellberg (v), Lilian Virgin (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Siw Wittgren-Ahl (s), Maria Öberg (s), Peter Danielsson (m), Mariam Osman Sherifay (s), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c), Gunnar Sandberg (s), Ewa Thalén Finné (m), Sten Lundström (v), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Leif Jakobsson (s) och Mariann Ytterberg (s).

Avvikande meningar

1. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (m)

Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Peter Danielsson (m) och Ewa Thalén Finné (m) anför:

Det är hög tid att lägga om bostadspolitiken från den nuvarande inriktningen på bidrag och detaljreglering till en politik som främjar eget ansvarstagande och nya lösningar. Bostadsmarknaden skall styras av människors efterfrågan och fria val, och det är bostadspolitikens uppgift att ge förutsättningar för att dessa val skall kunna tillgodoses. Bostadsutbudet skall tillåtas svara mot olika individers behov av trygghet och önskemål i olika skeden av livet. En förutsättning för att en utveckling i denna riktning skall komma till stånd är att bostadsmarknaden normaliseras och att subventioner och andra särlösningar avskaffas. Det förslag för utgiftsområde 18 som läggs fram i Moderata samlingspartiets partimotion 2004/05:Fi231 har en sådan inriktning.

Behovet av att avveckla den nuvarande socialdemokratiska bostadspolitiken är uppenbart. Byggandet i Sverige ligger på en väsentligt lägre nivå än i flertalet andra europeiska länder trots uppenbar bostadsbrist i stora delar av landet. Samtidigt står tusentals huvudsakligen skattefinansierade lägenheter tomma i glesbygdens centralorter. Trots alla akuta problem inom bostadssektorn har regeringen inte lagt fram några förslag om åtgärder som kan förbättra situationen. Regeringen visar upp en total oförmåga att ta tag i orsakerna till de växande problemen på bostadsmarknaden i form av bostadsbrist, obalanser i bostadsutbudet och höga boendekostnader. I stället för nödvändiga beslut om avreglering och sänkt skattetryck går regeringen vidare på sin väg med statlig styrning och nya bidragssystem med försök till detaljreglering av bostadssektorn. Flera av anslagen inom utgiftsområde 18 är klara uttryck för en sådan politik. Under de senaste åren har ett flertal tillfälliga bidragsformer inrättats och avvecklats. En kortsiktighet och ryckighet har även i övrigt präglat de bostadspolitiska besluten. Inom hela bygg- och bostadssektorn har osäkerhet rått om vilka förutsättningar som kommer att gälla för byggande och förvaltning under de närmaste åren. Önskvärda och nödvändiga investeringar har därför uteblivit eller försejats. Resultatet har blivit snedvriden konkurrens, ökade byggkostnader och en bostadsproduktion som inte motsvarar efterfrågan.

För att skapa goda förutsättningar för byggande och förvaltning av bostäder krävs förändringar inom många områden. Det är också en nödvändighet att de politiska beslut som påverkar bostadssektorn präglas av långsiktighet och en förståelse för branschens villkor. Vi anser att utgångspunkten för de bostadspolitiska besluten under de närmaste åren, och därmed även för de nu aktuella budgetbesluten, måste vara att bostadsmark-

naden skall styras av människors efterfrågan, inte av subventioner, detaljregleringar och politiska ingrepp. Vi föreslår därför en avveckling av flertalet av de subventioner som i dag snedvrider konkurrensen på bostadsmarknaden och styr såväl människors efterfrågan som vilka bostadsinvesteringar som är möjliga att genomföra. En förutsättning för en framgångsrik omläggning av bostadspolitiken är att även Moderata samlingspartiets övriga förslag med betydelse för bostadssektorn och hushållens ekonomi genomförs. Det gäller inte minst förslag om sänkningar av inkomst- och fastighetsskatten samt förslag om förstärkta barnbidrag för vissa hushåll. Räntebidrag och investeringsbidrag kan således avvecklas samtidigt som fastighetsskatten sänks. Vårt förslag om att ersätta bostadsbidraget med sänkta inkomstskatter och ett extra barnbidrag per barn för ensamstående föräldrar och studerande med barn reducerar kraftigt de marginaleffekter som utformningen av bostadsbidraget medför. Detta innebär att vårt förslag gör det mer lönsamt att arbeta.

Även i övrigt måste en rad åtgärder vidtas för att möjliggöra ett bostadsbyggande som svarar mot efterfrågan. Det handlar bl.a. om att reformera hyressättningssystemet, tillåta ägarlägenheter samt förenkla plan- och bygglovsprocessen. Vidare måste den statliga styrningen av kommunernas bostadsföretag upphöra och hyresgäster tillåtas köpa sina egna bostäder om de så önskar. Sammanfattningsvis handlar det om att ge bostadssektorn förutsättningar som möjliggör långsiktiga beslut utan påverkan av ständiga politiska ingrepp.

Vi kan konstatera att denna inriktning ligger till grund för de förslag om ram för utgiftsområde 18 under budgetåren 2005–2007 som läggs fram i Moderata samlingspartiets partimotion 2004/05:Fi231. Genom avveckling av olika bidragsformer och andra åtgärder kan ramen för utgiftsområde 18 kraftigt begränsas. Detta ger utrymme bl.a. för de skattesänkningar inom bostadssektorn och i övrigt som Moderata samlingspartiet föreslår i andra motioner.

Med hänvisning till det nu anförda anser vi att Moderata samlingspartiets partimotion 2004/05:Fi231 yrkandena 6 och 7 bör tillstyrkas och att regeringens förslag, liksom övriga aktuella motionsyrkanden, bör avstyrkas.

2. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (fp)

Nina Lundström (fp) och Lars Tysklind (fp) anför:

Sverige behöver en ny bostadspolitik med bostadskonsumentens behov och önskemål i centrum. Det förutsätter att den nuvarande subventionsbaserade politiken ändras och att långsiktigt hållbara spelregler skapas för bostadsbyggandet och för bostadssektorn som helhet.

En fungerande bostadsförsörjning är en viktig tillväxtfrämjande faktor, men den svenska bostadspolitiken fungerar inte. Stor bostadsbrist råder i storstadsregionerna och på andra tillväxtorter. Denna brist medför en rad problem. Många familjer är trångbodda, ungdomar kan inte finna en bo-

stad och en önskvärd rörlighet på bostadsmarknaden förhindras. Bristen på bostäder riskerar också att bli ett allvarligt hinder för den ekonomiska utvecklingen i dessa delar av landet. Rekryteringen till många branscher försåras, och studenter tvingas tacka nej till studieplatser på högskolor och universitet. I andra delar av landet finns det motsatta problemet. Kommunala bostadsbolag med outhyrda lägenheter har drabbats av omfattande ekonomiska problem. Överskottet på bostäder har ibland t.o.m. lett till rivning av moderna lägenheter.

Dagens situation på bostadsmarknaden har sitt ursprung i flera decenniers socialdemokratisk regleringspolitik. Subventioner, centralplanering och förmynderi har präglat synen på bostadssektorn. Det är nu hög tid att lägga om den bostadspolitiska kursen i liberal riktning. Folkpartiet liberalernas uppfattning är att det krävs förändringar på snart sagt varje område. Konsumentmakten måste stärkas och valfriheten öka. Bostadsskatterna måste sänkas, de styrande subventionerna måste avvecklas, konkurrensen inom byggsektorn måste stärkas och plan- och byggprocessen och hyreslagstiftningen för nyproduktionen måste reformeras. Sammantaget måste en rad åtgärder vidtas för att ge en bättre incitamentsstruktur för byggandet och därmed lägre produktionskostnader. Det är också nödvändigt att genomföra en ny statlig markpolitik, införa ägarlägenheter, motverka svarthandeln med hyreskontrakt, underlätta byggandet av studentbostäder och vidta åtgärder för de hemlösa.

Den ram för utgiftsområde 18 som föreslås i Folkpartiets partimotion 2004/05:Fi232 utgår från att den subventionsbaserade bostadspolitiken växlas över till åtgärder som ger långsiktigt hållbara spelregler inom sektorn. Det förutsätter bl.a. att det nuvarande systemet för räntebidrag reformeras. Vad gäller belastningen på räntebidragsanslaget beräknar vi att byggvolymen blir lägre än vad regeringen har antagit och utgår därför från att anslaget kan minskas något för 2005. Folkpartiets förslag om en successivt sänkt fastighetsskatt är en bidragande förutsättning för den föreslagna avvecklingen av flera bidragssystem som negativt påverkat bostadssektorn. Med denna inriktning kan besparingar göras på ett flertal anslag inom utgiftsområdet och ramen redan nästa år begränsas i förhållande till regeringsförslaget. Vårt förslag till ram för utgiftsområde 18 utgår bl.a. från en avveckling av investeringsbidrag och anslag som används för att finansiera olika former av statlig styrning av bostadssektorn. Vi vill även att de medel som i regeringsförslaget finns upptagna på anslaget för Byggbeställningsforum överförs till fristående forskning.

Enligt Folkpartiet liberalernas uppfattning finns det behov av att se över bostadsbidragen som en del av familjepolitiken. Dagens system medför bl.a. skadliga marginaffekter för många hushåll. Framför allt ensamstående föräldrar med barn fastnar i dag i en fattigdomsfälla som det är svårt att ta sig ur. På kort sikt kan anslaget för bidragen minskas något genom att åtgärder mot bidragsfusk vidtas. Bostadsbidragen behöver dock kvarstå tills vidare.

Sammantaget innebär de åtgärder som Folkpartiet föreslagit i andra motioner att ramen för utgiftsområde 18 för åren 2005–2007 bör bestämmas i enlighet med Folkpartiets partimotion 2004/05:Fi232. Regeringsförslaget i denna del samt förslagen i övriga partimotioner avstyrks.

3. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (kd)

Ragnwi Marcelind (kd) anför:

En fungerande bostadsmarknad är nödvändig för en god samhällsutveckling – både ekonomiskt och socialt. Våren 2004 rådde dock bostadsbrist i 157 kommuner. Det är en ökning med 50 procent på två år. De drabbade finns på alla nivåer, från enstaka familjer till hela storstadsregioner som av bostadsskäl inte kan ta emot den arbetskraft de behöver. Den socialdemokratiska regeringen har inte förmått vidta några åtgärder som kan vända utvecklingen. I stället har ett flertal kortsiktiga bidrag och subventioner införts som förknippats med olika villkor för att styra produktionens inriktning. Exempelvis har ett tillfälligt investeringsstöd införts med begränsningar vad gäller upplåtelseform, bostadsyta och hyresnivå. Denna typ av styrande bidrag skapar endast nya obalanser på bostadsmarknaden. För att åstadkomma rörlighet och ett bostadsutbud som motsvarar efterfrågan krävs i stället ett varierat byggande som skapar boenden för livets olika skeden och för familjers olika önskemål.

Styrningen av bostadssektorn har medfört att bostadsbyggandet under det senaste decenniet inte påverkats av normala marknadsmekanismer utan legat kvar på en mycket låg nivå trots en positiv ekonomisk utveckling och en kraftigt ökad efterfrågan på bostäder. Kristdemokraterna anser att det tydligt visar på behovet av en helt ny inriktning för bostadspolitiken, med sänkt skattetryck och långsiktiga, förutsägbara spelregler. I olika motioner har vi fört fram förslag som kan bidra till en bättre fungerande bostadsmarknad. Det gäller bl.a. förslag om avskaffad fastighetsskatt, åtgärder motsvarande halverad byggmoms, en förenklad planprocess och en friare hyressättning i nyproducerade fastigheter.

En omställning med denna inriktning medför även förändringar av anslagsbehoven inom utgiftsområde 18. Ökat anslag behövs till bostadsbidragen för att möjliggöra regeländringar som tar bort orättvisor i dagens system och kompenserar de familjer som har den sämsta ekonomiska situationen. Detta kan ske genom en höjning av den barnrelaterade delen av bidragen samt genom att de individuella inkomstgränserna slopas. Genom en avveckling av fastighetsskatten blir det möjligt att påbörja avvecklingen av räntebidragssystemet. Inga nya räntebidrag bör beviljas från år 2005. Inte heller bör nya investeringsbidrag beviljas till nybyggnad av hyresbostäder. I stället införs en permanent skattereduktion vid byggande av flerbostadshus. Effekten av en sådan reduktion motsvarar en halvering av byggmomsen. Anslaget för stödet till omstrukturering av kommunala bostadsbolag bör ersättas med ett anslag för ett stödsystem med motsvarande omfattning men

som står i bättre överensstämmelse med det kommunala självstyret. Stödet bör vara öppet för alla fastighetsägare i kommuner med bostadsöverskott. Genom att detta stöd administreras av Boverket kan Statens bostadsnämnd avvecklas.

Den omfattande bristen på studentbostäder gör det nödvändigt att införa ett nytt investeringsbidrag för detta ändamål under åren 2005–2007. Vidare ger Kristdemokraternas ramförslag utrymme för att inrätta ett forum för äldres boende med uppgift att föreslå konkreta åtgärder som förbättrar beredskapen för ökningen av antalet äldre som kräver ändamålsenliga bostäder.

Sammantaget innebär de ovan redovisade åtgärderna att ramen för utgiftsområde 18 bör fastställas i enlighet med förslaget i Kristdemokraternas partimotion 2004/05:Fi233 yrkandena 5 och 7. Regeringens förslag, liksom övriga aktuella motionsyrkanden, avstyrks.

4. Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (c)

Rigmor Stenmark (c) anför:

Sverige behöver en ny hållbar bostadspolitik för hela landet med en hög flexibilitet för att passa olika lokala förutsättningar och behov. Centerpartiet menar att en bostadspolitik baserad på federalismens principer gör vanliga människor mer delaktiga i planering och utformning av boendet. Med ökad delaktighet bygger vi ett starkare civilsamhälle där människor tar ett större ansvar för sig själva och andra, utan att blint förlita sig på att de offentliga institutionerna skall ordna med medborgarnas liv. Med en lokalt anpassad bostadspolitik ges större förutsättningar att klara de skiftande förutsättningar som finns i olika delar av landet.

Byggsektorn behöver reformeras i en mer marknadsekonomisk inriktning. I dag är kartellbildning lika vanlig som prismedvetenhet är ovanlig. En reformerad bostadspolitik är nödvändig för att återge människor möjligheten till billigare boende och lokalt inflytande och för att människor skall kunna känna delaktighet i samhället. En reformerad bostadspolitik är också nödvändig för att ge dem som står utan egen bostad en chans att komma in på bostadsmarknaden.

Den kortsiktighet och ryckighet som präglat bostadspolitiken under det senaste årtiondet har fått förödande konsekvenser. Vi har i dag en bostadsmarknad i stark obalans. Det finns stora regionala skillnader med bostadsbrist och bostadsöverskott i olika delar av landet. Samtidigt finns det en obalans i utbudet av bostäder på respektive ort. Efterfrågan på hyresbostäder kan inte tillgodoses på de expansiva orterna. Bristen på studentlägenheter är mycket stor på flera av universitets- och högskoleorterna. Unga hushåll har stora svårigheter att skaffa den första bostaden. Boendekostnaderna i delar av landet har ökat kraftigt till följd av en hög beskattning av hela sektorn. För många har detta lett till svårigheter att bo kvar i sin bostad. Det är nödvändigt med åtgärder inom ett flertal områden för att komma till rätta med bl.a. dessa brister.

Bostadspolitiken bör således inriktas på att skapa förutsättningar för en bättre fungerande bostadsmarknad som kan erbjuda ett boende med hög livskvalitet till rimliga kostnader i hela landet. Det är nödvändigt att bostadspolitiken formas underifrån, med utgångspunkt från de lokala och regionala förutsättningarna. Centerpartiet föreslår i sina motioner åtgärder som kan inleda omställningen till en mer balanserad bostadsmarknad som i högre utsträckning tillgodoser människors efterfrågan och behov. Förslag lämnas bl.a. om förenklingar i regelverken för planering och byggande. Det är också nödvändigt att regelverken ger förutsättningar för byggande av sunda och miljöanpassade fastigheter. Ett nationellt handlingsprogram för en god boendemiljö bör utarbetas. Beskattningen av bostäder föreslås reformeras genom att taxeringsförfarandet görs mer rättvist och genom att den löpande beskattningen minskas till förmån för beskattning vid en fastighets försäljning. En skärpt tillämpning av konkurrenslagstiftningen behövs för att motverka den oligopolliknande strukturen inom byggsektorn. Sverige bör ta initiativ till regeländringar inom EU som gör det möjligt att införa en sänkt byggmoms. Bruksvärdessystemet behöver reformeras, och nyproduktionen bör undantas från de nu gällande hyressättningsreglerna.

När det gäller anslagen inom utgiftsområde 18 innebär Centerpartiets förslag om ökade satsningar på andra områden att vissa besparingar kan göras. Besparingar kan göras på bostadsbidragssystemet eftersom Centerpartiet föreslagit andra åtgärder som förstärker barnfamiljernas ekonomi, bl.a. skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare. Vi vill avskaffa investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder och i stället stimulera byggandet med bl.a. åtgärder för en ökad konkurrens och sänkta skatter. En omläggning till en mer flexibel hyressättning för nyproduktionen kommer också att stimulera byggandet av hyresrätter. På ett område – studentbostäderna – är det emellertid motiverat med ett fortsatt investeringsbidrag. Den akuta bristen på studentbostäder på flera av universitets- och högskoleorterna gör det nödvändigt med riktade stimulanser. Den av Centerpartiet föreslagna ramen för utgiftsområdet ger utrymme för ett återinfört investeringsbidrag till studentbostäder på 150 miljoner kronor årligen.

Stödet för omstrukturering av kommunala bostadsbolag bör avvecklas liksom Statens bostadsnämnd, dvs. den myndighet som inrättats för att hantera stödet. I första hand bör det givetvis vara en uppgift för de berörda kommunerna att hantera sina bostadsbolag utan statlig inblandning. Besparingar kan även göras på administrationen vid flera av myndigheterna inom utgiftsområdet.

Underhållsbehovet i det svenska bostadsbeståndet är i dag omfattande. Det nuvarande bruksvärdessystemet och andra statliga regelsystem har gjort att det har byggts upp ett omfattande underhållsberg. Centerpartiet anser att det bör införas en möjlighet för bostadsföretagen att göra avdrag för direkta insatser i form av ombyggnad och underhåll. Vårt budgetförslag för år

2006 är beräknat för att ge ekonomiskt utrymme för ett sådant avdrag. Ett förslag med denna innebörd förs fram i partimotion 2004/05:Bo235 (c) yrkande 6.

Sammanfattningsvis anser jag att förslagen i Centerpartiets partimotion 2004/05:Fi234 yrkande 3 om ramen för utgiftsområde 18 bör tillstyrkas av finansutskottet liksom förslaget i 2004/05:Bo235 (c) om avdragsrätt för ombyggnad och underhåll. Regeringsförslaget om ram för utgiftsområde 18, liksom övriga aktuella motionsyrkanden, avstyrks.

5. Stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen (m, fp, kd, c)

Ragnwi Marcelind (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Peter Danielsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Ewa Thalén Finné (m) anför:

Vi anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag om ett nytt stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen. Förslaget är ytterligare ett exempel på den missriktade bostadspolitik som regeringen bedriver. Genom en rad styrande ingrepp har de mekanismer som gör sig gällande på en normalt fungerande marknad satts ur spel. Även förvaltningen av bostäder och normala underhålls- och ombyggnadsåtgärder har gjorts beroende av bidrag. Vi anser att det behöver vidtas en rad åtgärder för att möjliggöra för fastighetsägare att långsiktigt förvalta och utveckla sitt bostadsbestånd. En successiv anpassning till de önskemål som kan finnas beträffande exempelvis en förändrad avfallshantering m.m. bör givetvis ingå i en sådan normal fastighetsförvaltning. I sammanhanget bör det även erinras om att producentansvaret bör beaktas vid en diskussion om åtgärder för återvinning m.m.

Riksdagen bör således med bifall till motionerna 2004/05:Sk453 (m) yrkande 16 och 2004/05:Sk452 (kd) yrkande 44 avslå regeringens förslag i denna del. Ett motsvarande avslagsförslag finns även genom den inkomstberäkning för budgetåret 2005 som redovisas i Folkpartiets partimotion 2004/05:Fi232.

Särskilt yttrande

Stöd för investeringar i källsorteringsutrymmen (m, fp, c)

Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Nina Lundström (fp), Peter Danielsson (m), Lars Tysklind (fp), Rigmor Stenmark (c) och Ewa Thalén Finné (m) anför:

Vi har som framgått tidigare i en avvikande mening yrkat avslag på det aktuella regeringsförslaget av bostadspolitiska sakskäl. Utöver dessa skäl finns det anledning att erinra om att den av regeringen valda metoden, kreditering på skattekonto, konstruerats på ett sätt som riskerar att komma i konflikt med budgetlagen. Regeringen borde enligt principerna om brutto-redovisning samtidigt med förslaget om kreditering på skattekonto ha lagt fram ett förslag om att utgiftstaket för statsbudgeten skall justeras ned med ett belopp som motsvarar kostnaderna för det nya stödet. Budgetlagens tillämpning i det aktuella avseendet får emellertid i första hand anses vara en fråga som bör övervägas i finansutskottet. Det bör emellertid framhållas att de verkliga kostnaderna för den socialdemokratiska subventionspolitiken på bostadsområdet inte avspeglas enbart i de anslag som finns upptagna inom utgiftsområde 18. Det nu föreslagna stödet liksom den s.k. investeringsstimulans till hyresbostäder m.m. som infördes föregående år utgör exempel på de dolda kostnader som inte redovisas öppet.

BILAGA 16

Finansutskottets offentliga utfrågning

Den aktuella penningpolitiken

Tid: Torsdagen den 14 oktober kl. 09.00–11.30

Lokal: Skandiasalen i Neptunus

Inbjuden

Riksbankschefen Lars Heikensten

Deltagare

Mikael Odenberg (m) ordförande

Katrin Pilsäter (fp)

Mats Odell (kd)

Lars Bäckström (v)

Bo Bernhardsson (s)

Christer Nylander (fp)

Roger Tiefensee (c)

Agneta Gille (s)

Yvonne Ruwaida (mp)

Cecilia Widegren (m)

Finansutskottets offentliga utfrågning om den aktuella penningpolitiken

Ordföranden: Jag ber att få hälsa er välkomna till detta offentliga möte med riksdagens finansutskott, som därmed är öppnat.

Riksbanken offentliggör i dag sin inflationsrapport. Med anledning därav har vi i gammal god tradition bitt riksbankschef Lars Heikensten att komma hit för att frågas ut av utskottet om den aktuella penningpolitiken.

Den offentliga hearingen med riksbankschefen sänds över webb-TV och även av SVT. Tiden är utsatt från kl. 9.00 till kl. 12.00. Erfarenheten är att vi inte brukar behöva ta i anspråk fullt tre timmar. Eftersom kammaren påbörjar en aktuell debatt om säkerhetsläget inom kriminalvården kl. 11.00 är min avsikt att till skillnad från föregående gång vi hade motsvarande utfrågning köra mötet utan någon kaffepaus efter riksbankschefens presentation. Det skulle möjligen kunna leda till att vi kommer att kunna sluta kl. 11.00 eller strax därefter.

Först får riksbankschefen inleda med sin presentation. Sedan kommer jag att lämna ordet till utskottets ledamöter och till partierna i storleksordning att ställa frågor och göra kommentarer till det som riksbankschefen har haft att meddela.

Riksbankschef Lars Heikensten: Jag tycker att det är trevligt att få komma hit och tala om hur vi ser på läget i ekonomin, om inflationsförutsättningarna och om hur jag ser på penningpolitiken.

I dag hade jag tänkt att jag skulle börja med att göra en tillbakablick. Vi noterade när vi förberedde det här anförandet att det faktiskt är tio år sedan en riksbankschef för första gången uppträdde på det här sättet i en öppen utskottsdiskussion. Jag tänkte att jag skulle titta tillbaka lite på de tio åren.

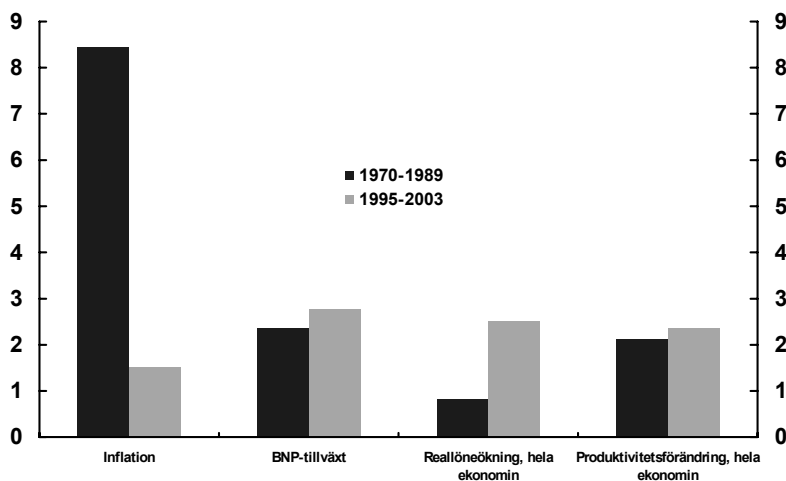
När man gör det ser man att väldigt mycket faktiskt har gått bra i svensk ekonomi. Men på ett område finns det ju tydliga bekymmer. Det är sysselsättningen. Därför tänkte jag att jag skulle fördjupa mig lite i frågor som har att göra med penningpolitikens möjligheter att påverka sysselsättningen. Jag fick också frågor om det när jag var här förra gången, i våras, och tycker att det känns angeläget att återkomma till de frågorna.

Slutligen ska jag, som sagt, gå igenom hur vi ser på läget i dag.

Om jag börjar med tillbakablicken kan jag konstatera att vi i samband med krisen i början av 90-talet fick vad man skulle kunna kalla för en omläggning av stabiliseringspolitiken, en ny regim för politiken i Sverige med en tydligare rollfördelning mellan finanspolitik och penningpolitik. Det gjordes klart att penningpolitikens uppgift, när vi nu har en rörlig växelkurs, är att koncentrera sig på att uppnå ett inflationsmål, medan finanspolitikens fokus mer sätts på att åstadkomma långsiktigt stabila statsfinanser.

Låt mig lägga på en OH-bild som ger en känsla för resultatet av den här politiken.

Genomsnitt för perioderna 1970–1989 och 1995–2003

Källa: SCB

Det är, naturligtvis, höll jag på att säga, väldigt stora avvikelser när det gäller inflationen, därför att vi nu har inriktat politiken på att den ska vara låg. Möjligen lite mer överraskande är att vi den här perioden – och här har jag börjat redovisningen 1995 för att ta bort de allra första åren efter krisen då det fortfarande var ganska turbulent – kan se att BNP-tillväxten också har blivit högre. Framför allt, och det kanske är ännu intressantare, har reallöneutvecklingen i Sverige blivit dramatiskt mycket bättre än den var under den gamla ordningen. Till slut har vi produktivitetstillväxten som även den har utvecklats betydligt bättre.

Jag ska naturligtvis göra klart att det inte är min uppfattning att det enbart är genom den stabiliseringspolitiska omläggningen som vi har nått de här resultaten, utan det finns självklart fler faktorer som har inverkat. Det har varit en i grunden bra internationell ekonomisk utveckling under den här tiden. Vi har haft IT- och kommunikationsrevolutionen som alldeles säkert har påverkat en del av de här siffrorna. Vi har haft en situation där den offentliga sektorn har krympt som andel av den totala ekonomin, vilket i sig tenderar att ge högre reallöneökningar, t.ex. Vi har också haft en del avregleringar, en ökad utrikeshandel och ökad konkurrens. En del av det sammanhänger med EU-medlemskapet. Man kan se många tänkbara förklaringar till den goda utvecklingen. Men jag tycker ändå att det är viktigt att notera att det har skett en rejäl förändring till det bättre.

Förändringen är även, vilket också är intressant att se, påtaglig om man jämför utvecklingen i Sverige med utvecklingen i andra länder. Vi hade två decennier tidigare då vi gjorde sämre ifrån oss än de europeiska länderna i allmänhet. Nu har vi haft nästan ett decennium då vi i många avseenden har gjort bättre ifrån oss än vad andra länder har gjort.

Men, som jag sade redan inledningsvis, när det gäller sysselsättningen har resultaten kanske inte helt levt upp till de förhoppningar som man skulle kunna ha. Den öppna arbetslösheten har bara enstaka år kommit under 4 % och den är nu uppe i ca 5 ½ %. Antalet sysselsatta är faktiskt lägre än det var före krisen. Vi har ungefär 1,2 miljoner personer i arbetsför ålder som står utanför arbetskraften.

Mot den här bakgrunden kan man säga att det inte är så förvånande att vi har en livlig diskussion om arbetslösheten och vad man kan göra åt den. En sådan diskussion är oerhört väsentlig. Möjligen kan man vara lite mer överraskad över att det alltså i debatten förekommer antydningar om att det är just omläggningen av stabiliseringspolitiken som ligger bakom de bekymmer vi har. Man antyder att hade vi bara varit beredda att gå tillbaka till 70- och 80-talens höginflationspolitik skulle det mesta ha kunnat bli bättre.

Det finns mycket man kan säga om den saken. Först och främst är det på ett allmänt plan ganska svårt att förstå att en mer stabil ekonomisk utveckling i sig skulle vara någonting negativt för sysselsättningen. Tvärtom är det på det sättet att en mer stabil ekonomisk utveckling med all säkerhet i det långa loppet leder till en bättre sysselsättningsutveckling också.

Man kan också konstatera att enkla jämförelser mellan arbetslöshetstalen perioden före omläggningen och perioden efter är missvisande. De är missvisande primärt därför att den politik som bedrevs dessförinnan inte var långsiktigt hållbar. Det var delvis därför en omläggning framtingades.

Ett grundläggande inslag i den politik som fördes tidigare var att när inflationen hade accelererat till en viss punkt och industrin inte längre kunde bära sina kostnader devalverades kronan. Då löste man kostnadsproblemen. Men eftersom vi befann oss i en process där löner och priser jagade varandra vidare var det bara ett tillfälligt sätt att hantera problemen. Snart var man där igen, och då fick man devalvera igen. På så vis sjönk reallönerna undan för undan för svenska folket.

Ett annat inslag var att den offentliga sektorn växte kontinuerligt. Den växte kanske från 15–20 % av antalet anställda under 60-talet till drygt 30 % i slutet av 80-talet. Inte heller detta var naturligtvis en möjlig utveckling i längden, eftersom den här verksamheten måste betalas med skatter på dem som arbetade.

Man skulle kunna uttrycka det som att vi med devalveringarna och ökningen av antalet anställda i den offentliga sektorn sköt sysselsättningsproblemen framför oss under den här perioden.

Den avgörande insikten när man diskuterar arbetslöshet och sysselsättning, som också har grundmurat stöd i senare decenniers ekonomiska forskning och praktiska erfarenheter i väldigt många länder, är att en expansiv penningpolitik inte kan användas som ett medel för att varaktigt höja sysselsättningsnivån i ett land. Vad man i bästa fall kan göra är att mildra svängningarna i den konjunkturrellt betingade delen av arbetslösheten.

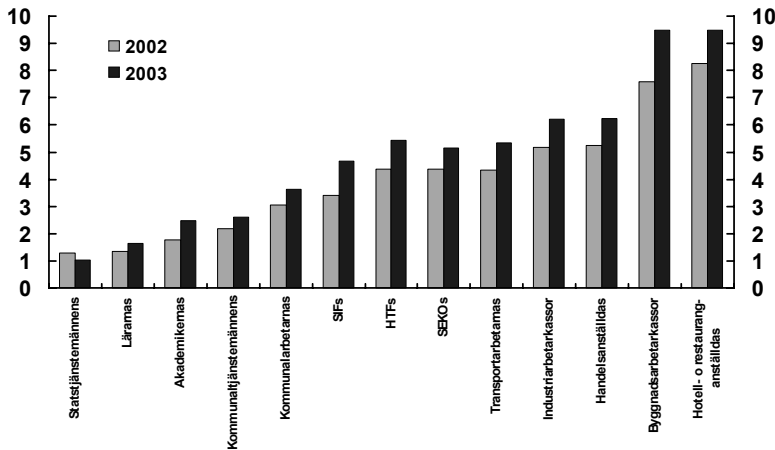
Det går alltså inte att skapa beständiga jobb genom att systematiskt hålla räntorna låga, försvaga växelkursen eller släppa upp inflationen. Därför finns det inte heller något motsatsförhållande mellan ett mål för inflationen på den nivå som de flesta centralbanker nu arbetar med och en politik för hög sysselsättning.

Om man varaktigt vill sänka arbetslösheten måste man i stället försöka påverka den strukturella delen av arbetslösheten, det vill säga den del som inte beror på att efterfrågan på varor och tjänster i ekonomin fluktuerar upp och ned. Då är det helt andra saker än penningpolitik som måste till. Det handlar framför allt om åtgärder som berör arbetsmarknadens funktionssätt.

För att åskådliggöra detta tänkte jag ganska hastigt visa två bilder som ger en känsla för detta. Jag tror att jag visade dem när jag var här förra gången. Den ena visar spridningen av antalet öppet arbetslösa i olika arbetslöshetskassor. Den andra bilden visar spridningen av arbetslöshet i olika län i landet. Ni behöver inte titta på detaljerna, men båda bilderna ger en klar bild av att det är väldigt stora skillnader mellan olika områden, och de här skillnaderna är permanenta. De synes inte påverkas av konjunkturen. Det går så att säga upp och ned på alla håll med konjunkturen, och det antyder vad man skulle kunna åstadkomma med en bättre fungerande arbetsmarknad.

Andel öppet arbetslösa medlemmar i olika arbetslöshetskassor

Procent av medlemsantalet

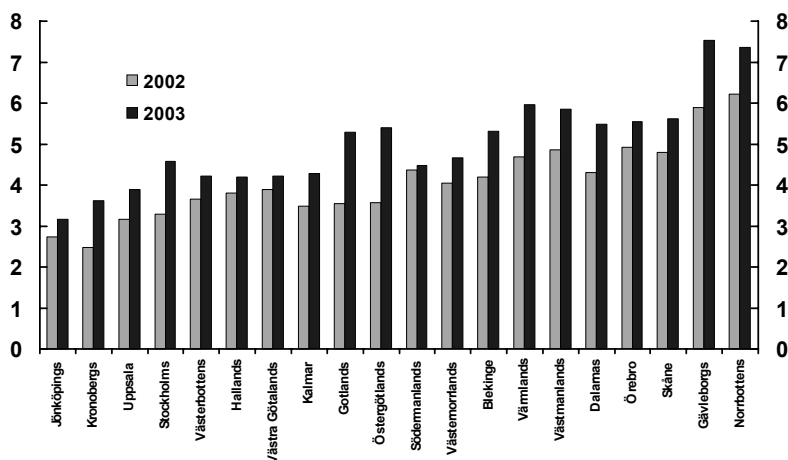

Anm. HTF = Tjänstemannaförbund inom handel, transport och service. SIF = Svenska industritjänstemannaförbundet. SEKO = Facket för service och kommunikation. Byggnadsarbetarkassorna består av Byggnadsarbetarnas och Målarnas arbetslöshetskassor. Industriarbetarkassorna består av Metallindustriarbetarnas, Skogs- och träfackets, Livsmedelsarbetarnas, Pappersindustriarbetarnas, Grafiska arbetarnas och Industrifackets arbetslöshetskassor. Antalet medlemmar i de arbetslöshetskassor som ingår i diagrammet utgjorde 2003 ca 88 procent av det totala antalet kassamedlemmar i Sverige.

Källa: AMS

Öppen arbetslöshet i olika län

Procent av arbetskraften i respektive län

Källa: SCB

Problemen på arbetsmarknaden understryks också av att den öppna arbetslösheten bara nått och jämt kom ned till 4 % under de år vi hade som allra högst resursutnyttjande i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet.

Även om penningpolitiken inte kan få några påtagliga effekter på längre sikt kan den ha effekter på sysselsättningen på kort sikt. Det handlar om att en politik som är inriktad på att nå inflationsmålet kan innebära förändringar i räntorna som tillfälligt får effekter på sysselsättningen, gör att den ökar eller minskar, beroende på hur man rör räntan. Gränsen för hur mycket penningpolitiken kan höja sysselsättningen sätts i praktiken av ekonomins långsiktiga tillväxtförmåga, som i sin tur i hög grad hänger ihop med hur arbetsmarknaden fungerar.

När vi bedriver penningpolitik med inflationsmål innebär det under normala omständigheter att vi kan bidra till att stabilisera den faktiska tillväxten kring den bana som ekonomin långsiktigt klarar av. Förutsättningen för det är dock att alla ekonomins aktörer, företag, hushåll, litar på att vi håller fast vid inflationsmålet. Det är en väldigt tydlig lärdom från 70- och 80-talen, då man försökte stimulera ekonomin gång på gång men alla var övertygade om att det inte skulle hålla i det långa loppet.

Vårt redskap när vi försöker uppnå inflationsmålet är som ni alla vet i huvudsak reporäntan. Det som komplicerar det här är att när vi sätter reporäntan måste vi göra det med ledning av prognoser ett par år fram i tiden. Självfallet hinner mycket ändra sig under de här två åren, så de prognoser vi gjort från början slår inte alltid in. I viss mån kan vi kompensera det genom att vi kan ändra räntan löpande i ljuset av ny information. Men helt går inte det. Ibland händer det saker som påverkar inflationen ganska kraftigt med mycket kort varsel. Vi har flera exempel på det under senare år. Kraftiga elprishöjningar är kanske det bästa exemplet. En aktiebubbla som

spricker. Även om många hade väntat sig att den skulle spricka visste ingen när. Sedan spricker den, och då får det påtagliga effekter med en gång. Eller ett krig som ökar oron i världen och som man inte kunde förutsäga. Det dämpar efterfrågan.

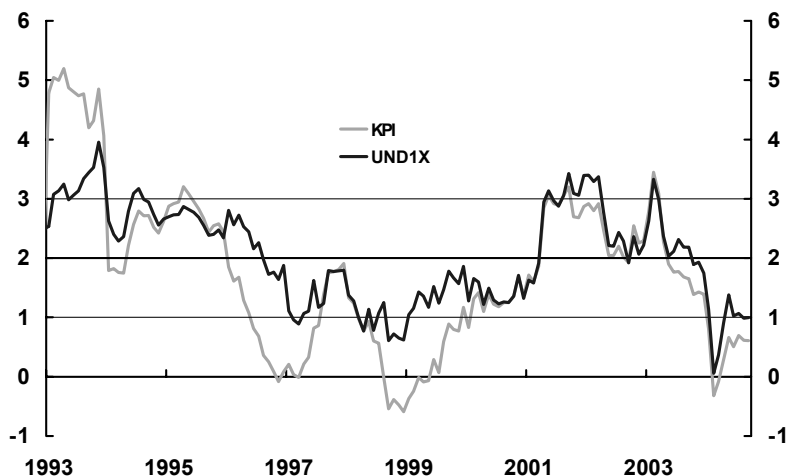
I sådana situationer går det inte att förhindra att inflationen hamnar vid sidan om målet. Och även om det ibland kanske skulle kunna gå att minska målavvikelseerna kan man göra bedömningen att man inte är beredd att betala priset för detta genom att dra upp räntorna eller dra ned räntorna radikalt. Det är bättre att acceptera en viss målavvikelse och i gengäld få en något stabilare ränteutveckling och en något stabilare utveckling i ekonomin som helhet.

När vi i Sverige, som ett av de första länderna, valde att formulera målet för penningpolitiken i termer av en tydlig siffra gjorde vi det av skäl som har att göra med att politiken skulle kunna göras begriplig, att man skulle kunna förankra förväntningarna, att man skulle kunna ha meningsfulla diskussioner om huruvida vi hade lyckats uppnå vårt mål eller inte. Vi gjorde det här väl medvetna om att det naturligtvis inte skulle gå att uppnå målet exakt vid alla tidpunkter. Men det skulle ändå, trodde vi, kunna bidra till en bättre diskussion om penningpolitiken.

Frågan är hur vi har lyckats med att uppnå vårt mål under den här tiden. Man kan börja med att titta på de genomsnittliga siffrorna. Då ser man att sedan inflationsmålet infördes 1993 har inflationen enligt konsumentprisindex uppgått till 1,8 % i genomsnitt, medan det mått på den underliggande inflationen som vi under en stor del av perioden i praktiken har jobbat med har uppgått till 2,1 %. Gör vi i stället jämförelsen från 1995, som är det år då politiken började verka fullt ut, är motsvarande siffror 1,4 % respektive 1,9 %.

Olika inflationsmått

Årlig procentuell förändring

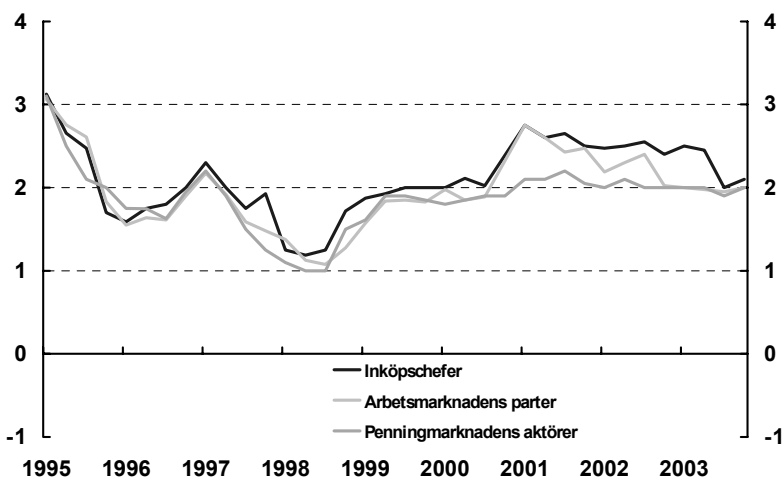
Källa: SCB

Sedan kan man notera att även med en politik som har lett till en inflation som ligger relativt nära målet, och det tycker jag ändå att man får säga att de här siffrorna gör, kan man naturligtvis tänka sig att man från tid till annan har rätt stora avvikelser från inflationsmålet. Det har det varit under den här tiden.

I det här sammanhanget är det kanske också en poäng att titta på inflationsförväntningarna. Har de påverkats mycket, kan man fråga sig, av att inflationen har gått upp och ned och att vi har missat målen vid en del tillfällen. I väldigt liten utsträckning är svaret. Även om inflationsförväntningar kan mätas på olika vis är den sammantagna bilden tydlig. Från 1996–1997 har förväntningarna legat rätt väl i linje med vårt mål. Jag har ett diagram som visar förväntningar för olika grupper, inköpschefer, arbetsmarknadens parter och penningmarknadens aktörer. Vi gör sådana här undersökningar regelbundet för olika grupper. Det här är en mycket bättre utveckling än vad jag tror att nästan någon hade räknat med när politiken lades om.

Olika aktörers inflationsförväntningar på två års sikt

Procent

Källa: Prospera

En liten randanmärkning i det här sammanhanget. Ibland hör man i debatten att Riksbanken skulle agera asymmetriskt, att vi skulle föredra en lägre inflation framför en högre inflation. Det är intressant att se att den uppfattningen inte har något stöd i mätningarna. Det är inte så att folk i allmänhet har den uppfattningen. Folk i allmänhet har uppfattningen att vi strävar efter 2 % inflation, det vill säga precis det vi gör.

Vad är det då som har orsakat de målavvikelser som jag var inne på för en stund sedan? Jag ska visa diagrammet om olika inflationsmått en gång till och ha den som utgångspunkt för ett resonemang om det, tänkte jag. Det är fyra faktorer, tycker jag att man kan säga, som har varit särskilt betydelsefulla.

I början av perioden hade vi en mycket påtaglig nedgång i inflationen. Den hängde i första hand när det gällde KPI-utvecklingen samman med att vi gick från en situation med ett mycket högt ränteläge i Sverige till en situation med ganska låga räntor. Det hade att göra med att vi efter krisen äntligen fick *ordning på ekonomin*. Det är det som gör att KPI avviker så mycket, för det är i mycket hög grad bostadskostnaderna som har fallit under den perioden.

Sedan har vi ett par episoder då vi hade snabbt *stigande energipriser*. Vid det senare tillfället var det framför allt elpriset. Vid de tidigare tillfällena var det också livsmedelspriser av olika slag som pressade upp inflationen. De här uppgångarna var i allt väsentligt relaterade till utbudsförhållanden. Det var den bedömning vi gjorde, och vi såg därför inte heller ett behov av att då motverka dem i någon större utsträckning med räntepolitiken. Vi bedömde att de skulle vara tillfälliga. Och det blev de också.

Under vissa perioder, inte minst under den senaste tiden men också under senare delen av 90-talet, påverkades inflationen mycket av en lägre *internationell inflation*, en lägre importerad inflation, än vi hade räknat med. Under samma period, slutet av 1990-talet och början av 2000-talet, har också *produktiviteten* utvecklats bättre än vi och andra hade räknat med.

När man funderar kring penningpolitiken och sysselsättningen tycker jag att det är intressant att notera att under de perioder 199x–200x och i år när vi har kommit under målet har vi med alla mått mätt bedrivit en mycket expansiv penningpolitik. Vi hade också vid dessa tillfällen en mycket kraftig BNP-tillväxt. Trots det har alltså inflationen blivit låg. Det som inträffat är just att det skett förändringar på ekonomins utbudssida. De har inträffat inom landet, men vi har också påverkats av motsvarande eller liknande förändringar utomlands. I stor utsträckning är det här ett globalt fenomen. Det kan också vara intressant att notera.

Med facit i hand, när man tittar tillbaka på de här tio åren, kan man se att vi inte alltid har lyckats att på ett korrekt sätt förutsäga inflationen och att penningpolitiken därför hade kunnat läggas upp på ett lite annorlunda sätt. Det kan till exempel gälla 1995. Det kanske också skulle kunna gälla 1999–2000, även om det vid det senare tillfället aldrig blev något problem eftersom vi fick en annan utveckling än den vi hade räknat med i den meningen att uppgången bröts av aktieprisbubblan. I själva verket kom ekonomin att gå in i en svagare konjunktur, medan diskussionen dessförinnan egentligen gick ut på om vi skulle behöva höja räntorna ytterligare eller inte.

Sedan andra halvan av 2003, det vill säga på senare tid, har också inflationen legat under målet. Det är troligt att så fortsätter att vara fallet något halvår till enligt de bedömningar vi gör, vilket talar för att ränteläget kunde ha varit lägre under i första hand 2002 och 2003 om vi hade vetat allt vi vet i dag.

Jag tycker att det är svårt att dra andra slutsatser av detta för vår del än att vi naturligtvis ska göra vad vi kan för att fördjupa vår förståelse av produktiviteten, av hur det internationella prisläget utvecklas. Sannolikt är drivande faktorer utvecklingen i Asien och liknande, men även t.ex. handelsavregleringar.

I det här avseendet sitter vi i allt väsentligt i samma båt som andra bedömare. Det finns inga andra svenska bedömare som på ett påtagligt sätt har avvikit i sin syn på de här sakerna under de senaste åren. Jag har för övrigt vid samtal med kolleger utomlands under senare tid diskuterat det här. Då visar det sig att alla har blivit överraskade av den låga globala inflations-takten och många för övrigt också av en bättre produktivitetsutveckling. Även om det senare inte gällt i Centraleuropa.

En annan sak, för övrigt, som verkar vara gemensam är att många också har blivit överraskade av löneutvecklingen som har blivit lägre än vad historiska statistiska samband antyder. Det hänger antagligen något ihop med bl.a. integrationen av arbetsmarknaden över gränserna.

När den här typen av störningar inträffar, när det snabbt sker förändringar i prognosbilden, vare sig det handlar om en lägre eller en högre inflation, är det som jag var inne på tidigare också rimligt att, och det har gällt även under den här perioden, fundera över om man ska låta effekterna klinga av gradvis eller om man ska agera starkt med räntevapnet för att kompensera de avvikelser som finns.

Ett inslag i den debatt som vi har haft har ju varit mer eller mindre fantasifulla bedömningar av hur mycket högre sysselsättningen skulle ha kunnat vara om Riksbanken hade agerat klokare. De bud jag har sett har varierat, från 20 000 till 75 000 jobb. Det är svårt att göra den här typen av kontrafaktiska beräkningar, det ska medges. Det krävs en del ganska djärva antaganden för att göra dem. De förutsätter inte bara att vi skulle ha varit påtagligt mer framgångsrika än de flesta andra bedömare av vart ekonomin var på väg. Det förutsätter också att vi skulle ha kunnat övertyga omvärlden om att det var rimliga bedömningar. I början av den här perioden var inflationen runt 3 %, och det tror jag också är värt att påminna sig i sammanhanget.

För att få en känsla för vilka effekterna på sysselsättningen skulle ha kunnat vara av en annorlunda räntepolitik har vi själva gjort några experiment. De visar att det hade varit svårt att få sysselsättningseffekter som överstiger 10 000 personer, även om man hade sänkt reporäntan med en hel procentenhet mer under det senaste året. För att få perspektiv på den siffran kan man erinra om att det finns ungefär 200 000 personer som är öppet arbetslösa och nästan 400 000 personer som är sjukskrivna i Sverige. Jag

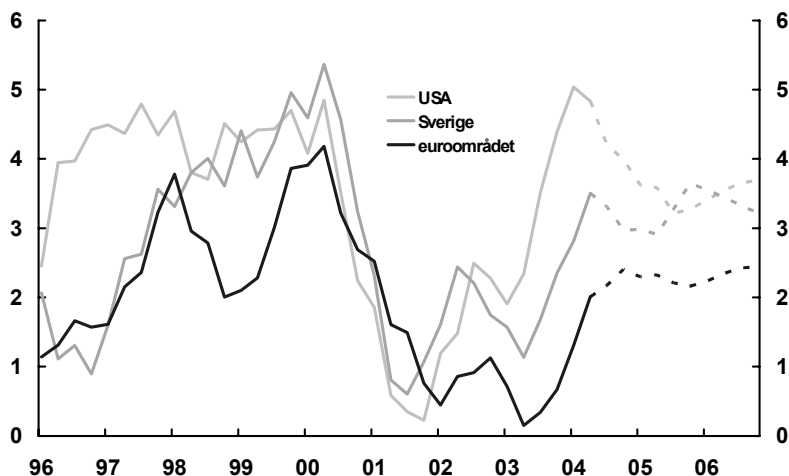
kanske för säkerhets skull ska betona, för det förekommer missförstånd också på den punkten, att det då inte handlar om för all framtid förlorade jobb utan om en tidsförskjutning; det tar lite längre tid i den här uppgången innan jobben kommer i gång igen.

Låt mig runda av den här diskussionen. Min bild är att skiftet till låg inflation på det hela taget har fungerat bra, bättre än de flesta trodde. Det hindrar inte att politiken vid olika tidpunkter kan förtjäna kritik. Det är den typen av diskussion jag egentligen vill bjuda in till genom att nu ta upp de här sakerna. Vi har, och det har jag också varit inne på, skjutit under två-procentsmålet. För vår del är detta någonting som sporrar oss att fördjupa analysen och vår förståelse ytterligare. En del av den kritik som har riktats mot oss tycker jag dock har saknat proportioner och inte varit särskilt väl underbyggd. Arbetslöshetsproblemet är så allvarligt att det förtjänar en bättre och mer seriös diskussion.

I och med detta tänkte jag gå över till den aktuella bedömningen, hur vi ser på läget i dag. Grunden för den presentationen är den inflationsrapport som jag utgår från att ni har fått.

Det är inte så, kanske jag ska börja med att säga, att vi har gjort några dramatiska förändringar jämfört med förra gången vi presenterade vår rapport. Det är det sällan. Men det är vissa förskjutningar i bilden som man kan notera. Jag tänkte att jag skulle börja med att säga ett par ord om den internationella utvecklingen.

Vi tror att den internationella konjunkturen kommer att fortsätta att förstärkas. Se diagram nedan. Tillväxten har nu kommit i gång ganska rejält i USA, Sverige och euroområdet. Vi räknar med att den fortsätter att vara hög, om än inte fullt lika hög som tidigare. Men det är det normala mönstret i konjunkturuppgångar. Det accelererar i början och sedan hamnar man på fortsatt goda, men kanske inte fullt lika höga tillväxttal.

BNP-tillväxt i euroområdet, USA och Sverige*Årlig procentuell förändring*

Anm. Dagkorrigerade värden för Sverige.

Källor: Eurostat, US Department of Commerce, NiESR, SCB och Riksbanken

Uppgången har överraskat något, och det beror mycket på utvecklingen i Asien, Latinamerika och Östeuropa. Den har varit bättre än vi och de flesta andra räknat med. Det kompenserar det faktum att vi nu drar ned vår bedömning en aning för Förenta staterna, som det finns en viss oro för i den allmänna diskussionen, kan man väl säga. Det är också en risk som vi tar upp i vår diskussion framöver.

Den lite högre tillväxten i kombination med något högre oljepriser gör att vi tror att det blir ett något högre internationellt pristryck än vad vi tidigare hade räknat med.

När det gäller den svenska tillväxten har vi gjort en något större förändring av vår bedömning.

Vi tror nu att tillväxten kan bli 3,6 % under 2004 och ungefär 3,2 % under 2005 och 2006.

Försörjningsbalans i huvudscenariot*Årlig procentuell förändring*

	2003	2004	2005	2006
Hushållens konsumtion	1,9	2,5 (2,6)	2,9 (2,4)	3,0 (2,6)
Off. konsumtion	0,6	1,0 (1,1)	1,3 (0,7)	1,4 (1,3)
Fasta bruttoinvesteringar	-2,0	3,5 (3,2)	8,0 (7,7)	6,3 (6,4)
Lagerförändring	0,2	-0,1 (-0,1)	0,0 (0,0)	0,0 (0,0)
Export	5,5	9,6 (7,0)	6,3 (6,1)	6,5 (6,5)
Import	5,0	6,8 (5,7)	7,2 (6,6)	6,9 (6,8)
BNP till marknadspris	1,6	3,6 (2,9)	3,2 (2,8)	3,2 (3,1)

Källor: SCB och Riksbanken

Inom parentes ser ni siffrorna från den förra rapporten.

Att tillväxten beräknas bli högre beror delvis på att vi räknar med att den internationella efterfrågan blir lite större än vad vi trodde, men det beror också på att exporten har gått lite bättre än vad vi räknat med, även sedan man beaktat den internationella efterfrågan. Det har delvis med bransch-sammansättningen att göra. IT och telecom har t.ex. återhämtat sig.

Det finns nu siffror, som inte fanns i maj, som visar att investeringarna har vänt upp. Vi trodde på en uppgång men var lite osäkra eftersom vi ännu inte hade sett den i statistiken.

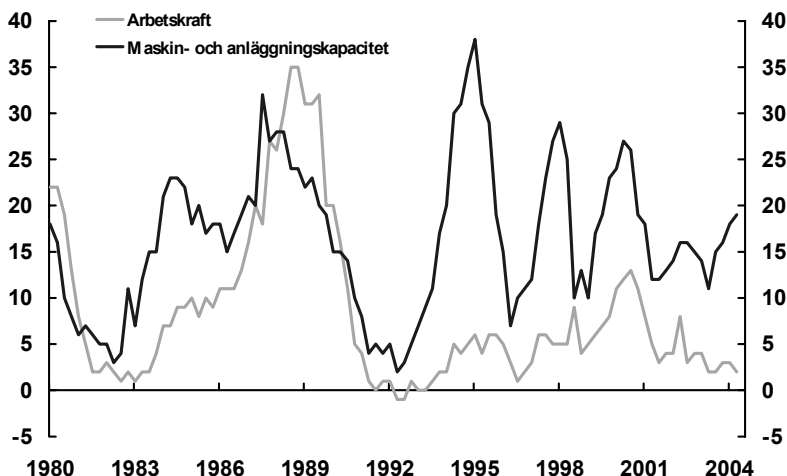
Vi räknar med en stabil tillväxt av den privata konsumtionen. Det är inga dramatiska förändringar. Den drivs ju på av en förhållandevis expansiv politik.

När det gäller finanspolitiken har den information som finns i den bud-get som presenterades i september tillkommit. Det har påverkat tillväxten. Det är nog den viktigaste förklaringen till att tillväxten 2005 har reviderats upp en aning, men det har även påverkat 2006 en del. Det innebär ett något högre resursnyttjande i ekonomin. Tillsammans med de något högre inter-nationella priserna innebär det att inflationstrycket i den svenska ekonomin beräknas tillta en aning.

Bilden av resursnyttjandet är dock inte alldeles entydig. Det är den säl-lan. Man kan säga att det fortfarande spretar ovanligt mycket. Tittar vi på arbetsmarknaden ser vi att siffrorna fortfarande är ganska svaga, men det finns andra indikationer på att resursnyttjandet ändå är på väg att stiga en del.

44. Andel företag i tillverkningsindustrin med maskin- och anläggningskapaciteten respektive tillgången på arbetskraft som primär begränsning

Procent, säsongrensad

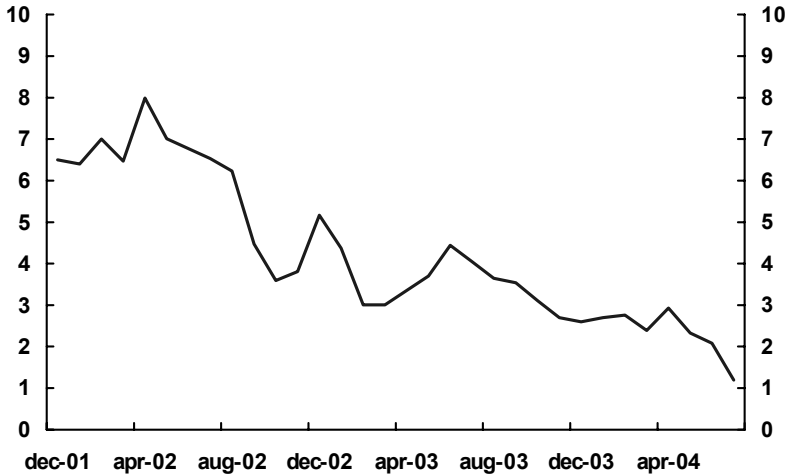
Källa: Konjunkturinstitutet

Vi har landat i bedömningen att inflationen, trots den här upprevideringen, i slutet av vår prognosperiod kommer att vara i linje med vårt mål.

Jag ska nu ägna lite extra tid åt två frågor som jag tror är särskilt viktiga att ta upp i det här sammanhanget.

Den ena gäller *oljepriserna*. Här har det varit en dramatisk utveckling under det senaste året, och inte minst under sommaren. Vi räknar med, och det gör de flesta bedömare och även terminsmarknaden på olja, att oljepriset kommer att sjunka tillbaka under de kommande åren. Vi har ändå reviderat upp vår bana. Vi räknar med ett högre oljepris i slutet av perioden. Det är också i linje med vad de som jobbar med detta på heltid vanligtvis anser.

Oljeprisuppgången förefaller den här gången i huvudsak vara en följd av ökad efterfrågan på olja. En indikation på detta är att den lediga kapaciteten inom OPEC har gått ned under perioden. Se diagram nedan. Det beror naturligtvis på att tillväxten i världsekonomin har accelererat. Den var högre i år än vad den har varit i mannaminne. En stor del i tillväxten sker i de nya tillväxtekonomierna som använder en högre andel olja i sin produktion än vad våra äldre industriländer gör. Det påverkar också bilden.

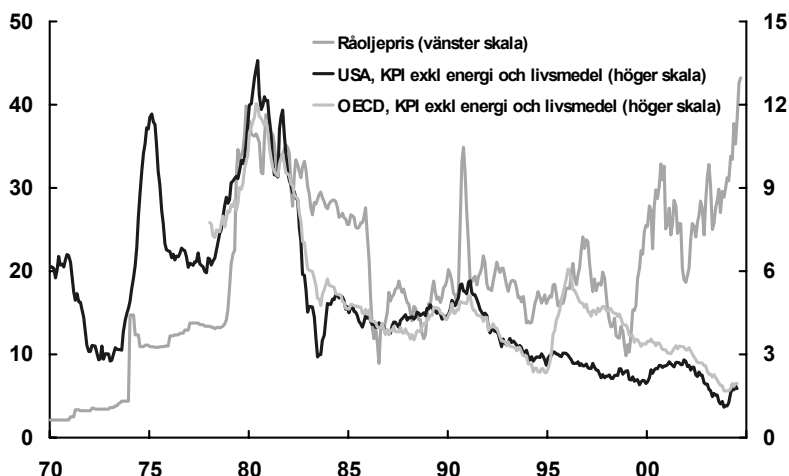
24. OPECs lediga kapacitet*Miljoner fat per dag*

Källa: International Energy Agency

När oljepriserna stiger till följd av en stark konjunktur talar det i sig för att effekterna på konjunkturen skulle bli mindre än om de stiger till följd av störningar på utbudssidan.

Under senare år har också en stigande oro för terrordåd drivit upp priserna. Jag tror att många räknar med att de ska falla tillbaka om den oron lägger sig. Man räknar också med att de ska falla tillbaka helt enkelt av den anledningen att med de priser som nu råder finns det mycket olja i världen som det nu lönar sig att plocka upp, men som det inte tidigare lönade sig att plocka upp med de priser som rådde. Det senare är också en viktig bakgrund till att vi och andra räknar med att oljepriset faller tillbaka. Det tar ett par år innan man lyckas få i gång produktionen.

Något som är glädjande för oss – och det är direkt relaterat till det jag talade om i början – är att med den inriktning som politiken i västvärlden har haft på låg inflation under det senaste decenniet har det varit möjligt att hittills begränsa genomslaget av oljeprisstegringar i den allmänna inflationen. Det får man en ganska tydlig bild av om man tittar på det här diagrammet. Här ser man hur oljeprisstegringarna på 1970- och 1980-talen påtagligt drog upp den allmänna inflationsnivån.

R4. Oljepris och inflation i USA och OECD-området 1970–2004*USD respektive årlig procentuell förändring*

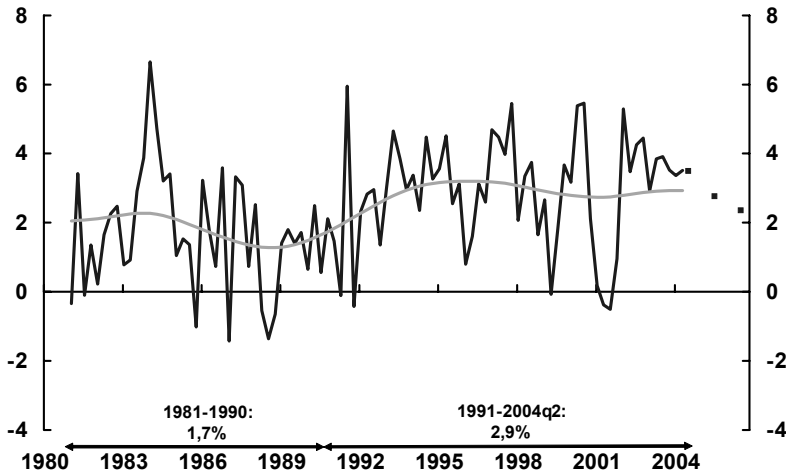
Källor: International Petroleum Exchange och OECD

Det är inte givet att detta kommer att gälla i all framtid. Om priserna ligger kvar och det uppstår något slags misstroende mot vår möjlighet att hantera inflationen kan situationen bli en annan. I grunden är vi ändå optimistiska på den här punkten.

Detta har, som ni förstår, varit ett ledande tema vid alla internationella möten jag har haft anledning att vara med på under den senaste månaden, i Washington och Basel bl.a. Den bild vi har stämmer väl överens med den som mina kolleger i de större industriländerna har. Man ser mycket små tecken på att inflationsförväntningarna hittills har påverkats av utvecklingen.

Den andra frågan jag tänkte ta upp är hur *inflationen hittills har kunnat bli så låg trots att tillväxten har varit förhållandevis hög*. Jag har redan vidrört detta när jag gick igenom historien kring målavvikelsen.

En av de viktiga aspekterna på detta är produktivitetsutvecklingen. Den här bilden ger en känsla för den förändring som skett. Mellan 1981 och 1990 var den i genomsnitt 1,7 %. Mellan 1991 och andra kvartalet 2004 var den i genomsnitt 2,9 %.

41. Produktivitetstillväxt i näringslivet sedan 1980 samt HP-trend*Årlig procentuell förändring*

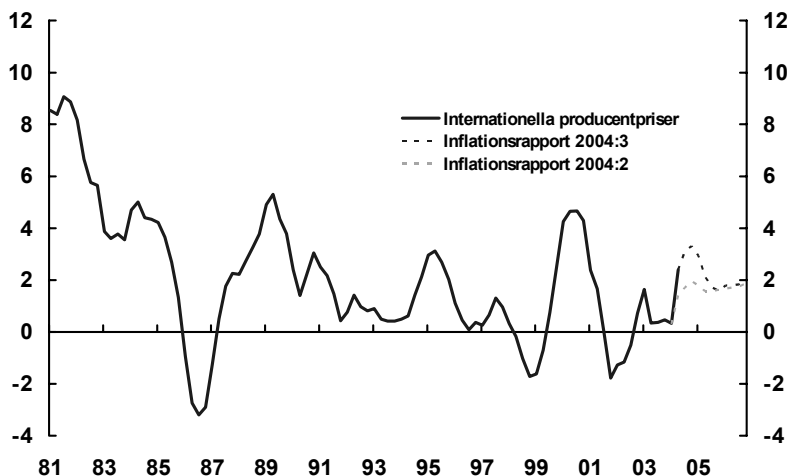
Källor: SCB och Riksbanken

Diagrammet påverkas naturligtvis till viss del av var man bryter perioderna. Men vi har brutit dem på alla möjliga olika sätt och man kommer inte ifrån slutsatsen att något har förändrats. Vi har haft en ganska annorlunda utveckling under senare år.

Trots att vi, med de erfarenheter vi gjorde i slutet av 1990-talet, blev en aning mer optimistiska om produktivitetens utvecklingen har det blivit ännu bättre i den nedåtgående konjunkturen än vi räknat med. Vi trodde att den bättre produktiviteten i hög grad hängde ihop med IT och liknande under senare delen av 1990-talet. Då växte IT- och telekombranschen med en hög produktivitetstillväxt snabbt. Men det kan ju inte vara förklaringen under 2002 och 2003 och in på 2004, när dessa sektorer har krympt så mycket i svensk ekonomi som de har gjort. Det måste finnas även andra förklaringar till detta.

Vi har haft förhållandevis låga löneökningar, ungefär i linje med vad vi hade räknat med. Det har också bidragit till att kostnadstrycket är lägre i den svenska ekonomin.

Jag talade tidigare om den importerade inflationen. Här ska sägas att det finns stora svagheter i statistiken. Det bidrar till att det är svårt att göra prognoser på det här området. Det är ändå svårt att undgå intrycket av att vi har haft en nedgång i de internationella priserna, i vilken det kanske finns ett mer trendmässigt inslag.

26. Internationella producentpriser på bearbetade varor, utfall och prognos*Årlig procentuell förändring*

Källor: OECD och Riksbanken

En annan sak är hur långsiktigt detta kan vara. Man kan ju tänka sig perioder när handeln avregleras och när nya industriländer etableras. Då pressas priserna. Man kanske tar bort olika typer av stöd, avreglerar och så vidare. Men detta kan förstås inte ske permanent – så småningom är det ju gjort, så att säga. Under den period då man gör det – och den kan vara ganska lång – kan man få den här typen av nedpressande effekt.

De här frågorna hänger ihop med en annan fråga, nämligen hur det kan komma sig att vi räknar med att inflationen, nu när vi tittar framåt, kommer att förbli relativt låg trots att vi har reviderat upp vår prognos för tillväxten.

Den viktigaste förklaringen är att vi har låtit oss påverkas av de nya produktivitetssiffrorna och av de lägre löneutfallen och den fortsatt svaga situationen på arbetsmarknaden. I den bedömning vi nu gör skulle vi antagligen ha haft en aning högre inflation – en tiondel eller två – om vi inte hade låtit oss påverkas av den nya information som har inkommit.

Sammanfattningsvis är prognosen i huvudscenariot, som jag var inne på, att den ger en tillväxt runt 3 % eller 3½ % under de närmaste åren. Inflationen väntas uppgå till 1,4 % på ett års sikt, till 2 % på två års sikt. Motsvarande siffror för KPI bedöms bli 1,6 % respektive 2,5 %.

Vi redovisar också som vanligt en riskbild. Den här gången har vi bedömt den vara balanserad. Vi ser risker både hemma och internationellt som kan dra den här prognosen både upp och ned. Internationellt kanske uppåtrisken i första hand hänger ihop med oljeutvecklingen, det vill säga om oljepriserna skulle bita sig kvar och om de skulle sprida sig. Risken är alltid att den bild som fortfarande finns av att inflationen inte kommer att stiga i större utsträckning skulle ruckas på något sätt.

För att det kan bli en svagare utveckling internationellt, med konsekvenser för inflationen, talar i första hand olika problem som har att göra med finansiella obalanser i världsekonomin. Det är främst underskottet i de offentliga finanserna i Förenta staterna i kombination med det stora bytesbalansunderskottet där, som har sin spegelbild i stora överskott i Asien, som utgör en potentiell risk. Det finns också i många länder tendenser till starkt stigande priser på hus som möjligen skulle kunna påverka utvecklingen i kombination med sparandebrist i hushållssektorn.

När det gäller den inhemska utvecklingen handlar det om produktiviteten. Där är det bara att konstatera att vi och andra inte vet tillräckligt mycket om vad det är som pågår för att vi ska kunna göra prognoser med någon större säkerhet. Jag kan se möjligheter eller risker både med en högre och en lägre produktivitetsutveckling än vad vi har räknat med. Att vi lyfter fram den här beror på att produktiviteten är en så central variabel. Produktivitetsutvecklingen spelar en avgörande roll för hur man ska värdera inflationen.

Det huvudscenario för inflationen jag gav alldeles nyss står sig även när man har tittat på riskbilden.

Därmed återkommer jag till det som jag sade på ett tidigt stadium, nämligen att vår bedömning är att inflationen blir ungefär i linje med målet under senare delen av den här perioden. Mot den bakgrunden beslöt vi vid vårt sammanträde i går att lämna reporäntan oförändrad.

I takt med att konjunkturuppgången fortgår och att resursutnyttjandet ökar ytterligare i ekonomin är det rimligt att räkna med att vi gradvis kommer att behöva strama åt penningpolitiken. Den behöver bli mindre expansiv.

Jag tror att det är viktigt att understryka att det inte ligger någon dramatik i detta. Det är i själva verket helt naturligt. Det är vad som behövs i en uppåtgående konjunktur för att säkra inflationsmålet. Det är vad som behövs för att vi ska få en god och stabil ekonomisk utveckling i Sverige framöver.

Det är också vad flertalet bedömare som följer oss räknar med.

Det förtjänar dock att understrykas att det i dag inte går att exakt ange när det kan bli aktuellt att göra en första anpassning av ränteläget. Det beror som vanligt på hur vi bedömer inflationsbilden i stort, och det beror på vilken ny information vi får in framöver.

Ordföranden: Tack för den genomgången. Jag lämnar först ordet till Bo Bernhardsson, Socialdemokraterna.

Bo Bernhardsson (s): Jag vill börja med att tacka för en, som vanligt, intressant och stimulerande genomgång.

Jag har två frågor. Den första handlar om oljepriset och en vidgning av den problematik som hänger samman med det. Den andra frågan rör den inbjudan till samtal om Riksbankens ansvar för sysselsättningen som vi fick för en stund sedan.

Den som har följt debatten i medierna under de senaste veckorna om möjligheten för en räntehöjning har sett att det till stor del har handlat om oljeprisökningarnas roll och att oljeprisökningarna skulle kunna leda till stigande priser i allmänhet och inflation som i sig driver fram en räntehöjning.

Det har skrivits och talats om ett penningpolitiskt dilemma av det skälet, vilket Lars Heikensten har berört, att redan oljeprishöjningarna är avkylande på ekonomin. Om man till det skulle lägga en räntehöjning lägger man sten på bördan. Det är det som är dilemmat.

Jag skulle kunna ta många exempel ur debatten, men det ska jag inte göra. Men ekonomerna vid Swedebank Markets antog för ett par veckor sedan att Riksbanken skulle tvingas höja räntan kraftigt fram emot jul någon gång, kanske med en halv procent, drivet av i huvudsak stigande oljepriser.

Lars Heikensten beskriver inte oljeprisets inverkan som något särskilt dramatiskt. Jag har tillsammans med några kolleger varit i Kina och fått inblick i vad som händer där. Det kan vara en utgångspunkt för att vidga den här diskussionen och dilemmat.

Om man blickar in i framtiden kan man tänka sig att inte bara oljepriset utan även andra råvarupriser, priser på metall och så vidare, drivs upp därför att vi har en väldigt snabb tillväxt och förmodligen lite högre inflation i stora ekonomier i världen som Kina, Indien och USA – men det kanske är av andra skäl. Även jämfört med länder i vårt närområde har vi en mycket snabbare tillväxt. Man har också en lite högre inflation än vad vi har.

Detta kan leda till allmänna prisökningar som slår på svensk ekonomi och driver inflationen mycket mer än vad arbetsmarknaden och löneutvecklingen gör.

Jag skulle vilja ha några reflexioner över detta. Den första frågan är: Hur sannolikt är detta? Det är väl svårt att svara på.

Jag hoppar nu över några led i den logiska kedjan. Detta kan leda till att vi tvingas möta en sådan utveckling med att driva ned sysselsättningen ännu mer och driva upp arbetslösheten.

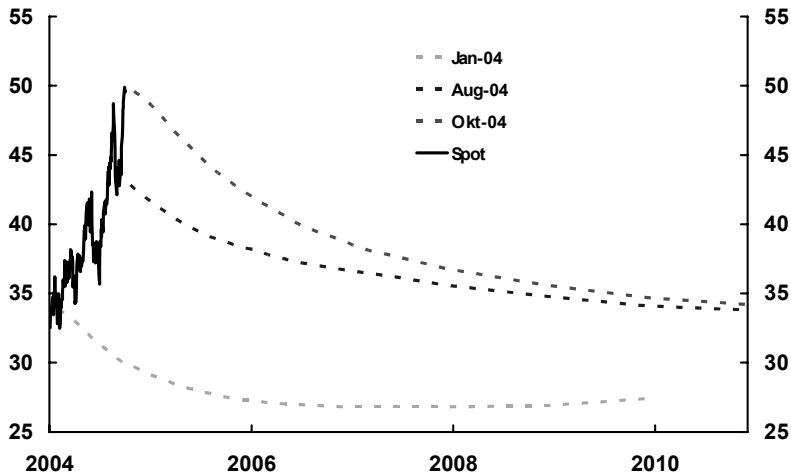
Jag skulle vilja höra mer om hur Riksbanken resonerar kring det här dilemmat, om man resonerar kring det, om det finns och om det skulle kunna tänkas leda till att vi har en annan syn på inflationsbekämpning i framtiden. Vi kanske till och med tvingas omvärdera inflationsmålet.

Det skulle vara intressant att höra några reflexioner kring detta. Jag återkommer till min andra fråga.

Riksbankschef Lars Heikensten: Vi kan titta på en bild som åskådliggör problemen med oljepriset. Ni ser här vad terminsmarknaden räknar med för pris framöver. Ni ser att det är framför allt på kortare sikt som marknaden räknar med att det blir högre oljepriser. När vi kommer längre fram i tiden har de senare uppgångarna inte påverkat bilden. Det hänger säkert primärt ihop med det jag var inne på tidigare, att det finns rätt mycket oljereserver som kan börja exploateras.

Oljepris, utfall och prognos enligt terminsprissättning

USD

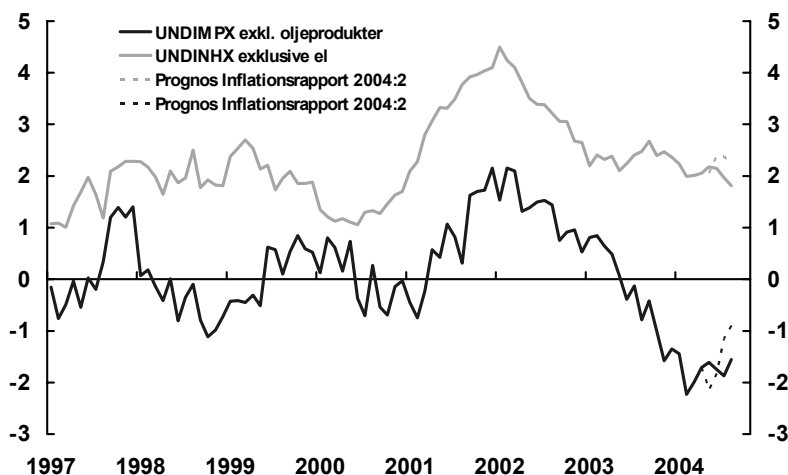

Källor: IMF och NYMEX

Nu vidgar du perspektivet och säger att det finns en bredare problematik. Det gör det och den gäller andra råvaror också.

Det finns också en annan frågeställning. I dessa länder kommer man säkert att gradvis ha en process liknande den vi har, där man blir mindre oljeintensiv och mindre råvaruintensiv. Hur dynamiken kan se ut på längre sikt kan man fundera på. I Kina är man nog delvis inne i den fasen redan, gissar jag. Å andra sidan har tillväxten börjat stiga dramatiskt i Indien. Det finns alltså många länder som kan gå igenom denna utveckling. Därmed får vi nog räkna med en ganska stark råvaruefterfrågan många år framöver om den positiva utvecklingen i tillväxtekonomierna fortsätter.

Låt oss nu titta på importpriserna. Exklusive oljeprodukter har de utvecklats väldigt förmånligt. Den process du pratar om har alltså två sidor. Å ena sidan stiger råvarupriserna – som du är inne på – mer. Men å andra sidan har vi den förändrade globala arbetsfördelningen. Produktion flyttar nu i ökad utsträckning ut till länder som betalar betydligt lägre löner. I Kinas fall handlar det om många hundra miljoner människor som man räknar med att ta in på arbetsmarknaden under de närmaste åren. Detta bidrar i hög grad till att pressa importpriserna på importerade varor.

R7. UNDINHX exklusive el och UNDIMPX exklusive oljeprodukter*Årlig procentuell förändring*

Källor: SCB och Riksbanken

Det är oklart vilken av effekterna som kommer att dominera. Hittills har dock den prispressande effekten på bearbetade råvaror lyckligtvis varit dominerande.

Det leder över till fortsättningen av din fråga: Hur ska man tänka kring detta när det gäller penningpolitiken?

När vi i Riksbanken tidigare pratade om detta har det handlat inte om höga råvarupriser utan om de låga importpriserna på bearbetade varor. Hur ska man se på detta att vi år efter år har låga importpriser? Hur långt motiverar det att vi sänker räntan i Sverige?

Hittills har vi haft uppfattningen att vi ska försöka sänka räntan så långt det är möjligt i förhållande till inflationsmålet. Man kan naturligtvis tänka sig en situation där man hamnar i ett läge där man stimulerar den inhemska efterfrågan så våldsamt, för att kompensera att man har en långsam internationell prisutveckling, att det börjar bli farligt från andra synpunkter. Det är alltså spegelbilden av den problematik du tog upp.

Exakt hur man löser detta får man reflektera över i varje enskild situation. Det avgörande och viktiga för oss är att se till att vi inte ändrar bilden av våra långsiktiga ambitioner när det gäller prisstabiliteten. Så länge inte inflationsförväntningarna påverkas har man en handlingsfrihet i båda de här situationerna.

Bo Bernhardsson (s): Jag vill också säga något om inbjudan till samtal om Riksbankens ansvar för sysselsättningsläget.

Jag konstaterade att svensk ekonomi i alla avseenden ser väldigt bra ut. Det gäller tillväxten, exporten och investeringarna. De som är optimister säger att jobben kommer så småningom, även om det, som Riksbanken också konstaterar i sin rapport, har dröjt lite för länge – eller i alla fall ovanligt länge – innan vi ser uppgången i sysselsättningen.

Det är skälet till att budgeten ser ut som den gör. Vi vill stimulera sysselsättningen ytterligare därför att situationen är för dålig på det området.

När Lars Heikensten ska bemöta sina kritiker handlar det först om dem som hävdar att hela omläggningen av penningpolitiken var fel. Det behöver vi egentligen inte orda så mycket om. Det är lite för lätt att bemöta.

Den andra kritiken, som vi hade uppe förra gången vi träffades, säger att Riksbanken har varit för sen att sänka räntan och för snabb att höja den. Den kritiken riktas av Konjunkturinstitutet och en hel del andra. Det handlar just om den asymmetri som uppstår, det vill säga att det finns en tendens att ligga i den nedre delen av intervallet betydligt mer än i den övre delen.

Lars Heikensten säger till sitt försvar – jag tycker att det låter som ett bra försvar – att långsiktigt över tiden är det svårt att med penningpolitiken hålla sysselsättningsnivån uppe. Det är andra insatser som måste till.

Om man inte tar de chanser som finns att snabbt lyfta och få en uppgång till stånd – det handlar då om det korta perspektivet – bidrar man inte då till att låsa in arbetskraft i arbetslöshet? Vi vet ju hur arbetslösheten fungerar; om man får gå arbetslös för länge är det svårare att ta sig ur.

Jag vill nog ändå bolla tillbaka frågan. Jag inser att det finns en poäng i försvaret att det långsiktigt är andra instrument som ska till. Men jag tror ändå att den kortsiktiga politiken och penningpolitiken har en väldigt viktig roll. Man måste ta de chanser som ges att hjälpa till och driva upp sysselsättningen och få ned arbetslösheten, annars riskerar man inläsnings-effekten.

Det var det jag ville ha en kommentar till.

Riksbankschef Lars Heikensten: För att vi ska ha klarat av den delen vill jag börja med att säga att det ligger något i att det kanske kan vara lätt att bemöta den typ av kritik som jag bemötte först. Men jag tycker att jag fortfarande ofta möter en sammanblandning av de här två perspektiven: det som handlar om synen på inflationsmålpolitiken i stort och det som rör mer kortsiktiga frågor om hur den tillämpas. Många som tar en debatt med Riksbanken blandar ihop de här två perspektiven.

Det är oerhört väsentligt att det skapas en bred samsyn om att det här sättet att jobba med dessa frågor, som vi kom överens om i Sverige i början av 1990-talet, är någonting som vi gemensamt ska vårda och bevara. Här spelar riksdagen en oerhört central roll. Det är därför jag valt att understryka hur väl den nya regimen trots allt har fungerat.

Jag håller med om att det ändå är en stor skillnad i diskussionen nu jämfört med för fem sex år sedan. Det är betydligt färre som öppet ifrågasätter låginflationspolitiken. Ibland känner jag dock att det ligger lite under ytan. Det var därför jag ville ta upp det.

Så till frågan om Riksbankens eventuella asymmetri i tillämpningen. Min bild av hur det har fungerat under de här åren är att under några år i början hade vi helt naturligt inte så mycket erfarenhet av hur ekonomin skulle bete sig under låg inflation. Det var då naturligtvis svårare att göra bedömningar. Inflationen kom, som jag var inne på, av olika skäl att utfalla bättre. Inflationsförväntningarna kom ned snabbare, räntorna föll och så vidare.

Därutöver har två väsentliga saker inträffat. Det är den annorlunda globala miljö som vi har varit i – med ett lågt pristryck – och att produktiviteten i Sverige har överraskat. Jag kan försäkra att det inte har funnits någon önskan att underskrida målet. Vi har vid flera tillfällen, i likhet med andra länders centralbanker, blivit överraskade av utvecklingen. Så enkelt är det.

Du tar också upp den svåra frågan om avvägningar i räntepolitiken och vilka effekter man kan tänka sig att det får på kort sikt för bl.a. sysselsättningen.

I början av 80-talet, innan jag började syssla med sådana här frågor, ägnade jag mig åt arbetsmarknadsfrågor. Mot den bakgrunden är jag beredd att hålla med dig om att det kan finnas effekter av den art du nämner.

Om inte arbetsmarknaden fungerar väl kan arbetslösheten bita sig fast. Då måste man fundera på hur man får arbetsmarknaden att fungera så att de som blir arbetslösa inte stannar i arbetslöshet.

Även om det är vi som har huvudansvar för stabiliseringspolitikens inriktning i den här regimen kan vi ändå inte med räntan på riktigt kort sikt kompensera alla andra möjliga förändringar med effekter på inflationen eller sysselsättningen. Om det fattas beslut, som jag har för mig att man gjorde i fjol, om att reducera antalet arbetsmarknadspolitiska insatser med 10 000 eller 15 000 – jag minns inte exakt, men i den storleksordningen – har vi ingen möjlighet att på kort sikt motverka detta.

Jag kan bara försäkra att med det system vi har är vi intresserade av att ta de chanser vi kan – vi ska enligt lagen ta till vara de möjligheter som finns – att ta hänsyn till andra mål för den ekonomiska politiken, om inflationen medger detta. Sysselsättningen är självklart ett annat mål för den ekonomiska politiken.

Det finns situationer som jag har varit med om under de här åren när vi har agerat väldigt snabbt och kraftfullt. Våren 1996 sänkte vi räntan med 5 %. Det var världsrekord, vill jag minnas, i räntesänkningar på ett halvår, i alla fall bland industriländer. Hösten 1998 sänkte vi räntorna ganska snabbt i en situation när det fanns oro kring det globala finansiella systemet.

Jag tycker inte att man kan säga att Riksbanken inte har velat agera snabbt. Hade vi vetat att produktiviteten skulle bli så pass mycket bättre hade vi med all sannolikhet sänkt räntan.

Ordföranden: Den första halvan av riksbankschefens presentation var ju egentligen ett flammande försvarstal för den ändrade penningpolitiska regimen under den gångna tioårsperioden och i viss mån också för Riksbankens agerande under den tiden.

Jag ska inte ge mig in i den diskussionen främst av det skälet att jag i huvudsak kan hålla med Lars Heikensten om det som han sade.

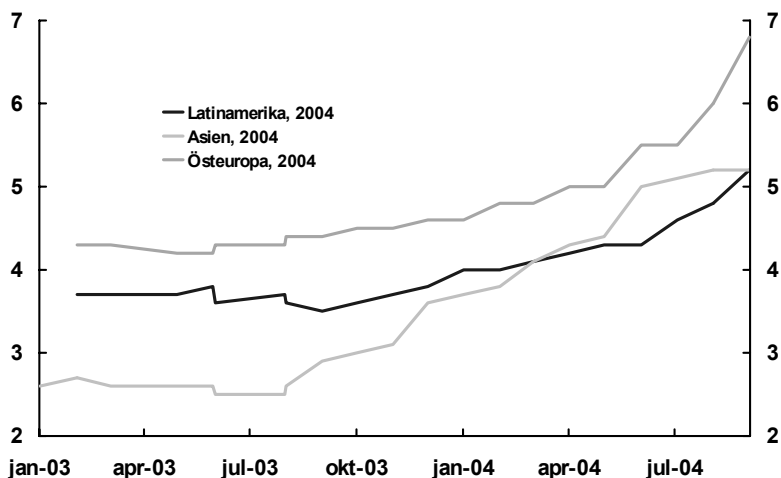
Jag skulle i stället vilja ta upp två andra saker. Den ena är hur vi ska se på den konjunkturfas vi befinner oss i just nu. Du nämnde själv den starka utvecklingen i Asien, Latinamerika och Östeuropa. Det är den starka exporten och den, sett över tiden, starka tillväxt vi nu har. Det adderades till någon tiondel efter det att budgetpropositionen blev offentlig. Men uppjusteringarna var i allt väsentligt gjorda redan innan.

Jag skulle vilja att du gjorde några kommentarer kring hur du ser på det förhållandet att vi ändå i den här starka konjunkturfasen har en så pass expansiv finanspolitik som vi har, och hur du ser på förutsättningarna att nå det saldomål på ett tvåprocentigt överskott i de konsoliderade offentliga finanserna som riksdagen har satt upp.

Sedan skulle jag möjligen vilja ha ytterligare någon kommentar när det gäller situationen på arbetsmarknaden. I din inledande exposé pekade du på bl.a. den uppseendeväckande omständigheten att vi i dag har färre sysselsatta än före den ekonomiska krisen i början av 1990-talet. Nu ser vi en eftersläpning i uppgången på arbetsmarknaden, och vi vet inte hur lång den blir. Den är redan nu avsevärt längre – tre gånger längre – än vad man hade haft anledning att förvänta sig. Samtidigt noterar jag att Konjunkturinstitutet prognostiserar att arbetsutbudet och antalet arbetade timmar kommer att sjunka under åren framöver i förhållande till den totala befolkningen. KI pekar på olika möjligheter att få en ökning av arbetsutbudet till stånd, t.ex. bättre integration av invandrare till vårt land, effektivare studier som ger tidigare arbetsmarknadsinträde och senare pensionsavgångar. Samtidigt har vi inte sett många förslag som pekar i den riktningen och som skulle indikera att det går att åstadkomma detta. Mot den bakgrunden skulle jag önska att du kunde göra ytterligare någon kommentar kring framtidsutsikterna kring arbetsmarknadsläget och de implikationer de kan ha för banken.

Riksbankschef Lars Heikensten: Låt mig börja med frågan om konjunkturen.

Frågan anknyter till den riskdiskussion jag förde. Vi har, som jag var inne på inledningsvis, sett en ganska dramatisk upprevidering av synen på en del av tillväxtekonomierna. Diagrammet visar prognoser från *Consensus forecast* för år 2004. Vi kan se hur prognoserna har utvecklats från januari 2003 och framåt. Det är ett genomsnitt av bedömningar som har gjorts i världen. Den tydligt bättre tillväxten i Asien, Latinamerika och Östeuropa har räckt till för att kompensera den ökade oron som finns kring den amerikanska ekonomin.

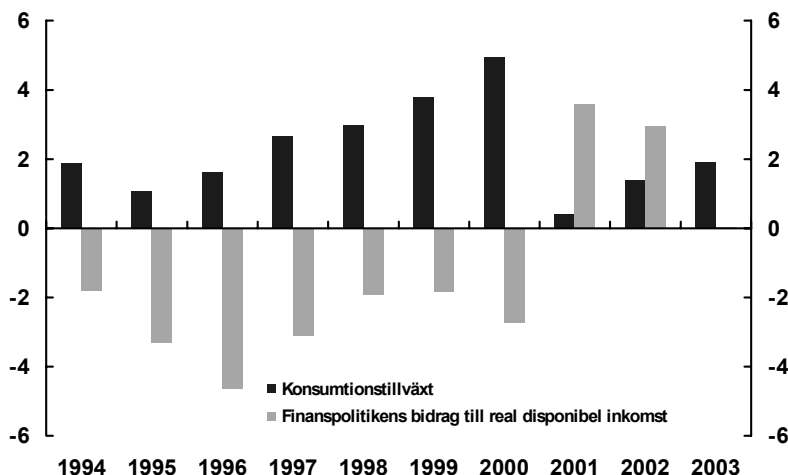
19. Consensus Forecasts under 2004 för Latinamerika, Östeuropa och Asien*Årlig procentuell förändring*

Källa: Consensus Economics Inc.

Det finns dock ett problem som hänger ihop med att det är USA som har varit loket i den här uppgången. Om det verkligen skulle vackla påtagligt i USA – vilket inte är vår bild – om huruvida tillväxten som har kommit i gång i Europa är självgenererande eller inte.

Vi tycker att de största riskerna för konjunkturen i det nuvarande läget hänger ihop med den internationella utvecklingen. I Sverige finns det en stabil grund för en fortsatt uppgång om den internationella utvecklingen fortsätter att rulla på.

Du frågade om den expansiva finanspolitiken. Låt mig lägga på en bild som jag hade tänkt att visa redan inledningsvis. Den här bilden visar hur finanspolitiken har fungerat bakåt sett. Det handlar om finanspolitikens bidrag till hushållens disponibla inkomster. Egentligen har politiken fungerat förvånansvärt bra i ett historiskt perspektiv. Under perioden 1994 till 1999 hade vi en kraftigt kontraktiv finanspolitik, som naturligtvis var nödvändig mot bakgrund av hur det såg ut i Sverige med statsfinanserna i början av 1990-talet. Det var oundvikligt.

Finanspolitikens bidrag till real disponibel inkomst samt konsumtionstillväxt

Källa: SCB

Utvecklingen under de här åren är inte bara ett uttryck för de aktiva åtgärder som har vidtagits. Det hände andra saker i ekonomin som fick effekter både på de offentliga finanserna och på hushållens inkomster. Jag tar ett handfast exempel: Många människor sålde aktier i slutet av 1990-talet. Det ledde till ökade skatteintäkter från reavinsterna. Det registreras i detta sammanhang som ett negativt bidrag från finanspolitiken.

Sedan fattades beslut i slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet om att lägga om politiken i vad som de facto var en mer expansiv riktning. Det handlade i och för sig om åtgärder som snarare var långsiktigt motiverade, det vill säga skattesänkningar och liknande. Jag minns att jag vid den tidpunkten var rätt orolig för detta därför att detta skedde i ett läge när konjunkturen fortfarande var stark. Sedan visade det sig att när aktiebubblan sprack gick luften ur uppgången. Därför visade sig denna omläggning komma väl i tiden. Ni ser här att finanspolitiken har haft en expansiv effekt i det läge när konjunkturen vek.

Hur ska man se på detta framöver? Det är bra att du frågar. Jag har uttryckt en del oro. Det blir lätt så att det jag säger tolkas som att jag tycker att man inte ska ägna sig åt en politik som spär på i uppgångar – att det orsakar problem för oss. Det är egentligen inte det som är mitt problem. Mitt problem är hur jag ser på de offentliga finanserna på längre sikt. Jag vill gärna göra den distinktionen.

Det ingår i vårt jobb att sätta räntan utifrån de förutsättningar vi har. I de förutsättningarna ingår den internationella utvecklingen, den finanspolitik riksdagen lägger fast och vad det nu kan vara. Det kan vi hantera. I det här läget blev politiken mer expansiv, och då fick vi antagligen som följd av detta ha ett något annat ränteläge än om politiken varit mindre expansiv – och tvärtom. Det kan vi förhoppningsvis klara av.

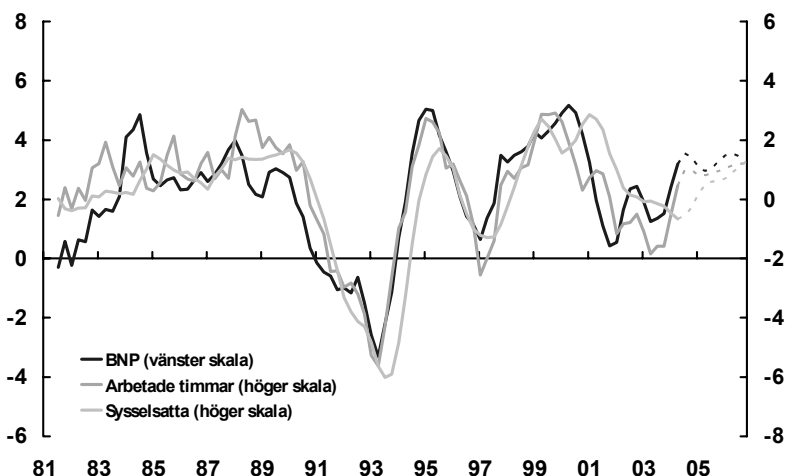
Skälet till att jag kommenterade de offentliga finanserna i juni i en tidningsartikel – i själva verket innan de nuvarande förslagen låg på bordet – var att jag såg en risk för att finanspolitiken med den inriktning den redan då hade skulle leda till att det skulle bli svårt att uppnå målet om 2 % överskott över konjunkturcykeln. Det är ett väsentligt mål, av precis de skäl riksdag och regering har lagt fast, nämligen att det skapar en bättre handelsfrihet i framtiden och att vi får en allt äldre befolkning som ställer stora krav på de offentliga finanserna framöver – större i Sverige än på många andra håll.

Budgetreglerna har varit en grundbult i det ekonomisk-politiska system vi har haft de senaste tio åren. Jag vill därför understryka betydelsen av att vi inte ger upp dem. Och det kände jag en oro för i somras. Den oron kvarstår förstas eftersom politiken har blivit mer expansiv än vad jag då hade möjlighet att förutse.

Slutligen har vi frågan om arbetsmarknaden. Jag är osäker på var fokus i din fråga ligger. Vi tror att det ska ske en uppgång i antalet arbetade timmar och antalet sysselsatta framöver. Det är svårt att tro att så inte skulle ske om konjunkturuppgången rullar på. Vi ser redan tecken på att antalet arbetade timmar har ökat. Man har uppenbarligen inte kommit dithän att man anställer fler personer, ännu räcker det med att låta dem som jobbar jobba mer. Det hänger också ihop med att sjukfrånvaron har minskat en aning, såvitt jag förstår. Nu såg jag nyligen också att antalet tillfälligt anställda har ökat. Det förefaller alltså i högsta grad rimligt att tro att sysselsättningen kommer att öka. Vi har räknat med att detta sker i grova drag runt årsskiftet. Det framgår av det jag sade tidigare att det inte hindrar att det finns ett bredare problem kring arbetslösheten som hänger ihop med olika strukturella aspekter på hur arbetsmarknaden fungerar.

38. BNP, arbetade timmar och sysselsättning

Årlig procentuell förändring, tre kvartals glidande medelvärde

Källor: SCB och Riksbanken

Karin Pilsäter (fp): Jag ska be att få tacka för den inledande genomgången. Den var mycket intressant. Det är där du slutar som vår diskussion börjar i det här huset. Inte minst gårdagens partiledardebatt visar att vi politiker har mycket att hantera här som, hur mycket ni än skulle vilja, Riksbanken inte kan göra mycket åt. Jag tänkte ta upp frågorna kring effekten av konjunkturpolitiken.

Penningpolitikens utformning handlar om att bedöma hur det ser ut 12–18–24 månader framöver och justera räntan nu utifrån det. Då är det alltid mycket lättare att efteråt säga hur man borde ha gjort än att göra det innan.

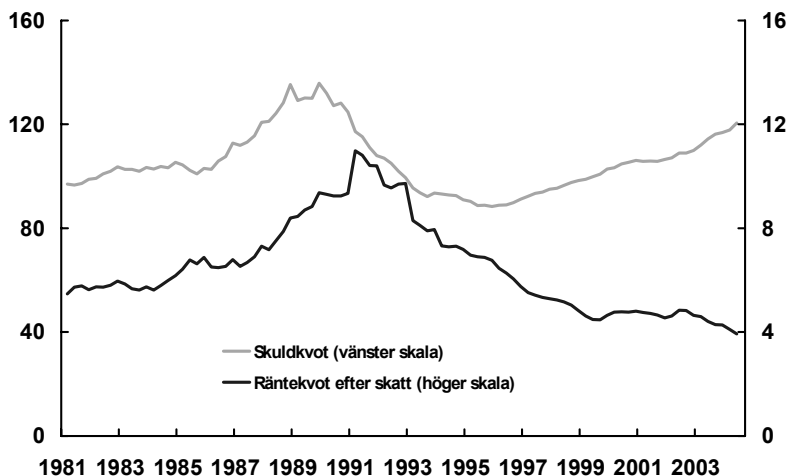
Det har hänt ganska mycket de senaste åren. För några år sedan fick ni kritik för att ni inte var tillräckligt mycket inne på den nya ekonomin där allt skulle gå på räls. Sedan har kritiken kommit från andra håll. Tror ni att mekanismerna är stabila över tiden eller att även effekten av en ränteförändring slår igenom snabbare eller långsammare nu än tidigare i och med att ekonomins funktionssätt förändras?

Sedan var det frågan om stabiliseringspolitiken. Du visade alldeles nyss att det var mer slump än skicklighet att den finanspolitiska stimulansen 2002 visade sig vara vältajmad, när i själva verket den verkade vara dåligt tajmad då beslutet fattades. Sedan blev det en snabb konjunkturförsvagning. Det var kanske andra konjunkturer än de ekonomiska som avgjorde. Har du någon fundering på utväxlingen mellan finans- och penningpolitiken? Är det meningsfullt att bedriva finanspolitisk *fine tuning* på det sättet, är det över huvud taget möjligt, även om det där är kortare handläggningstider, att få de utjämnande effekterna, eller om man lika gärna skapar instabilitet?

Riksbankschef Lars Heikensten: Jag går först till frågan om effekter av ränteförändringar. Det finns goda skäl att tro att det sker förändringar i detta avseende över tiden. En uppenbar möjlig sådan effekt hänger ihop med hur hushållens skuldsituation har förändrats. Låt mig visa ett diagram som jag visat tidigare här i utskottet. Den övre kurvan visar hushållens skulder som andel av hushållens inkomster. Den nedre kurvan visar hushållens räntekostnader som andel av hushållens inkomster. Att den senare kurvan avviker från den första hänger ihop med att ränteläget nu är så mycket lägre. Man har större skulder men man betalar ändå lägre räntor.

32. Hushållens skuldkvot och räntekvot

Procent av disponibel inkomst

Källor: SCB och Riksbanken

Hushållen har i dag i betydligt större utsträckning än tidigare rörliga lån. Det innebär att ränteförändringar slår mer direkt på hushållens plånböcker. Det får i sin tur effekter på den allmänna efterfrågan. Sådana skillnader har länge funnits mellan länder. Vissa länder, t.ex. Tyskland, har haft betydligt fler bundna lån, medan England har haft betydligt fler rörliga. Det påverkar stabiliseringspolitikens effekter.

Låt mig ge ett exempel till. Det hittillsvarande handlar om kopplingen mellan ränteläget och allmänna efterfrågan – egentligen kopplingen mellan ränteläget och hushållens konsumtion. Nästa led: Hur påverkar det här i sin tur sysselsättningen? Jag drar mig till minnes ett samtal jag hade med min brittiska kollega för en tid sedan. Det handlade om att de gång på gång har trott att de skulle få mer uppdrivna löner. Den höga efterfrågetillväxten skulle leda till att de fick så många människor i arbete att lönerna skulle drivas upp. Men det som synes inträffa i Storbritanniens fall är att den ökande efterfrågan i hög grad tillgodoses med arbetskraftsimport. De traditionella siffrorna på arbetslöshetsutvecklingen i Storbritannien påverkas däremot inte så mycket. De har gått ned långt redan, medan det som nu händer när tillväxten skjuter fart är att man i stället utnyttjar arbetskraft som kommer in i landet. Jag nämner detta som ett exempel på en strukturell förändring som kan påverka effekterna mellan efterfrågan och sysselsättning.

Hur ser jag på finanspolitiken och möjligheterna till *fine tuning*? Synen på finanspolitiken förändrades gradvis under 1960- och 70-talen. Det blev tydligare att en finjusterad finanspolitik inte fungerade särskilt väl. Ibland blev det bra, som det har blivit nu i början av 2000-talet. Ibland blev det dåligt. Det var väl ungefär fifty-fifty. Det var en huvudorsak till att man lämnade den uppläggnings av den ekonomiska politiken.

Med den regim vi har i dag med ett ansvar för inflationsutvecklingen kommer vi ofta i praktiken att kunna bidra till att utjämna konjunktursvängningar. Men vår kunskap om vart ekonomin är på väg 1–2 år framåt är inte sådan att vi får sätta ambitionen alltför högt.

Att försöka finjustera den allmänna efterfrågenivån i landet med hjälp av finanspolitiken känner jag mig mycket skeptisk till. Det behöver dock inte hindra att man kan vidta åtgärder som inriktar sig på speciella områden, speciella delar av landet, speciella yrkeskategorier eller speciella sektorer. Sådana åtgärder får snarare ställas mot vad alternativet vore i de fallen för att åstadkomma de önskade effekterna.

Jag tog tidigare exemplet att man drog tillbaka arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det hade vi ingen möjlighet att kompensera. Det är klart att det går att vända på kuttingen och att snabbt sätta in arbetsmarknadspolitiska åtgärder och på det viset göra någonting åt arbetslösheten på kort sikt. Men då handlar det alltså inte om att stimulera den allmänna efterfrågan.

Karin Pilsäter (fp): Jag tänkte fråga just om att stimulera den allmänna konsumtionen. Det pågår en samhällsdiskussion om detta, även i det här huset, om att det är den vägen man ska följa upp.

De krav du kommenterade tidigare var att man ville att ni först skulle sänka räntan och sedan vänta längre med höjningarna. Det innebär, såvitt jag förstår, att effekten skulle vara att räntepolitiken blir mer slagig. Vilken utväxling får man i så fall på den långsiktiga samhällsekonomiska utvecklingen av en mer slagig ränta i förhållande till att något fler personer befinner sig i arbete för att man har gått ur senare eller kommit in något tidigare?

Riksbankschef Lars Heikensten: Vi gör prognoserna. Vi tittar normalt sett ett till två år framåt. Och vi följer förutbestämda mötesplaner. Vi tror att man då åstadkommer en rimlig, stabil penningpolitik. Men ibland kan det finnas skäl att agera snabbt. Jag nämnde hösten 1998 som ett exempel. Jag kunde ha nämnt 11 september som ett annat. Vi valde då att agera snabbt eftersom det fanns skäl till detta. Det är vad jag kan säga om slagigheten.

Det finns en föreställning som man ibland stöter på i debatten om att vi arbetar annorlunda än Federal Reserve, att de är känsligare på något vis och flyttar räntorna upp och ned i större utsträckning än vi. Det är inte min föreställning. De har av olika skäl inte ett lagstadgat inflationsmål. Det ligger långt tillbaka i deras historia. Men de arbetar i huvudsak som om de hade ett inflationsmål. Det är dock sant att man kan se att deras räntor har svängt mer. Men då ska man komma ihåg att mycket av det vi gör gör vi mot bakgrund av vad de har gjort. Amerika är så dominerande i sammanhanget att när de ändrar räntorna dramatiskt för att kompensera konjunkturen är det ingångsvärde för oss. Vår konjunktur blir helt enkelt stabilare. Vi behöver ändra mindre därför att de redan gjort en del av jobbet.

Mats Odell (kd): Jag vill också tacka för din intressanta exposé över tio lyckosamma år med ett tydligt och alltmer trovärdigt fast inflationsmål.

Det är två saker jag gärna vill ta upp i anslutning till detta. Nyckelfaktorer är produktivitetens utvecklingen, som har varit mycket lyckosam, arbetsmarknadens funktionssätt, sysselsättningen, som har varit mindre lyckosam. Jag var med på samma delegationsresa som Bosse Bernhardsson till Kina. Vi kunde där konstatera att mycket av svenska företags investeringar sker där.

Jag vill också säga lite grann omkring det stora bytesbalansöverskottet, till skillnad från det amerikanska stora underskottet, och importpriserna, som till dels är import från svenska företag, dotterbolag, där numera produktionen ligger. Sysselsättningen ökar i länder i Sydostasien och länder i Östeuropa.

Angående produktiviteten: Det står på s. 38 i inflationsrapporten om produktiviteten att en del kan vara av övergående karaktär. Men till en del bedöms den starka produktivitetstillväxten också avspegla mer långsiktiga faktorer. Det skulle vara intressant om du utvecklade detta.

Arbetsmarknadens funktionssätt är intressant även i dag. Vi ska se hur de som har ansvaret för arbetsmarknaden och dess misslyckanden skjuter på Riksbanken och penningpolitiken för eventuella marginella skillnader i sysselsättning. Problemen med arbetsmarknadens funktionssätt har inte åtgärdats. Du har själv pekat på vilken enorm potential – det gör alla, OECD, IMF, EU-kommissionen – som finns och att åtgärderna ska sättas in där. Det kan vi lämna därhän i dag.

Exporten har överraskat positivt, och importpriserna utvecklas förmånligen. Kan det ligga ett element av den ökade "outsourcingen" i den ökade produktiviteten, det vill säga att produktionen i praktiken är en del av den svenska exporten som går som tåget, där sysselsättningen sjunker och vinsterna ökar i de svenska exportföretagen? Låga importpriser för insatsvaror ligger i den svenska exporten och sysselsättningen är långsiktigt på väg från landet, men vi sätter samman produkter som går på export härifrån och det lyfter exportsiffrorna, dock inte sysselsättningen.

Bytesbalansöverskottet har en annan sida. Vi ser att Sverige trendmässigt har lägre investeringar än EU totalt sett, men även de 15 gamla länderna. Det avspeglar sig i det stora bytesbalansöverskottet. Det är allvarligt på längre sikt om vi inte investerar här utan i andra länder. Det skulle vara intressant om du kunde kommentera de faktorerna.

Riksbankschef Lars Heikensten: Vi har haft en ganska förmånlig utveckling under senare år också när det gäller inhemska priser, förutom att vi har haft det när det gäller importpriserna. Precis som jag har varit inne på är produktivitetens utvecklingen en viktig aspekt på detta. När man reser i landet och pratar med företagare, fackliga företrädare, länsarbetsnämnder och liknande ser man många konkreta exempel på den process du talar om.

Jag besökte i vintras en såg vid Indalsälven. Ägaren berättade att han hade lagt 10-procentiga produktivitetskrav per år i tre år framåt på sin verksamhet. Det var nödvändigt därför att han räknade med att konkurrensen från Ryssland skulle komma att utvecklas på ett sådant sätt. Det påverkar i sin tur köpare av byggmaterial, de kan bygga billigare och så vidare. I det fallet var det inte utflyttning utan en produktivetsförbättring inom landet som blev resultatet av den skarpere konkurrensen. Ett annat företag jag besökt nyligen övervägde att flytta ut en verksamhet till Estland. Företaget var mer lågproduktivt, och man klarade inte de nuvarande lönerelationerna.

Man behöver alltså inte dra in Kina för att se att något pågår. Samtidigt känner jag ibland en viss osäkerhet för hur unikt och dramatiskt detta är i ett svenskt historiskt perspektiv. Vi har haft en fantastisk strukturomvandling över århundraden.

Jag hörde Alan Greenspan säga att man i Förenta staterna har haft samma sysselsättningsgrad i 100 år, men man håller i stort sett inte på med någonting man höll på med för 100 år sedan. Det är i huvudsak sant också hos oss. Ekonomin förändras hela tiden. Sysselsättningsnivån bestäms egentligen av något annat. Den bestäms av institutionerna i övrigt i ekonomin.

Konkret handlar det om att när arbetsplatser försvinner – av vilket skäl det nu är – gäller det att det kommer nya arbetsplatser till stånd. Det har att göra med investeringsklimatet. Det hänger också ihop med rörlighet och utbildning och den typen av faktorer. Egentligen har Sverige goda traditioner på området. Strukturomvandlingen under 1950- och 1960-talen fungerade väl i landet utifrån det perspektivet. Det här är alltså problem som går att hantera, det vill jag betona. Ibland kan man få känslan av att alla jobben försvinner till Asien, men själva poängen är att de jobb som inte kan försvara de höga löner vi har i landet försvinner. Då gäller det att se till att politiken bedrivs så att vi får nya jobb som kan klara våra lönenivåer och som ger oss ett fortsatt högt välbefinnande.

Mats Odell (kd): Jag besökte för någon månad sedan Volvokoncernens mest lönsamma företag, Volvo Aero i Trollhättan. Där tillverkas delar till flygmotorer. Jag undrade varför detta fortfarande sker i Sverige med hög lönsamhet. Det var för att vi fortfarande har ett litet försprång vad gäller metallurgi, det vill säga de olika värmezoner som finns i en jetmotor och som kan hantera detta metallurgiskt. Det är nu en utveckling som är på väg till Kina, Indien eller vart du vill. Vår komparativa fördel hänger på sköra trådar, det vill säga att vi fortfarande kan ta ut så pass höga priser för spetskompetens. Det stora bytesbalansöverskottet – som många tycker är positivt men som faktiskt avspeglar en misstro mot investeringsklimatet i Sverige, till skillnad från USA, det är dit kapitalsummorna går, det är därför de klarar sig – är inte Riksbankens uppgift. Men exporten överraskar uppåt och importpriserna minskar, och det ligger där allvarliga långsiktiga tendenser som vi behöver fundera på. Jag är glad för de svar du har gett, men hemläxan är i det här huset och inte vid Brunkebergs torg.

Riksbankschef Lars Heikensten: Jag talade om produktivitetsförändringar på Nationalekonomiska Föreningen i februari förra året. Där finns det en del långsiktiga resonemang kring hur man kan se på detta.

Lars Bäckström (v): Vi har väl läxor att göra på alla torg. Det är ett delat ansvar. Jag är gammal lärare!

Jag vill först tacka riksbankschefen i någon mån för föredraget men ett än större tack för beslutet om räntan. Jag är mycket tillfreds att den inte gick uppåt.

När ett sådant beslut ska fattas i Riksbanken tittar ni på mycket. Jag har försökt att läsa på under morgonen, men såvitt jag förstår – jag väljer det enklaste, trubbigaste måttet, KPI, det som människor i landet förstår – liksom KPI i Sverige lägre, det folk i gemen kallar inflation, än i de flesta andra länder. Det är en retorisk fråga. Jag tror mig veta svaret. Jag påstår mig veta att det är så. Men jag kan ha fel. Det förekommer. Jag vill att en riksbankschef som vet mer än vad jag gör berättar hur det är. Om det är så, varför är det så? Jag tänker på euroområdet.

Jag har en mer knepig fråga. Om jag var riksbankschef – jag tror ni gör så – skulle jag titta på vad som i ekonomkretsar kallas för BNP-gap. Ni tittar på hur bruttonationalprodukten växer. Sedan hittar ni på en annan bruttonationalproduktillväxt, något som kallas för potentiell BNP. Det är något som ingen riktigt vet vad det är. Sedan säger ni att de är lika. Då är det risk för inflation och räntan måste höjas.

Det där är lite knepigt. Det är något som liksom finns och inte finns som bestämmer hur något ska ske som påverkar människors vardag.

På s. 38 konstaterar ni att ni egentligen inte vet vad den potentiella BNP:n är. Det finns tre metoder. Beroende på vilken det är fråga om kommer man fram till helt olika resultat.

Jag tror att det är viktigt att utveckla detta för allmänheten eftersom det är så oerhört styrande – detta för klarhetens och den allmänna debattens skull. Jag har en kommentar som jag tycker tyder på att det är väldigt långt tills gapet sluts. Av diagrammet på s. 38 att döma är väl gapet snart slutet, och då finns risken för en räntehöjning.

Jag ska ta ett väldigt handfast exempel, och nu talar jag inte om att vi kan få ut dem i arbetskraften som t.ex. är sjukskrivna eller förtidspensionerade. I stället gäller det en väldigt enkel och mera handfast sak, nämligen unga kvinnor och män i åldern 25–30 år som är högutbildade akademiker. De är, får vi förutsätta, välutbildade och kunniga. Samtidigt är det rekordarbetslöshet bland dessa. Vi har ju hört om unga civilekonomer, såväl kvinnor som män, med magisterexamen och toppbetyg i alla ämnen som gått arbetslösa i två och ett halvt år.

Jag har kontrollerat detta med vänner jag har. Sådana människor som jag nyss nämnde får i Storbritannien jobb på studs. Man anställer till och med människor med filosofie examen på banker eftersom de sägs vara välutbildade och ha bevisat att de kan lära sig något. Biologer anställs på banker

därför att de kan räkna. Men i Sverige är det rekordarbetslöshet bland topputbildade unga akademiker. Tyder inte detta på att vi har ett stort BNP-gap som kan slutas?

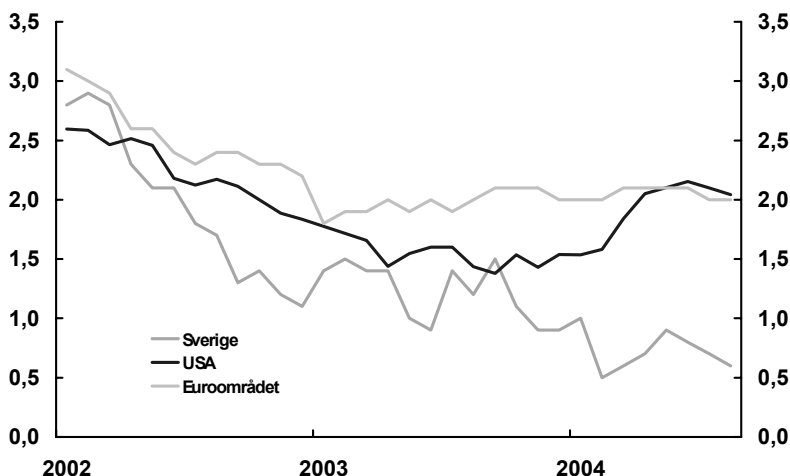
Riksbankschef Lars Heikensten: Jag väljer nog att nu suga åt mig av ditt inledande beröm. Det gör jag i trygg förvisning om att jag inte alltid kommer att kunna glädja dig.

När det gäller konsumentprisindex har du rätt. Det kan hända att det finns länder som har ännu lägre siffror än vi. Bland annat har man i Norge på senare tid haft en mycket låg inflation. Nu har den gått upp lite grann så jag vågar dock inte uttala mig exakt. Men fram till den allra senaste tiden har inflationen legat lägre där.

Låt mig visa ett diagram. Som du ser har vi under senare tid kommit påtagligt under euroområdet. Så var det också, vill jag minnas, runt åren 1999 och 2000. Jag tänker då på den diskussion som Karin refererade till om den nya ekonomin och sådant.

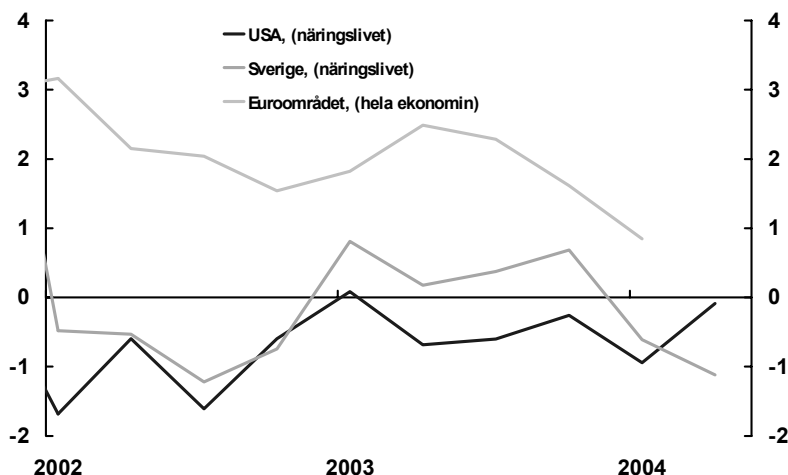
R10. Inflation i Sverige, euroområdet och USA

Årlig procentuell förändring

Källor: Bureau of Labor Statistics, Eurostat och SCB

En första naturlig sak att titta på är arbetskraftskostnadsutvecklingen, för den spelar en mycket stor roll, eller egentligen enhetsarbetskraftskostnaden där man tittar på produktiviteten och på lönekostnaderna. Under senare tid har vi kommit ned även under USA i det här fallet, och vi har redan tidigare legat under euroområdet. Det har varit en väsentlig faktor. Detta beror inte på att vi på det hela taget har haft en lägre löneökningstakt. Det är möjligt att vi för närvarande ligger i nivå med euroområdet, möjligen till och med lite lägre. Jag minns inte exakt. Men generellt under de här åren har det inte varit så, utan det är produktiviteten som har överraskat positivt, vilket jag tidigare var inne på. Det är det som är det avgörande.

R11. Arbetskraftskostnad per producerad enhet, Sverige, USA och euroområdet*Årlig procentuell förändring*

Källor: Bureau of Labor Statistics, Eurostat, SCB och Riksbanken

Varför har den gjort det? Tyvärr är det inte en fråga som jag, som jag också tidigare varit inne på, har ett riktigt bra svar på. Min enda tröst är att det har ingen annan heller. Jag skulle gissa att en viktig skillnad mellan Sverige och euroområdet är att vår ekonomi är betydligt mer öppen. Vi påverkas mycket mer av konkurrens från omvärlden än vad många av de här länderna gör. Det tror jag är en starkt drivande faktor för vår utveckling. Men det är mycket möjligt att det också finns andra förklaringar. Det kan exempelvis handla om att vi sektorsmässigt har legat ganska väl till. Möjligen kan det förklaras med att svenskt näringsliv har varit bättre på att omorientera sig kring växande sektorer, IT och annat. Det kan också vara så att vi har haft lite tur och legat i de rätta sektorerna vid den här tidpunkten. Rimligen är det lite av båda.

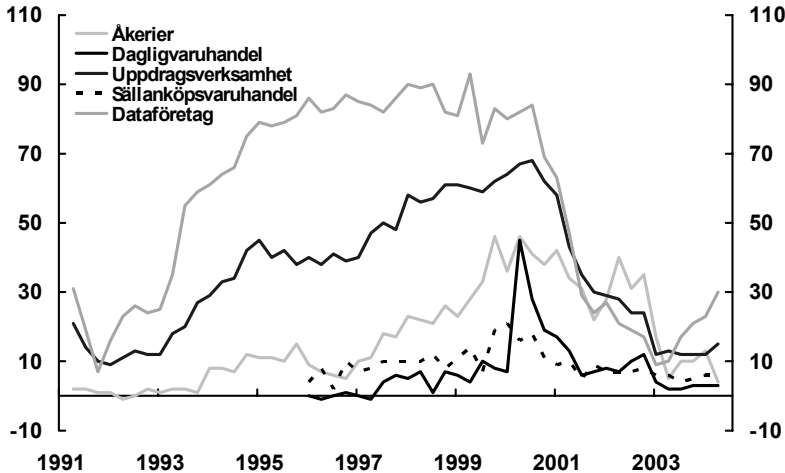
Italien har t.ex., på tvärs med vad alla trott, både vad gäller produktiviteten och tillväxten överraskat väldigt negativt under senare år. En faktor i sammanhanget tror jag är att Italien i allt väsentligt exporterar till länder som också haft en svag utveckling, medan vi har lyckats ganska väl med att omorientera vår export till Förenta staterna och till flera av de tillväxtländer som har vuxit betydligt bättre.

Du reser sedan frågan om produktionsgapet. Som du säger har vi olika beräkningar på detta. Att vi har valt att redovisa flera stycken är just för att tydliggöra vad du säger: att det finns en stor osäkerhet kring produktionsgapen. Ibland övertolkas de där beräkningarna – att det så att säga är det här diagrammet som i sig ger hela historien. Så är det inte, utan vi får försöka titta på alla möjliga indikatorer på resursutnyttjandet i ekonomin. Jag visade tidigare en bild över arbetsmarknadsläget och bristen på maskin- och anläggningskapacitet; den här bilden visar olika branscher där man kan

se att det i något fall råder brist på arbetskraft. Men i stort sett är det inte så i svensk ekonomi, vilket dina exempel bekräftar. Det är alltså många sektorer där det i det här läget inte råder brist på arbetskraft.

45. Andelen företag med brist på personal

Procent, säsongrensad

Källa: Konjunkturinstitutet

Samtidigt ska det väl sägas att för att få en bra utveckling kan vi inte vänta tills det är en situation där vi har överhettning och alla är anställda fullt ut, utan vi måste agera med räntepolitiken i god tid och dämpa försiktigt innan vi är inne i nämnda situation. Det är naturligtvis fråga om en avvägning – om hur snabbt man ska gå fram i uppåtgående konjunkturer. När vi fattar de besluten tittar vi på en mängd olika indikatorer.

Du undrade vad potentiell tillväxt är för något. Ja, det är naturligtvis en bedömning av tillgängliga arbetstimmar och hur effektivt de kan användas. Det är det som avgör den potentiella tillväxten.

Storbritannien har under en följd av år haft en hög tillväxt. Det är en viktig förklaring, men de har också en arbetsmarknad som i många olika avseenden fungerar annorlunda än vår – säkert på gott och ont, men alltså annorlunda – och som inte har ett dugg med det allmänna efterfrågeläget att göra.

Jag har för mig att du hade ytterligare en fråga.

Lars Bäckström (v): Jag tycker att riksbankschefen har besvarat mina frågor på ett fullt nöjaktigt sätt i den delen. Men jag har en kompletterande fråga: Tyder inte den höga arbetslösheten bland unga akademiker på att vi har ett väsentligt produktionsgap att sluta? Snarare handlar det om en fördjupning i den frågan.

Möjligen har jag också en till kompletterande fråga. Man ska liksom inte bedöma dagen vid morgon eller lunch utan först vid dagens slut; det är sant. Vi har inte stått utanför EMU så väldigt länge; det är också sant. Men hittills har det inte, tycker jag, medfört några negativa konsekvenser att stå utanför EMU. Tvärtom har det, tycker jag, medfört positiva konsekvenser. Vad tycker riksbankschefen så långt?

Riksbankschef Lars Heikensten: På sätt och vis var det tur att du ställde den senare frågan. Den skulle jag kunna utveckla hur mycket som helst. Men när det gäller den första frågan vet jag inte om jag kan tillägga så mycket utöver vad jag redan sagt.

Vi kan gå tillbaka och titta ytterligare på just unga akademiker. Men det är uppenbart att det inte är det enda som är väsentligt i sammanhanget, utan vi måste se brett på detta – se på olika delar av landet och på olika yrkeskategorier. Vi gör också aggregerade bedömningar som kommer till uttryck i form av de produktionsgap som du talat om. Jag är dock inte omedveten om det som du tog upp. Jag rör mig ju också i sammanhang där jag träffar en hel del unga akademiker som just har kommit ut på arbetsmarknaden.

När det gäller EMU och den diskussion du tar upp har alla möjliga argument förekommit. Jag har ingen anledning att egentligen vare sig recensera det ena eller andra argument som förekommit. För egen del har jag aldrig föreställt mig att ett medlemskap i EMU under normala omständigheter, om inte landet på något sätt befinner sig i en krissituation när det sker, skulle få dramatiska effekter på kort sikt. De positiva effekter som jag tycker att man har kunnat se har att göra med vinsterna av långsiktig ekonomisk integration på olika sätt. Det blir billigare att växla, och det blir en större säkerhet i samband med investeringar. Den typen av aspekter handlar det om. Därför hade jag inte heller väntat mig att man efter ett eller två år skulle se några positiva effekter.

Roger Tiefensee (c): Jag vill börja med att tacka riksbankschefen för en väldigt intressant inledning.

Jag har två spår i egentligen en och samma fråga. I rapporten beskriver ni att arbetslösheten förväntas minska i takt med att konjunkturen stärks. Samtidigt pekade riksbankschefen i sin inledning på de brister, på de strukturproblem, som ändå finns på arbetsmarknaden. Det är viktigt att ha med båda de perspektiven när man talar om möjliga lösningar.

Min första fråga gäller Riksbankens bedömning av jämviktsarbetslösheten. Konjunkturinstitutet kom ju i går med en rapport om lönebildningen där jämviktsarbetslösheten bedöms ligga på ungefär 4,2 %. Man pekar också på strukturproblem som man skulle behöva åtgärda för att ändå kunna ha låg inflation och låg arbetslöshet. Frågan är egentligen om Riksbanken delar denna bedömning och hur stora bidragen av ett bristande funktionssätt på arbetsmarknaden i så fall är till de inflationstendenser som ni ändå pekar på.

Den andra delen av frågan gäller att ni också skriver att prisutvecklingen på fastigheter samt ökad skuldsättning har viss stimulerande effekt på den privata konsumtionen. Som jag bedömer det ligger det en väldig risk i detta eftersom många nu har rörliga lån, samtidigt som man kan se att reporäntan kommer att höjas och att marknadsräntorna kommer att höjas. Vilken bedömning gör Riksbanken i det avseendet – detta dessutom kopplat till att man för en expansiv finanspolitik som kan tidigarelägga en räntehöjning? Vad finns det för risk i fråga om att räntehöjningen kommer att bryta den privata konsumtionen?

Riksbankschef Lars Heikensten: När det gäller den första frågan är det kanske klokt att gå tillbaka till det som Lars Bäckström tog upp om den potentiella tillväxten och produktionsgapet. Det är alltså tillgänglig arbetskraft i timmar och produktionsutvecklingen som avgör den potentiella tillväxten och som därmed i grunden avgör hur mycket av efterfrågan vi kan släppa fram utan att riskera att inflationen accelererar. Då är det klart att olika typer av åtgärder som bidrar till att fler människor finns tillgängliga på arbetsmarknaden eller till att produktiviteten förbättras, allt annat lika, gör att vi kan släppa fram en högre efterfrågan i ekonomin.

I själva verket är det väl så – för att gå tillbaka till diskussionen inledningsvis – att hade ni frågat mig och kanske de flesta andra svenskar som följde svensk ekonomisk utveckling under 70- och 80-talen, om vi skulle ha kunnat ha haft en så hög efterfrågan som vi haft under de här åren, så skulle nästan alla ha sagt: Nej, det kommer inte att gå. Då kommer inflationen att accelerera.

Det faktum att produktionsutvecklingen har blivit bättre än vi räknat med har alltså varit oerhört väsentligt för resultatet, i form av reallöner och annat som jag här talat om. Man ska således inte misströsta när det gäller detta. Den typ av stabiliseringspolitisk regim som vi har innebär möjligheter att beakta effekterna av de reformer som eventuellt sker och de effekter dessa får på arbetsmarknad och produktivitet. Sedan är det en annan sak om man alltid ser förändringarna i tid och om man uppskattar effekterna på ett korrekt sätt. Risken finns alltid, som vi tidigare var inne på, att man kan missa i bedömningen. Men i grund och botten finns det över tiden all anledning att tro att åtgärder som på olika sätt gör att ekonomin fungerar bättre också kommer att kunna resultera i lägre räntor, en högre efterfrågan och en bättre välfärdsutveckling i landet.

När det gäller jämviktsarbetslösheten brukar vi inte ge oss in på specificeringar. Vi skulle bara få hålla på med revideringar en gång per halvår, just av de skäl jag nämnt: Det sker ju hela tiden förändringar på det här området.

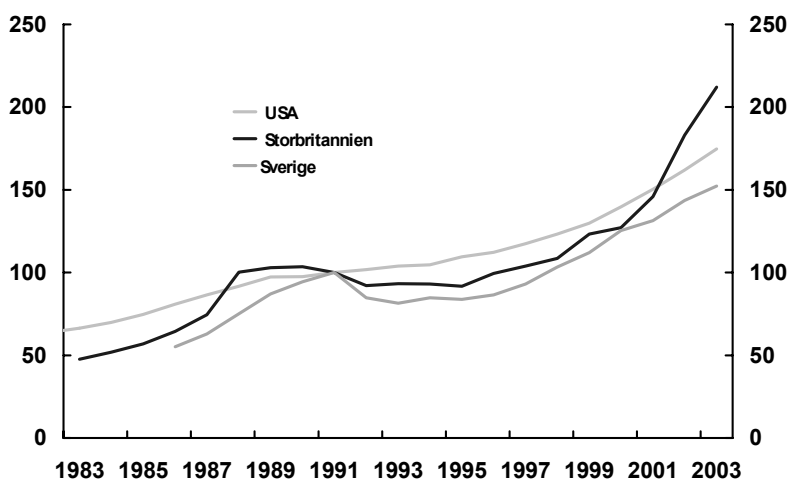
Jag kommer ihåg vad alla trodde att jämviktsarbetslösheten var 1993. Synen bland många ekonomer var då att den var 7 %. Hade vi bedrivit politiken efter det skulle vi inte ha kunnat ta till vara de möjligheter som fanns att förbättra läget. Jag tror att man ska förhålla sig en aning skeptisk till enskilda siffror på detta område. Frågeställningen är för komplex. Men

det innebär inte att vi inte använder oss av begreppet som sådant och av många andra liknande begrepp när vi försöker hantera de avvägningar det här handlar om. Det gör vi ju. Men en speciell siffra skulle jag inte vilja låsa mig för.

Sedan har vi huspriserna. Jag presenterade tidigare en bild som visade att skulderna har gått upp och att räntekostnaderna har gått ned. Av det resonemanget framgick att det naturligtvis innebär att hushållen i någon mening är mer exponerade än de annars skulle ha varit. Ränteläget är lågt, så i procentenheter räknat krävs det inte särskilt stora förändringar i ränteläget för att det ska få ganska stora effekter på hushållens kostnader. En 2-procentig höjning av räntan – och då hamnar man på nivåer som historiskt sett inte varit extraordinära – skulle innebära en ganska påtaglig förändring av hushållens kostnader för räntor.

Internationella huspriser

Index 1991=100

Källor: Ecwin, Lantmäteriet, SCB och Internationella centralbanker

När vi tittar på priserna på egnahem i Sverige tycker vi att det går att förklara dem med någorlunda rimliga ekonomiska samband. Man kan göra modeller där man frågar: Vad borde förklara huspriserna? Ja, de borde förklaras av inkomstutvecklingen, av ränteutvecklingen och av demografin.

Om man gör några sådana experiment visar det sig att det går att förklara de nuvarande prisnivåerna ganska väl. Som en jämförelse kan följande nämnas. Vid aktieprisuppgången i slutet av 90-talet gick det inte att på samma vis förklara priserna med rimliga modeller. För varje år som gick stoppade de så kallade analytikerna på området in nya argument i de sambanden som blev mer och mer fantasifulla för att kunna förklara den prisutveckling vi hade. Man behöver inte ägna sig åt den typen av övningar för att förklara priserna på egnahem, i varje fall inte än så länge.

Det är alltså inte så att vi hyser en stor oro. Men samtidigt, givet den exponering som hushållssektorn har för en ränteuppgång, finns det, tycker jag, anledning att i stort sett i alla sammanhang ändå påpeka att ränteläget har varit lågt under senare tid och att det är osannolikt att det i längden kan fortsätta att vara så lågt. Därför bör alla se om sitt hus. När bankerna lånar ut pengar bör de vara noga med att kontrollera att de som de lånar ut till klarar ett högre ränteläge. Också hushållen själva behöver naturligtvis pröva ytterligare lån noga.

Det kan ju hända saker som ingen förutsett. Under en period på 70-talet hade vi, för att ta ett exempel, hög inflation och låg tillväxt på samma gång. Om vi mot förmodan skulle hamna i en sådan situation – jag väntar mig inte det, men om vi mot förmodan hamnar i en sådan situation – kan det kullkasta en hel del kalkyler. Det är för alla viktigt att beakta att utvecklingen kanske inte kommer att följa samma banor som under de senaste tio åren.

Yvonne Ruwaida (mp): Också jag vill tacka för en intressant diskussion här. Många frågeställningar har varit uppe. Men en sak som jag reflekterade över i det här föredraget gäller just den information som vi har om vad som händer internationellt, t.ex. vad det är som påverkar det internationella prisläget. Du visade en overheadbild och sade att statistiken när det gäller importerad inflation inte är bra. Du hänvisade också i ditt tal här till att det behövs en ökad förståelse för vad det är som påverkar det internationella prisläget.

Mats Odell tog upp en frågeställning här. Vi i Sverige är väldigt duktiga på statistik. Men många länder tittar bara nationellt på statistik, inte lika mycket på flöden mellan länder eller på den globala utvecklingen. Det är kanske viktigt att försöka initiera och jobba för att det tas fram mer internationell statistik på det här området, så att man har bättre underlag för att kunna fatta politiska beslut och göra olika typer av bedömningar. Det var den ena av mina reflexioner.

En annan reflexion är hur man ska tolka vårt beroende av olja. Det är nu inte lika stort som under 80-talet. Men som jag tolkar dig här säger du att oljeprisuppgången inte har fått de konsekvenser som den skulle ha kunnat få dels beroende på det låga internationella prisläget, dels beroende på det gynnsamma inflationsläget nationellt. De båda faktorerna har egentligen motarbetat att vi haft de konsekvenser som kan påminna om det som skedde under 70-talet. Egentligen finns beroendet av olja kvar, även om det nu är mindre. Men vi har kunnat hantera det på grund av ett ekonomiskt gynnsamt läge. Det hade ju kunnat vara ganska så annorlunda om det internationella prisläget hade varit högre t.ex. eller om vi hade haft en lägre produktivitet i Sverige. Är detta rätt tolkat?

Riksbankschef Lars Heikensten: Ja, det är rätt tolkat som jag uppfattade dig. Vi har ett oljeberoende, men det är betydligt mindre än det varit historiskt i Sverige. Det är dock tillräckligt stort för att det skulle ha kunnat få betyd-

ligt större effekter om vi inte hade haft den typ av ”etablerad regim” kring inflationen som vi nu har. Annorlunda uttryckt: Hade det här tillstött åren 1993–1994 t.ex. hade det säkert varit mycket mer komplicerat att hantera än vad som nu är fallet. Det åskådliggör betydelsen av de förändringar av den stabiliseringspolitiska regimen som jag tidigare talade om. Men visst finns oljeberoendet kvar.

Den här frågan var uppe när jag för någon vecka sedan var på Internationella valufondens årsmöte i Washington. Flera tog i sina inlägg upp att det behövs ytterligare åtgärder i världen för att minska oljeberoendet. Det kan man, som du förstår bättre än jag, göra med lite olika förtecken. Man kan argumentera för olika typer av alternativ, sätt att hantera dessa problem. Det fanns självklart också i det en udd riktad mot Förenta staterna. Jag lärde mig att 11 %, eller något sådant, av världens oljeförbrukning förbrukas av bilarna i USA. Men det diskuterades också en del hur man skulle kunna hjälpa Kina, Indien och andra länder som nu har en snabb tillväxt, så att de kan hantera sitt stora oljeberoende snabbare. Det ligger i allas gemensamma intresse. Förutom växthusgaser och andra aspekter som kan finnas med finns det starka ekonomiska skäl för detta – av mer medelsiktig karaktär, kan man säga.

När det gäller statistiken får jag kanske vidga frågeställningen lite grann. Vi blir på alla möjliga vis alltmer beroende av varandra. Det är själva innebörden av globaliseringen, som jag uppfattar det. På det ekonomiska området innebär detta att vi handlar mer med varandra. Det blir också större kapitalrörelser mellan länderna. Vi investerar i andra länder på ett annat sätt, och andra länder investerar hos oss. Allt detta är en del av den ekonomiska integrationen.

Det är klart att detta på alla möjliga sätt ökar behovet av att vi förstår vad som händer i andra länder; det blir allt viktigare. Mot den bakgrunden vill jag i det här sammanhanget gärna slå ett slag för multilateralt samarbete i största allmänhet. Det är en paradox i diskussionen i dag att det multilaterala samarbetet ifrågasätts i alla möjliga sammanhang, samtidigt som behovet av det har ökat alltmer – inte minst på det ekonomiska området.

Jag touchade tidigare vid att de amerikanska bytesbalansunderskotten har sin spegelbild i stora överskott i Asien, men det kan man inte tala om ifall inte asiaterna finns med vid bordet. Vi måste alltså finna nya former för att diskutera den internationella ekonomiska utvecklingen.

Rent konkret kan jag säga att jag i sju år satt med i Ekonomiska och finansiella kommittén, ursprungligen Monetära kommittén, i Bryssel. Statistikfrågor var ofta på dagordningen. Där pågick ett kontinuerligt arbete inom EU med att förbättra den ekonomiska statistiken.

Ordföranden: Härmed har vi gått igenom en frågerunda. Ordet lämnas fritt om någon utskottsledamot har kompletterande frågor.

Agneta Gille (s): Herr ordförande! Först vill jag tacka för två intressanta timmar här.

Jag vill återgå till min fråga senast vi träffade riksbankschefen. Det var då en intern utfrågning som vi hade i finansutskottet och som handlade om kontanthantering. I den frågan har vi följt utvecklingen för Riksbanken eftersom den tidigare varit ett problem för Riksbanken. Jag vill nu höra, riksbankschefen, vad som hänt sedan senast vi träffades. Då var det ju fortfarande bekymmersamt.

Riksbankschef Lars Heikensten: För att göra en mycket kort rekapitulering kan jag säga att vi år 1998 hade 350 personer som jobbade i Riksbanken med de här frågorna. Under åren bakåt hade vi försökt dra ned den här verksamheten en del, men fortfarande var en ganska stor del av Riksbankens personal sysselsatt i denna verksamhet.

Vi hade en föreställning om att vi själva kunde spara pengar. Men det var inte det allra viktigaste, utan viktigast var att den rådande strukturen innebar att kontanthantering skedde på villkor som vi dikterade och subventionerade. Vi trodde att de samhällsekonomiska kostnaderna kunde bli lägre om man hade en ordning där de som berördes av detta själva var med och på ett eller annat sätt styrde utvecklingen och bar kostnaderna. Samtidigt är det, vill jag säga, en ganska snabb teknologisk utveckling på det här området. Också mycket annat sker nu som rör säkerhetsaspekter och liknande. Även detta måste strukturen anpassas till.

År 1999 bildade vi ett bolag för att hantera de här frågorna. Det blev problem på olika vis. Bolaget kritiserades av konkurrensskäl och liknande. Vi delade därför bolaget år 2002. I början av förra året arbetade 550 personer i bolaget, som gick med 10–15 miljoner kronor i förlust varje månad.

Sedan dess har vi försökt att dels dra ned på verksamheten, dels avyttra den. Det visade sig under processen när vi skulle sälja bolaget att det bara fanns en intresserad köpare. Den köparen var inte intresserad av att köpa bolaget utan av att köpa inkråmet i bolaget. Det var Securitas. Men alla andra tänkbara intressenter var självfallet inbjudna. Från en del synpunkter hade vi nog också föredragit en annan köpare, framför allt visste vi att Securitas hade en väldigt stark ställning på marknaden. Personligen gjorde jag flera försök att övertyga cheferna för andra bolag inom branschen att engagera sig i frågan. Jag talade även med cheferna i banksektorn för att man där skulle engagera sig eftersom kontanthantering enkligen nära ansluter till deras verksamhet.

Hur det nu var så återstod ingenting annat än att antingen lägga ned eller sälja till Securitas. Vi valde att sälja till Securitas. Som vi talade om här i våras kunde Konkurrensverket inte på tre fyra månader samla sig till ett beslut i frågan. När så inte skedde gjorde vi bedömningen att vi inte kunde försvara att det här bolaget arbetade vidare och fortsatte att göra förluster. Vi hade inte råd att vänta på att Konkurrensverket möjligen skulle kunna samla sig till ett beslut. Det var inte ett realistiskt handlingsalternativ.

Konkurrensverket visste att vi, om vi inte fick deras godkännande, inte kunde göra någonting annat än att bjuda ut bolaget till försäljning i ett fritt anbudsförfarande. Eftersom vi tidigare hade gjort allt vi kunde för att få med andra parter var det inte sannolikt att vi till slut i alla fall skulle få så många andra köpare än Securitas.

Jag minns inte exakt när jag var här senast, men jag tror att det var i slutet av maj. Det som sedan inträffade var att Securitas självt valde att säga upp det överlåtelseavtal som vi hade när vi inte fick något besked från Konkurrensverket. Hade inte de gjort det hade vi själva hur som helst tvingats överväga detsamma.

Eftersom vi inte hade något annat alternativ sade vi upp de anställda i bolaget och ordnade ett auktionsförfarande där vi bjöd in alla tänkbara intressenter. Securitas Värde lämnade det bästa anbudet. Det var ett antal tiotal miljoner lägre än vad vi skulle ha fått betalt för samma saker om vi kunnat sälja det i den ordning vi tänkt oss. Vi har senare informerat Konkurrensverket om att affären nu genomförs, och de har inte haft några synpunkter på detta. De valde att inte ta upp anmälan från vår sida.

Vi har nu kommit långt när det gäller att avveckla verksamheten. PSAB har endast några anställda kvar, och SKAB, som var det andra mer Riksbanksnära bolaget, är vi på väg att ta tillbaka in i Riksbanken. Låt mig visa en bild som ger en känsla för sysselsättningskonsekvenserna av de åtgärder vi vidtagit.

Anställda över åren

	BörjanSlutet av av 1995 2000 2003 2004			
Riksbanken	756	424	437	420*
- varav betalningsmedelsavdelningen	386	-	-	
Riksbankens bolag	381	579	844	3
Totalt	1137	1003	1281	423

* exkl. de som tillkommit när SKAB införlivats

Det framgår att vi radikalt har reducerat antalet anställda i Riksbanken med bolag under senare år. De förändringar som varit på gång några år kan nu sägas vara genomförda i allt väsentligt.

Jag kanske också ska nämna att ett inslag i den här förändringen är att vi fattat beslut om att erbjuda banker att äga depåer – eller egentligen att äga pengar som ligger i depåer som de i och för sig kan överlåta åt andra att driva – på de ställen i landet där de så önskar. I så fall får de ta upp en diskussion med oss, och sedan får vi försöka hitta lämpliga ställen för depåerna. Det är upp till dem själva att driva saken. Vi kommer bara att jobba på två ställen, men med depåer öppnar vi en möjlighet för banksystemet att vara med och bygga upp en struktur på fler ställen i landet om de, tillsam-

mans med de kommersiella kontakter de har inom handeln och på andra håll, bedömer att det är motiverat. Såvitt jag förstår finns ett intresse för detta, och jag hoppas att det ska kunna utvecklas väl.

Låt mig säga en sista sak, nämligen att det i olika sammanhang i våras figurerade siffror om vad allt detta kostat. Det handlade om belopp på över 1 miljard. Då bortsåg man emellertid från det faktum att det hade kostat att driva den här verksamheten under senare år även om vi inte försökt vidtaga några förändringar. Därför räknade vi lite grovt på detta och kom fram till att om vi hade drivit verksamheten fram till den här tidpunkten och sedan lagt ned allt – det kostar ganska mycket även att lägga ned en verksamhet – skulle kostnaderna varit i storleksordningen 600–700 miljoner. Detta bör man dra bort från den dryga miljard kontanthantering som kostat under de senaste 5–6 årens förändringsarbete. Det innebär självfallet inte att vi inte i dag med den kunskapsnivå vi har inser att det hade varit önskvärt att hantera omställningarna på ett annat sätt. Men den dryga miljarden, som figurerat i debatten, är inte en riktigt rättvisande siffra.

Ordföranden: Tack för detta. Frågorna om Pengar i Sverige AB och Svensk Kontantförsörjning AB är förvisso viktiga men ligger helt vid sidan av ämnet för dagens utfrågning, som är inflationsrapporten och den aktuella penningpolitiken. Jag föreslår därför att vi fortsätter den diskussionen i ett annat sammanhang – möjligen där även Konkurrensverket och andra är med.

Cecilia Widegren (m): Tack för genomgången. Det kan i ett slutskede vara svårt att inte återupprepa en del frågor, men jag skulle ändå vilja ha riksbankschefens bild av det eventuella globala inslag vi i dag har i Sveriges ekonomi.

I dag står 20 000–25 000 människor i och omkring Trollhättan och darrar tillsammans med familjer och anhöriga i väntan på det eventuella beslut som kan komma att drabba dem och den regionen av Sverige. Jag skulle därför vilja höra lite grann om det globala inslaget och de snabba penseldrag som kan påverka vår ekonomi oerhört starkt. Det gäller inte minst den region av Sverige som nu direkt påverkas.

Precis som riksbankschefen konstaterat är antalet sysselsatta i dag lägre än före krisen. Ungefär 1,2 miljoner människor i arbetsför ålder står i dag utanför arbetsmarknaden. Det har tidigare i diskussionen också påvisats att det kanske framför allt är yngre som i saknad av arbetsmoral i framtiden kommer att ha ännu större problem att ta sig in på en arbetsmarknad, vilket trots allt är nödvändigt.

Offentlig sektor spelar relativt sett en mindre roll i dag än tidigare, t.ex. när det gäller att kompensera den typen av globala penseldrag som nu drabbar oss i Sverige. I stället måste vi fundera på andra åtgärder. Riksbankschefen har också pekat på de strukturella problemen och arbetsmarknadens funktionssätt.

Vi har en fortsatt svag situation på arbetsmarknaden, och inom olika block har vi funderat över anställningsformerna. Det kanske är för dyrt att anställa i dag, det kanske är för krångligt, man kanske mer än tidigare behöver fundera på de icke-traditionella arbetsmarknadssektorerna. Jag vet sedan tidigare att riksbankschefen inte gärna vill kommentera formerna för strukturella problem, men det kanske kan finnas läge för det en sådan här dag.

Hur påverkar den globala ekonomin, ett sådant här penseldrag, oss? Det som eventuellt kommer att ske i dag är ju förödande. Det har skett tidigare på olika håll. Det kan mycket väl komma att ske igen. Inte minst bör vi inför framtiden beakta detta och den oro som det medför. Jag skulle vilja ha en kort kommentar om detta.

Riksbankschef Lars Heikensten: Jag tror att det är viktigt att få rätt fokus i den där diskussionen, och då är det centralt att också komma ihåg att vårt land mer än kanske något annat land i världen genom århundradena tjänat på den internationella arbetsfördelningen. När förändringar av det slag du talat om händer gäller det att inrikta sig på att hantera det och se till att det kan växa fram nya arbetsplatser, vilket du också är inne på. Detta har ju hänt förr i dina hemtrakter – på 50- och 60-talen var det hela textilindustrin, senare varven och så vidare. Det gäller även att se till att arbetskraften har en tillräcklig utbildningsnivå, att det finns motiv för att byta bransch, att röra på sig och dylikt.

Som vi var inne på tidigare har vi fått ett internationellt erkännande för att vi på många sätt hanterade detta ovanligt bra under 50- och 60-talen. En del av dessa problem tror jag att vi fortfarande hanterar bra. Vi har mer av fungerande omställningsstöd och andra åtgärder av den typen. Men jag tror att det finns mer att göra, vilket bl.a. har att göra med hur socialförsäkringssystem och liknande fungerar i den här typen av situationer. Det har också att göra med hur man på olika sätt uppmuntrar till nya investeringar. De är nyckelfrågor. Längre än så brukar jag inte vilja gå, som du själv var inne på.

Mats Odell (kd): Jag har en kort kompletterande fråga om hushållens skuldsättning. Vi har av statistiken sett att andra kvartalet i år var ett rekord. Jag tror att skuldsättningen ökade med nästan 45 miljarder.

Jag skulle vilja höra hur du ser på ett alternativt förslag till att Riksbanken måste höja räntan för att dämpa en eventuell fastighetsboom och stor skuldsättning bland hushållen, något som framförts av Svenskt Näringslivs skatteexpert Krister Andersson. Vi har i dag en kapitalinkomstbeskattning på 30 %, och spegelbilden av den är en avdragsrätt för räntor på 30 %. Det innebär att staten därigenom så att säga subventionerar en skulduppbyggnad. Krister Andersson har gjort ett räkneexperiment, som jag läste häromdagen, nämligen att om man sänkte kapitalinkomstskatten, och därmed stärkte konkurrensläget för att ha kapital i Sverige, till 25 % skulle avdragsrätten minska med det motsvarande. Men med dagens låga ränteläge

motsvarar det en höjning av reporäntan med enbart 0,25 %. Hur ser du på att göra den typen av växlingar, som skulle lätta trycket på en höjning av räntan för all verksamhet i Sverige?

Christer Nylander (fp): I inflationsprognosen står: När det gäller risker med denna utveckling tycks det inte finnas några uppenbara tendenser till allvarliga obalanser som skulle kunna leda till kraftigt fallande huspriser.

Att därifrån gå till en situation när det är lugnt på marknaden kan ju vara ett stort steg. I samband med den förra utfrågningen diskuterade vi de här frågorna väldigt mycket. Samtidigt vet vi, sägs det i inflationsprognosen, att småhuspriserna stigit med 11 % under sommaren jämfört med förra sommaren. Läget torde alltså vara värre nu än det var senast vi diskuterade frågan.

Jag vill egentligen bara ställa ett par korta frågor: Åt vilket håll har utvecklingen gått det senaste halvåret? Har situationen på den marknaden blivit värre eller har den blivit lite lugnare?

Riksbankschef Lars Heikensten: Jag ska börja med Mats fråga. Jag har en del problem med ordet ”växling” eftersom det, som jag var inne på tidigare, i slutändan blir så att vi får sätta de räntor som vi bedömer är rimliga — givet de institutioner vi har i landet. Samtidigt tycker jag att det är bra att du tar upp just det exemplet. Det åskådliggör nämligen hur vårt handlingsutrymme påverkas av institutionerna, av skattesystem och andra regler. Jag minns inte om vi pratade om det i våras, men i t.ex. Australien har man haft mycket kraftiga prisökningar på egnahem, mycket kraftigare än vi. Det är uppenbart att ett inslag där är att de, i en utsträckning som inte riktigt är fallet hos oss, tillåter ägande av bostadslägenheter som man inte bor i. Det innebär att bostadslägenheter blivit ett investeringsobjekt, och att privatpersoner sitter med många lägenheter. Det i sin tur har bidragit till ett starkare spekulativt inslag på den marknaden.

Men skattesystemet är också väsentligt. Jag minns att den frågeställning som du nämner, där du refererar till Krister Andersson, var uppe på tapeten i samband med den stora skattereformen i början av 90-talet. Det handlade då om att man helt skulle avskaffa avdragsrätten och göra den här typen av utbyte.

Jag vill inte kommentera huruvida det är klokt eller inte att nu genomföra den förändring du talar om eftersom det också har att göra med en mängd andra aspekter. Men du har rätt i att om man gjorde på det sättet skulle det, allt annat lika, bidra till att dämpa benägenheten att med lånade pengar köpa bostäder. Så är det.

När det gäller Christers fråga har det förvisso blivit värre i den meningen att prisutvecklingen och skuldsättningen fortsatt. Samtidigt vill jag göra klart att vi inte har några mål för skuldsättning och husprisutveckling, utan vi har ett inflationsmål som väglett vårt agerande.

Vi har tidigare haft en diskussion här som gått ut på att vi inte haft tillräckligt låga räntor. Om vi hade haft ännu lägre räntor skulle utvecklingen på dessa marknader ha varit ännu snabbare. Det är hela tiden fråga om en avvägning. Det vi emellertid kan göra – för vi har ju bara ett medel som direkt påverkar utvecklingen, nämligen reporäntan – det är att vi kan prata om saken. Det har vi också gjort. I många olika sammanhang har vi tagit till vara de tillfällen vi haft för att göra klart att hushållen bör vara vaksamma.

Ordföranden: Med detta har vi kommit till slutet av denna förmiddag. Jag ber att få tacka riksbankschefen Lars Heikensten med medarbetare och förklarar härmed finansutskottets offentliga utfrågning om den aktuella penningpolitiken avslutad.